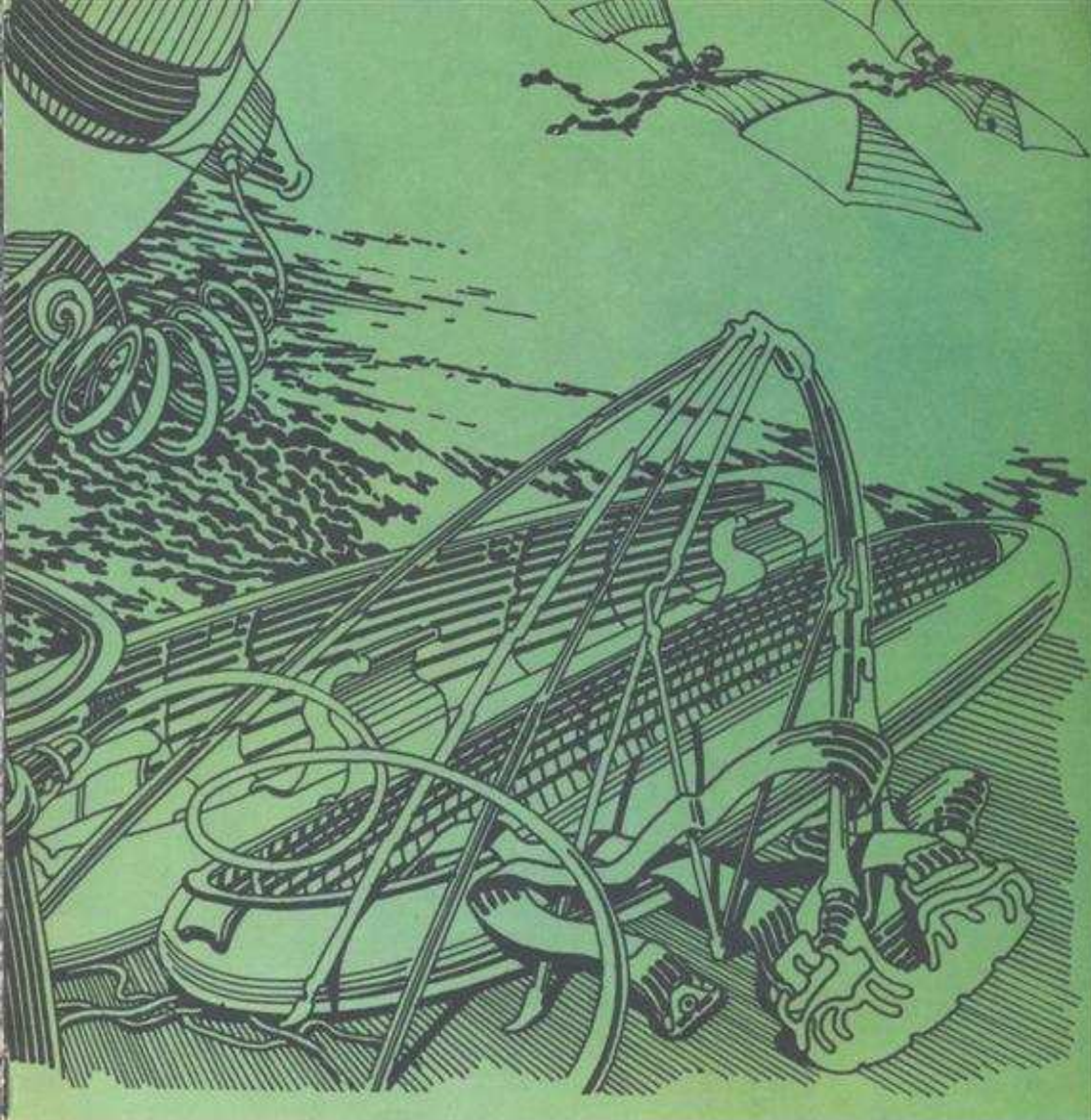

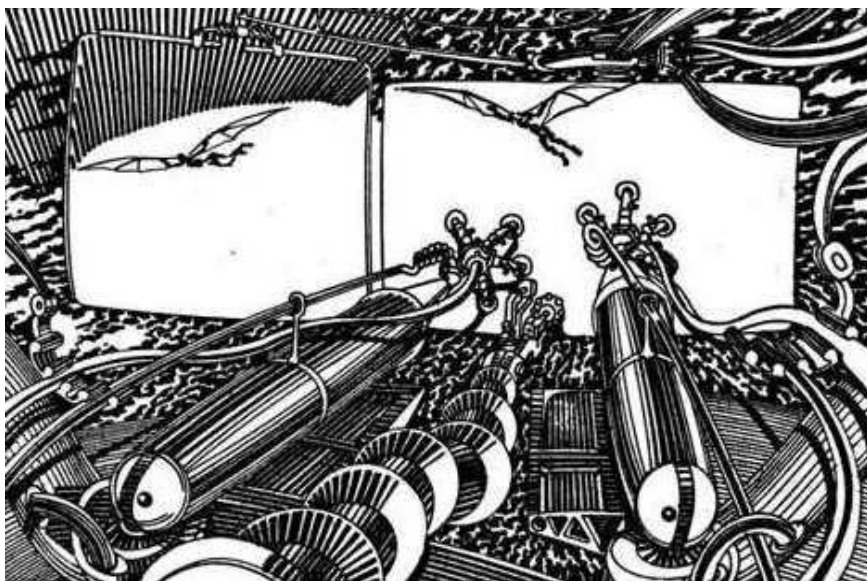
**VLADIMÍR
SAVČENKO**

Za hranicemi času

*Přání překročit hranice času, vynálezem
vědecké sféry zraje v umění, a nakonec
nemusí být lákavou poutí do minulosti
či budoucnosti, to je téma, které poskytuje
autorem sci-fi příběhů a více než století
ke zjednotění paradoxnímu časovému
množství. Hlavní protagonistou románu,
teoretický profesor Alfred Ben, se rozhodne,
že si v praxi ověří správnost své teorie
o periodické zankování a znovu se
obracuje k lidstvu. Prste v poště. Gobi
vyhodí hibernační komoru, umístěnou
30 metrů pod povrchem, ze které hrdá
a unáší se přelomem tisíc let, po tisíc
době znovu učí a se výzkumy dokládá.
Časový mechanismus komory
si však panovná a profesor se do života
vrací už po dvou stích letech.
Čekají ho záměry překvapení...*

Přání překročit hranice času, vymezeného člověku jeho zrozením a smrtí, a uskutečnit nesmírně lákavou pout do minulosti či budoucnosti, to je téma, které poskytuje autorům sci-fi stále nové a nové možnosti ke zdánlivě paradoxnímu zamyšlení nad současností. Hlavní protagonista románu, Švýcarský profesor Bern, se rozhodne, že si v praxi ověří správnost své teorie o periodicky zanikajícím a znovu se ohrožujícím lidstvu. Proto v poušti Gobi vybuduje hibernační komoru, umístěnou 30 metrů pod povrchem, ve které hodlá v anabióze přečkat osmnáct tisíc let, po této době znovu ožít a své výzkumy dokončit. Časový mechanismus komory se však porouchá a profesor se do života vrací už po dvou stech letech. Čekají ho samá překvapení...

Za hranicemi času

PROLOG

POUŠŤ GOBI – DVACÁTÉ STOLETÍ

Ono místo v západní části pouště, kam vrtulníkem doletěli, se od okolí ničím nelišilo – tytéž dlouhé vlny dun, ukazující směr posledního větru, který je proháněl z místa na místo, v zubech a pod

nohama skřípěl týž žlutošedý písek; slunce, přes den oslnivě bílé a k večeru nachové, opisovalo po obloze stále týž téměř kolmo vztyčený oblouk. Nikde ani stromeček, ani ptáček, ani mráček, ba ani osamocený kamínek v moři písku. Tyčila se tu jen hliníková věž, přesněji řečeno lehká konstrukce z tenkých trubek, která označovala zasypaný vstup do šachty a která stačila za ty čtyři roky řádně ztmavnout a zajít.

Muži odházeli vrstvu písku a otevřeli vstupní poklop. Uvnitř se vše uchovalo v původním stavu – fošnami vydřevená šachta, kramlový žebřík i kabely od termočlánků jakoby prorůstající dřevem a sbíhající se na dně ke kabině ve tvaru obřího dělostřeleckého granátu.

Sestoupili dolů. Odšroubovali víko iluminátoru a zacvakali přepínači na vnějším panelu. Nejpodstatnějším prvkem celého zařízení byla energetická část, tepelné články, které přeměňovaly geotermální proudy v zemi v elektřinu. Články nezklamaly – ručičky přístrojů odskočily od nul a zastavily se proti předepsaným hodnotám, v kabině se rozsvítily žárovky a ozářily huňaté tělo gorily, které se v nepřírozeně lidské poloze natáhlo přes celé plastické lůžko, její tvář i pozlobené sevřené pysky.

Analýza plynové směsi v kabině (měřili složení, tlak a vlhkost ukázala, že také tady je všechno v pořádku. Mohou umělou atmosféru odsát, vstoupit dovnitř a zvíře probudit. Podle údajů biočidel se mohlo zdát, že gorila spala sotva několik hodin.

Gorilí samice Mimi vyrostla v univerzitním viváriu, absolvovala plno různých pokusů, lidi dobře znala a nebála se jich. Tentokrát však hned po probuzení s poplašeným vřeštěním před oběma experimentátory uskočila, vycenila tesáky a výhružně před sebe vystrčila ostré drápy; sotva se trochu vzpamatovala, vrhla se – vodiče nevodíče – ke dveřím a jako víchr se po skobách vyšplhala ze šachty ven.

„To je panečku něco!“ pokýval uznale hlavou Niemayer, vystrčil hlavu do šachty a zavolal: „Mimi! Co je to s ní...?“

„To jsou vedlejší účinky morfia,“ vysvětlil Bern. „Už jsem si to vyzkoušel i na sobě. Pro nás to znamená, že narkotika musíme z metodiky vyloučit a orientovat se na autohypnózu. Kdyby se mi za

těch osmnáct tisíc let něco podobného přihodilo, neměl by mě kdo dát znovu do pořádku.

Čímž bylo to nejpodstatnější řečeno.

„Bern Alfréd (1910-1952), původem Němec, biolog, biofyzik, řádný člen švýcarské Akademie věd, profesor Curyšské univerzity. Autor řady významných prací v oboru anabiózy obratlovců. Nositel Pasteurovy ceny za. rok 1948. Autor několika monografií věnovaných anabióze a paleontologii.“ (Encyklopedické heslo).

„Niemayer Johann. Narozen roku 1924 na Moravě, roku 1948 absolvoval na technice (1948), později zaměstnán jako vědecký pracovník experimentální biologie přírodovědecké fakulty Curyšské univerzity. Ženatý, otec dvou dětí (syna a dcery). Výška 170 cm, váha 68 kg, postava střední, podoba viz foto. Zvláštní znamení žádná.

Netrestán.“ (Z kartotéky kantonální policie.)

A –přišel Bernův nekrolog s fotografií ve smutečním rámečku: prameny šedin nad vypouklým velkým čelem, oči kryté tmavým obočím, rovný nos, vpadlé tváře, neklidná ústa – rty se vytvarovaly do mírně ironického úsměšku. Rektorát i děkanát přírodovědecké fakulty s hlubokým zármutkem veřejnost informovaly o skonu profesora Berná při tragické nehodě během výzkumné výpravy do pouště Gobi. Následovaly vzdechy, dojetí, dotazy, přátelské pláče, i dohady, kdo asi dosedne do prázdného křesla vedoucího katedry ...

A přišla podrobná zpráva zázračně přeživšího druhého člena výpravy inženýra Niemayera, který uvedl, že:

když se při pátrání po stopách třetihorní fauny přesunuli hlouběji do pouště, konkrétně asi osmdesát kilometrů na východ od oázy Bajrym, naložil před dalším letem profesor vrtulník přístroji a výbušninami určenými k odkrývkovým pracem a odstartoval i s nákladem sám; když stroj vystoupal do výše zhruba dvou set metrů, motor začal vynechávat a po chvíli utichl docela; vrtulník ještě nestačil nabrat výšku ani rychlost a zřítil se kolmo jako kámen;

když dopadl, ozval se dvojí výbuch – nejdřív patrně explodovaly roznětky k dynamitovým náložím a pak i patrony samotné; dílo zkázy dokonal požár benzínu ze zničených nádrží, takže zachránit Berná bylo zhora nemožné, sám Niemayer se z rozpálených pouštních písků plahočil plné tři dny a noci.

Zpráva inženýra Niemayera zněla přesvědčivě a vzdálenost k místu katastrofy byla tak obrovská, že vyslat vyšetřovací komisi bylo prostě nemožné. Také záznamy o přesné poloze jednotlivých stanovišť výpravy shořely v i s vrtulníkem, takže najít po podzimních písečných bouřích jejich eventuální zbytky ze vzduchu bylo prakticky –vyloučeno ... Zkrátka a dobře veškerá Bernova a Niemayerova snaha o co nejpečlivěji připravenou legendu, jejíž věrohodnost měla podpořit i bezhlavá mrtvola nešťastné Mimi, umístěná před explozí do vrtulníku (aby se při případném ohledání místa katastrofy našly i kosterní zbytky), byla nakonec zbytečná.

Pro inženýra samotného byl vývoj událostí v poušti i tak dost nečekaný. Odjížděl s Bernem v přesvědčení, že do Gobi cestují proto, aby si zkontrolovali, jak, se daří zaživa pochované čiperce Mimi, a chystal se, že v případě úspěšného oživení gorily si s profesorem dosyta zajásá, upřímně mu poblahopřeje a potěší, se z vlastního (sice skromného, ale přece jen neodmyslitelného) aparatura byla jeho dílem!) přínosu celému experimentu. Jenže nakonec se ukázalo, že tohle všechno byl jen začátek pokusu, že jeho konce se Niemayer v žádném případě nedožije a že o nějakém sbírání smetany úspěchu nemůže být ani řeči.

Snad proto mezi nimi během příprav denně docházelo k rozmíškám a půtkám. K drobným i větším neshodám vedlo všechno, co podnikali a o čem mluvili.

INTERMEZZO

...Šarlat západu slunce se vyšplhal vysoko do podvečerního vzduchu nasyceného prachem. V šeru se černají stíny vrtulníku a malých stanů na jeho pozadí. Ti dva – nepokojní panáčci vystřižení z černého papíru sedí v plátěných křesílkách u rozkládacího stolku. Polykají vepřovou konzervu s boby, která už jim leze krkem a

nesnesitelným vedrem už. pomalu začíná nepříjemně zavánět, a večeri zapíjejí zeleným čajem. Bern otáčí ladicím kondenzátorem přenosného přijímače – z reproduktoru se line pískot a praskot, morseovka, uťaté fráze v různých světových jazycích, brum rušiček, řízné pochody – zvuky vichrného, hrozivě neklidného éteru počátku let padesátých.

A znovu rozdurděná angličtina. Bern se zaposlouchal a vyladil stanici, ale to už se tmavý proužek plazí po osvětlené stupnici dál. Halasný pochod – bručí tuby, vřeští fanfáry, rachotí bubny.

„Jen tak dál...“ zkrivil profesor pohrdavě rty. „Tvrdší krok a bradu výš. A každý si bláhově myslí, že padnou ti ostatní. Vpřed, kandidáti na nebožtíky ...!“ Znovu otočil knoflíkem a tmavý proužek ve světlém poli popolezl dál. Ted' z přijímače zní francouzština. „Hleďme, hleďme! (Profesor je polyglot a rád se svými jazykovými znalostmi blýskne.) Tak k největšímu zviření radioaktivního prachu a tudíž i k nejrozsáhlejšímu zamoření okolního terénu dojde podle závěrů profesora Darriera v případě, kdy plutoniová bomba exploduje v hloubce patnácti metrů pod povrchem... Je to zkrátka celá věda, Johanne, vrchol intelektuální činnosti člověka, přesně jako v našem případě. Co vy na to?“

„To bych neřekl.“ Inženýr odložil vidličku a zahodil prázdnou plechovku do pouště. „V tomhle případě jde o normální vědu, která má nějaký praktický význam. Její poslání je zlověstné, hrozba jedněm ve jménu obrany druhých, ale má to smysl. Což se o vašem záměru rozhodně říct nedá. Anabiózá na pár let, to bych ještě chápal. Ale na sto osmdesát století? Nezlobte se, ale podle mě je to sebevražda.“

, „Hlavně se mě nesnažte poděsit! Nebo se bojíte, že vaše aparatura nevydrží?“

„Ale ne, nejkomičtější na tom všem je, že zařízení to zřejmě přežije. A docela klidně.“

Termočlánky jsou primitivní jako kus kamene, a stejně spolehlivé. Pokud neustanou ty geotermální proudy, nemůže se nic stát a články budou dodávat proud. Také hermetičnost kabiny je dokonalá, stoprocentní... Tedy – já samozřejmě připouštím, že jako živý organismus přetrváte. Když mohlo vydržet maso

prehistorických mamutů a dnešní psi se jím s chutí cpou, tak ... technika musí dokázat víc. Ale přesto: tak kategorický únik před světem, který vás zplodil, a skok do zcela neznámého prostředí, to je šílené, sebevražedné dobrodružství, to se na mě. nezlobte. Jakou to bude mít cenu?“

„Vědecký díl mého experimentu je jasný, chci si ověřit svou hypotézu o vzniku nového lidstva. Uvědomte si jednu věc – oběžná dráha Země kolem Slunce není kruhová, ale eliptická. Když je planeta ke Slunci blíž, dostává víc tepla, když je dál, musí se spokojit s menším přídělem. A s ohledem na náklon zemské osy se tato beztak kolísavá dávka rozděluje nerovnoměrně. Například v naší epoše dostává více tepla severní polokoule. Jenže poloha zemské osy se mění, opisuje jakýsi kužel jako dětská káča, jenže velmi pomalu – jedna otáčka trvá dvacet šest tisíc let Už chápete, proč musím uvažovat v tisíciletích? Během této doby se poloha Země vůči Slunci mění. Před čtyřiceti tisíci lety se víc zahřívala jižní polokoule, kdežto u nás na severu se od pólu do všech stran rozlézal ledopec...

„Aha!“ zakýval hlavou inženýr. „Takže doba ledová jakožto stimul evoluce opic, jestli vám dobře rozumím.“

„Přesně tak. Prudké ochlazení, které výrazně omezilo zdroje rostlinné potravy, opice přinutilo, aby se naučily kameny a klacky zacházet promyšleněji a cílevědoměji, aby pochopily, co je to práce a získaly úctu a lásku k ohni. Tak vznikala plemena prvních pitekantropů. Pak už to šlo snáz... Je velmi pravděpodobné, že tento proces se opakoval, několikrát, tedy nejen před čtyřiceti tisíciletími, ale taky před šestašedesáti, před... prostě přičtete si dalších šestadvacet a tak dále..

„Zajímavé. To je vaše hypotéza?“

„Ne. Patří jednomu Rusovi, který v životě taky neokusil mnoho štěstí – Nikolaji Morozovovi-Šlisselburskému.“

„On se narodil ve Šlisselburgu?“

„Zase jste neuhodl, Johanne. Ten přídomek znamená, že celých dvacet let strávil ve šlisselburské věznici. A aby mu ta léta rychleji ubíhala, navymýšlel si plno zajímavých teorií. Tahle se zrodila na samém konci minulého století. Z hlediska našich dnešních vědomostí může vypadat poněkud prostoduše, ale její podstata, tedy myšlenka,

kterou se dnes obírám i já, je správná – lidstvo je plodem jistého globálního, kosmického procesu. A naše civilizace je projevem tohoto procesu. Zároveň však proces obsahuje i její smrt.“

Mezitím už se setmělo docela.

Bernovu tvář odspoda osvětlovala stupnice rozhlasového přijímače. Z reproduktoru tíše a rytmicky bzučel džez. Hlas profesora zazněl s prorockou slavnostností:

„Postupně se tak rodí, vyvíjejí a kulminují jednotlivé bytosti a pospolitosti těchto bytostí, které v omezené, nepoučené pýše připisují sobě, svému místu v dějinách i své době výjimečný význam. Pak se cosi stane – a pospolitost zaniká. Do materiálních zbytků někdejší „moudré“ velikosti se zakusují voda a vítr, mráz a eroze, prach, seismická činnost zemské kůry. Potom nastává nová doba ledová. Ledový příkrov jako houba ze školní tabule stírá stopy entého lidstva, enté civilizace a vytváří tak prostor pro civilizaci en plus první. Ponaučení z této bajky neplyne žádné...“

Odmlčel se. „Další doba ledová se dostaví za dvanáct až třináct tisíc let. Jižní oblasti planety jsou stejně jako v předchozích etapách optimálním místem pro rychlý vývoj opočlověka. Pět tisíc let by mělo na eventuální pokrok stačit.“

„Ale... teď je tu přece poušť beze známek života.“

„Teď! A Sahara je taky poušť, stejně jako Karakum nebo Arabský poloostrov. Bujná vegetace i bohatá fauna, které tu byly, se proměnily v ložiska ropy a uhlí. Musíte neustále uvažovat v dimenzích tisíciletí, Johanne. Za tu dobu se změně i hvězdná obloha, některé hvězdy pohasnou, jiné se rozzáří silněji, souhvězdí se zdeformují, to věčné nebe bude prostě vypadat jinak. O klimatu na naší matičce Zemi ani nemluvě: Zalednění severu sem přinese vláhu a tady všude se objeví lesy, louky a řeky.“

„Ohó“ Jak vidím, už si s věčností začínáte tykat...!“ V Niemayer o věhase zazněla ironie, úcta i zmatek najednou. „Dejme tomu, že se nemýlíte. Ale k čemu vám ten neomylný závěr bude? Podobné vědomosti se přece shromažďují pro lidstvo...“

Profesor poklidně popíjí horký čaj z piály – jídlo si pro příštích sto osmdesát století musí odpustit.

„Tak pro lidstvo, říkáte? A asi taky pro jeho štěstí, že? A kolikpak štěstí tomu vašemu lidstvu přineslo poznání atomové energie! No tak dobře, když jste mé myšlenky nepochopil v obecnější rovině, vyjádřím to přímo.“ Bern odložil šálek, vstal a jednou rukou se opřel o stůl. „Lidstvo jako takové odmítám. Odmítám ho jako rozumnou sílu a jeho vývoj jako smysluplný proces. Lidstvo není, je tu jen živel typu pohybujících se vzdušných či vodních mas, typu rozmnožující se a migrující zvířeny. A nad tím vším se vznáší já. Mé já. Když nejsem, není nic. A vědomosti-“ Ty přinášejí užitek jen tomu, kdo poznává vytvářejí jeho svět – můj svět! A do mého světa vstoupila tato možnost,“ kývl hlavou směrem k šachtě, „možnost přemoci zákony života a času. Můj život nebude představovat jediný záznam na stuze Času, jako je tomu u ostatních, ale hned dva, rozdělené tisíciletími. Možná dokonce i víc, to se uvidí. Myslím, že jsem řekl všechno, i když vám je to zřejmě nepříjemné.“

„Ale ne, proč...,“ zabručel inženýr, který si najednou uprostřed pouště připadal v Bernově společnosti nějak cize a nepříjemně. Napadlo ho, že nejspolehlivější způsob, jak pokus udržet v tajnosti, je odrovnat podobně jako chudinku Mimi i jeho, Niemayera. Od člověka, který si zamane něco tak šíleného, se dá čekat všechno. „Chápu, že k tomu, aby se člověk odhodlal k takovému... osudovému skoku tisíciletími, potřebuje vskutku termojadernou dávku individualismu. A vy ji máte, Alfréde.“

„A pro ty vaše lidi,“ pokračoval profesor, „pro jejich další rozkvět a blaho... přesněji řečeno v zájmu jejich spotřebitelské nenažranosti, vám všechny trumfy zůstanou v rukou, Johanne. Až se vrátíte, nikdo vám nebrání, abyste si tuhle metodiku neupravil pro čistě komerční účely: třeba pro sběratele procent úroků nebo pro výtečníky, kteří se potřebují ztratit policii, dokud jejich hříšky nebudou promlčeny... a co já vím k čemu ještě se to může hodit. Přece takovou možnost nenecháte ležet ladem.“

„Zatím... zatím jsem o ničem takovém nepřemýšlel,“ odpověděl s úlevou v hlase inženýr (kterého podobné věci skutečně nenapadly), „ale i kdybych se rozhodl něco podniknout, Alfréde, udělal bych to jedine v zájmu uchování vašich myšlenek a nápadů, v zájmu toho, aby vaše vědecké jméno nebylo zapomenuto.“

START

Oba otevřeli oči sotva se slunko prvními paprsky dotklo plátna stanu. Nad pouští zářilo jítřně umyté nebe. Pomerančový sluneční terč ozařoval jemně růžové přesypy.

„Dneska je i poušť nádherná! Nebo se mi to jen zdá, co říkáte, Johanne?“

Společnými silami spustili do šachty plastické lůžko, ve kterém čtyři roky prospala Mimi; teď bylo ideálně přizpůsobeno tvarům Bernova těla, věrně opakovalo každou jeho kůstku, každý sval, každou šlachu. Instalovali lůžko do kabiny, prohlédli všechny přístroje, zkontrolovali zásoby, prošli všechny kouty, aby tu náhodou nezapomněli něco zbytečného, nepotřebného.

„Tak to je všechno. Sbohem, Johanne!“ Bern se krátce pousmál a stiskl inženýrovu pravici. Ten jen pohnul rty, ale neřekl nic a v očích se mu usadila hrůza. „Za starých dobrých časů Němci tesali do náhrobků drahých nebožtíků tradiční Auf Wiedersehen. Já ovšem říkám sbohem. K našemu setkání v záhrobí nedojde. A nedívejte se na mě tak, přežiju vás všechny!“

Když profesor osaměl, důkladně zajistil hermetické dveře, svlékl se, uložil šatstvo do zvláštní schránky a tu pak uzavřel. Ovládal se, jak jen to šlo a nepopouštěl uzdu fantazii – přál si jen, aby to měl co nejrychleji za sebou.

Pomalůlehl na lůžko. Chvilí se nepokojně vrtěl a snažil se zaujmout co nej pohodlnější polohu. V kabině bylo příjemné chladno. Za těch osmnáct tisíc let by se mohlo stát, že se probudím s rýmou, blesklo mu hlavou.

Rychle zapudil i tuto myšlenku, nebyla by k ničemu.

Panel s měřicími přístroji měl nad hlavou, ovládací pult s tlačítka a páčkami u pravé ruky. Polohu všech prvků znal z paměti. Dejme se do toho, řekl si a stiskl krajní levé tlačítko, rozněcovač,

Nad přesypy vzlétl snop šedého písku a prachu. Dutě zarachotil výbuch. Snop se zhroutil zpátky k zemi a roztekl se. Niemayer si uvědomil, že šachta už neexistuje. V mrtvolně ztichlé poušti se najednou cítil prabídně. Začal co nejrychleji ukládat věci do batohu a

snášet vše nadbytečné do vrtulníku, na hromádku dynamitových patron v kabině.

Bern ve třicetimetrové hloubce mezitím postupně oživil všechny systémy. Pravou ruku uložil do příslušné prohlubně v lůžku, nechal ji ochabnout, pak uvolnil celé tělo, soustředil se na lesklou kuličku na stropě – a už dýchá zhluboka, pomalu a rytmicky, a počítá vdechy:

„Raz ... dva ... tři...“

Pravidelně klapou vývěvy a odčerpávají z kabiny, z mužových plic i z jeho krve vzduch a nahrazují ho inertní konzervační směsí.

„Osmnáct... devatenáct... dvacet...“ zvedá se stále pomaleji a stále pomaleji klesá Bernova hrud', z jeho rtů už neuniká téměř žádný zvuk.

Chladicí radiátory v koutech kabiny se pokrývají bílou jinovatkou. Kontrolky na panelu pozvolna hasnou. Kabinu zaplavuje smolné balzámové aroma. Bern však už tuto vůni asi nevnímá, krev roznese plyn ke všem buňkám těla, nervy zmalátněly, svalstvo dřevění, poslední myšlenky se vytrácejí.

Třicet tři... třicet čtyři...

Nahoře zatím Niemayer zapaluje šňůru vedoucí k vrtulníku. Batoh si hodil na záda, chopil se tlustého klacku, a pryč, pryč, hlavně se neohlížet. Před zaleželým tichem pouště sprchá snad až příliš rychle. Boty si omotal hadry, aby se nohy tolik nebořily.

Sedmdesát sedm... počítá v duchu Bern. Sedmdesát... osm se ... dme ... de ... sát... de...

Konec. Oči se zavírají. Hrudník se naposledy zdvihne po hlubokém nádechu a strne.

Vývěvy ještě nějaký čas klapou. Pak utichají i ty. Klikový mechanismus poslední už také zpomalil, pak se párkrát zhoupł sem tam a znehybněl. Konzervační cyklus proběhl. Oživovací soustavu mohou spustit jen kontakty relé, jištěné radioaktivní tabletou. Relé však sepne až ve chvíli, kdy množství rádia v tabletě klesne na čtvrtinu.

Nad pouští vstává slunce. Zvedá se vítr. Jeho poryvy vrásní hromadu písku, která vznikla na místě výbuchu, pohupují zápalnou šňůrou, která už uhořela až pod břicho vrtulníku a strhávají stranou nepokojný obláček dýmu, unikající z doutnáku. Písek se zvedá i kolem Niemayerových chodidel. Inženýr našlapuje ustaraně a zešíroka. Když za jeho zády zahřmí druhá exploze, zastavuje, ohlíží se, chvíli zkoumá hořící trosky vrtulníku a pak bručí:

„Čert tě vem! Možná se toho druhého života dočkáš, možná ne, ale já – já jsem tady!“ Nadhazuje si batoh a narovnáva popruhy – než slunce začne opravdu pálit, je třeba ujít co nejvíc.

Stalo se to na podzim roku 1952. Sedm let po rozdrčení fašismu v Německu, Itálii a Japonsku.

A sedm let po prvních zkouškách a ostrých výbuších jaderných pum.

A pět let před startem první umělé družice země.

A devět, vlastně necelých devět let před letem prvního člověka do vesmíru.

Sedmnáct let před přistáním prvních lidí na Měsíci.

... A více či méně let před všelijakými krizemi, velkými činy, objevy, politickými vraždami, převraty, konflikty a dalšími událostmi.

PROBUZENÍ

Ze tmy útočilo rozmazané zelené světýlko. Do uší se zaříl rytmičtý klapot s lehkým drnčivým příděchem. Vědomí se projasňovalo postupně, jako po hlubokém spánku. Světlo a zvuky dostávaly smysl – kontrolka na stropním panelu a hluk fungujících vývěv. To drnčení znamená, že trochu zlobí mazací okruh.

Na stropě se rozsvítila jedna ze tří zářivek. Bernův rozespálý zrak klouže po kabině: kulička na stropě zmatověla a zešedla, skleněné pouzdro s časovým spínačem se duhově zbarvilo a ručička přibližně časoměry se zastavila kousek před dvacítkou.

Profesor se na lůžku prudce přizvedl. Cože, už je to tu? Dvacáté tisíciletí?! A ve všech svalech břicha i paží, které se na té náhlé změně polohy podílely, se ozvala nesnesitelná rezavá bolest. Bern znovu ulehl. Takhle to nejde. Klid. Tělo je třeba zkontrolovat. Několik hlubokých a plynulých vdechů a výdechů a strnulé plíce z vláčněly. Teď musí pohnout prsty rukou a nohou, potom chodidly, dlaněmi. A opatrně rozhybat ostatní svalstvo. Zahýbat krkem. Přezkoušet mimické možnosti obličeje.

Tváře jako by cosi svíralo. Opatrně zvedl pravičku a dotkl se jich – aha, vousy, a dosti dlouhé. ,

Tak... opatrně se posadíme. Chvilí si znovu zvykejme. A pomaloučku vstanem. A odvážíme se prvních pár kroků. A několik zkušebních předklonů a záklonů. Uff... Zdá se, že jsme živi a zdraví!

Bern otevřel schránku se šatstvem a přestože látka byla celá pomačkaná a vanul z ní pach zatuchliny (s tímhle nějak nepočítali), s chutí se do něj oblékl. Z kapsy bundy vytáhl brýle, protřel skla a nasadil si je: jeho mikrosvět se rázem zaostřil. Pozorně si prohlédl celý interiér. A... zjistil něco, z čeho mu rázem ztuhla krev v těle: po skleněné baňce s radioaktivním časovým spínačem se odshora dolů rozběhla puklina. Takže – se dovnitř dostal vzduch a všechno se porušilo? Znamená to, že relé nesehnulo proto, že uplynulo osmnáct tisíc let, ale protože se prostě porouchalo? To jsou věci! Že by seismické otřesy? Asi, to bude nejpravděpodobnější. Za tu dobu jich mohla být pěkná řádka. A jeden z nich, ten nejsilnější, otrásl kabinou natolik, že jediný skleněný předmět uvnitř nevydržel. Hrome, proč časový mechanismus aspoň nezdvojit! Jenže záložní baňka by nejspíš praskla taky, všechno se zkrátka předvídat nedá. Á propos. – za tu dobu, ale za jakou?! Uplynulo víc nebo méně než plánovaných sto osmdesát století? O kolik víc? Nebo o kolik méně? To se v této chvíli těžko odhaduje...

Začal se zrakem vpíjet do jednotlivých předmětů a pokoušel se pochopit, jak dlouho asi mohl proležet v anabíóze. Subjektivní pocity

byly zhruba stejné, jako když se pokusně uspal nejdřív na šest a potom na jedenáct týdnů. Vousy tenkrát obrostl taky, i když nebyly tak bujné. Co přístrojové vybavení? Všechno jakoby zešedlo a vybledlo, potáhlo se prašně kalnou vrstvičkou jakéhosi nánosu; na hranách kovových předmětů, kde se odřel lak či chrom, naskočily drobné skvrny rzi. Ale to vše je jen známka toho, že v balzamovacím plynu se vyskytlo i malé procento aktivních látek, které v prvních letech chemicky reagovaly s nechráněných železem. Co přístroje? Ručičky voltmetrů se ustálily uprostřed zaprášených stupnic, tlak a vlhkost se také zdají být v normě.

Na lůžku je jasně vidět hranice ploch, které pevně přiléhaly k jeho povrchu – ty jsou světlejší. Což ovšem nic neznamená...

Kdepak, tady se nic určit nedá, jediné nahoře.

Takže teď přijde to nej... Bern pocítil, jak se v něm všechno napjalo. Představil si třicetimetrovou vrstvu (nebo je vyšší?) nad sebou. A kdoví, co je teď na povrchu. To všechno musí kabina provrtat a překonat. Kdyby cestou narazila na nepřekonatelnou překážku, má ve šroubovicovém hrotu kumulativní nálož. Nu a kdyby nepomohla ani ta, kdoví, třeba výbušnina za ta léta ztratila svou původní brizanci, bude Bern. pohřben zaživa. Pro tento případ si připravil pistolí. A také břitvu, kdyby náhodou selhalo střelivo. A byla tu ještě jedna, ta nejlepší možnost – další cyklus anabiózy, naprogramovaný na věčnost.

„Takže vzhůru?“ řekl si polohlasně a natáhl ukazovák ke knoflíku s nápisem AUFSTIEG, ale včas se zarazil: „Stop, jak jsem mohl zapomenout na akumulátory! Hlavně žádnou paniku.“

Byly to krabice z umělé hmoty s deskami nabitými už tenkrát (kdy tenkrát?) a vedle nich stál kanystr elektrolytu se zapečetěným uzávěrem. Bern akumulátory naplnil, Uzavřel a zapojil okruh. Výborně, pojedou na plný výkon! Takže teď..

„Aufstieg!“ a stiskl tlačítko.

Ve stále vyšších otáčkách zakvílely elektromotory, podlaha kabiny sebou trhla a za stěnami to zaskřípělo. Prudký pohyb odhodil profesora vlevo, musel se chytit vnitřního pláště kabiny, aby neupadl.

... Hrot obrovitého šroubu se pomalu vytáčí z černé hlíny, rozhrnuje ji do stran a trhá kořeny stromů. Nakonec válcovité tělo

Bernovy ocelové kobky v těch propletencích uvízne. Půlobrat zpět, a další krůček kupředu... To Bern zbrocený chladným potem přepíná motory a pak zvyšuje obrátky – ostrý hřeben šroubovice přeřezává i nejsilnější kořeny. Strom se naklání, s obrovským hlukem a praskotem padá a zároveň s vyvrženou hlinou vynáší na povrch i celou Betnovu kabinu.

Profesor pákou zkouší povolit uzávěry průlezu. Víko dlouho odolává. Po chvíli se pořádně zapře nohama do podlahy, opře se do páky ramenem, zabere – konečně. Několikrát pákou zatočil, a štěrbínou se do kabiny nahnul chladný a svěží vzduch. Ještě několik otáček, masivní ocelové dveře se hřmotivě otevírají a profesor může vyjít ven, do noci.

Nejdřív pocítil příval štěstí, že je na svobodě, že přežil, že dokázal, co si předsevzal. To je sebevražda! tvrdil mu Niemayer... Cha! Vzápětí však vystřízlivěl – přestože plíce zplna polykají trpký noční vzduch, nasycený vůněmi lesní rosy, trav, chvojí a vrb! – při myšlence, že Niemayer už dávno není, že vše včerejší se zřítilo hluboko do propasti uplynulých staletí. Ale co tedy zůstalo, co je? –

Na jasném nebi září ubývající Měsíc, který visí kousek nad vrcholky stromů; bílé světlo proniká větvemi a v roztodivných popelavě zelených skvrnách se pokládá do trávy a na plášť Bernova zemního granátu. Stromů je mnoho, shlukly se kolem Berná a jejich kmeny se v měsíčním světle mrtvě lesknou; ty vzdálenější tonou v nejasné tmě. Kde byla poušť, stojí dnes les. Prastarý, málem věčný. Takže... to vyšlo? Přešla další doba ledová? Zatím to na to vypadá.

... A vše se tříští o živé vzpomínky na události docela nedávné – na přílet do pouště, na Miiju, na práci kolem šachty a spory s Niemayerem, na sestup do kabiny... Ale rozhodující bude kontrola podle hvězdné oblohy.

Bern sáhl do kapsy, v bundě, vytáhl kus papíru a posvítíl si na něj baterkou. Na zažloutlém aršíku je vidět několik nejvýraznějších souhvězdí severní hvězdné oblohy – Velký vůz, Lyru, Kassiopeiu, Orion, Labuť – jak by měly vypadat za 18 000 let. Jak prozíravé, že za těmi astronomy tenkrát zašel! Ted' stačí jen porovnat nákres se skutečností.

Koruny stromů z oblohy vykrojily jen nevelký kousek. Profesor si našel jeden s větvemi málem až k zemi a začal se po něm neobratně šplhat vzhůru. Do rukou ho škrábaly suché pahýly, praskot vylekal nějakého ptáka, který ostře Vykríkl, zavadil o Bernovu tvář třepotajícím křídlem a dal se na ústup. Když profesor vylezl dost vysoko, usadil se na silné větvi, opřel se o kmen a znovu ze záňadří vyjmul papír a baterku. Posvítíl si do nákresu a zvedl hlavu.

Jenže srovnávat nebylo co. Nad jeho hlavou se klenulo hvězdami sice hojně posypané, ale jinak zcela neznámé nebe. Vlastně ne, tak docela neznámé nebylo – přinejmenším je ,tu Mléčná dráha, která oblohu přetíná nejasným pruhem třpytivého prachu. Aha, a tamhle, vedle Měsíce (škoda že je tak jasný, překáží to) je vidět mističku Blíženců, ti se poznají snadno, nezměnili se, ale od těch se něco takového ani očekávat nedá, je to kompaktní skupina hodně vzdálených kosmických těles. Ale kde jsou ostatní souhvězdí? V rovině ekliptiky vládne nepředstavitelný chaos. Bern si byl jist, že přinejmenším Lyru najde, i kdyby se deformovala sebevíc, už podle Vegy, nejjasnější hvězdy severní oblohy, kterou poznal vždycky. Jenže na viditelném výseku oblohy napočítal možná deset stejně jasných bílomodrých hvězd, možná ještě víc! Pátrat v té zmeti po nějakých alespoň vzdáleně známých konfiguracích nemělo smysl.

Bern slezl ze stromu, a dlouho seděl celý zdrcený na prahu kabiny – do jakých časů se to vlastně dostal?

SETKÁNÍ

Když ráno vyšlo slunce, odhodlaně sáhl po pistoli a vypravil se na průzkum. Postupoval zvolna a obezřetně se rozhlížel do všech stran. Neušel ani sto metrů a náhle strnul, srdce se prudce rozbušilo a vypadlo z obvyklého rytmu – narazil na palouček se zarosenou trávou, a na něm najednou stopy – stopy bosých lidských nohou! Bern si sejmul brýle, protřel je cípem bundy, znovu si je nasadil a sehnul se k zemi. Stopa byla plochá, široká, otisk palce byl nápadně oddělený od ostatních prstů. Že bych býval měl pravdu i v tomhle? pomyslel si.

Profesor zapomněl na všechno na světě a v předklonu se vydal po řetízku šlépějí.

Velký Ehhu stál pod Velkým Dubem, opíral se o kyj a přemítal o své velikosti. Slunce, které právě vyšlo, rychle vysušovalo přes noc zvlhlou srst. Kolem něj se po lesní louce rozptýlila jeho tlupa. Většina jeho soukmenovců se stejně jako on po chladné a vlhké noci vyhřívala na sluníčku, samice si navzájem vybíraly vši. Velký Ehhu zabloudil pohledem až k okraji lesa a tam spatřil mezi stromy Nechlupa!

Nechlupové v lese, nebezpečí! Ehhu užuž chtěl vyrazit výstražný pokřik, ale ovládl se. Nechlup byl sám.

Bern mezitím vyšel na palouk a dychtivě se zahleděl před sebe, na stádo dvounožců, pokrytých hnědavou srstí. Bylo jich asi tak sto – všichni ozářeni sluncem na tmavozeleném travnatém pozadí. Někteří seděli v podřepu, jiní přihrbeně stáli, drželi se rukama za povislé větve stromů, další něco hledali v trávě či křovinách a apaticky přežvykovali. Pětiprsté ruce, nízká čela nad mohutnými nadočnicovými oblouky, vystouplé čelisti, tmavé nosy s výrazným ohrnutým chřípím. Pár Jedinců mělo přes sebe dokonce přehozeny zvířecí kožešiny. Jeden z nich, statný samec s obzvlášť rozložitými rameny, stál pod dubem a s ponurou pánovi tostí se opíral o tlustý sukovatýpahýl, j Tak vida, profesor se nemýlil. Cyklus se uzavřel to, co bylo před desetitisíciletími, se po dalších tisíciletích zase vrátilo. ‘ Jásej, badateli, měl jsi pravdu. Šlo ti o tohle? Je tohle to, co sis přál? Chtěl jsi přece něco dokázat světu i sobě. A přál sis dojít štěstí. Neobvyklého štěstí, jehož by bylo dosaženo neobvyklým způsobem. Už je tady, opájej se jím! A Berná se zmocnil krušný, smutný pocit osamělosti.

Andropoidi se jeden po druhém obraceli směrem k němu. Divoch s kyjem kolébavě vykročil a ochraptělým basem křikl:

„Ehhurhoo!“

Co to mělo znamenat – že by hrozba, nebo výzva, aby vetřelec přišel blíž? Bern si uvědomil hrozící nebezpečí a couvl do křovin.

... Nebyla to hrozila ani pokyn – jen takový zkusmý zvuk. A Nechlup ustoupil! Velký Ehhu pookřál: to znamená, že Nechlup se ho bojí!

„Ehhur-ho-o!!“ Ted’ už to ovšem byla hrozba i příkaz.

Vůdce stáda, chvílemi mávaje kyjem nad hlavou a chvílemi se o něj opíraje, vyrazil nemotorným, ale přesto křepkým a rychlým krokem přes louku. Ostatní členové tlupy se na pokrčených nohou a s těly nakloněnými kupředu vydali za ním. Někteří si při chůzi pomáhali dlouhými pažemi.

Bern rychle ustoupil ještě dál. Vzpomněl si na zbraň, vytáhl ji z kapsy a odjistil. První rána by měla stačit do vzduchu, třeba je zaplaší. Ozvalo se slabé cvaknutí – a nic! Další... ještě jedno.. osmé. Střelný prach ta tisíciletí nepřečkal. Profesor nepotřebnou hračku odhodil, otočil se a rozběhl se po vlastní stopě ve vlhké trávě. Musí doběhnout zpátky ke kabině, to je jeho jediná spása.

Ve světlém řídkém lese na tom byl lépe než jeho pronásledovatelé, ale jakmile vtrhl do mlází, hluk za zády rychle sílil a přibližoval se. Divoši se rukama chytali pružných kmenů a kmínků a postupovali kupředu v obrovských skocích. Někteří cválali po čtyřech. Ted’ už řvali všichni.

Utíká, Nechlup utíká. To znamená, že je vinen. Ublížil jim. Urazil je, oklamal je – a teď chce uniknout trestu. Spravedlnost je na jejich straně. A oni mu ukážou, uayáá...!

Větev srazila profesorovi brýle. Tady někde by měl zabočit do proláklinky, kde narazil na ty nešťastné stopy, a odtud už zbývá pár kroků ke kabině, k záchraně... Ale kde je?! V běhu se zoufale rozhlížel, ale obklopovaly ho jen rozmazané obrysy stromů, zelené, šedé a žluté skvrny, které do mlází vymalovalo slunce. A pokřik za zády je stále hlasitější.

Velký Ehhu a jeho největší sok, mladý samec Di se kolébali v čele smečky a už už Prchajícího doháněli.

Ostatně, Bern už neprchal – opřel se zády o strom a dychtivě pohlížel směrem, odkud se blížila lomoz a praskot, v posledních vteřinách života toho chtěl spatřit co nejvíc.

První se přiřítíl vůdce. Bern se upřeně zadíval do malých, sveřepých a zbabělých oček pod rudými, řídce porostlými víčky a ucítil odporný pach ze zubaté tlamy.

„No tak prosím... vítej a zdráva bud’, budoucnosti!“ A profesor s chutí plivl Velkému Ehhuovi do obličeje.

„Yayááá!“ zavyl lidoop a zamával kyjem nad hlavou.

Rána. Stromy vzlétly do výše. Bern bez ohledu na bolest a další rány pohlédl k nebi – k podivuhodně rychle rudnoucímu nebi. Ve větru se třepotá červené listí – copak už je podzim? Nebe postupně zakrývají červené postavy dalších divochů. Z výšky se střemhlav snášejí zvláštní červení ptáci s poloprůhlednými křídly.

A nakonec strašlivá rána do temene. Svět pukl jako duhová bublina.

Rudá tma...

ČLOVĚK ZAHYNUL, ČLOVĚK ŽIJE

Létal si, jako se dá létat jedině ve snu. A měl v něm i křídla, průzračná, téměř nehmotná křídla. A tělo ho poslouchalo, jako by vůbec nic nevážilo.

Letěl přímo do večerních červánků, tunelem z nesčetných duh. Na konci tunelu zářila oslepujivě bílá kaňka Altairu. Pod ní se kolébalo klidné moře, roztavené podvečerní září západu a poseté stříkanci ostrůvků, na jejichž březích vyrůstaly bílé ukazováky skal.

„Ty ostrovy mi také připomínají améby!“ zazníval k němu zpěvavý, šťastný ženský hlas, Xenin hlas. Tamhle je, kousek před ním a o něco výš – volně se vznáší a koupe se v měkkém světle červánků.

Už jen při pohledu na ni je hned člověku tepleji u srdce.

„Máš pravdu, mě taky!“ volá na ni.

Vlastně nevolá. A od ní nic nezaznívá. Domlouvají se prostřednictvím iaringů v hermetických přílbách. Je tu nebezpečně opojný přebytek kyslíku, bez přílebu to nejde. V tomhle světě nic nejde jen tak, jednoduše.

Naposledy krouží nad ostrůvky v živém moři. Za dvě hodiny startují, letí zpátky ke svým. Budou se vracet s úspěchem, a s jakým!

„Sbohem, světe červánků! Sem se nevrátíme! Ještě dlouho nám budeš scházet...“, improvizuje prostý popěvek Xena a náhle sama sebe přerušuje: „Cos říkal, Dane?“

Neříkal nic, ale cítil šimravé brnění jakéhosi nebezpečí, čísi neviditelnou přítomnost. Že by améby? Ano, to budou améby –

beztvaré průzračné hrudky plující vzduchem; zahlédnout se dají jen zprostředkovaně, protože svými těly lomí světelné paprsky – ohýbají podvečerní duhy, roztancovávají zubatou linii ostrovních skal na obzoru. Od těch se nic dobrého čekat nedá.

„Xeno, rychle dolů!“

Jenže už je jich moc, vzduch kolem se houpe, linie a obrysy se bortí, perspektiva přestává platit. To nebude jen tak, že se ti tvorové, kteří si na přímé světlo nepotrpí, odhodlali vystoupit z moře do vzduchu. Máš pravdu, není to jen tak, vnímá vzápětí jejich myšlenky. Je s tebou konec, savče. Tu zrádkyni už jsme zničili. Vše, co je naše, musí zůstat tady.

... A nejšílenější a nejpodlejší na tom všem je, že jejich promluvy se nedají ani vidět, ani slyšet a vlastně ani vnímat, je to spíš jako vzpomínka na něco, co jsme kdysi dobře znali, ale pak jsme to pozapomněli. Nebo ještě hůř, je to něco, v čem jsme se mýlili a teď jsme konečně pochopili. Něco, co nás náhle osvítilo. Pochopil, že je konec, že tamtu už skutečně zlikvidovali, pochopil to jako hlavolam a div z toho neměl radost.

Mizerové. To jsou přece mizerové! Podnětům zvnějšku se psychika brání, ale tohle člověku připadá, jako by to byly jeho myšlenky.

Ale to ho už nezaskočí, už se poučil. A rozhodně nemá v úmyslu se vzdát. Nesmysl, nic proti mně nezmůžete, vy Nejvyšší Prvoci, či jak si to říkáte! dorážejí dotěrné představy. Já přece vím, že ve vzduchu jste bezmocní, že si víte rady jen ve vodě. A energicky zabírá křídly, aby z obklíčení unikl. O, ty se hluboce mýlíš, savče! (To už pochopil sám, že se mýlí.) V atmosféře nedokážeme nic vytvářet. A taky by nám to k ničemu nebylo. Jenže bořit je mnohem snazší než vytvářet. S tím si poradíme ...

„Bořit je mnohem snazší než vytvářet, mnohem prostší!“ říká Niemayerovi, jehož zespodu osvětlená tvář ponuře září ze tmy. „Jeden šílenec je s to napáchat tolik neštěstí, že si s ním neporadí ani milióny moudrých.“

Nad nimi na prašné obloze září matné hvězdy. Nové hvězdy? Ne, ty jsou jasnější, hojnější. A jsou mezi nimi i dost neobyčejné, nemihotavé, které září z prázdna všemi barvami spektra.

...A tlamičku Mimi s roztomile vyšpulenými prosícími pysky ozařuje červenavé světlo západu, ovšem to není ten pouštní zlověstný nach. A jaký je tedy tenhle? A co hvězdy?

...A divoši, kteří ho doháněli, měli stejné tlamy jako Mimi – jen znetvořené zuřivostí a zápalem štvance.

„Xeno, dolů!“ křičí a ze všech sil tlučé křídly. „Zaútočili na nás! Oznam to na spojovou družici, a na loď ...“

A v přílbě s nepochopitelnou bezstarostností zní její hlas:

„Dobře, Dane! Dobře, miláčku! Je to tu nádherné ...“

Jen výš, Dane! Ještě výš, savče! pošklebují se ve vědomí bezbarvé myšlenky. Až ke hvězdám. Vy přece tolik toužíte po cestách ke hvězdám. Z výšky se to lip padá. A o svou samičku se neboj, nic se jí nestane.

Hlavou mu projelo bezděčné povědomí vlastního omylu – neměl unikat vzhůru, ale dolů, na zem. Jenže svalstvo už se podrobilo cizí vůli, vlastně ne, ne cizí, on sám je přesvědčen, že musí nahoru...! Ostrov, na kterém se vysadili, už se změnil v maličkou světlou skvrnku, z Xeny kroužící hluboko dole je pestrobarevný motýlek v červenákovém nebi...

Ale proč Dan? On je přece Bern, Alfréd Bern, profesor biologie, řádný člen akademie atak-dále atakdále atakdále... Proč je mu tak horko? Kdo to pohybuje jeho rukama?

A je po všem, savče, uvědomuje si jako nezvratnou pravdu cizí myšlenky. Zbylo ti patnáct vteřin života. Ruce jako by měl vycpané vatou, křídla je vyvracejí dozadu. Moře, ostrovy, duhové oblouky západu, fialové nebe s bílými pásy mračen – to vše se roztáčí ve stále šílenějším kolotoči.

„Xeno! Padám! Vyříd' všem, že... úúú!“ Spodní čelist i jazyk ochromila příšerná bolest.

Zmítání křídel, rukou i nohou ho zanáší s neomylnou přesností na „nožovou skálu“ na okraji jejich ostrova a ta už je nasvícena tak, jako by se stačila zkrvavit předem: jedna strana je panensky bílá, druhá rudá. Je to živá skála...

Posledním dojmem je bezstarostný Xenin hlas:

„To nic, Dane, nedělej si starosti, můj milý! Já tě přece miluju!“

A trpká beznaděj, která zatlačila i strach ze smrti: Xeno, co to má znamenat? Jak jsi jen mohla ...?

Ostrá skalní hrana, jasně červená s bílou. Oder. Rezavá bolest, která drásá tělo na kusy, zaplňuje vědomí do posledního místečka. „Yuáá“! Divoch napřahuje kyj vysoko nad hlavu. Z hrdla mu uniká hnusný puch, na pyscích svítí pěna. Oder.

Záblesk paměti: Stojí na vysokánském mořském břehu a drží ženu za obě ruce. Její popelavé vlasy junácky bičuje vítr, cpe jí husté dlouhé prameny do úst a brání pronést pár něžných slůvek. Smějí se a v propastně modrých očích ženy září štěstí...Kde to bylo? A kdo byla ona?

Oder. Všechno se točí a mísí dohromady. Poslední jiskrou vědomí se ujišťuje, že to jeho hlava v hermetické přílbě lehce jako míč hopsá a kotrmelcuje po kamenech.

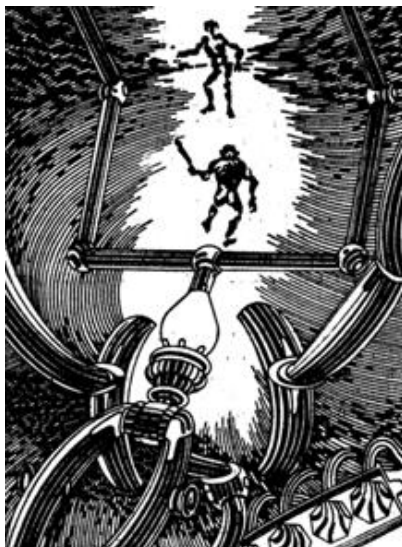
Rudá tma.

Tmou pomalu, jako vyvolávaná fotografie vývojkou prostupuje kulatá tvář se soustředěně rozšířenýma šedýma očima; také krátké pramínky vlasů nad čelem jako by vyjadřovaly svrchovanou péči a pozornost.

Setkal se s tím pohledem a porozuměl otázce šedých –očí: Tak jak se daří? – Celkem to? jde, odpověděl němě. Řekl bych, že žiju. Výborně, odpověděly oči. Ale dali jsme si s ,tebou práci! Kde to jsem? Kdo jsi ty? sebral v sobě všechny duchovní síly Bern. Našli tě v lese. Ale o tom si popovídáme až pak, i když my sami už se taky nemůžeme dočkat... (To vše četl v klidném pohledu s neuvěřitelnou lehkostí.) A teď spi. Spi! Tvář se rozplynula a Bern zavřel oči.

Nebo snad blouznil i tentokrát?

Ať tak či onak, profesor usnul. Znovu spatřil průzračné zelené moře, oplachující zvonivými vlnami břeh bílý a lehký jako pěna;

byla tam taky ta modrooká, jenže mnohem opálenější; a pak se mu zjevily složité mechanismy v černočerném prázdnu; a hvězdy pod nohama – a pocit snad pádu, snad beztíže.

Tento přelud vyústil ve scény už viděné – v let, který skončil bezmocnou křečí, v myšlený dialog s přízraky, ve mdlobně hrůzný pád na skálu. Bern však zaťal zuby a začal děsivému koloběhu snů unikat, potácel se od vize k vizi, potlačoval je a snažil se probudit... Až se nakonec probudil, celý propocený.

PROBUZENÍ Č. 2

Nebo je snad i tohle jen chorobné snění?

Byl nahý, stejně jako když se v kabině probudil poprvé. Jenže lůžko bylo jiné, a nestálo v kabině. Probral se v sále, nad jehož průhlednou kopulí bylo vidět nebe a koruny stromů. ,

Svět se mu zdál nezvykle zřetelný a jasný? Listoví stromů osvětlovalo nízké sluníčko, které na listech zdůrazňovalo každíčkou žilku. Podle stěží postřehnutelné svěžesti a výraznosti barev Bern uhodl, že je ráno.

Jak je možné, že tak dobře vidí – pokud samozřejmě neblouzní? Dobře rozeznává i cestovatele pavoučka jehož pavučinka se zachytila na konečku větve vysoko nad profesorovou hlavou. A ještě výš, na obloze poletují dvě vlaštovky, maličké jako tečky – a přesto vidí spárky přitíštěné v bílém bříšku i vidlicovité ocásky. Brýle na očích určitě nemá, to cítil. Jenže v horečnatých přeludech taky všechno vnímal nejasně a rozmazaně!

Svět byl nezvykle pochopitelný. Nad kopulí cinkavě šelestilo listů. Pod něčími rychlými kroky zašustila tráva, a Bern si s úžasem uvědomil, že ví, že v trávě je ještě rosa a že ty kroky patřily čtyřnožci. Že by vlk? V každém případě to nebylo dvounohé stvoření, nebyli to ti... Při pomýšlení na divochy se ho zmocnil strach a chmurné odhodlání nevzdávat se. Co se s ním stalo? Kde to je, co asi přijde?

Opatrným zkracováním svalů a omezenými pohyby Bern zkontroloval celé tělo. Všechno bylo v pořádku. Jen v hlavě, hned za pravým spánkem cosi brnělo a jemně píchalo – jako by se tam něco

hojilo. Zvláštní... přísně vzato už měl být utlučen k smrti. Jenže teď je celý, volný a může se bránit. A bude se bránit!

Temenem ucítil lehký průvan. Že by dveře nebyly zavřené? Bern se přizvedl na lokti a lože poddajně zapružilo.

„Zatracená práce!“ rozzlobil se na sebe za tu nerozhodnost a vyskočil. Na okamžik strnul. Jeho číhavě příkrčená postava se odrážela v hladké stěně.

V koutě spatřil kouli s voštinovitě proděravělým povrchem, nějaké regály, šatstvo ... ale jeho šaty to nebyly. Vlastně se tomu šaty ani nedalo říkat – poloprůhledné šortky (jaké Bern s ohledem na své hubené a chlupaté nohy nesnášel), blůza ze stejného materiálu, rukáv samozřejmě taky krátký. Z čeho to asi je, že by nějaká umělá hmota? Nedá se nic dělat, jinou možnost nemá. Oblékl se.

Teď by měla následovat rekognoskace terénu. Musí si najít spolehlivější úkryt, než je tenhle plexisklový přístřešek. Vida, budu se muset skrývat. A živořit, jen abych uchránil holý život... Přistoupil ke dveřím, vyhlédl ven, a když nikoho nespatriil, překročil práh.

Do očí mu padl široký tmavý vchod, mohl to být vstup do sklepa, ale taky do metra. Jako úkryt by to zatím mělo stačit. Ke vchodu vedl chodník z grafitově černých hladkých desek, mezi nimiž vyrážela hustá tráva.

Tunel povolně klesal někam pod zem. Bern opatrně našlapoval po poddajné, jako plstěné podlaze a rozhlížel se. Slábnoucí světlo, které sem dopadalo od vchodu, už ozařovalo jen klenbu a hladké stěny.

Pak se tunel stočil a za zákrutem zavládla naprostá tma. Bern zaváhal: neměl by se vrátit? Ohlédl se – a krve by se v něm nedorážel. Na pozadí světlého vchodu spatřil dvě černé siluety. Pohybovaly se tiše a ostrážitě jako on sám. Profesor zbytečně neztrácel čas na nějaké prohlížení a lehké nohy ho samy od sebe nesly do nitra země.

Když oči uvykly tmě, rozeznaly na stěnách vodorovné pruhy, z nichž se linulo zvláštní soumravné světlo. Takové, jaké vídáme

pozdě večer nebo naopak v před jitřních hodinách, kdy jsou barvy k nerozeznání. Bern se jednoho pruhu dotkl dlaní – byl teplý.

Další zákrut. Pruhy se vzdálily a zmizely. Bern spíš ucítil, než uviděl, že se ocitl v nějaké rozlehlé místnosti. A v té místnosti – profesora ochromil děs! – také seděly a stály nějaké četné neznámé bytosti! Z naprosté tmy je částečně vysvobozovalo totéž šeré světlo, které tentokrát vycházelo neznámo odkud. Zbystřil zrak. Zvláštní, nejvíc svítí místa, kam normálně světlo těžko proniká. Vynikaly rty, jazyky a zuby, jako hromádky uhlíků žhnula na tělech místa, kde se ruka tiskla k tělu, nebo třeba noha přehozená přes nohu... Exoticky fosforeskovaly také oči, které jako by visely přímo ve vzduchu, mimo tělo. To není vnější osvětlení, dovítí se profesor a cítí, jak mu strach stahuje kůži a zvedá vlasy na hlavě, oni světélkují sami! A jejich oči, mnoho párů zářivých očí hledělo přímo na něj. Už ho objevily, ty živé trojrozměrné negativy. „Upříři!“ blesklo Bernovi myslí. Rychle pryč!

Vrhl se zpátky k tunelu, ale z toho právě vycházela dvojice, již před chvilkou viděl za sebou. Ti dva také světélkovali! Ne, profesor Bern nebyl ani v nejmenším připraven na setkání s budoucností, nervy to nevydržely, divoce vykřikl a skácel se k zemi.

„Co se stalo? Kdo je to?“ ozvalo se z několika stran.

Sál se rozsvítil.

„Ale to je přece náš Návštěvník!“

„Kde je Ilo? Zavolejte Ila!“

„Copak to jde, nechat ho samotného?“

„Ale on spal.“

„Je v bezvědomí...“

„Tak kde je ten Ilo? Už ho někdo zavolal?“

KNIHA PRVNÍ

PLUS MINUS SOUČASNOST

SDĚLENÍ IRS O BERNOVI

Mimořádná informace

Sdělovat přednostně

Sektor Gobi

Opakovat

Před, hodinou hlídka Biocentra objevila při obchůzce vivária mrtvolu neznámého muže zatím ve stavu klinické smrti). Muže napadla tlupa humanoidních opic ehhu. Kromě řady neletálních zranění těla a končetin muž utrpěl i vážná poškození lebky a mozku.

Čidla IRS pobyt tohoto člověka ve viváriu ani kdekoli v sektoru Gobi vůbec nezaznamenala. Mozek a paměť IRS o něm nemají žádné informace.

Všem, všem, všem! Aby mohl být neznámy muž zachráněn jakožto osobnost, je třeba získat jakékoli údaje, které by se ho jakkoli týkaly. Prohlédněte si jeho tvář i neobvyklý oděv! Setkal se s ním někdo osobně? Nenavazoval s ním někdo kontakt prostřednictvím IRS? Neslyšel o něm někdo od jiné osoby? Veškeré informace okamžitě sděľujte Biocentru – Ilovienaandrovi 182.

O devadesát minut později:

Mimořádná informace s přednostními právy se ruší. V oblasti, kde k nezvyklé události došlo se našel mobilní podzemní sarkofág s anábiotickým balzamovacím zařízením. Specifika konstrukčního řešení a použité materiály umožnily poměrně přesně stanovit dobu vzniku – polovina posledního století Zemské éry. Oděv neznámého pochází ze stejné doby. To vše nás opravňuje k celkem logickému závěru – jde o vyslance minulosti, který proležel ve svém primitivním, ale funkčně spolehlivém zařízení nejméně dvě stě let. Plnému

úspěchu jeho odvážného podniku zabránilo jen nešťastné setkání s humanoidy.

Jeho návrat do života značně komplikuje fakt, že jde o muže z minulosti, který má ve srovnání s námi mnohem bližší hladinu odolnosti a adaptability (tzv. obyvatel velkoměsta). V Biocentru už byla sestavena tvůrčí záchranná skupina, která studuje Návštěvníkův fyziologický stav a připravuje projekty na jeho oživení.

(Toto sdělení s několika dodatky z první zprávy bylo odvysíláno celoplanetární sítí IRS a přes retranslační stanice Kosmostavu, Měsíce a orbitálních stanic Venuše, Jupiteru a Saturnu po celé sluneční soustavě.)

O čtyřiaadvacet hodin později byla vydána další celoplanetární informace:

Obnovit Návštěvníka v podobě, v jaké se ukládal k anabiotickému spánku, je bohužel i při našich možnostech nerealné, destruovaná oblast mozku je příliš rozsáhlá. Aby se podařilo udržet ho při životě a v mezích možností uchovat i jeho původní psychiku a individuální zvláštnosti jeho intelektu byly mu transplantovány čelní a částečně také týlní partie hemisfér mozku astronauta Dana (Eridanoj 35), který zahynul během expedice k Altairu. Konzervovaná hlava astronauta byla doposud uložena v Gobiském Biocentru. Návštěvníkův stav po operaci je uspokojivý, veškeré důležité životní funkce organismu se obnovily. Nyní pacient spí.

Odpovědnost za případné informační škody, které by lidstvu mohlo toto naše rozhodnutí způsobit, bereme na sebe.

Za operační tým: Ilovienáandr 182 Eoling 38

KOSMOCENTRUM VOLÁ ILA

IRS: Spojuji Ilovienáandra 182, Gobi, Biocentrum, s Linkastrem 69/124, Měsíc, Kosmocentrum.

ASTR: Dobrý den, Iloi Blahopřeju tobě i Eolingovi k té parádní operaci. Tleská vám celá soustava.

ILO: Bud zdrav. A děkuji.

ASTR: Je mi moc líto, ale tím ta příjemnější část naší rozmluvy končí. Dál už to bude horší. Vzhledem k tomu, že“ jde o věc opravdu vážnou a může se stát, že se neshodneme, měli bychom naši rozmluvu zčásti nebo dokonce celou nechat k posouzení celému lidstvu. Nemáš nic proti tomu?

ILO: Ne.

ASTR: Přejdeme tedy k Danově hlavě. Eridanoj 35 žel bohu zdaleka není jediným astronautem, který za pronikání lidstva do kosmu zaplatil životem. Ale je první a jediný, jehož; konzervovaná hlava byla na vzdálenost pěti parseků dopravena od Altairu až zpátky na Zemi. Drsná realita dálkových kosmických letů je dnes taková, že jsme rádi, když zpátky dostaneme získané informace a ty, co přežili. Lidé nikdy nedají upadnout v, zapomnění památce těch expedic, po kterých zůstaly jenom, informace. Dnes, kdy se podařilo zahájit provoz na Trase, už je to samozřejmě minulost, ale dokud se létalo na syntetický anihilát, muselo všechno fungovat takříkajíc na doraz. Danovu hlavu dopravili astronauti z Devatenácté hvězdné expedice jen proto, že s ohledem na okolnosti tragédie u Altairu byl jeho mozek jediným nositelem informací o Jedenácté planetě této hvězdy. Všechna provedená měření, obrazový materiál a dokonce i vzorky tentokrát mnoho užitku nepřinesly. Další členka výsadku Alimoxena 29... dnes vlastně už 33/65, byla sice zachráněna, ale planetu opouštěla prakticky nepřičetná, lépe řečeno nekomunikabilní. A dodnes není s to cokoli o práci výpravy sdělit...

ILO: Nezlob se, že tě přerušuji, Asi, ale Eoli by do naší debaty taky rád zasáhl, co tomu říkáš?

ASTR: Beze všeho!

EOLI: Ahoj, Astre. Mám pocit, že jsi rozhořčen a zarmoucen
ASTR: Bud zdrav. Budu pokračovat Vy oba dobře víte, o co mi jde, ale zopakujme to pro ostatní... Postoupili jsme Danovu hlavu Gobiskému Biocentru v naději, že pokud ne hned, pak tedy aspoň po letech se podaří navázat s mozkiem našeho přítele informační kontakt. K takové naději nás inspirovaly metody zpětného vidění, biologické regenerace vyšších organismů ve strojomatce a další postupy, jimiž se u vás zabýváte. A najednou se dovíme. zkrátka

zjistíme, že Danova mozku je užito jako docela banálního transplantátu!

EOLI: Jinou možnost jsme prakticky neměli – buď Dan, nebo by to musel být ehhu.

ASTR: Tak proč ...?

EOLI: Proč jsme mu netransplantovali mozkovou tkáň toho polozvířete? Protože to by Návštěvníka změnilo v jednoho z nich. Biologický materiál z humanoidních opic používáme při rekonstrukcích svalstva, kostí, případně vnitřních orgánů, ale s mozky či nervstvem ehhuů nepracujeme nikdy.

ASTR: Chápu, ale proč jste nás tedy o tomto záměru neinformovali?

EOLI: A co byste nám mohli nabídnout?

ÁŠTR: Třeba vlastní hlavu – místo Danovy! A věřte mi, že to by udělal kdekdo. Danův mozek obsahoval informace, které mají cenu jedné hvězdné výpravy.

EOLI: To snad ne!. ASTR: No to ano! Jinak je to pro nás bílé místo. Což je o to nepříjemnější, že je to planeta nesmírně zajímavá, s kyslíkovou atmosférou, moři, bakteriemi... v Altairově soustavě jediná svého druhu.

EOLI: Tak proč nepodnikli ještě jeden výsadek?

ASTR: To je jednoduché – už nezbyval ani čas ani palivo, museli okamžitě startovat... No ano, nám se taky vždycky všechno nepodaří. Velitel Devatenácté výpravy byl za to potrestán... Tak řekni konečně něco, Ilo! Řekni, že ještě není všechno ztraceno.

ILO: Začneme z jiného konce. Jsem si jist, Asi, že si sám uvědomuješ dosah svého návrhu – uříznout hlavu jednomu, abychom ji mohli nasadit druhému.

ASTR: Samozřejmě uvědomuju. A co má být?

ILO: Myslím si, že stejně nakonec zvážíš i své vlastní výtky na naši adresu. Existuje žebříček hodnot, ve kterém stojí na nejvyšší příčce člověk, a teprve pod ním bychom měli hledat všelijaké unikátní konstrukce, nerostná naleziště či mezihvězdné expedice... O tom snad není sporu.

ASTR: Souhlasím. Ale stále nechápu, kam míříš?

EOLI: Podívej se, kdyby Návštěvník operaci nepřežil, vypadali bychom moc ošklivě jak ve vlastních očích, tak v cizích.

ILO: Přesně tak. Jenže on žije. Takže není všechno ztraceno.

ASTR: Tím jste měli začít! To mi spadl kámen ze srdce... Znamená to, že až se ten náš prehistorický přítel vzchopí, mohli bychom se ho na ledacos vyptat?

ILO: Ne!

EOLI: Ne? Ale proč, Ilo? To by přece bylo ohromně příjemné, vyptat se ho na Jedenáctou planetu, poklábosit si s ním o nových směrech v teorií dalekého kosmu, o objevech prostorů s jinými fyzikálními vlastnostmi, než má ten náš... Nic příjemnějšího si neumím představit! Tím spíš že náš přítel už se vzchopil, jak jsi ráčil trefně poznamenat. Zabloudil do naší čítárny a když nás zahlédl v tepelných paprscích, omdlel z toho. Kdo– mohl vědět, že v jeho epoše končily lidské zrakové možnosti v oblasti viditelného světla u osmi desetin mikronu...? Tak jsme ho zase uspali a postavili mu k lůžku hypnopedickou aparaturu – snad se nám podaří první nápor dojmů trochu zmírnit a připravit ho...

ASTR: Takže on teď vidí Danovýma očima! Ale to by bylo senzační!

ILO: Ano, zrakové a sluchové vnímání je teď vysloveně Danovo, zčásti se to týká i motoriky, řeči... Ale ptát se ho na nic nesmíme. A nejen to, neměli bychom se ukvapit a vyprávět mu, co se s ním stalo. Byl bych rád, aby tento můj názor IRS tlumočil všem. Já samozřejmě vím, že lidé vědí, co je to zdrženlivost a takt, ale přece. Dospělí by měli zvládnout zvědavost svou i všetečné otázky svých dětí. Jen ať si to každý zkusí, představit si sebe sama na Návštěvníkově místě, prožít to, co musel prožít on, a ještě ke všemu si zvykat na úplně nový svět. Kdyby byl aspoň dítě, ale to je přece zralý muž! Když si k tomu přičteme ještě Danovu minulost a dramatický konec jeho života, musíme pochopit, jak obrovská je to psychická zátěž. Něco jiného bude, když se sám zeptá, v takovém případě se otevřenosti zříkat nebudeme. Je však nanejdůležitější pravděpodobné, že nav to nejhrůznější a nejbolestnější se nezeptá, jistě to pro něj není nič příjemného. I beztak bude pořád mít nač se tázat. A my pro něj jistě taky budeme mít spousty otázek... Až si

zvykne a náš svět mu přejde do krve, až si zvykne na své nové já, uvědomí si v sobě Danovy zážitky a vědomosti jako realitu a předá nám je sám, bez ptaní.

ASTR: Jenže zřejmě není vyloučena možnost, že si nezvykne, nic si neuvědomí a nic nám nesdělí...

ILO: To vyloučeno není.

ASTR: Ale co pak?

ILO: Pak nic. Vyšlete novou expedici.

JAK TO DĚLÁŠ?

A už je mezi nimi. Sedí v houpacím křesle pod listnatou borovicí, na paloučku mezi domky a stromy. A oni jsou kolem něj – někdo sedí v křesílku, někdo jen tak v trávě, někdo se slastně rozvaluje a tvář si podpírá dlaní – a dívají se na něj. Noc pableskuje hvězdami, šelestí listovím, vydechuje z lesa natrpklý jehličnatý chlad. Stěny nejbližších domků vysílají na jejich tváře měkké nevtíravé světlo.

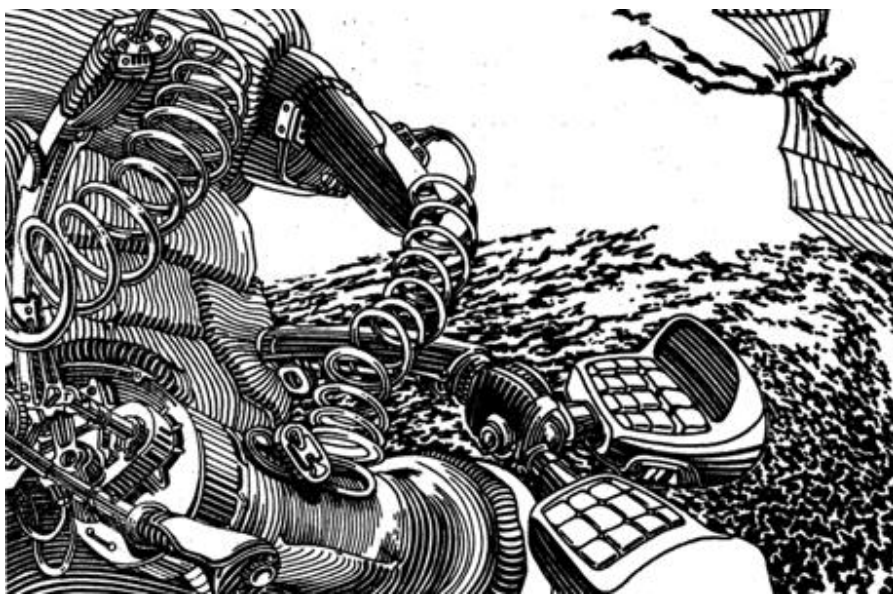
Lidi tu vlastně není mnoho. Uprostřed palouku vyrůstá z trávy na štíhlé nožce voštinová koule, na jejím vrcholku neposedně tančí a neustále mění tvar malinový jazýček. Univerzální čidlo IRS.

Ledacos už ví... Ví, že ty jasné hvězdy nad jeho hlavou nejsou jen hvězdy, ale i stanice, hangáry a podniky Kosmostavu, zóna stacionárních oběžných drah s opěrnými body kosmické výstavby, výroby, montáže, vystrojování a nakládky planetoletů a hvězdoletů je –maximálně využita;: Kromě již řečeného jsou tam také: kosmodromy, stanice pravidelné meziplanetární dopravy, tréninková střediska pro astronauty a mnoho a mnoho dalších podobných institucí. Tato umělá kosmická tělesa ho tolik popletla, když se chtěl zorientovat v Čase podle hvězd.

Ví také, že se nedostal za hranice geologického období ani neposkočil o jeden precesní cyklus, překlenul pouhá dvě století. Teď platí jiný letopočet, jehož počátkem je první let člověka do vesmíru. Digitální kalendář ukazuje rok 205. Podle starého letopočtu je to rok 2166. Pouhopouhé dvaadvacáté století...

A že IRS, jehož kulovitá čidla jsou doslova Všudypřítomná, znamená Informační a regulační systém. To je celoplanetární elektronická soustava, uspořádaná v přísné mnohastupňové hierarchii – planeta, světadíl, zóna, sektor, obvod, kolektiv – a bylo v ní pamatováno i na pracoviště Kosmostavu a měsíční kolonie. Hlavním úkolem informací, a také výroba a rozdělování všeho, co lidé pro běžný život potřebují. IRS je spojení, shromažďování a distribuce netvůřících

Stejně jako všichni ostatní v tomto světě, dostal indexové jméno, které je zároveň i stručnou charakteristikou a také adresou pro spojení a obsluhu prostřednictvím IRS. Toto indexové jméno je sestaveno ze značek událostí, profesí a úkolů, s nimiž ten či onen jedinec přišel do styku a zanechal v nich nějakou významnější stopu. Proto se on dnes jmenuje Aldobian 42/256. Al mu zbyl z Alfréda, kdežto ostatní slabikové značky znamenají, že je biolog a odborník na anabiózu.

Čitatel zlomku označuje jeho biologické stáří, jmenovatel stáří kalendářní.

Pro přátele a známé už byl prostě Al, stejně jako bylo pro něj několik prvních nositelů dlouhých indexových kombinací, s nimiž se stačil seznámit, jen Ilo, Tap či Eoli.

Spolehlivě ovládal jejich jazyk a věděl dokonce i to, jak vypadá v písemné podobě. Z čítárny, kde tak trapně ztratil vědomí, mu přinesli knížky s různobarevnými luminiscenčními texty. Jednotlivé znaky připomínaly spíš čárkový kód než tradiční litery.

A on už věděl, proč tak mnohé chápe a na tak mnohé si vzpomíná, proč je schopen vidět i tepelné záření – podrobil se tu transplantaci těch částí mozku, které mu divošská tlupa nenávratně poškodila. Dárce byl nějaký tragicky zahynulý muž. Divit se nebylo čemu a proč; transplantace orgánů nebyly ničím zvláštním ani ve dvacátém století, Bern sám se řady experimentálních operací zúčastnil. Ovšem do manipulací s mozky se tenkrát nikdo nepouštěl. Ale proto je medicína medicínou, aby dělala pokroky. Zkrátka a dobře se pro něj vše v dobré obrátilo, a pro lidstvo taky.

Tady sedí, potomci, kteří se mu vzdálili o deset generací, a pozorují ho se stejným zájmem jako on je. Dnes je to poprvé, co se jeho patroni Ilo a Eoli rozhodli pustit ho mezi ostatní, je to den ohromujících i zmatených dojmů.

Ilo, ústřední postava jeho současného života (a zdá se, že nejen jeho), se také pohupuje v houpacím křesle. Má tělo sportovce a mladý, kulatý, prostý obličej, kolem je hodně lidí, kteří vypadají starší než on. Ale nestorem je tu on, a nejen věkem – i pověstí moudrého stařešiny a ctěného muže. Při pohledu na něj by vás to nenapadlo, vysvítá to spíš z chování okolí vůči Ilovi. Jeho tvář se teď ocitla ve stínu a je zřejmé, že Ilo se taktně vyhýbá přímému setkání s profesorovým pohledem, ale ten si dobře pamatuje, že Ilovy šedé oči umějí člověka sledovat tak, jako by zároveň vnímaly i prostor za ním, celý svět, jako by neustále obsahovaly nějakou naléhavou otázku. Ale jakou? A proč?

Po jeho levé ruce sedí v proutěném křesle Li. její indexové jméno není o mnoho složitější, Lio 18, protože téměř žádné upřesňující informace zatím neobsahuje. Li je informací už sama o sobě, všechno je u té zlatovlasé mladičké Ilovy laborantky jasné jako na dlani. Tvář má snědou, postříkanou drobnými pihami, a ta tvář

oznamuje, že na světě musí být všechno krásné a všem lidem by se na něm mělo dařit dobře, a že se do světa dospělých prosadila teprve nedávno, ráda by proto vypadala usedle a solidně, jenže zatím nedokáže klidně posedět; a že moc dobře ví, proč se Eoli posadil vedle ní– je to trošku k smíchu, ale jinak báječné, jen si Eoli nesmí myslet, že si Li kvůli jeho krásným očím– nechá odstranit ty pihy!

Bern se na ni usmál, ona mu také ukázala skoro všechny své rovné bílé zoubky, hned však sklopila oči a netrpělivě se v křesílku zavrtěla. Samozřejmě se nikterak nedaly přehlédnout sice nejasné, ale o to svůdnější půvaby dívčího těla pod poloprůsvitnou látkou elegantních šatů. (Bern si už povšiml, že oděv má v době, do níž se přenesl, poněkud jiné poslání než za jeho časů. Látky, z nichž byly vyrobeny všechny ty kalhoty, blůzy, pláště či bundy, byly lehké, vzhledné, chránily tělo před chladem i horkem, před vlhkostí i případnými oděrkami, zkrátka skoro před vším s výjimkou cizího pohledu. Tělo neukrývaly ani nepřikrašlovaly. Považovalo se to za přirozené a hezké. (A taky to bylo hezké.) Mimochodem pro něj osobně opatřili krémový plášť a kalhoty, které by před dvěma stoletími byly považovány nejspíš za pyžamové; s jeho bradkou, knírem a celkovým omšele intelektuálským vzhledem však tento háv vytvářel dojem domácí harmonie.

Eoli sedí v trávě vedle dívčina křesla na zkřížených nohou. Je štíhlý, vytáhlý, černé vlasy se bohatě vlní, nos má trochu hrbatý, tmavé oči se vlhce lesknou, brada se v porovnání s obličejem jeví poněkud malá a nevýrazná. Že by byl krasavec se o něm říct nedá.

Li se však tentokrát mylí – dnes není středem pozornosti Ilovy pravé ruky ona, ale Bern. Jeho olivové oči se na profesora upírají s upřímnou a z hlediska etikety dvacátého století snad až neslušnou zvědavostí.

Do řeči se zatím nikomu nechtělo, což Bernovi vyhovovalo. Nešlo mu jen o to, aby se díval a shromažďoval dojmy; jako zkušený pedagog a lektor se postupně sžíval s příštími posluchači. Horečně promýšlel strategii svého příštího chování. Dobře si uvědomoval, jak vážná se blíží chvíle: na tom, jaký udělá dojem, může záviset jeho osud a místo v tomto světě. Dramatický, senzační vstup do dvaadvacátého století hovořil v jeho prospěch. Jeho úspěchy na poli

anabiózy, které už se staly součástí jeho indexového jména, se také rovnaly vavřínům. Důležité je, aby ani teď nešlápl vedle a ukázal, že přestože přichází z minulosti, je těmto lidem blízký jak intelektem, tak celkovým ustrojením ducha.

Nakonec se jako první k dotazu, který nedával spát nikomu z přítomných, odhodlal světle hnědý černocho Tan, který seděl pod stromem:

„Co tě k nám přivedlo? Co máš vlastně v úmyslu?“

Berná to poněkud zmátlo – tohle je přece otázka Johanna Niemayera, jenže tentokrát ji nevyslechl na startu, ale v cíli. V cíli svého vytrvaleckého běhu. Takhle přímo a bez obalu... Co na to odpovědět? Že lidstvo jako takové odmítám? Že jsem doufal spíš v setkání s pračlověkem, než s inteligentními potomky? Ano, takovéhle myšlenky tenkrát táhly jeho unavenou, rozkacenou hlavou, jenže ... profesor pochybovačně přešel pohledem po svém okolí. Ne ne, to by nebylo nic pro tyhle přímočaré duše.

„To máte tak, já totiž...“, odkašlal si a ten nečekaný zvuk u kohosi z přítomných vyvolal překvapené „O!“, „nebyl jsem zkrátka spokojen se společností své doby, primitivní a kruté mezilidské vztahy mě děsily. Věřil jsem, že v budoucnu se všechno bude utvářet mnohem příznivěji. A kromě toho... kromě toho“, Bern si povšiml, že Li z něj nespustí oči, jako by ho zrakem doslova polykala. To mu vdechlo jistotu: „Zkrátka, když má člověk v rukou objev a metodiku takového významu, je zcela přirozené, že se snaží uniknout z těsného rámce své epochy, rozšířit uzoučký prostor biologického života a víc ho přiblížit rytmu planetárních procesů. A tak jsem...“

Neubránil se pokušení a zahrál si na hrdinu.

A mezi jeho posluchači seděl člověk, který se na něj jako na hrdinu díval – na hrdinu z řady oněch velikánů, kteří se dobrovolně sami infikovali pandemickými chorobami, aby pak na sobě zkoušeli účinnost svých vakcín, nebo kteří se v přístrojích vlastní konstrukce vydávali na cesty vzduchem, vodou či ohněm. Takový je i Al. Li si na historických portrétech povšimla, že osobnosti minulých staletí mají často stejné kníry a bradku jako on. To však není podstatné, jde o něco jiného – copak by třeba ona byla schopna a ochotna vyvrhnout se ze své doby, ze společnosti blízkých známých a přátel jako Ilo,

Tan, Eoli, a vlastně kdokoli další, opustit život, ve kterém je tak pěkně a vrhnout se staletími do neznáma? Nikdy v životě, ani za nic! A on to dokázal. A všechno, co podnikal dnes, proto bylo neobvyklé, zázračné. Třeba i tohle ...

„Poslyš,“ ozvala se, „jaks to udělal?“

„Jak? No... Je to metoda, při níž se živé tělo balzamuje prostým vdechováním konzervačního plynu,“ spustil plyně profesor (Uf, to nejhorší snad už pominulo!). „Následuje ochlazení celého organismu až na teplotu...“

„O to nejde, to je jasné,“ pohodila Li vlasatou hlavou. „Já se ptala, jak se ti daří myslet si jedno a říkat něco docela jiného?“

„Skutečně je to zvláštní,“ přikyvoval Tan. „V mysli ti přece dozrávala úplně jiná odpověď.“

„Tedy... no dovolte!“ Profesor se s dotčenou důstojností zvrátil do opěradla. „Co tím chcete naznačit?! Jak se opovažujete ...“

V tuto chvíli se z něj stal člověk své doby v té nejčistější podobě, člověk, pro kterého strach ze lži znamená především obavu, že bude z nepravdivých tvrzení usvědčen. Hněvivě zvedl hlavu – a zarazil se: pohledy, které se na něj upíraly, nebyly posměšné, neodsuzovaly, jen zvědavě čekaly, jak se ten neobvyklý jev vysvětlí. Zachmuřil se jen Ilo.

Eoli se znepokojeně zvedl, přistoupil k Bernovi a uchopil ho za ruku gestem zároveň přátelským i profesionálně starostlivým:

„Asi jsme si přispíšili, Ile, je to zbytečná psychická komplikace. Nestačilo by to pro dnešek?“

„To není komplikace.“ Ilo vstal a došel ke dvojici. „Já bych to vysvětloval jinak – jde o vědomé poskytnutí pravděpodobné informace místo informace pravdivé.“

„Vy snad chcete říct, že...“ zvedl hlavu Bern, „že jsem ... pronesl... éé ... die Luge?!“

„Dílyge?“ opakoval po něm nechápavě Eoli.

Ale Bern už porozuměl a hlava mu klesla. Jazyk lidí dvaadvacátého století byl bohatý, pružný a výrazný, ale běžný a stručný pojem pro čin, jehož se právě dopustil, prostě neměl. Tento jazyk mohl lež definovat jen zprostředkovaně, mnohoslovně, jako se

popisují jevy exotické, unikátní. Nedá se nic dělat – prohrál, a teď musí platit.

„Uklidni se, Eoli, jsem zdrav.“ Plaše pohlédl na mladíka a pousmál se. „V našich dobách se to každopádně za nemoc nepovažovalo ...“

„Pozor! Stůjte a sed'te laskavě tak, aby Aldobiana bylo vidět,“ zazněl po celém palouku čistý, pečlivě artikulující hlas kulového čidla. „Myslete na ostatní. Přímý přenos ještě stále běží.“

Ilo a jeho asistent ustoupili stranou. Bern si připadal jako po ráně palicí.

„Cože?! Přímý přenos – a mě nikdo neupozornil?! Ale to je... to je od vás schuftig!“

Což byla zase lež, lež v pocitech, protože Bern rozhořčení jen dobře předstíral. V žádném případě nemohl tvrdit, že by nevěděl, proč se sesedli zrovna kolem kulového čidla IRS. Samozřejmě si to uvědomoval a nic nenamítal – dokud šlo všechno hladce. Jenže teď ho vědomí, že se stal ubohoučkým lhářem před očima celého lidstva – a jakého lidstva – doslova zašláplo do křesla. Rádiové vlny roznášejí zvěst o jeho skandálním chování po celé Sluneční soustavě.

Lidé – Li byla první – sklopili zrak, na Aldobiana byl smutný pohled. Jen Eoli se upřímně opájel objevy v psychice člověka dvacátého století. Za prvé Návštěvníka nezarmoutilo to, že zkreslil pravý stav věcí, ale to, že podvod vyšel najevo, a za druhé – jak zajímavé emoce se nyní zračí v jeho tváři! Rozpaky i výzva, úlek i stud, snaha ten stud potlačit, mučivé a bezmocné erupce zlosti... Zajímavé!

„Podívejte se,“ vyhrkl profesor na pokraji zoufalství, „buď ten krám vypnete nebo... nebo ho rozbijte!“

„Proč byste ho hned rozbíjel?“ otázal se ponuře Ilo. „Stačí říct.“

„ZPĚTNÉ VIDĚNÍ“

Možná to někdy nevypadalo zrovna zdvořile a přátelsky, mohlo se to zdát dokonce nekorektní, ale Eoli si nemohl pomoci – pro něj byl absolutně každý předmětem odborného studia a zájmu.

Do svých osmatřiceti let se stačil lecčemu naučit, vystřídal nejedno zajímavé povolání, procestoval všechny zemské světadíly, pracoval na energodružici Kosmostavu, na kamčatských vinicích, projektoval korálové hráze i umělá rozvodí a teď devátý rok působí v Biocentru. Ale ať pracoval kdekoli, vždy ho neodolatelně lákalo stále totéž – pocity, myšlenky a činy lidí, jejich povahy, spektrum stavů ducha a tomu odpovídající chování v rozmanitých situacích, tužby, minulost... od nejjednoduššího k nejsložitějšímu, od propastí k výšinám.

Bylo to zajímavé, bezesporu. A jistě je to poslání na celý život.

Zatím měl ovšem až nad hlavu jiných záležitostí: byl tu projekt Biokolonizace, zkoušky na Polygonu. Protože to taky musí být. Za prvé proto, že Ilo je Ilo a jiného takového člověka, od kterého by se dalo načerpat tolik vědomostí, tolik umu, tolik jasných, neúprosně čestných badatelských myšlenek, a který by i přesto zůstal bezednou studnicí nápadů a pohádkově bohatého ducha, Eoli třeba už nikdy v životě nepotká. Za druhé je třeba nashromáždit co nejvíc bijů, protože jediné to je záruka samostatnosti. Není pro mě v mém postavení nejpodstatnější právě tohle?, Vždyť Ilův projekt je v tomto ohledu přímo zázračně perspektivní. Mě osobně myšlenka Biokolonizace nechává téměř chladným, a je tak trochu zvláštní, že si Ilo za prvního pomocníka vybral právě mne. Jistě jsou lidé schopnější než já. Nebo že by mě skutečně považoval za nejzdatnějšího? Pokud je tomu tak, je to lichotivé.

To, že při pravidelném kontrolním průletu nad lesem Eoliho skupina zpozorovala útok ehhuů na Berná, se dalo „považovat za náhodu. Dál však už nic náhodě neponechal. To on Ila přesvědčil, aby ve jménu záchrany vyslance minulosti obětovali Danův mozek, zastavili všechny experimenty a přistoupili k mimořádně složité operaci, díky které se Bern stal tím, čím dnes je. Výsledek byl zajímavý okamžitě, ale to zdaleka nebylo všechno!

Eoli se k Bernovi vypravil hned časně ráno, aby ho patřičně zabavil a zaujal pro svou věc.

Vzal si do hlavy komplikovaný plán: nejdřív v profesorovi vyvolá zvědavost tím, že mu „zpětné vidění“ předvede na ehhuovi, a pak mu navrhne, že by se mohli podívat i na jeho vlastní hlubinnou

paměť. Znovu oživit minulost dvě stě let starou, a kdoví, třeba se přitom pootevře i zatím netečná paměť Danova...! Myslí mi to dobře, pochválil se v duchu Eoli.

Tady je jeho „pokusný objekt“ Al. Vyšel z domu, stojí bez pohybu a chmurně zírá do neurčitá. Stříbřitě šedé vlasy jsou celé rozčuchané, tváře pomuchlané a zplihlé, pod očima se usadily nápadné váčky... Zvláštní! Tře si tváře, bradu, zimomřivě se choulí... A najednou otevřel křečovitě ústa, jako by se chtěl rozeřvat, zaklonil hlavu, přivřel oči a na okamžik strnul. Z hrdla se vydralo zasténání a v koutcích očí se zaleskla vláha.

„Proboha, jak to děláš?“

Profesor rychle sklapl rty a ohlédl se; Eoli stál ve stínu ořešáku. No prosím, zase tatáž otázka! Nálada i beztak poznamenaná jitřní neurastení se po neomalené připomínce včerejšího skandálu zhroutila pod bod mrazu.

„To jsi nikdy neviděl, jak někdo zívá?“ informoval se Bern a ani se nepokusil potlačit nevraživost.

„Právě že ne!“ Eoli se několika lehkými kroky přesunul k profesorovi. „Udělej to ještě jednou.“

Bern se ušklíbl:

„Na objednávku to nejde. Je to bezděčná reakce organismu.“

„Na co?“

„Na ledacos. Na ospalost, na únavu, na jednotvárné dojmy nebo naopak na přespřílišnou pestrost prožitků.“

„Mhm... A jaké ještě mohly být, ty tvoje bezděčné reakce? Doufám, že se na mě pro tu zvědavost nezlobíš, jsi přece taky badatel.“

Bern se nezlobil, tahle rozmluva se mu zamlouvala.

„Ledajaké. Průvan nebo vlhko mohly vyvolat kýčání, kašel či smrkání. Když se někdo přejedl, říhal, skytal a plival. Když hladověl, kručelo mu v břiše. Ve spánku lidé chrápali a funěli... Drbali se ... Ve chvílích zamyšlení se dloubali v nose. Copak vy to už neznáte?“

„Ne. Takové projevy vymizely.“

„Žádná škoda,“

„A nemohl bys... pokud by tě samozřejmě některá z těch reakcí potkala v blízkosti kulového čidla, rychle zavolat IRS a oznámit: Pro

Eolinga 38! V zájmu rozšíření našich znalostí. O ty bychom se starat měli, co myslíš!“

Bern mu to slíbil.

„Nechtěl by ses teď setkat s jedním svým známým?“ neztrácel čas Eoling.

Profesor překvapeně povytáhl obočí: Copak on tu má nějaké známé?

„Bude to pro tebe velké překvapení, ale pro něj ještě větší. Jdeme.“

Cestou Eoli probíral první dávku svých dnešních pozorování:

„U zvířat takové reakce zpravidla nenajdeme. Fakt, že lidské tělo je orgán, který prožívá stavy libosti a nelibosti, pocity příjemné a nepříjemné, je znám už tisíce let. A ve vaší době se rodil další názor, podle mého také moudrý: Lidské tělo je univerzální supercitlivý přístroj sloužící k poznávání světa. Ale když se podíváme třeba na tebe, zdá se, že přístroj je vyladěn tak, že poskytuje jen hodně hrubou a přibližnou představu, takže místo poznání se dočkáme spíš omylů a scestností, všechno pohltní poruchy!“

Bern dal přednost mlčení. Po včerejší zkušenosti se rozhodl, že nahlas bude reagovat jen v případě naprosté nutnosti.

Velký Ehhu seděl na hladkém lesklém stromě, jehož větve se mu ovinuly kolem rukou i nohou. Mhouřil oči před jasným světlem a s bezmocným vztekem sledoval Nechlupa, který chodil po dosti vzdálené vysoké rampě a něco ukazoval komusi, koho Ehhu neviděl. Zřejmě má něco za lubem...

Yayáá, tihle Nechlupové, nenávidění tvorové, co mají tolik síly, přestože žádnou nemají! Ehhuova tlupa porazila každého, dokázala uštvat a zahnat do močálu i statné kance. On sám, Velký Ehhu, jim přerážel hřbety kyjem a pak odnášel zkrvavenou kouřící kořist do ležení. Ale s Nechlupy, kteří létají, nic nepořídili.

Čas od času Nechlupové odvedli některého z jeho soukmenovců, samce, samici nebo mládě, ale nezabýjeli je, báli se! Každý zajatec se zakrátko vracel bez úhony, ale byl celý vzteklý a vylekaný. A nikdo z nich neuměl vysvětlit, co se s ním dělo. Také jeho samotného už několikrát lákali do svých blyštivých, jasně osvětlených pastí, jenže Velký Uhhu díky své síle a vynalézavosti

vždycky unikl. A unikne i tentokrát! Ví to, věří ve své síly a nebojí se jich. Jen ať se oni bojí jeho, uayáá!

Vůdce sebou zacloumal a vyjekl, ten zatracený strom ho držel pevně.

„Poznáváš ho?“

Byli na galerii laboratorního sálu, Eoli hned u zábradlí, Bern hlouběji, téměř u zdi. Byly tu četné přístroje, obrazovky, tlačítkové ovládací pulty. Bern uhranuté zíral dolů, na divocha v bezpečnostním křesle – jakpak by nepoznal ty čelisti, které zabíraly půl obličeje, nos s naběhlým chřípím, porostlý srstí, malá očka s krvavými bělmy. Jak by mohl zapomenout na ty tlapy, jejichž mohutné svalstvo nedokázala skrýt ani hustá rezavá srst, tlapy, které pozvedly kyj k smrtící ráně! Ted spolehlivě vězely v úchytech loketních opěrek.

„Co s ním chcete dělat?“

„Proniknout mu do duše a číst si v jeho myšlenkách. Obyčejněji řečeno sledovat představy, které v jeho mozku vyvolají silné dojmy, a vytěžit z nich to nejzajímavější. Zkusme to s podrážděním číslo jedna – bouře v lese...“ A Eoli stiskl jedno z tlačítek.

V nechlupské jeskyni se znenadání setmělo. Nebo že by to byl jen tmavý mrak? Daleko ve tmě svítila malá rudá tečka. Že by uhlík? Nebo oko nějakého zvířete...? Ehhuova pozornost se soustředila právě na ni. Nechlupa už neviděl, ale určitě je někde tady.

Náhle vzplanul modrobílý Nebeský Oheň a zaryčel Nebeský Hněv. A zase Oheň a ještě silnější Hněv. Vůdce se schoulil. Zadul vítr, který zdvíhal prach, rval listí i větve. Zasténal a temně zaduněl přeražený strom. Z nebe se řítily proudy vody. Rudá tečka poblikávala v rytmu Nebeského Ohně a rachotícího Hněvu.

...Ta bouřka byla jako pravá a Bern dočista zapomněl, že je v laboratoři – prudký liják bičoval křeslo s divochem a jeho provazce stříbřitě mihotaly ve světle blesků.

Oválný monitor vedle manuálu ukazoval roztřesené, tančící obrazy: koruny stromů, tmavomodrá mračna, roztínaná rozeklanými výboji, které osvětlují mokré stromy a v děsu příkrčené pitekantropy.

V lese by se Velký Ehhu obával Nebeského Hněvu doopravdy a stejné nefalšovaně by před ním unikal. Ale tady je to jiné, to není nebe, které zná.

Obrazy na monitoru vystřídaly neuspořádané záblesky a skvrny.

„Ne, to není ono,“ Eoli imitační režim odpojil. „Na tohle je zvyklý, bouřkou ho nezaskočíme ... Normální projev zpětného vidění,“ odpověděl na nevyslovenou Bernovu otázku. „Naše základní informační kanály včetně zraku nejsou tak jednoznačně jednosměrné, část informací jimi protéká opačně. Úsloví typus ‚přečetl si odpověď v jejích očích‘ nejsou čistě metaforická. Myšlenky, prožitky a pocity bez zrakových podnětů vyvolávají sice slabé, ale přece jen impulsy i ve zrakovém centru mozku. Odtud putují na sítnici a nepatrně ji ovlivňují v infračervené oblasti spektra. Tento impuls zesílíme, a když se nám podaří zbavit ho poruch, celkem snadno si asociativní odpověď přečteme přímo v těch očích. Teď jsi například viděl, co se odehrávalo v ehhuově mozku během naší bouřky. A taky jsi viděl, že to nebylo nic zvláštního...,“ povzdechl si Eoli.

„Cos tam chtěl najít?“

„Co...? Něco, co by vysvětlovalo, proč se najednou mění. Prudký vývoj sledujeme v posledních několika generacích. Vcelku jsou důvody jasné – příznivé změny podnebí, tedy hlavně oteplení a dostatek vláhy, díky jimž se humanoidní opice rozšířily i do míst, kde dřív nebyly, mezidruhová křížení goril, šimpanzů a orangutanů... a vlastně i naše biologické a psychologické výzkumy, to vše ovlivňuje a modifikuje genetické pochody. Jenže jaké povahy jsou ty změny? Ještě nedávno to byli veselí a krotcí tvorové, pro které bylo nejvyšším myslitelným štěstím dostat od člověka nějakou lahůdku za úspěšně absolvovaný test. Jenže v posledních několika desetiletích se vztahy mezi námi a ehhuuy pokazily. V lesích kolem jejich stanovišť začalo být pro jednotlivce nebezpečno a při pokusech si je nejdřív musíme takhle přebalit,“ ukázal biolog dolů, „což dřív nebývalo.“

Čahoun Eoli pobíhal podél zábradlí. Z jedné strany se na něj zpytavě díval Bern, z druhé, zdola, ho sledoval zrakem plným napětí Velký Ehhu, z jehož srsti stoupala pára. Čekal, až ho po „bouřce“ hladký strom pustí do spletitých nechlupských nor, odkud už si najde cestu ke svobodě.

„Člověku stačí soustředit se na indikátor odečítáče, a dokáže sám, bez zprostředkované asociativní stimulace sdělovat cokoli

zachce – reálné informace, fantaskní obrazy, vzpomínky ... dokonce i vlastní ideje. S ehhu je to těžší. Jejich psychika potřebuje nejdřív rozhoupat, zvířit bahno podvědomí do velké hloubky. Nejlepší je pořádný šok. Jenže... jaká můžeme u našeho huňatého přítele předpokládat hnutí mysli, jaké vnitřní ořesy? Bouřky se nebojí, na tu je zvyklý. Vzít mu samici? Těch má plno. A tak i když jsem si lámal hlavu sebevíc, přišel jsem jen na jedno řešení...”

Umlkl a tázavě se na Berná zadíval.

„Hm,“ pochopil profesor. „Máš pravdu. Mě by taky nic lepšího nenapadlo.“ Vstal.

„Počkej, nejdřív si navlékni tohle,“ a Eoli profesorovi podal jeho kalhoty a bundu, potřísněnou skvrnami zaschlé krve.

PRVNÍ SLOVO

V nechlupské jeskyni znovu nastala noc. Jen daleko vpředu žhnulo rudé oko. Velký Ehhu se ani nepohnul, ale uvnitř cítil napětí – co si na něj asi vymysleli teď.

A najednou ze tmy vystoupil jako za slunečného poledne on... Ten Nechlup. Ten Který Utíkal! Ten Co Byl Zabit. Velký vůdce zaskučel překvapením a strachem a snažil se uniknout z objetí hladkého stromu. Jak to?! On sám ho dohnal jako první. A rozbil mu kyjem lebku. Mlátil do něj, protože Nechlup utíkal Všichni do něj mlátili. A po něčem takovém se nežije, to se každý tvor změní v maso, v mršinu. Jenže Bělohavý Nechlup žije! A blíží se, dívá se na Ehhua, ayuáá! A vedle něj je ještě jeden, úplně stejný! To je taky on?! A za nimi další, další...

Znovu se několikrát modrofialově blýsklo a zahřmělo – Nebeský Hněv. Eoli přebíhal prsty po klávesách a rozdmýčával v nebohém živočichovi vášně.

...Všichni jdou k němu, sunou se blíž a blíž, dívají se: Asi... asi s ním udělají to, co on udělal s Ním. Proč? To nejde! Jiní jsou jiní, ale on je on! Na něj se nesmí! On už to stejně neudělá ...! To ne... Néé!!

„Mya-myaáá!!“ zavyl opočlověk hrůzou.

Bern couvl od zábradlí a ulehčeně si vydechl.

„Víš co se stalo?“ otočil se k němu rozjásaný Eoli. „Pronesl slovo! Slovo! Máma. V jakém asi jazyce?“

„Máma je skoro ve všech jazycích totéž.“

„Výborně!“ Biolog stiskl další tlačítko a úchyty na ehhuových končetinách se rozevřely.

Velký Ehhu klesl na všechny čtyři a bez dlouhého rozmýšlení zmizel ve tmavém průlezu v koutě.

„Měj se krásně, milánku, a na brzkou shledanou! Moc jsi nám pomohl.“

„Pustils ho do labyrintu?“ zeptal se Bern.

„Do rovného tunelu, přímo do trávy, na svobodu. Však už se dneska nadělal dost.“

... Vůdce se střemhlav řítíl dlouhou skrovně osvětlenou „jeskyní“, v zatačkách se obvykle udeřil do ramene či hlavy, což ho rozběsňovalo ještě víc. Jak ho ponížili, Nechlupové, jak ho urazili! Ale nevadí, on jim ještě ukáže. Zabije je všechny, všechny...! Když konečně vyběhl na louku, válel se chvíli po zemi, kousal travu, kořeny, lámal větve. Pak doběhl do tábořiště, vztekle rozkopál samice, mláďata, chopil se kyje a vyřítíl se na mladého samce Di. Ten mrštně uskočil, vyškrábal se na Velký Dub, pohodlně se tam usadil a lákal vůdce taky nahoru do koruny – rozdají si to ve větvích.

Ještě dlouho si vyměňovali – jeden na stromě, druhý dole pod ním – bojové skřeky:

„Ehhur-rho!“

Také tento den byl pro Berná štědrý na zážitky. Nejpodstatnější pro něj nebyl úspěch pokusu s opočlověkem, to byla Eoliho záležitost. Podílel se na konkrétním výzkumu, znovu pracoval ve vědě, přestože ta pokročila o dvě staletí – a rozuměl, mohl pomáhat!

Bylo už dlouho po půlnoci. Bern ležel v domku, díval se na hvězdy a družice nad kopulí, probíhal se v duchu včerejšími dojmy, konstruoval dohady, kladl otázky a ne a ne usnout. A nač taky odkládat na zítra, co může zjistit okamžitě. Tady je čidlo IRS, takže stačí zřetelně vyslovit plné jméno, přesně zformulovat otázku, a pak už jen čekat na odpověď.

Ale dřív než stačil otevřít ústa, koule u zdi se rozsvítila sama a pronesla:

„Ilovienaandr 182 prosí o spojení.“

„Ano, samozřejmě!“ Bern se posadil na posteli. „Jsem připraven.“

Ilo se zjevil na pozadí matové stěny. Za ní a nad ní se tyčily ocelové stožáry, z nichž se řítíl vodopád zelených plamenů.

„Nespíš, co?“ pohlédl na Berná s dobromyslnou výčitkou. „Jsi vzrušený a rád by ses dovídal další a další zajímavosti... Jenže stačí ještě několik silných dojmů, a tvá psychika doslova exploduje. Což by byl konec vši mé snahy...“ Prošel se podél zdi a efekt osobní přítomnosti byl natolik věrný, že Bern v iluzi málem uvěřil. „Byl jsem celý den na Polygonu a nějak jsem tě pustil z dohledu, nezlob se. Eoli tě začal pokoušet příliš brzy. Už jsem ho vyplísnil.“

Ilo se znovu prošel z kouta do kouta, pokýval hlavou a řekl spíš pro sebe: „Jsi lačný a nenasytný... ale je to dobrá nenasytnost, jde ti o vědění – až moc. Takoví nelitují ani sebe ani jiné...“ Zvedl k Bernovi šedé oči: „Nenech se od nikoho ovlivňovat. Ani ode mě ne! Dobrou noc.“

Koule pohasla.

Eoli té noci taky nemohl dlouho usnout. Ležel v trávě s rukama za hlavou, díval se do nebe, do korun stromů, čarodějně nasvícených ubývajícím měsícem. Když někdy míval dobrou, vítězoslavnou náladu, rád spal jen tak pod širým nebem někde na louce nebo uprostřed lesa, vydávaje se přírodě na milost a nemilost. Když je vlhko, nevadí, tvrdá zem taky ne, a nezlobil se ani na mravence. On žádný zvláštní komfort nepotřebuje, prstem pro něj nehne!

A náladu měl vskutku triumfální. Kvůli Alovi sice dostal od Ila co proto, ale nevadí. Dál už se to protahovat nedalo, ehhuové mají příliš krátkou paměť. Stačilo, aby podoba zabitého v jeho mozku vybledla, a bylo by po úspěchu.

(Aldobian se do práce zabral a pokus ho natolik zaujal, že se Eoli jen tak tak opanoval, aby do křesla neposadil jeho samotného a nezačal si číst v jeho myšlenkách. To by bylo svrchovaně netaktní. Ne nic, času je dost.)

Počkat, o tom jsem teď uvažovat nechtěl. Ehhu nepišťel a nevyl hrůzou, zavolal mámu. Stress vyrýpl z hlubin jeho temné psýchy první kojenecké slůvko. Slovo! To znamená, že za několik generací se dá očekávat i od mlád'at... a pak možná přijdou další slova! Ale to by znamenalo...

Eoli se posadil. Dech se mu zadrhl v hrdle. Je sice hrozně pozdě, ale o tenhle poznatek se musí okamžitě s někým podělit. Nebo pukne. Ale s kým? v Rozhlédl se. Městečko spalo. To je přece skandál! Že by vzbudil Li? Ta jen překvapeně spráskne ručky a vyjekne: „Jé Li se dneska za celý den na Polygonu jistě nahonila ažaž, člověku je jí líto. Tak Ala? To se taky nehodí, kdo by měl to svědomí. Tak ... nezbyvá už nikdo jiný.

„Eoling 38 žádá spojení s Ilovienaandrem 182!“ nadiktoval čidlu v domku. „Pokud spí, vyšlete signál buzení.“

Za minutu už nehybná tvář v kouli pootevřela jedno oko.

„Ilo, slyšíš mě, Ilo? To je evoluce!“

LIDÉ NA KŘÍDLECH

Kdo nedosáhl významných úspěchů v práci, poznání či tvorbě, nechť se proslaví krásnými city vůči lidem a světu. To je v silách každého.

KODEX 22. STOLETÍ

Věž vyrůstala nad vrcholky stromů rychlostí výbuchu. Každý její další článek se ve srovnání s předcházejícím prodlužoval stejnou rychlostí, takže plošina, po jejímž obvodě stáli připraveni lidé, se hnala k modrému nebi tak bleskurychle, že Bern sotva stačil zaklánět hlavu. Dobrých sto metrů za vteřinu!

Jakmile teleskopický sloup, který se bíle zatřpytil v paprscích vycházejícího slunce, znehybněl, lidé se všichni najednou vrhli dolů a ve střemhlavých spirálách se řtili k zemi. Vzápětí však, – profesor ani nestačil vykřiknout hrůzou, zvuk mu ztuhl v hrdle – rozepjali obrovská křídla. Byla průsvitná a proti slunci bylo vidět rozvětvenou síť táhel a Výztuh, připomínající žilkování velkého listu. Lidé se

elegantními oblouky shlukli do jakéhosi hejna. Vzmachy křídel byly mohutné a pravidelné, asi jako u jeřába. Lidské hejno zamířilo přes les k východu.

Věž se zase smrštila, sjela k zemi bleskově a naprosto tiše, jako by tu ani nikdy nebyla, O pár minut později však už znovu vystřelila k nebi a v maximální dosažitelné výšce rozstříkla do stran další skupinu okřídlenců. Ta se tentokrát rozdělila do dvou hejn – čtveřice lidí odletěla k severu, ostatní zase na východ. Bern jejich let pozoroval očima zastíněnými dlaní: tak to jsou ti ptáci s průzračnými křídly, které spatřil okamžik předtím, než mu ehhu rozrazil lebku!

„Letí na Polygon,“ ozval se vedle něj nesmělý hlásek. „A ti čtyři, to jsou strážci rezervace. „“

Profesor se ohlédl a, spatřil Li. Zlatavé vlasy měla stažené do bohatého ohonu. Oči si Berná prohlížely s plachým úsměvem.

...Li se před Alem stále cítila provinile. Přece si nána hloupá, mohla tu všetečnou otázku odpustit, když si hned neuvědomila, jestli je to dobré nebo špatné. Takhle ho zostudila přede všemi. A bývalo by stačilo počkat, až se zeptá někdo starší, ti by to jistě dokázali udělat mnohem taktněji. A způsobila mu takové útrapy... Ale když jí to všechno připadalo vysloveně zázračné!

Ale Al se nejspíš nezlobí, dokonce je rád, že přišla, taky se usmál. Šťastně mu ukázala krásné zuby a přistoupila až k němu.

„To je panečku něco!“ vydechl Bern, který už sledoval další start z věže. „Tomu říkám pašáci!“

„Komu?“ otázala se Li.

„Jak to, komu? Přece těm nahoře!“ ukázal Bern na odlétající hejno. „Snad mi nechceš říct, že bys to taky dokázala!“

„A proč ne? Na tom nic není,“ pokrčila rameny Li. „To umí každý. Děti se teď učí chodit, plavat a létat prakticky zároveň. Jestli chceš, můžu ti to vysvětlit i ukázat. Nic na tom není.“

„To se ví, že chci!“

„Tak jdeme.“

V Liině domku profesora překvapilo ono poněkud zarážející spartánské vybavení, jaké tu nacházel v každé domácnosti. Stěny zdobily opálové, žluté a oranžové ornamenty, které vytvářely zajímavou perspektivu – to byl jediný přepych. Li se dotkla stěny, ve

které vznikl nehluboký výklenek a vyjmula odtud podlouhlé pouzdro a několik ampulí s jantarově žlutou tekutinou. Cvakla zámky, pouzdro se otevřelo a profesor spatřil složená křídla.

„Není nic snazšího,“ řekla dívka. „Tohle,“ ukázala na ampulky, „je ATM, adenosintetrametylámin, neboli koncentrát svalové energie. Ale to nejspíš budeš znát, ten se uměle vyrábí už dávno...“

„Hmm...“, zamručel Bern.

„Totéž platí i o umělých svalových vláknech a šlachách, tady, vidíš?“ cvrnkla nedbale do modravého žilkování uvnitř blan. „A teď se podívej: vezmeme ampulku, špičku ukousneme a obsah nalijeme sem...“

Našla nenápadný otvor v náběžné hraně křídla, vložila do něj ampuli a stiskla ji. Křídlo se lehce zachvělo, roztáhlo se a vypjalo a pak zase zvláčňelo. Li mezitím „natankovala“ i do druhého.

„Tahle dávka stačí asi tak na tři hodiny letu. Když ATM ve vzduchu dojde a ty ještě nemůžeš nebo nechceš přistát, připojíš si křídla těmhle táhly k předloktím, stehnům a holením ... takhle... a takhle ... a ještě tady –: a“ můžeš letět ještě hodinu. Pokud ti nevadí, že to půjde o dost pomaleji. Jednoduché jako facka, co říkáš?“

„To ano... A jak se to ovládá?“

„Taky úplná hračka. Tady ty hrbolky, to jsou umělé neuroreceptory. Když si křídla nasadíš, přilehnou ke tvým ramenním, zádovním a bederním svalům a přebírají jejich pohyby a biopotenciály. Pak už stačí jen konat lehké pohyby, naznačující let, a to je všechno.“

„Aha...!“ Bern si ze všeho nejméně přál, aby před touhle zlatovlasou dívkou, která každým svým pohybem připomínala nepokojný plamen, vypadal jako moula.

Li už se ocitla v zajetí letecké vášně. Rychle si nasadila křídla, máchla jimi a zase je složila – Bern si jen stačil všimnout, že jsou opravdu jako živá: světle šedé spletnice svalů, bílá lanka šlach, břečťanovitě svazky žil, účelná soustava kostí a kůstek.

„Pojď, ukážu ti to!“ A baletním krokem vytačila z domku ven.

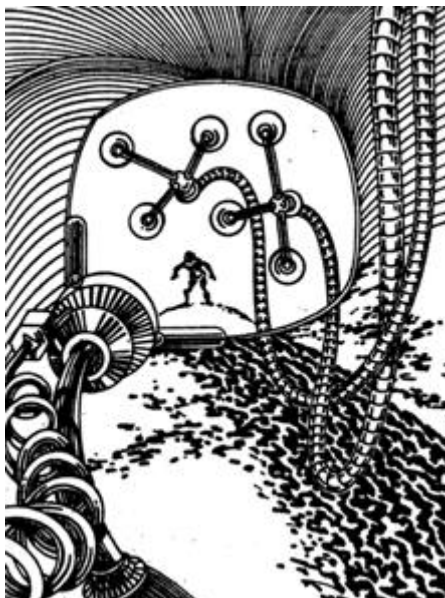
Každý začátek je těžký. O půl hodiny později už Bern stál na střeše Ilovy laboratorní budovy ve výši sedmého patra a za zády měl křídla příslušné velikosti, která Li vypůjčila někde u sousedů. Teď viděl všechny ty domky a stromy hluboko pod svýma nohama. Profesor neměl možnost zjistit, jak teď vypadá, ale nikoli bez důvodu se obával, že ve tváři se mu musel usadit výraz dost připitomělý.

Li s perlet'ově oranžovými křídly, která dokonale harmonovala s barvou jejich vlasů a pokožky, co chvíli vzlétala, plavně stoupala vzhůru, a pak zase prudce klesala, až jí ve vlasech svištěl vítr přistávala vedle Berna a čekala.

... Bern se zpočátku snažil startovat přímo ze země. Jenže až teď pochopil, proč Li nesdílela jeho nadšení pro skoky letců ze startovací věže – vzlet přímo z roviny byl tím vůbec nejtěžším: poloha těla je nevhodná, chybí rychlost, křídla se nemohou pořádně rozmáchnout a zabrat. Li se to dařilo až po dlouhém rozběhu a Bernovi vůbec – rozbíhal se, poskakoval, žabácky hrabal rukama i nohama (základní pohyb při letu skutečně připomínal plavecká prsa, to si ujasnil hned), ale vždy končil nosem v trávě. Brzy se seběhli čumilové a zasypali ho spoustou rad, čímž ho vyvedli z rovnováhy nadobro.

„Nezkusíš to radši z věže?“ navrhla nakonec Li. „Nejvíc bys potřeboval ocitnout se na pár vteřin ve vzduchu, všechno bys hned pochopil sám. Přímo tělem.“

Doslova propadla záměru naučit Ala létat a vůbec si nepřipouštěla, že by s tím mohly být problémy. Motorické reakce už přece má Danovy! A nic na tom není, létají všichni, vždyť je to nádherné. Al jí bude moc vděčný. Někde v koutku vědomí opatrně

vrtal červíček ctižádosti: ona bude první, kdo si uvědomil, co v tomto případě znamená Danovo mozkové motorické centrum. Až se večer vrátí Ilo s Eolim, kteří jí Ala svěřili do opatrování, budou jen žasnout, že jejich svěřenec už létá. A pochválí ji. Protože všichni kolem se zabývají tvůrčí činností, jen ona ne. A teď už tu bude něco, na co přišla sama.

Bern zašilhal po startovací věži a sevřel se mu žaludek. Ne ne, tohle není dost vysoko, aby se cestou naučil létat, zato je to dost vysoko, aby si už nikdy nemusel podobné starosti dělat. Ale odmítnout takhle veřejně nemohl – jedna ostuda snad stačila!

„A nenašlo by se něco blíž?“ zeptal se. „Co tamhleta budova...“

V hloubi duše doufal v balkón někde v prvním či druhém patře, ale Li ho zřejmě nechtěla zahanbit výškami tak „dětskými“.

Dívka krásně připlachtila a stanula na samém kraji střechy.

„Neboj se, Ale, není čeho se bát!“ Pohlédla na profesora s chápavým úsměvem. „Hlavní je udržet se prvních pár vteřin ve vzduchu. Je to stejné jako plavání – musíš chtít a přesvědčit se, že vzduch-nadnáší.“

Po takových slovech mladá dívka mužovi nezbyvá než se vrhnout do hlubiny – dokonce i kdyby žádná křídla neměl.

„Víš co, zkusíme to spolu. Opakuj všechno po mně – lehce přidřepni, roztáhni křídla, ohni je trochu dozadu a...!“ Li se mírně odrazila a vyplula vzduchem jako papírová vlaštovka.

Bern se v duchu pomodlil a odhodlaně skočil za ní, jako do bazénu že startovacího bloku. A prsa, jako žába! blesklo mu hlavou a pustil se do práce s takovou vervou, jakou vyžaduje skutečné plavání ve vodě. Jenže křídla od jeho svalstva očekávala jen řídicí signály, ne křeč. Na tu křeč odpověděla také křečí, blány se zběsile roztřepetaly a pleskaly tak, jako by patřily kohoutovi před prvním předjitřním zakokrháním. Bern se mezi nimi zmítal jako opička na gumičce a dočista ztratil představu, kde je nahoře a kde dole.

Li kroužila kolem něj a něco vykřikovala, jenže to už se děsivou rychlostí blížily koruny stromů. Snažil se neposlušná křídla nějak zkrotit a postupně se soustředoval na pravé a pak na levé, na obě najednou zatím nestačil. To ho roztočilo kolem podélné osy a Bern se ve smrtící vývrtce propadal k zemi.

Zelená koruna mu letěla vstříc. Bern si zakryl obličej rukama. Li k němu pohotově přimanévrovala a snažila se ho zachytit, aby pád alespoň trochu zmírnila. Jenže k tomu už se nedostala – Bern v poslední chvíli uklouzl stranou. Padal teď bokem a s hrozivým praskotem se zabořil do vrcholku velkého modřínu. Větve mu strhly křídla, rozervaly oděv, smetly pramen vlasů i s kořínky a drásaly mu tělo. Bez dlouhého přemýšlení objal drsný, smolou vonící kmen a přitiskl se k němu hrudí a čelem. Před očima mu vystříkla duhová fontána. Žiju!

Danova motorika se neprobudila.

NEVÍ, CO JE TO SEBEZHOJOVÁNÍ!

Polekaná Li už si dole stahovala křídla. Také škrtla o pár dubových větví a na rukou a levém stehně jí zůstaly dlouhé krvavé šrámy.

Bern neohrabaně slézal dolů. Vypadal příšerně. Ruce, nohy i celé tělo měl poseté tržnými ranami, odřeninami a podlitinami. Zebra pod levou rukou podezřele poskřípovala. Z křídel mu zůstala jen táhla na rukou a nohou a dvě umělé kosti za zády.

„To nic... to nic...“ jektala vyděšená Li a usazovala Berná pod strom. „Hlavně, že sis nic nezlámal, to ostatní jsou drobnosti, to hned přejde...“ Chomáči trávy otírala z profesorova těla krev a chvatně brebentila: „Tak ... a je to ... ještě to trochu... vyčistíme ... a teď se soustřed' na místa, kde tě to nejvíc bolí, a mysli na ně, dokud to nepřestane. A pak ještě usilovněji, dokud se nedostaví pocit, že tělo plně ovládáš. Nebo že bych tě dovedla do bazénu, tam to jde lip.“

„Jaký bazén, jaké soustřed'ování – co to vykládáš za nesmysly?!“ vyštěkl profesor pološilený bolestí. „Přines honem nějakou lékárníčku. Vatu, jód, obvazy, možná budu potřebovat protitetanovou injekci... ale rychle, proboha!“

„Ale... to tě přece přejde dřív než stačím sehnat všechno to, co jsi jmenoval!“

„Šílíš! Hod' sebou, děvče, a obstarej, co ti říkám. Tahle holka mě snad dneska sklátí do hrobu!“

Li se narovнала, ústa se vyklenula do podkůvky a oči jí zaplavily slzy.

„Moc... na mě nekřič. Nic neumí, a ještě bude na člověka hulákat! Takové škrábanečky si přece zhojujeme sami, nechápu, proč z toho děláš takovou vědu. Podívej!“

Natáhla před sebe pravou ruku, která to odskákala nejhůř. Ze zle pošramocené kůže visely místy odchlíplé cáry, pod nimiž prýštila krev. Dívka zahloubané umlkla. Rudé krůpěje okamžitě zhoustly a zaschly. A pak Bern jako v superzrychleném filmu sledoval, jak během několika málo minut proběhla všechna stadia zacelování rány, na jaké by jeho vlastní organismus potřeboval několik týdnů. Po růžově rudých okrajích rány naskákaly krůpěje čiré plazmy, ta rychle zhoustla, kraje jizvy se během pár vteřinek podebraly, zrudly, naběhly, otok hned zase opadl, kůže zesvětlala a proschla, potáhla ji rudohnědá kůrka strupu, která okamžitě popraskala, opadala a obnažila modravý zhojený šrám, který se proměnil v poměrně nenápadnou stopu na hladké čerstvé kůži.

Za tři či čtyři minuty už zraněné místo vyznačoval jen modrorůžový pruh, který vůčihledě mizel.

„To jsem ještě neviděl!“ vyrazil ohromený profesor, který z té podívané zapomněl na vlastní utrpení. „Učiněný zázrak!“

„No vidíš!“ nechala Li ruku klesnout. „Lidské tělo si umí poradit samo. Ale proč se to nehodí tobě?“

Nebylo divu, že se jí zmocnilo zoufalství – Alovy rány se nejen „nehodily“, ale naopak krvácely stále víc, začaly otékat a hrozivě modrat a na čele mu naskočila hnědofialová boule.

„Tak to zkus ještě jednou, soustřed' se a poruč tělu zevnitř!“ lamentovala Li. „Přece v sobě všechno potřebné máš, všechny potřebné biologické látky, hormony... stačí vynaložit trochu vůle, ale musíš se vzchopit. No tak proč jsi takový?“

Ilo, který se o nehodě už stačil dovědět, se snášel z výšky jako zlověstný šedý dravec. Li se při pohledu na svého šéfa celá příkrčila. Bylo až s podivem, jak málo zůstalo z té létající krasavice a odvážné patronky – teď to byla malá holčička, která natropila škodu a bojí se trestu. Ona přece měla na Berná dohlédnout!

„Tak...“ Ilo si stahoval křídla, prohlížel si zle pocuchaného Berná, pak Li, a zase Berná. „Ještěže lomeno dvěmi.“

„Co lomeno dvěmi?“ zeptal se prostoduše Bern.

„Em vé na druhou lomeno dvěmi – obyčejný vzorec pro vyjádření kinetické energie, kterou jsi vyvinul při nárazu na ten modřín. Doufal jsem, že alespoň jeden z vás dvou se dokáže chovat jako dospělý člověk!“

Bern si znovu, pokolikáté už, připadal jako malý kluk.

INTERMEZZO

„Snad sis nemyslela, že když takovou schopnost máš ty, znamená to, že ji lidé měli vždycky? Já sám jsem v mládí metodiku sebezhojování taky neznal... A ty ho začneš rovnou učit létat! To je stejné, jako bys ho z té střechy shodila bez křídel!“

„Myslela jsem... přece má Danovu motoriku! Že je to tak, Eoli!“

„Jenže má Bernovo tělo a Bernovu psychiku, proti tomu Danovy pohybové neurony nic, nezmůžou! A pak – snad si nemyslíš, že už se nemusíš se mnou radit a ptát se mě, co jde a co ne?!“

„Už ji nech, Ile, určitě si všechno uvědomuje. A už to nikdy neudělá, že, holčičko?“!

„Na to se spolehni, že už to nikdy neudělá, ona k tomu prostě nedostane příležitost.“

„Tím spíš. Přejdeme k jiné otázce. Li nám experimentálně ověřila (snad tomu můžeme tak říkat), že s tímhle organismem by se Al v našem světě daleko nedostal. Nemluvě o tom, že na každém kroku si bude znovu a znovu uvědomovat svou méněcennost. Mnohem horší však je, že ho může zahubit naprosto zanedbatelná oděrka, pomalejší reakce, nižší celková úroveň smyslového vnímání... a co já vím co ještě! Přece ho nebudeme celý život opatrovat?“

„To ne, to je pro něj jak se zdá vůbec nejnebezpečnější!“

„Ile, to snad už stačilo... Kam utíkáš, Li? Vidíš, urazila se ...“

„Pak ji utěšíš. Kvůli tomu jsem to taky řekl.“

„Skláním se před tvou jasnozřivostí, moudrý starce! Ty si všimneš všeho.“

„Nemohl jsem vědět, že se to nesmí.“

„Smí, proč by se nesmělo? Klidně. Ani nevíš, jak bych si přál, kdybych si mohl něčeho všimnout sám... Ale vraťme se k věci: Co o tom soudíš?“

„A co o tom soudí on?“

„Určitě nebude nic namítat. Sám přece chápe, oč tu jde. A to je na tom nejúžasnější – všemu rozumí, rozum a city má prakticky na stejné úrovni jako my. Ovšem tělo, nervová soustava, funkce vnitřních orgánů a žláz... to je hotová tragédie! Nač ti tenkrát mysleli a kam koukali, to je u boha!“

„Hlavně na úspěch v práci, to především ...

Nám ale nestačí, aby nic nenamítal, potřebujeme, aby sám chtěl. Jedině v takovém případě se požadované proměny ve strojomatce podaří.“

„Bude chtít. Přesvědčíme ho. Ostatně, přeměny v Alově organismu musíme konzultovat s Kosmocentrem, protože se to dotýká i jejich zájmů.“

PROBUZENÍ Č. 3

Když se Bern ráno probudil, nedokázal hned pochopit, čím to je, že ho doslova po okraj naplňuje činorodá, zářivá radost. Vyskočil z lůžka a vyběhl na palouk. Městečko ještě spalo. Rudý lehce splácnutý kotouč ranního slunka se plahočil zeza obzoru za měděnými kmeny stromů. Kolem bylo ticho, vlaho a mlhavo. Pronikavě voněla rosa, schoví a spadané listí. Něco bylo ve světě jinak, na něco by se měl rozpomenout!

Krásá! Bern se zasmál na slunce. Jeho svalstvo, každičkou buňku jeho těla vyplňovala veselá, šibalská síla. Nejradši ze všeho by se roztančil a tráva jako by přímo vybízela k přemetům a kotrmelcům. Koneckonců, proč ne? A hned to zkusil. Čtyři hvězdy za sebou, přes celý palouk, a vůbec mu nevadilo, že ledová rosa pálí do dlaní. Ani se přitom nezadýchal.

Nedaleko se tyčila vysoká palma, jejíž kmen tvořily drsné tmavošedé prstence. Bern si furiantsky plivl do dlaní a už lezl, smál se své neposednosti a doslova po kmeni vybíhal jako Papuánec, žádné pachtění a pracné škrábání. Bez jediné zastávky se hravě dostal až k jemně roztřeseným vějířům a pohlédl dolů. Viděl tam jen malé domky, z nichž vycházeli malí lidé. Slunce už bylo oranžové. Nad řadami budov Biocentra, působícími dojmem zvlněného moře pluly lehké zástupy mráčků.

„Eehehéé!“ zakřičel profesor, jen tak, aby si zkusil, jak mu zní hlas.

„... éé!“ ozvalo se od stěny lesních velikánů.

„Mňááú!“ poškádlil ho zdola někdo z biologů.

Bern vystřízlivěl: je to pravda, přece není kocour na námluvách! Pomalu lezl dolů. Co se to se mnou děje? říkal si. A konečně mu došlo – tělo! Uvědomuje si své nové tělo.

... Ačkoli ne, není nové, je to jeho tělo. Tady je hnědé mateřské znamínko na klíční kosti, kousek pod levým ramenem jizvy po očkování proti neštovicím, tady zase starý, předválečný šrám na boku, nehynoucí památka na studentskou demonstraci a rvačku s policií – jeden z těch holomků ho tenkrát označoval okovaným podpatkem. Ale o to tolik nešlo, podstatnější bylo, že pod takto označovanou kůží už nežil původní organismus čtyřicátníka, utahaný a deformovaný nezdravým životním stylem, ale pevná, pružnou silou nalitá figura dvacetiletého atleta. A přitom to bylo jeho právě a nefalšované tělo!

A taky ne tak docela, měl by si vzpomenout přesně, v jakém smyslu je může považovat za své? Vždyť on byl ve dvaceti úplně jiný, přihrblý anemický mladiček. Kdežto dnes? Mohutně se odrazil, vyskočil vysoko nad zem, chytil se vodorovné větve starého javoru, hravě se k ní přitáhl, švihl nohama kupředu, dopřál si ukázkový přemet a měkce doskočil zpátky do trávy. To jsou kouzla! V životě jsem nic takového neuměl.

Větev se zatřásla a pokropila ho spadlou rosou. To lechtivé blaho ho rozesmálo, a on užasl nad dalším objevem: kůže sebou uměla krátce a prudce pošukávat, když chtěla shodit studivou krupěj, přesně jako to dělávají mladí koně. Minutu se takhle bavil.

Kladl si na stehno stébła trávy a větvičky a poslušnou kůží je zase setřásal.

Že by toto tělo považoval za své právě proto, že jím tak dokonale vládne? Ne, vzpomněl si Bern, je tu ještě něco navíc to nejpodstatnější: on si vybíral. Ležel zpola rozpuštěný v biologickém roztoku, ze všech stran se k němu sbíhaly štětiny sond a elektrod, a on o sobě věděl neuvěřitelně mnoho, vlastně to spíš cítil (nebo to věděla a cítila ta kapalina?), perfektně chápal stavbu organismu lidského i zvířecího. Jeho vědění nesestávalo z čísel a pojmů, bylo v tom něco víc: uvědomoval si poctivou povahu každého orgánu, každého svalu, každé žilky, vzájemné souvislosti toho všeho, základní tělesnou ideu sebe sama. Vnikal do tohoto zvláštního vědění zpočátku hodně nejisté, s podvědomým odporem, a je s přibývajícemi minutami se uklidňoval. Jakmile pochopil možnosti, přistoupil k volbě – postupně sestavoval a konstruoval svoji biologickou podobu, není třeba být příliš svalnatý, na nápadnost si nepotrpěl, ale zbytečně subtilní snad nemusí být taky, prostě si přál být jak povahou, tak zevnějškem samozřejmou součástí světa, do kterého přišel. Proto bylo tohle jeho tělo víc jeho přirozeným vlastnictvím než to, které mu při narození dala do vínku sama příroda.

Bern se rozhlédl. Vrba u Tanova domku žhnula ryšavým okrem, javory svítily čistou žlutí, křoviny podél cesty plápolaly výrazným nachem. To vše se na tmavozeleném pozadí modřínů, cypřišů, palem a břečťanu vyjímal dosti neobvykle, ale nedalo se nic dělat, byly to jasné známky pozdního podzimu. Dali si se mnou pořádnou práci, pomyslel si Bern. A vida, tady jsem!

Znovu se ho zmocnil příval bezstarostného štěstí, obyčejného štěstí, které nijak nesouvisí ani s významnou událostí, ani s úspěchem hodným zaznamenání. Byla to radostná píseň života – vyšlo slunce, začíná den, tělo je plné sil, pohyby jsou přesné a jisté, hlava jasná, chřípí chtivě vdechuje lesní vzduch, všechno je krásné a starosti jsou ty tam. Bern najednou honem nevěděl, kam by se samým štěstím vrtnul, a tak se hlava nehlava rozběhl do lesa. Tráva ho šlehala do lýtek, větve letící vstříc mu obličej a ramena polepily mokrým rudým listím, ale to mu způsobovalo ještě větší rozkoš. Znenadání narazil na planou jablůňku s nevelkými jantarovými

plody, několik si jich utrhl, zakousl se do jednoho a labužnický pomlaskával snad od dětství si tak nepochutnal.

Pak létal. V Eoliho domku (ten nebyl doma) si vypůjčil křídla, vystoupil přesně na to místo, kde absolvoval svůj první ostudný pokus, připravil se, zkusil, jak ho křídla poslouchají, a se srdcem plným odhodlání, leč s mrazivým pocitem v žaludku, se vrhl slunci vstříc.

A povedlo se. Muselo se povést. To, s čím si tenkrát neporadil, šlo teď samo od sebe. Křídla se podřizovala jednoduchým a přesným signálům Bernova nervstva, vzlétala vzhůru, nabírala pod sebe pružný vzduch a lehce ho unášela k obloze. On však o

nějakých signálech a nervových zakončeních vůbec nepřemýšlel, prostě plul vysoko nad zemí a připadalo mu to samozřejmé. Nejdříve udržoval jen přísně přímý směr, ale pak se odhodlal k obloukům, ke kratším i delším volným pádům i ke strmým výstupům... Srdce mu tuhlo v těle a křídla sebou začala nervně pošukávat, jen když si občas uvědomil, jak příšerně hluboko pod ním jsou všechny ty stromy, stavby a postavičky lidí. Ale překonal i to.

Vítr mu svištěl ve vlasech i na hranách křídel. Cítil se lehce a slavnostně, možná mu začalo být trošičku smutno. Na zem se mu nechtělo. A co když jsem dnes v jediném gejzíru vy plýtl všechno nadšení a radost z proměny, a dál už nic takového nebude? Ale ne, nesmysl, to tělo přece opravdu mám, tady jel Konečně porozuměl Eoliho výroku, který před časem poznamenal, že tělo je nástrojem poznání (samozřejmě je-li dobře vyladěno) a také zdrojem netušených rozkoší. Ano, teď je jeho přístroj perfektně „seřízen“ – pro radost ze života i pro jeho zevrubné poznávání.

... Na louce Berná očekával se zakloněnou hlavou Ilo.

„Tak jakpak se nám vede, chlapče?“ zeptal se s hrdým zájmem mistra a pomohl Bernovi sejmout křídla.

„Řekni mi, mistře,“ opáčil ve stejném duchu profesor, „jen mi prozrad', můj tvůrce, na jak dlouho mi vydrží tento zázrak dne šestého, zázrak, který ti vyšel opravdu beze zbytku?“

Ilo svraštil čelo a několik vteřin vzpomínal, odkud je to citát:

„Á, Genezis, kniha první... Na takových sto let, pokud tě někde nezmrazí meteorit.“

„Na sto let?!“ Bern ve zmatku až couvl – tak daleko jeho plány nesahaly. „A co mám těch sto let dělat?“ –

„Co bys dělal? Žij...“ Ilo uložil složená křídla do pouzdra a obdařil profesora jedním ze svých bezelstných úsměvů. „Všichni žijí, tak proč bys nežil ty?“

NĚCO HVĚZDNÉ EXOTIKY

„Pozor, pozor! Sledujte všichni! Pozorovací automat PA-129 v zaplanetárním pásmu zaznamenal na Trase Omega Eridanu-Sluneční soustava první transport s antihmotou. Sledujte všichni!“

Mezihvězdný prostor z pohledu za hranicemi atmosféry: černo poseté hvězdami. Nejjasnější z nich je Archenar. A vlevo pod ním pluje kompaktní shluk oranžových pulsujících bodů. Jejich jas postupně vzrůstá, rychlost se zvyšuje. Na okamžik je vidět, jak body prudce nabobtnávají v rozžhavené koule. V příští sekundě se mihnou kolem v podobě ohnivých pruhů a zase se v dálce smršťují v desítku světlých teček. Teď pod nimi plápolá a potlačuje jas okolních hvězd malé bíložluté Slunce.

Celá podívaná se přehrává ještě jednou zpomaleně – je vidět rozžhavené koule a před každou z nich ve vzdálenosti asi pěti průměrů, na pozadí hvězdné krupice a koulí samotných tmavý kónický obrys. Z hrotu tohoto kužele obráceného ke kouli cosi vyrazí, jakési periodicky vznikající výboje, podobné elektrickému oblouku. Každý z nich jako by obrovitou kapku ohně mírně zploštil a i povrch rozčeřil.

„Každá tato kapka v sobě nese osm až dvanáct tisíc tun žulobazaltové antihmoty z Ložiska v Trojhvězdí,“ komentuje obraz vyrovnaný hlas, který však jen těžko potlačuje jásavé tóny. „Jen si pomyslete – sto tisíc tun v jediném transportu! To je třikrát víc, než bylo antihmoty uměle vyrobeno za celé dějiny... Koule jsou v důsledku extrémního zrychlení za pomoci mikroexplozí roztavené a pohybují se rychlostí zhruba dvou desetin rychlosti světla. To je samozřejmě hodně. V běžném provozu se transporty budou pohybovat v nejhospodárnějším režimu, tedy rychlostí asi osm tisíc kilometrů za vteřinu, jenže v tomto případě jsme si přáli, aby první dodávka antihmoty dorazila do Sluneční soustavy co nejdříve – vždyť už na to tolik let a tak netrpělivě čekáme! Trasa je tedy otevřena. Stoletá epopej ovládnutí Ložiska antihmoty, která tak tragicky začínala, je u konce. Ode dneška má lidstvo k dispozici nevyčerpatelné zásoby enormně koncentrované energie. Gratulujeme všem a blahopřání od každého přijímáme!“

Ilo zastavil videozáznam, vrátil ho na začátek, ke světluškám vyplouvajícím vlevo pod Archenarem, a zamyšleně se pohupoval v křesle. Houpací křeslo doma, úplně stejné v laboratoři, další na Polygonu... měli. ho pro něj přichystáno všude. Byl to zvyk, o kterém se všeobecně vědělo. Teď byl v laboratoři, ve své pracovně. Obklopen policemi; s videokazetami, knihami a přístroji. Stála tu neodmyslitelná koule IRS, vedle ní bylo vidět velkou obrazovku a ebonitovou pracovní desku. Na zdi visel vícevrstvý portrét Indiho, dobromyslného Bengálce s vystříhanou hlavou. Mezi širokými okny, stíněnými korunou mocného dubu, se usídlila bakteriologická skříň s manipulátory.

A z obrazovky svítí Archenar. Při pozornějším pohledu se kousek od něj dá rozeznat hvězdná Ariadnina nit souhvězdí Eridanu. Ložisko Trojhvězdí u Omegy Eridanu je až na samém konci té nitě.

... Přišly první hypotézy a pak i fundované teorie, které existenci shluků, antihmoty ve vesmíru předpokládaly a mluvily o ní jako o zcela rovnoprávné formě existence hmoty jako takové. Přes všechny tyto vědomosti, důkladnou teoretickou přípravu posádky a příslušné přístrojové vybavení hvězdolet Trojhvězdí narazil na Ložisko, přesněji řečeno na pás asteroidů u Omegy Eridanu jako

středověká korveta na útesy. Nikdo se už nikdy neměl dovědět, jak k tomu došlo, ale jedno bylo jasné – nikdo to nečekal.

To vše se stalo už dávno. Ilo sám se na programu podílel a jako dispečer Energetického Orbitu přijímal a naváděl na přistání prázdnou raketu. Po otevření Trasy IRS informoval, že Ilův „fond“ vzrostl na 470 megabijů... Ty ovšem k ničemu nepotřebuje. Hlavní je, že se toho dožil. Člověk je tvor netrpělivý a přeje si i takový projekt realizovat během jediného, i když hodně dlouhého života.

...A jak se celý program blížil ke konci, množily se i nápady a projekty, Jak s novými možnostmi naložit. Téměř všechny začínaly stejnou tezí: Předpokládejme, že máme dostatek energie na ...

VNITŘNÍ EPIGRAF

Z hlediska potřeb lidské existence je Sluneční soustava uspořádána nanejvýš neracionálně. Téměř veškerá energie Slunce, již by bylo dost a dost na probuzení a udržování života na miliardách takových planet jako Země, bez užtku uniká do prostoru. Na dvou nejbližších planetách soustavy panuje nesnesitelné horko a zatím se s tím nedá nic dělat, zvětšit vzdálenost mezi Sluncem a těmito oběžnicemi není v lidských silách. Ale kromě těch dvou a Země je tu ještě deset dalších koulí hmoty, na nichž by mohly vzniknout a vyvíjet se vyšší formy života, ovšem za předpokladu, že by měly dostatek světla a tepla. Jsou to planety od Marsu až po Pluto a také jejich největší přirozené družice včetně Měsíce. Výjimkou je jen Jupiter, vychladlá hvězda, která byla dřív také považována za planetu, plynová koule, obklopená smrtonosným radiačním pásem. S tím si prozatím taky neporadíme. Ale poskytnout těmto světům Sluneční soustavy dostatek světla a tepla a později je kolonizovat by po zahájení provozu na Trase nemělo pro lidstvo být problémem.

Proud světla a tepla o výkonu 200 miliónů gigawattů, který Země dostává od Slunce a který na jejím povrchu udržuje biosféru a život 23 miliard obyvatel, se dá uměle získávat spalováním dvou kilogramů anihilátu v reflektorech Autonomních umělých sluncí (AUS). Pro jiné planety by v závislosti na jejich vzdálenosti od Slunce platily jiné normy. Pro malý Mars, který navíc získává nějaké

teplo od naší hvězdy, by postačil „přídavek“ dvou set gramů antihmoty za sekundu. Pro Uran a Neptun by to bylo po dvou kilogramech, pro Saturn a Titánii po kilogramu. Měsíc by nepotřeboval nic, jen energii na přetvářecí procesy.

Celkem by tedy pro potřeby celé Sluneční soustavy přicházelo v úvahu spalování asi 10 kilogramů antihmoty za sekundu, což představuje 300 000 tun za rok. Kdybychom toto číslo porovnali s množstvím vyrobené antihmoty, museli bychom ho považovat za fantastické. Když ho však dáme do poměru s každoročním úbytkem hmoty Slunce a uvědomíme si, že tato energie nahradí Slunce dalším deseti světům, je to číslo zanedbatelné. Především je však reálné. Výkon trasy hned v prvních letech po zahájení provozu se bude pohybovat kolem půl miliónu tun za rok, takže zbude dost i na jiné programy.

Jaké přetvářecí procesy asi tato energie vyvolá v cizích ledových světech, aby mohly přeskočit dlouhou a zbytečnou přirozenou evoluci a dostat co nejrychleji normální, kvazipozemskou tvář? Je zcela zřejmé, že tento proces bude ve všech případech vypadat stejně – půjde o tvůrčí práci mnoha miliónů lidí.

Z referátu

Přestavba Sluneční soustavy

A najednou lze výraz „bude vypadat“ nahradit mnohem příjemnějším „vypadá“. Už jsou vybrány a připraveny miliónové oddíly přesídlenců na každou planetu.

Zkoušky Autonomních umělých sluncí (AUS) proběhly skvěle, jejich konstrukční koncepce plně potvrdila svou životaschopnost. Desítky těchto „pomocníků Slunce“ už brzy zaujmou svá místa. Energie je pro ně dost.

„...Ale přesto, jen si to uvědomme – čím se naše Trasa dlouhá čtyři parseky, s jednou karavanou nevytížených tahačů pracujících v automatickém režimu s nakládkou u Trojhvězdí a s další, tentokrát ‚naloženou‘ či zapraženou karavanou s ohnivými koulemi, tedy čím se tato trasa liší od někdejších pásových dopravníků, které přesouvaly uhlí z povrchových dolů do elektráren? Jen měřítkem. V tom to je. Protože energie je tou nejprvotnější realitou.

„Ale před ní tu muselo být poznání. Opanovali jsme ji, až jsme ji poznali. Ty přece taky jsi nositelem poznání.“

Pocítil závan vzduchu ode dveří. Do domku rychle vstoupil Eoli, otočil židli opěradlem dopředu a obkročmo se na ni posadil. Byl ještě celý rozechřátý z letu.

„Vracíš se z Polygonu?“ zeptal se Ilo. „Je tam Li?“

„Ne. Odletěla s Alem.“

„A kam?“

Mladý biolog výmluvným pokrčením ramen naznačil nejen to, že nemá tušení, ale také fakt, že je mu to dočista jedno. Ilo soucitně přimhouřil oči, ale hned pohledem uhnul, aby se ani tímto bezděčným projevem nedotkl zraněného sebevědomí svého pomocníka. A raději rychle změnil téma.

„Jakpak se vede našim zvířátkům?“

„Rozmnožují se, shánějí potravu a umírají. A pak se zase množí a zase shánějí potravu.“

Silni loví slabé a slabí se silných bojů. A v očích mají všichni tutéž věčnou otázku – proč jsme tu? Když už jsme u toho – proč jsme tu?“

„Ty to nevíš?“

„Tváříš se, jako bys ty to věděl!“

„Taky že vím: jsme tu, abychom tu prostě byli.“

Eoli se na svého patrona pozorně zadíval. Ilo nikdy nemluvil jen proto, aby to pěkně znělo, každá věta, každé slovo naznačovaly nějakou novou myšlenku, která v jeho hlavě dozrávala.

DALŠÍ DODATEK K PROJEKTU

„Poslouchej mě pozorně, Eoli,“ pokračoval Ilo, „co bylo podle tebe v naší práci nejobtížnější?“

„To, co dělá problémy každému experimentátorskému týmu, perfektně připravit pokus.“

„Správně,“ přikývl Ilo, „museli jsme perfektně připravit pokus. Vytvořit podmínky divoké mrtvé planety, aniž bychom opustili zemi. Ale byli jsme na tom hůř než každý jiný experimentátorský tým. Jen si vzpomeň, největší starosti nám dělaly pokusy tady v laboratoři. V

autoklávech a bazénu. Přestože na první pohled jsme si nemohli nic lepšího přát: všechno je pod kontrolou, vše se snadno reguluje, máme k dispozici desítky různých režimů, okamžité analýzy, prostě učiněný laboratorní ráj. Jenže čeho jsme v tom ráji dosáhli?“

„Koloběhu látek na bakteriální úrovni v plynném prostředí a na úrovni nejprimitivnějších řas ve vodě. Plus mikronové vrstvy živických půd, vzniklých díky činnosti bakterií.“

„Přesně tak. Zanedbatelný zkumavkový minikoloběh, který se během několika málo minut nasycoval. Tak jsme přešli do čtyřicetihektarového hermetického hangáru. Přísně vzato jsme se domnívali, že nám starostí přibude, jenže pokud si vzpomínáš, naopak jich ubylo...“

„To bych prosil!“ ožil Eoli. „Tam jsme si o kontrolních měřeních v každém bodě mohli leda tak nechat zdát. Stačili jsme maximálně na výběrové analýzy a jinak jsme se taky omezili na vzorky atmosféry, výměny druhů terénu, regulaci tlaku, teplot a magnetických polí. Sledovali jsme jen celkový vývoj. A jak jsme panečku pookřáli!“

„A vidíš – díky tomu jsme dosáhli mnohem lepších výsledků. Do hangáru už jsme vodu nedodávali, protože tu nám přímo z kamenů pomáhaly vylučovat oxybakterie. A metanočpavkovou atmosféru jsme postupně modulovali v životadárnou směs kyslíku, kysličníku uhličitého a dusíku. V té už se nemnožily jen viry a bakterie, ale i spory. A z těch se na dusičnokřemičitých půdách silných už několik milimetrů rozrůstaly první mechy a lišejníky. A v loužích se usazovalo bahno, plaval po nich žabinec a pod vším tím se ukládal mastný jíl...“

„No samozřejmě,“ pohodil hlavou mladý biolog. „Na Polygonu, kde jsme likvidovali vše živé na ploše sedm krát osm kilometrů do dobře půlkilometrové výšky se vynaložená práce už vůbec nedala srovnávat ani s měřítky pokusu, ani s jeho výsledky. Stačí, když si vzpomenu, co nás stála dokonalá izolace od okolního prostředí a řízení energetiky...“

„Správně,“ zvedl ukazovák Ilo. „Energetiky...“

„... a od počátečního zmatku a chaosu jsme se díky pěti základním druhům bakterií a dostatku energie dopracovali až k půdě, vláze, atmosféře...“

„Za pár týdnů!“

„... k travinám, ke hmyzu...“

„Za pár měsíců.“

„K býložravcům velikosti brouka roháče, a přesto jíz obratlovcům, a taky ke krvelačným Šelmám stejné velikosti...“

„To za dva roky. Trojitá kaskáda biologické regulace: rostlinstvo – býložravci – šelmy,“ shrnul to Ilo. „Což je regulační mechanismus, který se jen tak z rovnováhy vyvést nedá.“

„Chceš říct tím spíš, když ho uplatníme v podmínkách celé planety?“

„Přesně tak.“

Oba umlkli. Vlastně si toho moc vykládat nemuseli.

„Příroda nemá ani soustruhy a frézky, ani motory. Příroda jen míchala roztoky, vytvářela usazeniny, odpařovala, zahřívala a zase ochlazovala. Tak vzniklo vše živé.“ Takové je programové prohlášení Indiho, celým jménem Indioteriotami 120, tvůrce kontinentů. A kdybyste stiskli knoflík pod jeho několikavrstevným prostrétem, ten druhý v horní řadě, okamžitě ho pronese – s úsměvem, tichým tenorkem a slovům do taktu pokývá hlavou.

Nu a Ilo je Indiho škola.

Když, už jsme u toho, Indimu se směřované pěstování korálů v laboratorních podmínkách taky příliš nevedlo. V mořích se jeho programu dařilo daleko lépe.

... Nyní se zdá, že se konečně ocitli přímo na páteři vývoje přírody, která směřuje od protoplanetárního chaosu ke spolehlivé a stálé biosféře a dá se vyjádřit dvěma slovy – energetika plus mikrobiologie. Jenže proměny v přírodě bývají nejednou rozporuplné, nehotové a často nemají žádný cíl. Když věci vtisknem řád, uplatníme rozum a nasadíme patřičné tempo, pak na evoluci tenoučké životadárné slupičky planet rozhodně nepotřebujeme miliardy let. Zbytečně moc jsou i staletí a dokonce i desetiletí.

Už někdy na počátku století, krátce po vytvoření a osídlení nových pevnin, začala celá Země pociťovat ostrý nedostatek vážných

a všeobjímajících problémů, vyžadujících veškeré člověkovy síly a intelektuální schopnosti. Což je nutné, což je naprosto nezbytné k tomu, aby lidstvo neobrostlo mechem, aby před sebou neustále mělo nějaký cíl. A vůbec nevadí, že ta naše osobní úloha nebude prvořadá a že se konečného výsledku společných snah nedožijem už vědomí, že naše práce a naše myšlenky pomáhají lidstvu v další cestě kupředu je pro náš život větším naplněním než okamžitý čistě osobní úspěch.

Pro miliardy mozků a srdcí se tak smyslem života mohlo stát objevení Ložiska a vytvoření Trasy. Myšlenka Kolonizace se postupně změnila v masové, doslova živelné tvůrčí hnutí. Nejpodstatnějším programem byl výběr a příprava přesídlenců, formování prvních oddílů. Na první pohled méně významná, ale o to masovější byla výroba strojů, zařízení, příprava různých metodik, vytváření spojových soustav, vývoj nových materiálů – zkrátka všeho toho, co by přesídlencům mohlo jakkoli pomoci při vytváření živé přírody na vzdálených planetách.

Eoli patřil k oné většině lidí, kteří se na kolonizačním hnutí podíleli tak říkajíc jen zčásti – pracoval na projektu ze všech svých sil, ale ani ve snu ho nenapadlo, že by snad měl Zemi někdy opustit. Ne proto, že by nebyl takový romantik jako budoucí přesídlenci, to jistě ne, jen tu svou romantiku spatřoval v něčem jiném. A pevně doufal, že tady, v komfortních pozemských podmínkách dokáže zvládnout všechny nápady, které mu táhly hlavou.

Proto taky na otázkách Biokolonizace, tedy na Hově tématu, pracoval sice poctivě, ale bez zápalu myšlenky, na jejichž realizaci se podílel, nepatřily jemu. Doposud si perspektivy Biokolonizace představoval ve stále stejné podobě polygonových hangárů, s jejichž pomocí budou přesídlenci na divokých planetách oživovat další a další plochy, stavět nové hangáry a tak pořád dokola. Dokonce i v této podobě zmíněný způsob jasně převyšoval všechny ostatní, které se nabízely.

Ilnova poslední slova však na představivost mladého biologa zapůsobila jako návnada a v jeho mozku už jako v přesyceném roztoku krystalizovaly jiné, jasné, téměř hmatatelné obrazy.

Promrzlý Uran, pokrytý ledovým pancířem a posetý jizvami meteoritických kráterů, zejících na zvlněných náhorních rovinách

(uměl si to představit, protože na Uranu získával horniny pro Polygon). Někde daleko mezi hvězdami je vidět maličké studené Slunce. Šest reflektorů AUS na oběžné dráze kolem planety se zatím jeví jen jako skvrnky na pozadí Mléčné dráhy. Ale to už se všechny naráz rozsvěcují. Planetu spaluje prstenec modravého jaderného požáru. Ted je tam jeho plamenů zapotřebí, co nejjasnějších a nejžhavějších, jen ať se prastaré čpavkové ledovce roztaví, ať se promění v klubka páry, a skály ať náhlým teplotním skokem popraskají. Nevadilo by dokonce ani kdyby se objevily velké tektonické zlomy v kůře planety, kdyby se začaly hroutit, propadat, nebo na sebe bezhlavě narážet velké horské hřbety. To by totiž bylo přesně to, co člověk potřebuje aby se planeta probudila, pořádně jí zatřást a rozčepit celý její povrch. Vrátit ji na počátek jejích dějin.

Planeta nabývá na objemu, roste přímo před očima, hlavně díky několikakilometrovému kalu zárodečné atmosféry. V této fázi AUS změní teplotní režim: maximum tepla a jasu se bude stěhovat od jednoho stacionárního umělého slunce k dalšímu. Po kamenných pouštích Uranu se rozběhne tepelná fronta, která před sebou požene tlakovou vlnu; nad rovníkem se zvedne vítr, jedovatý prашný uragán, který postupně rozhýbe celou atmosféru a stane se prvním akumulátorem energie. V tom se pak rozehřmí a modravými záblesky ozáří oblaka první bouřky, prozatím ještě bez dešťů. Vichr rozhýbe proudy iontů a ty postupně vytvoří magnetické pole planety, bez něhož by budoucí biosféra byla nemyslitelná.

Jenže bez života by tohle všechno nemělo smysl. Všechna AUS přejdou do klidnějšího energetického režimu. Větry ustanou, utichnou bouřky, prach se usadí a planeta se znovu pohrouží do spánku. Změna režimu sluncí povede k poslušné reakci dole na povrchu planety.

Základním Ilovým předpokladem je, že biosféra ve všech svých projevech je jednou ze známek stabilního, ideálně hladkého energetického proudění, do něhož je zavinuta celá planeta. (Nám toto proudění nepřipadá ideálně hladké jen proto, že si neumíme představit, co mohou na planetě bez biosféry natropit sebemenší změny kosmického nebo slunečního „počasí“.) A nejjemnější regulací energetické spotřeby je pak látková výměna v živé hmotě.

A teď přichází jejich chvíle. Malá raketa, u jejíhož ovládacího panelu sedí on, Eoli, krouží nad Uranem těsně nad hranicí kouřící atmosféry a rozsévá do ní ampule s kulturou č. 1 – z prvního autoklávu – Qitrofluorové bakterie. Ampule pukají ve žhavých metanočpavkosirovodíkových i mračnech. Bakterie se v příznivém prostředí rychle orientují, živí se a začínají se dělit, každá z nich žije sotva pár vteřin.

První den ještě nebude nic znát, ale už nazítří se v ovzduší objeví první pukliny a jámy vyvrtané atmosférickými víry, až nakonec atmosféra vymizí úplně, v podobě šedožlutých vloček spadne na povrch planety! Veškerá Uranová horstva, údolí i roviny pokryje mnohametrová vrstva tohoto „sněhu“.

A nad jednotvárnou kalnou žlutí planety zase krouží člověk. Pomocí signálů vypíná „slunce“ a vysévá na Uran kulturu č. 2 – citlivé oxybakterie, které si na ultrafialové paprsky a tvrdá záření příliš nepotrpí. Už se vsakují do „sněhu“ z prvních mrtvých bakterií. AUS se znovu rozbíhají na plný výkon a „sníh“ taje a stéká do údolí a nížin.

Proudy aktivizovaného živého roztoku rozežirají litosféru, rozpouštějí kameny, prach i písek a vytvářejí z tohoto materiálu půdu všeho druhu – přijde –na to, jaký je výchozí materiál.

Nad pestrým povrchem planety, který neustále mění konfigurace skvrn, krouží další rakety, rozsévající kulturu č. 3. AUS znovu zvyšují teplotu – a živá kaše dole pod nimi už kvasí, už se potahuje pěnou! Nad skalami a bažinami stoupá nová atmosféra, ještě prosycená kvasným puchem, ale zároveň i s modravým příděchem signalizujícím přítomnost kyslíku a vodních par... Poslední dvě kultury vyvolávají uvolnění kyslíčnicku uhličitého, dusíku a vody, především vody, z dosavadních chemických vazeb. Jen ať se horké bažiny vaří dál, ať se voda dostane do ovzduší a v podobě horké páry opět sníží, vytvoří tyto páry souvislý oblačný příkrov, pod kterým povrch planety zcela zmizí.se rozestře nad celým povrchem Uranu. Jakmile se teplota sluncí

...A otevřou se nebesa a na rodící se zemi začne padat déšť a neustane po mnoho dní a opláchne novou tvář tohoto světa. Naplní se

moře a jezera, zrodí se řeky a v nich život – zatím jen

mikroskopický, planktonový. Ten se pak rozšíří i na pevninu, nejdřív jen v podobě spor, mikrobů a plísni. Kdybychom chtěli čekat, jednou z toho všeho vznikne mnohobuněčný život ve všech svých proměnách. My jsme však netrpěliví a čekat nebudeme – vysadíme do vody jikry a potěr, do připravených půd nasejeme semena trav a obilnin, vypustíme ptáky, domácí i volně žijící zvířenu. A tohle vše se přirozeně začlení do koloběhu látkové a energetické výměny.

Tady máte novou planetu, lidé! Složení a vlhkost atmosféry se pohybují v mezích normálu. Průměrná teplota i maximální odchylky jsou téměř stejné jako na Zemi. Výběr a kvalita půd odpovídají záměru tvůrců, poměr vodstva a pevniny také. Žijte si tu! Tady se nebudete prodírat ve skafandrech čpavkovými vichřicemi a hynout hladem, žízní či nedostatkem kyslíku, trpět nedostatkem životního prostoru pod kopulemi hermetických hangárů. Nebude proč tvořit svět z chaosu –, to vše už za vás vykonaly bakterie a řízená energie.

Eoli otočil hlavu k Ilovi. V bledé tváři svítily tmavé oči.

„Poslyš, ale to je nádherné!“

BERN A EHHU

Dorazili pozdě, Bernův náboj už tu nebyl. Našli jen vyvrácený strom, který už zvadl a usychal. Kousek od hynoucího stromu stálo na vysoké nožce kulové čidlo, to tu předtím nebylo. Hned na něj vychrlili několik otázek.

IRS oznámil, že Bernův náboj byl převezen do Muzea astronautiky v Astrohradu, kde se stal součástí expozice anabiotické techniky a je tam nyní vzorkem nejstaršího zařízení tohoto druhu. Koule pohotově ukázala velký muzejní sál; v jehož středu stál naleštěný Bernův aparát opatřený tabulkou s komentářem. Před vstupem do kabiny stála fronta. Kulové čidlo bylo ochotno okamžitě tlumočit a názorně ilustrovat celý příběh návštěvníka z 20. století – proto tu přece stojí.

Li by ovšem dala přednost tomu, aby jí to Al všechno převyprávěl sám.

... Když sem přilétali, Bern opsal nad lesem široký kruh a nejdřív se přesvědčil, že nikde poblíž nejsou žádné ehhuové. Li ho přesvědčovala, že na dvojici se zaútočit neodváží, ale on se pro klid duše chtěl ujistit, že ani nemá kdo zaútočit. A stejně, když své půvabné společníci líčil, jak to tu vypadalo, když tu stál jejich tábor, jak se pak probudil, jak se náboj vyhrabal na povrch, jak on sám vystoupil do nočního lesa, jak šel mezi stromy, potkal statného kňoura, jak potom prchal před smečkou ehhuů, plnému potěšení z její dychtivé pozornosti bránila neodbytná myšlenka, bzučící kdesi pod lebeční kostí: Musejí být někde tady, ti divoši, jejich tábořiště je docela blízko...

Jako pravý muž a rytíř na Li přirozeně nijak nespěchal, ale také ji neposkytl záminku, aby se tu zdrželi déle než bylo třeba. Průsek je vyvedl k dosti velké louce. Na malém návrší se k nebi tyčily ,skály a valouny s jednolitým matovým povrchem, který jednoznačně prozrazoval jejich umělý původ, a kolem nich v trávě se povalovaly kousky barevných kříd.

„Aha,“ pokývala hlavou Li, „to je nový Eoliho pokus.“

Duté ebonitové „skály“ a „balvany“ sem připutovaly nedlouho po pokusu se „zpětným viděním“, jehož se zúčastnil i Bern

experiment měl ukázat, zda humanoidi nemají sklon k zaznamenávání svých dojmů v podobě skalních kreseb. A opravdu, drsný povrch skal byl ve výšce obličejů poset jednoduchými obrázky.

Bern s Li chodili od balvanu k balvanu a dívali se. Primitivní, častá nedokončené figurky ptáků, divočáků a srnek. Tady jsou nějací přihrbení panáčci, (zřejmě sami ehhuové s kyji napřaženými nad těžko rozeznatelným zubrobizonem. Podle pojetí obrázku a rozličného stupně výstižnosti se snadno dalo usuzovat na různé autory. Našly se tu i maximálně zjednodušené kresby létajících lidí – křídla jsou odbytá jen dvěma obloučky.

Ale tady – vida, to už je zajímavější! – je celá složitá scéna, pokrývající bok velkého balvanu: ze zmateného tvůrcova záměru se dá pochopit jen tolik; že Letouni jsou zdeptáni a přihrbení vítězové, se nad nimi rozmachují zkázonosnými palicemi Na sousední skále je vidět postavu Letouna, celou posetou stopami křídel a kamenů. No prosím, pomyslel, si Bera, tady kamenovali nepříteli, „zabíjeli“ jeho obraz. Že by si to cvičili.? Rázem přišel o veškerý akademický zájem o základní projevy výtvarného citění a přál si jedno jediné aby byli co nejdál odsud.. Když pak vylezli nahoru na ebonitové skály; navlekli si biokřídla a startovali na zpáteční cestu, jen si úlevně povzdychl.

Ne na dlouho brzy zjistili, že před odletem nedoplnili do křídel ATM5 a nevzali s sebou ani náhradní ampule. Po pár kilometrech jim nezbylo než pohánět křídla vlastní silou.

První se zadýchala Li,

„Nač se dít!“ zvolala. „Dojdeme to pěšky, už to není daleko.“

NELEHKÉ ROZHODNUTÍ

Ilo si mladšího kolegu zamyšleně prohlédl.

„Umím si představit, co všechno,ti táhne hlavou, ale já ti to zkomplikuju ještě víc. Výsledky naší práce k realizace předložit nemůžeme.“

„Rozumím ti, učiteli,“ řekl klidně Eoli. „A souhlasím s tebou v tom, že návrhem globální Biokolonizace bychom celé přesídlenecké hnutí zahubili v zárodku, protože bychom přesídlence přivedli k

hotovému. To nesmíme. Ale je tu přece projekt polygonové Biokolonizace i s hotovou a prověřenou metodikou. To bychom realizovat měli, to je přímo naše povinnost.“

„Ani to nejde. Když předáme dokumentací polygonové metody, poskytneme jiným možnost snadno dospět i ke globálnímu principu. Snad si nemyslíš, že tak chytří jsme jen my dva? A jistě ti nemusím vykládat, že vlastní nápad je vždycky lákavější než cizí, že se hned vyrojí jak příznivci, tak odpůrci a rozhoří se spory a polemiky, při nichž se náš projekt nevyhnutelně stane katalyzátorem pro činnost miliónů mozků,.. Zkrátka a dobře – když dáme lidem Polygony, zasejeme myšlenku globální Biokolonizace ještě důkladněji, než kdybychom ji přednesli rovnou. Tuhle práci a tyto znalosti zatím nesmíme lidstvu nabídnout. Nu a protože jak se dřív říkalo mí dnové jsou sečtení, to jasně cítím, a tys ještě – nezlob se ha mě za upřímnost,nedozrál, zbývá jedno jediné...“ Ilo však už neměl dost sil, aby vyslovil, co zbývá.

Eolimu přeběhl po zádech mráz.

„Dejme tomu, že ti rozumím, Ilo, ale... protože nejen my jsme tak chytří, udělá to prostě někdo jiný. Přijdou na totéž, tomu se nedá zabránit. Tak jaký to má smysl...?“

„Správně. A ti jiní, kteří celý výzkum absolvují znovu, od začátku až do konce, všechna ta léta dřiny, omylů a beznaděje, ti ať stejně jako teď my rozhodnou o osudu celé myšlenky. Ti to budou moci udělat, budou na to mít právo. Ale poskytnout takové právo sběračům smetany, lidem, kteří zůstávají jen na povrchu věcí to nejde.“

Všechno má promyšlené do detailu, pomyslel si chmurně Eoli.

„Inu jak myslíš – já nejsem dost zralý nechápu všechny důsledky. Ale na projektu přece pracovalo plno dalších odborníků Co kdybychom ta probrali ještě s nimi.

„Máš pravdu, ale ti, o nichž mluvíš, se na naši práci podíleli jen na čistě technické úrovni. Filozofii našeho objevu v plném rozsahu známe jen my dva. Jakmile ji začneme probírat s nimi, bude to znamenat zveřejnění úhelných kamenů celé práce a rozsévání projektu globální Biokolonizace do stovek a tisíců hlav.“

I tohle byla pravda. Nezvratná pravda.

„Asi... asi se proti tomu nedá nic namítnout. Nesouhlasím s tebou, srdce se vzpírá, ale žádné rozumné protiargumenty nemám. Je to koneckonců tvoje idea a především tvoje zásluha. Toho mého je v projektu málo, tím spíš, že jsem zatím moc elánu nevynaložil...“ Eoli přimhouřil oči, ale najednou mu cosi blesklo hlavou, víčka se prudce rozevřela a on na Ila pohlédl zpříma a vztekle. „Ted' mě něco napadlo, ty šachisto, co všechny varianty promýšlíš na dvacet tahů dopředu! Neudělal si náhodou i ze mě na šachovnici Biokolonizace figurku právě proto, že mě program nechával vcelku chladným? Nezapudil jsi náhodou nadšence, pro které je takový projekt vším? Protože ty by žádné tvoje přemlouvání nezastavilo!“

„Nejen proto,“ Ilo se k němu přiblížil a konejšivě mu položil ruce na ramena, „věř mi, že nejen proto. Jsi silný, jiní byli mnohem slabší. Nemysli si, že nechápu, že bořím tvoje plány. A ,pak – i stažení tohoto projektu ani zdaleka nemůže vyčerpat můj osobní megabijový fond, který už je mi koneckonců k ničemu ... Pokud máš pocit, že by ti mé rozhodnutí přistříhovalo křídla, je to jen přežitek těžkých časů. A ty už jsi za námi.“

„Ne...“ Eoli mu také položil ruce na ramena a přitáhl Ila blíž. Přitiskli se čely k sobě. „Já nic nepotřebuju. Všechno je v pořádku, kdepak přežitek. Životaschopnost myšlenky je dána životaschopností toho, kdo ji zplodil. A už na to nemysli, nic jsi nenarušil a o nic jsi mě nepřipravil. Dals mi mnohem víc, než se dá vzít.“

Byli si v tomto okamžiku blízcí jako ještě nikdy.

„Ale... mate mě jedno: ty o té likvidaci projektu mluvíš jako o hotové věci. Stačí pár prostých operací, a bude po všem. Ty tam budou modravé planety překypující životem ... tedy, možná někdy přijdou, ale kdy! A to vše zrovna ve chvíli, kdy jsem konečně prozřel a definitivně se nadchl. Mě to bolí, rozumíš?“

„To nesmíš, přestaň!“ Ilo svého pomocníka odstrčil a odešel k oknu. Odvrátil se.

„Já naopak musím! Mluvme o tom ještě chvíli.“

„Prosím.“

„Dobře... Podívejme se na to z hodně obecného hlediska. Berme jako základní celek náš vesmír, kterým je zároveň procesem. Jeho součástí je naše proměnlivá Galaxie, součástí této součásti je

Sluneční soustava, dál by následovala Země, její součástí je biosféra a součástí biosféry lidstvo. Ale je to opravdu poslední článek? Co naše poznání a veškeré jeho plody, pokud jsme jen stejná součást biosféry jako jiní živí tvorové? Člověk se díky poznání dostal nad biosféru, podřízenost přírodě je ukončená etapa. A když je to takhle, pak...”

„... pak ať ji na jiných planetách budujeme jakkoli, je to přece jedno, myslel jsi to tak?“

„Ano.“

„Jedno to ovšem není, přinejmenším v tomhle ohledu: Lidé, kteří tam budou žít, si tam musejí připadat jako hospodáři. Právě oni, a ne my dva! Čehož se dá dosáhnout jedině prací a tvořivou aktivitou.“

„Jenže... když ustoupíme před snahou lidstva naučit se pohybovat ručičkami a nožičkami, je to totéž, jako když se poddáme lidské nedokonalosti. Ničemu jinému! Nám se může zdát, že tohle hemžení je svrchovaně významné a nezbytné jen proto, že ještě moc a moc věcí nevíme, tak tomu bylo vždycky. Ale kdyby nás viděly inteligentní bytosti z jiných světů, asi by se tomu smály. Protože člověk s tou svou polozvířecí malicherností a omezeností je nakonec sám největší překážkou pro skutečně grandiózní myšlenky a projekty!“

„No samozřejmě!“ Ilo se otočil. „Takže člověk je nakonec to, co musíme nějak překonat, ano!“

„Ano...”

„Nemáš vůbec ponětí, jak prastará je tahle myšlenka, netušíš, kolik odporných a ostudných masových zločinů se v dějinách lidstva právě v jejím jménu odehrálo. Ještě Aldobian by ti o tom mohl vyprávět, o všech těch nadlidech, o plavých bestiích, které si předsevzaly, že porobí a vyhladí ‚méněcenné‘ národy ... Nene...” zvedl ruku, aby zarazil Eoliho nesouhlasné gesto, „já přirozeně vím, že tvé záměry nemají s takovými ohavnostmi nic společného. A co víc, sama myšlenka, že člověk je jen etapa, jen jeden ze stupňů nekonečného rozvoje života a myšlení, etapa, po níž přijdou jiné a dokonalejší, tedy tato myšlenka není nesmyslná. Jenže my nejsme v daleké budoucnosti, nýbrž tady a dnes. A to, co se chystáš udělat, by

lidi urazilo a ponížilo. Byly by jich milióny! Pokud nějaký vědecký objev může něco takového způsobit, nesmí být podporován a uveden do života... To je všechno a nemá smysl dál o tom rozumovat – žádných protiargumentů se stejně nedobereš, jako jsem se jich nikdy nedobral já. Ať si to rozhodnou jiní nebo ať napovědí mimozemšťané... prostě někdo, kdo má na takový problém hlavu. Já ji nemám.“

A během pěti minut bylo se vším skoncováno. Stačilo otočit termoregulátory na pěti autoklávech, a vysoké teploty kmeny vypěstovaných bakterií zničily. Z malého velína odeslali pokyny pro automaty na Polygonu – vytlačit životadárnou atmosféru v hangáru fluorochlorovou plynou směsí. A poslední úkon: kazety se záznamy pracovních postupů umístili do magnetického pole a dokonale smazali.

Pak už Ilo zasunul jednu prázdnou kazetu do záznamového zařízení a začal diktovat:

„Z důvodů, které nepovažuji za zveřejnitelné, jsem se já, Ilovianaandr 182, učitel, rozhodl zničit veškeré laboratorní záznamy, výchozí preparáty a pokusný Polygon pro program Biokolonizace. Domnívám se, že znovu-zahájení výzkumů a další badatelské práce na tomto programu budou možné jedině za podmínky, že lidstvo bude schopno předvídat perspektivy svého dalšího vývoje ne na nejbližších několika staletích, jako je tomu dnes, ale přinejmenším na statisíce let...“ Hlas zněl ochraptěle.

Eoli sledoval kulové čidlo jako omámený. Za průzračnými stěnami Polygonu v mračnech jedovatě žlutého dýmu se kroutily a před očima hnědly listy stromů, vadla a na prach se rozpadala tráva, v předsmrtné křeči bezradně pobíhala a zmítala se zvířátka. Život, který tak pracně stvořili, umíral.

...Spletité, mnohotvárné cesty. Jejich třpytivé nitky vedou ze tmy nekonečné minulosti do tmy nekonečné budoucnosti, ze všemožná skrze realitu do všemožná. Zaskřípěly přehazované výhybky – a rozpálený rychlovlak lidských dějin se s rachotem přehnal kolem nich... někam jinam. Oni, ti dva zanedbatelní výhybkáři, změnili cestu dějin! Eoli měl pocit, že vidí to kolejiště, že slyší skřípot a hřmot.

„A teď si představ, že stejně by se někdo pokusil zničit druhý předpoklad všech našich projektů – Ložisko antihmoty v Trojhvězdě,“ ozval se za jeho zády Ilův hlas, stále ještě poznamenaný chrapotem. „Bylo by po všem, vzplanula by tam čtvrtá hvězda a. rozběhl by se kosmický proces na milióny let. Energie je východisko, které se nedá jen tak vyškrtnout. Kdežto v našem případě – stačí pár pohybů a pokynů... a jako by to nikdy nic nebylo. Taky téma k zamyšlení.“

Eoli se obrátil a překvapeně vyjekl – starý biolog vypadal, jako by ho postihla prašivina. Kůže na rukou, nohou i obličeji se pokryla drobnou vyrážkou, většími vřídky i jizvičkami, z nichž tu a tam prýštila krev.

„Co je to s tebou?!“

„Ale... to hned přejde.“

Ilo sklonil hlavu, chvíli soustředěně zíral do země a znovu vrátil tělu jeho normální vzhled. Ta podívaná se však Eolimu vryla do paměti navždy.

„Co budeš dělat teď, Ile?“

„Teď? Nic. To je konec. Odlétám do Lhasského internátu, abych tam vykonal poslední úkol svého života.“

„Kdy?“

„Hned. Loučit se s nikým nebudu. Ještě byste mi tu vystrojili oslavy na rozloučenou, a vzpomínali na mě v dobrém... To nechci, není proč vzpomínat na, mě v dobrém! Když má práce takhle skončit, tak proč ji vůbec začínat?!“

„To je pravda – proč? Při tvém vidění na dvacet tahů dopředu jsi přece globální variantu musel předpokládat.“

Ilo místo odpovědi jen krátce kývl k Indiho portrétu. Aha... Nemluvte mi o věcech, které jsou v zásadě možné, vzpomněl si Eoli na slavný citát. Třetí knoflík v druhé řadě... Chtěl se přesvědčit.

Z portrétu jeho pohled sklouzl k oknu. Byla za ním fialová tma.

„Už je noc, kam bys letěl!“

„Tím lip. Nikoho a nic nechci vidět.“

„A co Li? Bude plakat.“

„Li taky nechci vidět... Poslyš, příteli, nenič mě a nech mě odejít!“

„Copak tě tu držím? Sbohem, co víc ti říct, Ilo... Ilo! křikl ještě jednou, když už byl starý biolog ve dveřích. „Zapomněl jsi stisknout ještě jeden knoflík.“

Ilo se tázavě ohlédl.

„Knoflík, který by odpojil mě. Já přece mohu celou tu práci kdykoli zopakovat.“

„O tom nepochybuji,“ pokýval po krátké odmlce hlavou Ilo. „A stejně tak nepochybuji o tom, že to neuděláš... přinejmenším dokud nikoli jiným, ale sám sobě neodpovíš na všechny ty zatím neřešitelné otázky. Tvůj knoflík jsem tiskl devět let a celý tenhle dnešní půlden. Sbohem. A pokud to nebude nanejvýš nutné, nevyhledávej mě.“

... Už mu zbývalo jen jedno – letět hvězdnatou tmou nad tichou zemí, letět a letět, a až dojde dávka energie v biokřídlech, pohánět je jen vlastní silou, až do naprostého vyčerpání, pak se někam svalit, upadnout do bezesného spánku, a pak zase letět, nebo jet nebo alespoň jít... Aby vše co nejdřív zůstalo daleko vzadu.

HRŮZNÉ NOČNÍ DRAMA

Velký Ehhu s kyjem v ruce vyšel na palouk. Za jeho zády klidně oddechovali jeho soukmenovci. Světlo hvězd bylo skrovné, ale stačilo k tomu, aby ve tmě bylo znát nejasné obrysy Velké Nechlupské Chýše, které vystupovaly nad koruny stromů.

Ted' jsou bez křídel, to Velký Ehhu ví. V noci spí stejně jako všichni ostatní tvorové. I když ze sebe dělají bůhvíco. Nejsou o nic lepší než jiní, ti Nechlupové. Dokonce i divoké prase má tělo porostlé srstí, kdežto oni... fuj! Je noc a oni se ukrývají ve svých chatrčích. A nemají ani to nejmenší podezření, nic nečekají.

Velký náčelník div nezahýkal sladkou předtuchou – jak k nim vtrhnou a jak nechlupské kosti zapraští pod ranami jejich kyjů. Začnou kvičet a žadonit o slitování, ale toho se nedočkají. Pro ně má jen smrt, jen zhanobení a zničení. Splatí jim všechny hrůzy, ponížení a neštěstí, všechny jejich hříchy minulé i budoucí. On, Velký Ehhu, dokáže silou to, čeho oni se uskoky a lstí nikdy nedopracují – dokáže svou převahu. A dokáže ji strašlivě – uayá!

Úsporným pánovitým gestem rozdělil tlupu na dvě části – zhruba polovina pod vedením mladého samce Di se k městečku kradla levým krajem louky, zbytek v čele s náčelníkem se plížil zprava.

Zadýchaná Li div nešlápla na Eoliho, který mírumilovně spal v trávě. Zatřásla jím a spustila jako kulomet:

„Tlupaehhuůseženerovnousempředstihlajsemjekousekodontudurčit ěmajíněcozalubem!“ a teprve pak popadla dech.

Biolog se zadíval na její tělo, které díky rozehřáté a rozpumpované krvi svítilo do tmy nápadněji než obvykle. Ve světle dnešních událostí to byla podívaná až příliš nádherná.

„A... nezdáš se mi náhodou?“ zeptal se pro jistotu. „To bych se totiž radši neprobouzel.“

„Co to meleš? Za deset minut jsou tady!“

„Alía...“ Eoli zůstal klidně ležet v trávě a zmocnila se ho hluboká zádumčivost. Podrbal se ve vlasech. „Ehhuové jsou vůči nám naladění nepřátelsky, dokonce se nás chystají napadnout... no výborně! A proč? Proč si klidně nežijí v rezervaci jako doposud,..? To je akt probouzejícího se sebevědomí, rozumíš?“ Zvedl hlavu. „Počkat – a kde je AL?“

„AL... on se trochu polekal,“ rozhodila dívka bezmocně rukama, „a zůstal v lese.“

„Ach tak!“ Eoli se ušklíbl. „Kdo si potrpí na obskakování a hýčkání, má obyčejně nejradši sám sebe. Hrdina!“

„To... to nemůžeš, takhle o něm mluvit!“ zazvonil pohněvaně a jasně Liin hlásek. „To jsem byla ... taková. On... jen dělal, co jsem chtěla. A jeho... ehhuové už zabili! Ty by ses možná taky vylekal...“

„No tak se nezlob,“ Eoli rychle vstal a uchopil ji za chvějící se ramena. Miluje ho. I teď ho miluje. I když se cítí dotčena jeho malomyslností, ale kdyby chtěl jeho činy zpochybňovat kdokoli jiný, se zlou se potáže. „Každopádně jsi pašák. A teď mě poslouvej: vyšlu rychle budicí signál pro všechny“ informuju je o nebezpečných – hm dejme tomu hostech a vyložím plán dalších akcí. Ty zatím oběhni zahrady, jestli ještě někdo nespí jen tak venku. A dávej pozor, až se objeví. Jakmile je zahlédneš, opatrně ke mně. To je všechno, hoď sebou!“

Dívka zmizela.

„Táák!“ biolog spokojeně zamnul rukama.. „Konečně jsme se dočkali pořádného stressu, všeobecného otřesu, „zpětného vidění“ a čtení v duši. Vítáme vás, milí ehhuové!“

Během minuty už jasný hudební signál vzbudil biology ve všech domcích. Na informačních koulích se objevila protáhlá Eoliho tvář.

„Pozor, pozor! Hlášení pro všechny! Za několik minut osadu napadne tlupa ehhuů. Neztrácejte ani vteřinku, nasad'te si biokřídla, během mého stručného výkladu se připravujte k odletu, ale nenechte si z něho uniknout ani slovo... Ano, už to není stádo opic, už je to tlupa pralidí. Tím se dají vysvětlit veškeré anomálie v jejich chování. My sami... přesněji řečeno naši předkové absolvovali stejný přechod mezi opicí a člověkem, jenže jim to trvalo možná milión let. Dnes je jiná doba a tempo změn ve světě včetně vývoje humanoidů určuje naše civilizace – a tak jsme se dočkali nových partnerů, ano, je to nový rod, který si činí právo na své místo na zemi a kdoví, v budoucnu možná i při dobývání vesmíru, nových světů. Nemělo by nás zaskočit a překvapit že probouzející se smysl pro nějakou seberealizaci se prozatím projevuje tak nepěkným způsobem – ve snaze vidět sobě podobné konkurenty a nepřátele, které je třeba deptat, klamat a ničit Přesně tak to chodilo u našich předků... a vy jistě víte, že zdaleka ne jen v době kamenné. Považujeme to za stejný výstřelek, jako je agresivita našich výrostků nebo dětské rozmary. Takže nechme je, ať nás přepadnou, ať útočí. Vybavte se veškerým záznamovým zařízením, které doma máte – a všichni do vzduchu! Od ničeho je neodhánět a nechat jejich akcím volný průběh – jen ať se ukážou, ať rozbíjejí hračky. My jsme tu proto, abychom jejich chování sledovali. Na nic víc nemáme právo!“

„Ale proč k nám mluvíš ty, Eoli? Nebo ti Ilo operaci s ehluy svěřil? Kde vlastně je?“ sypaly se otázky jedna za druhou.

„Ne, to ne,“ povzdechl si mladý biolog po krátké pauze. „Ilo nás opustil. Navždy. Ano, odešel od nás dnes, přesně před Čtyřmi hodinami... Pokud jde o tlupu, zvážil jsem to sám a myslím, že tohle rozhodnutí bude nejsprávnější. Pustíme se do práce!“

Gobiské Biocentrum mělo nového vedoucího.

Velký Ehhu se nehlučně sunul ke krajnímu domku. Měl pravdu, všude je tma a ticho, všichni spí. Vyrazíme...! V tu chvíli se ve vchodu vynořila silueta nějakého Nechlupa. Soudě podle klidných pohybů nic netušil. Vůdce zdvihl palici nad hlavu a s bojovým pokřikem „Ehhur-rho!“, na který se Vzápětí ozvali i jeho soukmenovci, se vrhl kupředu a silou jí udeřil... do prázdna. Nechlup v posledním okamžiku lehce vzlétl do výše. Tmou tiše zašelestila křídla.

V náčelníkově mozku se lehce zahýbal nejasný nepokoj, ale vše zase vytlačil zběsilý vztek. Aha, tak oni nespí, rozhodli se pro lest, uayá! Chtějí nás oklamat!

Nechlupů, těch létajících zbabělců a podvodníků, bylo najednou všude plno. Divoši vyli, točili kyji nad hlavami, ale zatím nikoho nezasáhli. Samice vbíhaly do domků, všechno ničily a drásaly na kusy, nejvíc je lákaly pestré předměty a látky.

Nechlupové se chovali podivně majetek nebránili, neútočili, ale taky neodlétali. Přibližovali se k divochům, konali nějaké nepochopitelné pohyby, jak uskakovali stranou, kousek poodběhli a vzlétali. Někteří vystoupali až do výšky korun stromů, odtud se nehlučně střemhlav vraceli k zemi a prolétali těsně nad hlavami útočníků. Rozvášnění ehhuové nemotorně nadskakovali a snažili se je zasáhnout svými palicemi. Jiní jedinci se pokoušeli zničit nechlupské chatrče, ale stěny pod dutými údery nepovolovaly, dokonce ani nepopraskaly.

Velký Ehhu s mohutným rykem zkoušel Nechlupy pronásledovat, bažil po boji a krvi. Ničemu nerozuměl. Teď jeden Letoun-Netopýr překlouzal těsně nad ním. Vůdce ho sledoval očima podlitýma krví a když se Nechlup obracel, mrštil po něm ze všech sil kyjem. Zásah! Ale asi ne moc dobrý – Nechlup chvíli podržel kyj v rukou, pak mu ho hodil zpátky a letěl dál.

A Velký Ehhu konečně porozuměl, a zavyl hrůzou. Nechlupové neútočili a nebránili se – oni jeho statečný kmen jenom popichovali! Posmívali se jím, jim, velkým a mohutným ehhuům, bavili se a vůbec útok nebrali vážně. Je nebrali vážně, yauyáá!

Všech divochů se zmocnila hysterická divokost – vrhali se jeden na druhého, skákali bez cíle sem tam, váleli se v trávě, vyli a rafali

kolem sebe zuby. Nad městečkem se vznášel strašlivý lomoz a zvířecké vytí.

„Li, to stačilo. Zapni to!“ zavelel zřetelně Eoli.

Palouk s domky zalilo oslnivé světlo. Ozval se rovnoměrný zvukný šelest, ehhuové ztichli, zaposlouchali se a jako na povel se rozběhli k lesu. To je voda, padající voda, strašný živel, který spláchne vše, co mu přijde do cesty! Už je tady, první pršky, proudy, dlouhatánské jazyky bušící do trávy. Teď je dohoní, zatopí, spolykají, uayáá!

Infračervený paprsek vykrojil v prchající tlupě Velkého Ehhua. Zaplavil ho bezvýchodný strach, jaký ještě nezažil ani při největší bouři. Nebezpečí, bylo hrozivé, smrtelné. Zaječel, přikryl si hlavu tlapami, svalil se do trávy a pak se po čtyřech pustil někam stranou od ostatních. Musí se zachránit alespoň on sám!

ÚTĚK

Když Bern zaslechl vytí a dusot vracející se tlupy, ulomil si pořádný suchý pahýl, pro případ, že by byl napaden. Když se však zvuky přiblížily těsně k němu, nervy nevydržely. Mladé nohy ho střelhbítě unášely do hloubi tmavého lesa. Větvě roztíraly po polonahém těle, tvářích i rukou chladnou rosu a lepily na kůži strhávané listí. Těsně pod nohama mu panicky zatřepetal křídly nějaký pták. Bern se vzpamatoval až na paloučku, když řev tlupy utichl daleko stranou.

A on, který křečovitě objímal nějaký strom a uklidňoval v těle splašeně pádící srdce, přece jen pochopil, že divoši sami hledali spásu v útěku! Obličej mu doslova zahořel studem, až jeho světlo osvítilo rozeklaný vzor v drsné kůře. Ty zbabělce... Ty lháři, zrádče a zbabělce! Zabušil bezmocně čelem do dřeva – co si teď počne, jak bude dál žít?

– A to se zdálo, že už se jim ve všem vyrovnal, opájel se výsledky, které přinášely jeho konzultace, vlastními milostnými úspěchy, svým megabijovým kontem. Dokud si žil v přepychu a klidu, všechno šlo hladce, ale jakmile se podmínky poprvé – a vlastně nepatrně – zkomplikovaly, okamžitě se ukázalo, že mozkový

transplantát nestačí a nestačí ani obnovené a přebudované tělo, že pohnutky a skutky, které jsou pro ostatní zcela přirozené, on sám neustále považuje za provazolezecký kousek bez záchranné sítě. A on ze svého lana spadl hned po prvních pár krůčcích. Co jsou mu teď platná všechna jeho dosavadní „aktiva“?

Když se vrátí, nikdo mu nic nevyčte. Vynasnaží se, aby si nevšiml ani toho nejmenšího – stejně jako tenkrát, když lhal na celou planetu. Co si na něm taky kdo vezme, pochází ze Zemské éry, a možnosti strojomatky nejsou neomezené, psychiku zatím změnit nedokáže ... Stejně by bylo ohromné, kdyby se po návratu našel někdo (například Ilo), kdo by mu pořádně vynadal. Nebo kdyby ho celé Biocentrum aspoň týden ironizovalo a bavilo se na jeho účet. To by bylo obrovské, protože by to znamenalo, že už ho považují za jednoho ze svých řad. Ti si přece navzájem neodpustí ani mnohem bezvýznamnější poklesky.

Ale to se nestane. A Li vtlučou do hlavy, že se na něj nesmí zlobit, protože ... atak dále. A ona radostně zatleská ručkama: „Ach tak, a já už si dělala takové starosti!“

Ale postupně se mu jak ona, tak ostatní odcizili. Začnou se vyhýbat té mlčky pochopené nenapravitelné pokleslosti člověka, na kterého v těžké chvíli není spolehnutí.

Ne. Už se k nim nevrátí – nevrátí se pod jejich pokořující ochranu, pro jejich almužny. Co se stalo, stalo se. Ale kam jít? A co když znovu narazím na ehhuý?. Nebo na divoká zvířata? Bern zaťal zuby. Tak ať, nic jiného si nezasloužím: Musím dál, rovnou za nosem – jen ne zpátky.

A rychlým krokem se vydal klidnou úžlabinou. Bylo chladno. Pod nohama mu šelestila tráva a nahoře nad ním jasně planuly hvězdy a jednotlivá střediska Kosmostavu.

Úžlabina skončila v hustém křoví. Bern se dral nejpřímější cestou, i když chvílemi viděl, že to nejhorší by se dalo snadno obejít, aby alespoň nějak zaplašil ponuré představy. Ale pak v něm neustále šlehající a škrábající větévky probudily vztek.

Copak on za něco může? Vždyť v jeho dobách by na tak bezvýznamné hřišky nikdo ani nevzdechl. Tak proč je z něj v tomhle světě odštěpenec, proč se chce stát poustevníkem? Jistě ne proto, že

by sám byl tak špatný – to oni všichni, aby je d'as spral, si... hrají kdoví na co!

Vlevo cosi tlumeně svítl., Bern uskočil za kmen a připravil klacek k ráně. Když se trochu rozkoukal, zjistil, že je to jen kulové čidlo na štíhlé nožce, ovinuté divokým vínem. Buňka všudypřítomné soustavy IRS zaregistrovala člověka a vyslala signál – osamělý chodec uprostřed lesa v takovou hodinu mohl ledacos potřebovat, třeba spojení, informaci, pomoc.

Ale Berná nenapadlo nič lepšího, než jak ho asi čidlo může předvést všem pro pobavení – rozdrásaného, sklíčeného a nejistého – a to byla poslední kapka, po které nádoba nevraživosti přetekla:

„Nastaví si sem ty svoje krystalové četníky! Ono to šmíruje snad úplně všude... Tu-máš, ty potvoro plechová!“ a zasadil čidlu nejstrašnější ránu, jaké byl schopen.

Kouli přeťala ohnivá prasklina a čidlo pohaslo.

Profesorovi se neulevilo – počítal s tím, že se do všech stran rozlétnou střepy.

... Zabloudil do učiněné džungle: všude neproniknutelné houštiny, stromy ovinuté liánami, pod nohama hnijící kmeny a spleť kořenů. Bern se tím chaosem probíjel z posledních sil. Pohaslé polovědomí nabízelo zajímavé představy: až to všechno překoná a vyhrabe se z lesa ven... vykročí rovnýma nohama do nádherného zázračného života dvacátého století. Tamhleta záře doutnající

za stromy, to musí být světlá spící vesnice nebo pouliční lampy periférie nějakého města. A on se dostane až na tu periférii, pod normální pouliční lucerny, mezi normální domy, ohrady, výlohy obchodů se staženými roletami, potká pár pozdních nočních chodců-. A třeba opilých a chraplavě prozpěvujících pijácké popěvky, ze

kterých se mu jindy dělalo zle. Teď by se takovému mazavkovi se slzami vrhl kolem krku.

Až k pláči se mu zachtělo zpátky do dob, ve kterých byl „Herr Profesor“, „velevážený kolega“, známý biofyzik doktor Bern, do života, kde se pohyboval v prvních řadách, a ne až daleko za posledními. Já nepotřebuju dalších sto let vašeho života, ani umělé mládí, ani infravidění – nepotřebuju nic. Bern si představil, jak se večer vrací z univerzity do své vilky na předměstí, jak pomalu klouže ve svém černém oplu tichou ulicí, kývá na pozdrav všem sousedům a známým, kteří si ho upřímně váží, pak stoupá po schodech nahoru do pracovny, rozsvěcí stolní lampu, služka Marta mu přináší poštu, večerníky a láhev černého piva ...

A to, co prožil tady, to bude jen sen, úchvatný zajímavý, krásný sen. Bylo to velkolepé a radostné, vidět něco takového, celý zbytek života na to bude vzpomínat... Bude příjemné stejně jako dřív popřemýšlet si tak na hodinku na dvě týdne o nedokonalosti a omylech svých bližních, spekulovat, jak by se tyhle nešvary daly jednou překonat, snít o čase, kdy se to stane a o tom, jak to pak bude úžasné... A tak se povznést nad chudáky, které takové věci napadnou sotva jednou za měsíc, možná ještě méně často... Příjemné bude popovídat si p takovýchto povznášejících problémech s lidmi, kteří jsou mu názorově blízcí a zakoušet blahodárný souzvuk duší... Ale žít v takové době sám, a žít v ní pořád – to se na mě nezlobte, ale to děkuju nechci!

Před ním se nad černými stromy do stále větší šíře rozlévala mléčné šedivá aureola. Profesorovo srdce se znovu rozbušilo: to je ono, to je to, nač čeká! Vyběhl z lesa ven.

Kousek ód posledních: stromů ubíhal na obě strany pruh přes den prohráté a přebytkem energie fosforeskující fotosilnice. Po ní s tenoučkým zpěvem motorků uháněly automatické vagónky, odspoda tlumeně ozařované.

Silnice obloukem opouštěla les a mířila někam daleko do stepi.

Zářila jako řeka uprostřed měsíčné noci.

KNIHA DRUHÁ

PŘEDĚLY PŘÍŠTÍCH VĚKŮ

KOSMOCENTRUM VOLÁ ILA

ASTR: Přísně řečeno bych tě už víc neměl touhle záležitostí zatěžovat, Ile. Ale konalo se zasedání Rady Kosmocentra a ke tvému nepříliš lichotivému názoru na mou osobu se tu připojily další, zhruba ve stejném duchu. A tak... zkrátka a dobře, za tři dny odlétám na Trasu, jako kontrolor automatických tahačů.

ILO: Inu, to se stává... Doufám, že to nebereš jako životní prohru? Svoje já přece hledáme celý život. No a pokud na Trase pochopíš to, cos nechápal tady ve Sluneční soustavě ...

ASTR: Jistě. Ale já jsem taky starý, Ilo, a tvoje filozofické nabádání k ničemu nepotřebuju. Tím spíš, že pokud jde o mě, mělš ve mnoha věcech pravdu. To ovšem neplatí o návštěvníku Alovi. Náš spor ještě neskončil!

ILO: Spor?

ASTR: Nno...aha, zase jsem se nevyjádřil dost přesně, promiň. Ono to vlastně není spor a nejde o to, Jestli mám pravdu já nebo ty. Jistě ovšem chápeš, že problém Bern-Dan zatím není vyřešen. A dokud není vyřešen, nepovažuji se za člověka, který vypadl ze hry. Teď jsme se takovému řešení vzdálili víc než kdykoli předtím. Už jsem byl informován, jak se AL zachoval v kritické situaci. Nechci ti líčit své pocity, ty určitě chápeš. Ale jistě už nebudeš popírat, že se vám vašimi přeměnami nepodařilo probudit v něm ušlechtilé lidství, které by nám mělo být vlastní. Neprobudili jste ho v něm ani pro tento život, ani pro probuzení Danovy paměti. A za těchto okolností nemáš právo vypadnout ze hry ani ty, Ile. Víš, že odcházíš, ale tohle by byl dluh, který nesmaže ani smrt.

ILO: Co podle tebe teď asi dělá?

ASTR: Někde bloudí. Mohl by se dostat do nebezpečné situace a zahynout. Anebo – doufám, že tě tenhle předpoklad příliš nevyděsí – zdivočet. Měli bychom ho vyhledat a nenápadně na něj dozírat.

Není náhodou už nejvyšší čas probouzet v něm tím správným směrem paměť? To ostatně zjistíš až na místě. Hlavně už něco dělej, něco podnikej! Kdo jiný, když ne ty!

ILO: Řekl bych, že máš pravdu.

ASTR: Já ti můžu slíbit jen tolik, že ještě před odletem se postarám, aby Kosmocentrum neztrácelo tento problém se zřetele. Zvlášť když se ukazuje, že na tebe asi velké spolehnutí nebude. Nezlob se, a sbohem.

KOSMOCENTRUM VOLÁ ARNA

IRS: Spojují Linkastra 69-124 a Arnolita 54/88. Země, Tajmyr, výzkumný oddíl automatické dopravy.

ASTR: Ahoj, Ari! Řeknu ti, chlapče, že vypadáš báječně, to asi ta práce na zdravém vzduchu.

ARNO: Nazdar.

ASTR: Tak jakpak se vám tam vede, co Xena? Pořád frajeříte?

ARNO: IRS, přenášejte prosím jen podstatné informace.

IRS: Rozumím.

ASTR: IRS, jako nadřízený ruším pokyn Arnolita! Tisíc láter a sto průrazů v trupu, já snad musím vědět nejlíp, co je podstatné a co ne! A když jsem naši rozmluvu zahájil v tom marasmatickém duchu, tak to asi musí být, tak tím sleduju určitý cíl To jsou mi lidi – na tohle neslyší, támhleto jim nevykládej... Nejvyšší čas, abych se vypařil někam do vesmíru – hvězdy snesou všechno a roboty na Trase všechno odpustí!

ARNO: Ted' by ses pro klid duše mohl třeba vyválet po podlaze.

ASTR: A pomůže to? Ukaž jak!

ARNO: Však ty si poradíš. A copak jsme sledovali tou marasmatickou promluvou?

ASTR: Především to, že starce je třeba šetřit a litovat. Beztak se do mě střejí ze všech stran. Já bláhovec doufal, že můj odchovanec Arno mě polituje.

ARNO: Tos mě sám v životě tolik šetřil?

ASTR: Nemyslel jsem to jako výměnný obchod, čekal jsem nezištnost, hnutí ušlechtilé duše. Znáš pojem ušlechtilost, nebo ti to radši mám hláskovat? Bouře... Les... Argon ...

ARNO: Tedy řeknu ti, Astre, že máš přímo fenomenální schopnost nalézat s lidmi společný jazyk, to je vsutku k neuvěření. Tahle tvá řeč ke mně, to je věru ušlechtilost sama!

ASTR: Aha... No ano ... Promiň. To proto, že nevím, jak začít. A o něco se pokusit musím. Vidíme se naposled... Já totiž odlétám na Trasu, Už to víš?

ARNO: Ne, A nezajímá mě to. Sebelítost by sis taky mohl odpustit, přejdi rovnou k věci.

ASTR: To máš tak. Dost dlouho jsme se tu dohadovali, vjížděli jsme si do vlasů... Všichni vaši, myslím z Devatenácté, jsou fuč. Tři zmizeli ve vesmíru navždy. Jiní se vrátí až za dlouhá léta. A tohle je věc, která nepočká.

ARNO: Jaká věc?

ASTR: No to s tím Aldobianem. S návštěvníkem. S tím Bernem s přísadou Dana. Dělá hlouposti a zřejmě opravdu hloupne, informace by mohly přijít nazmar. Když už jsme u toho, Are, jak se na celý ten případ dívá Xena?

ARNO: A proč se jí nezeptáš sám?

ASTR: Myslíš... myslíš že už by to šlo? ARNO: To by sis taky měl zjistit bez cizí pomoci.

ASTR: Hm... takže to znamená, že podobným choulostivým tématům se zatím vyhýbáte. Ale co si o tom myslíš – už to ví?

ARNO: Kdo ve Sluneční soustavě by Lóhle nevěděl?

ASTR: Podívej se, ona má nejlepší příležitost ... lepší než kdokoli jiný ... probudit v Alovi Dana. Aspoň do chvíle, než bude k dispozici nová odečítací metodika Biocentra. Co ty na to?

ARNO: A myslíš si, že to pak bude stejná Xena jako dřív?! To těžko... Možná jsi ji viděl, když jsme ji přivezli. Ale neviděl jsi, v jakém stavu jsme ji našli na Jedenácté. Řeknu ti jedno, Asi – leť pryč. Vyprav se na Trasu a tohle pusť z hlavy. Zbytečně jsi toho Dana i celou Jedenáctou nafoukl. Na žádné zvláštní záhady se tam nenarazilo a v Danově mozku žádné mimořádné informace

nedřímou. Komise všechno vyšetřila a rozhodla správně. Let' pryč. K ničemu takovému, co by sis představoval, nedojde.

ASTR: Tak já bych si podle tebe představoval! A co ty?! Byla to přece tvoje výprava. Chceš snad říct, že to kolem tebe je taky v pořádku?

ARNO: Ano, to chci. Sbohem.

ČAS, KDY SE VRACEJÍ PTÁCI

Pokud v důsledku Jednání či rozhodování jedincova zahyne jiný člověk a je prokázáno, že se neštěstí dalo předejít, je takový jedinec navždy zbaven práva na samostatnou práci.

KODEX 22. STOLETÍ „

Kosmocentrum volá Arnolita!“ „Arno, Ari, kdepak vězíš, hod sebou!“ volali kamarádi. Někdo ho shání, právě jeho! Jaká bouře nadějí a zklamání se přehnala jeho srdcem během těch několika málo minut. Nadějí proto, že on, bývalý velitel Devatenácté hvězdné výpravy, odsouzený k doživotní nesamostatnosti, vyškrtnutý ze všech seznamů a vyslaný „do vyhnanství“ na Zemi, by snad vesmíru zase mohl být užitečný. A zklamání hned vzápětí, když pochopil, že má být použit jako volavka. A vlastně ani to ne, volavku by měla dělat Xena, on by ji k tomu měl jen přemluvit.

Arno kráčet těsně při vodě, po oblázcích a písku, které se mísily s řídkou a nízkou travičkou. Chladný, polární vítr hnal na břeh velké vlny se zpěněnými hřebeny. Vysoko na bělavém nebi táhl směrem k Nové Zemi klín divokých husí. Jejich vyřízený šik občas rozvlnily poryvy větru. Vždy se znovu rychle srovnaly a tlumeně a věčně kejhalo, jako by si vyměňovaly dojmy. Doprovodil hejno pohledem a maně ho napadlo, jak živá příroda koriguje naše představy o věčnosti. Tady v Severním ledovém oceánu vždy býval věčný led – a najednou není. Pobřeží tvořila věčně zmrzlá půda, a je taky pryč, na místě někdejší tundry rostou listnaté a jehličnaté stromy, které mají dostatek tepla a vláhy. Zůstal jen tradiční jarní tah ptáků.

Do těchto myšlenek se vysloveně nutil, potřeboval se nějak rozptýlit, jenže to nešlo, mozek se stále vracel k dialogu s Astrem.

Můj odchovanec... to jsou ale řeči! Technika letů a manipulací ve stavu beztláče jen s pomocí samohybných skafandrů – to je přece dneska malá násobilka. Ale nešlo mu právě o to, o tu malou násobilku, která u Kosmostavu znamená totéž jako když se dítě učí chodit? Vždyť teprve když tohle člověk zvládne, dostavuje se pocit, že už nepatří na Zemi, ale do vesmíru. Kéž bych to raději nikdy nepoznal!

... Právě Astr to byl, kdo ve vyšetřovací komisi položil tu osudovou otázku:

Proč si je od sebe neoddělil. Proč jsi oba vyslal na stejnou planetu?

To byla ta dokazatelná možnost předejít neštěstí – zákeřná eventualita, která vypluje na povrch vždy ve chvíli, kdy už se nedá ničemu předejít a nic napravit.

Z nemnoha skoupých fakt, které se na Jedenácté podařilo se značným zpožděním shromáždit (hvězdolet byl zrovna schován za Altairem a než se dostal z rádiového stínu, než pochopili, že žádné signály není slyšet, protože je nikdo nevysílá, než doletěli na místo...), v podstatě vyplynulo, že Dan zahynul pádem z velké výšky, když mu selhala biokřídla. Ta selhala proto, že ve značně okysličené atmosféře planety docházelo k nečekaně vysoké spotřebě ATM, která navíc vyvolala „kyslíkovou euforii“ umělého svalstva a jeho nekoordinované křečovitě stahy – to potvrdily i laboratorní testy.

Nejpodstatnější se však zdálo to, že Dan zahynul následkem vlastní neopatrnosti a lehkomyšlnosti, tedy díky něčemu, co je v případě astronauta-výzkumníka neodpuštělné. A tohle se zase dalo vysvětlit jen jeho nenormálním psychickým stavem, plynoucím ze vzájemné lásky těch dvou, pro něž se pobyt na krásné planetě stal spíš svátkem zamilovanosti a nádherného osamění, než badatelskou prací. Povznesená euforie byla patrná i z jejich prvního a taky posledního hlášení z Jedenácté, a když tam pak přistál Arno a na vlastní oči viděl východ a západ Altairu, tu symfonii světél a barev, pochopil sám (od Xeny už se v té chvíli nic dovědět nemohl), že Dan určitě bezhlavě frajeřil a poletoval si jen tak pro efekt a ve snaze zajistit si co nejkrásnější podívanou. K tomuto závěru opravňovalo i

nezvykle malé množství vzorků povrchu planety, které dvojice během pobytu shromáždila.

Před komisí tohle vše Arno poctivě vypověděla z jeho hlášení tak vyklíčila ona ošemetná otázka.

„Kdybych... je rozdělil, bylo by to nesprávně pochopeno.“

„Jak nesprávně? A koho máš na mysli?“

„Všechny. Ale hlavně je dva. Vykládali by si to jako zneužívání pravomocí vedoucího pracovníka ve vlastním zájmu.“

„V jakém vlastním zájmu?“

„Do podrobností zabíhat nehodlám.“

„Chceš tím říct, že tobě Xena taky nebyla lhostejná?“

„Mohlo by se to brát i tak.“

V rozhodnutí komise se uvádělo: váhavost v rozhodovacím procesu, nedůslednost, vedoucí k. tragické chybě ... prostě všechno jak má být. Ted mé cestu uzavřenou dokonce i do, Kosmostavu. Nemůže počítat ani s funkcí řadového montéra. Nebo spřahovače kontejnerů. Protože ve vesmíru je každá práce samostatná a zodpovědná.

Nedá se nic dělat, všechno je správně. Kdyby se ptal on, taky by kladl takové otázky a taky by hlasoval pro takový závěr. Lidé někdy mohou něčí chybu přehlédnout, mávnout nad ní rukou, mohou odpustit, jenže vesmír nepřehlédne a neodpustí nic.

A stejně... všechno je správně, ale ne tak docela. Tady doma, v sálech a dvoranách měsíčního Kosmocentra, se vše jevílo jaksi primitivněji, banálněji. Celá událost byla jen článkem dlouhého řetězu, a sama expedice vlastně taky – byla obyčejná, běžná do té míry, do jaké může být běžné a obyčejné putování mezi hvězdami), ta Devatenáctá expedice takzvaného Tisíciletého plánu průzkumu blízkého mezihvězdného prostoru (rozuměj do vzdálenosti pěti parseků od Slunce). Šlo o šedesát kosmických těles, rozdělených s ohledem na hvězdy dvojité a trojité na cíle celkem čtyřiačtyřiceti radiálních výprav. Po otevření trasy se však dá počítat s tím, že budou s průzkumem hotovi do konce století, napadlo Arna.

Také hvězda Altair v souhvězdí Orla se nedala při tomto výběru považovat za nějak zvlášť zajímavý objekt: jak by se Altair mohl rovnat takovým raritám, osvětlujícím hvězdnou mechaniku tak, jako

například dvojhvězda Sirius A a Sirius B, Krüger A a B, jako Barnardova. hvězda nebo již tolikrát zmíněné Trojhvězdy Omegy Eridanu, které lidstvu přineslo antihmotu? Altair je výborný orientační bod. ke kterému bylo prostě třeba doletět a podívat se, co tam je. Jeho rozžhavený povrch svítí nejméně desetkrát jasněji než naše Slunce. Dokonce i o existenci její planetární soustavy se vědělo už dávno, od prvních pozorování teleskopy umístěnými v mimozemských podmínkách.

Marná sláva, dalo se shromáždit dost a dost důvodů pro to, aby se při retrospektivním pohledu ze Země všechno potlačilo a setřelo v mlze obvyklosti a ordinérnosti a zařadilo se do šuplat životem prověřených sylogismů, prostých.následků vyplývajících z.prostých příčin. Dokonce i to, že Dan a Xena byli nejmladší a tedy emociálně nejlabilnější členové expedice, mluvilo pro tuto nejsamozřejmější verzi. Využít se dalo i to, že on, velitel expedice, k biologce, matematicce a spojařce Alimoxeně také cosi cítil... Cosi cítil, miloval! Jenže tak jednoduché,to nebylo.

... K těm dvěma cosi cítili všichni muži a všechny ženy na hvězdoletu Altair. Muži patrně víc fandili Xeně, ženy zase Danovi, ale všem šlo o ten pár, o nádherný kvítek lidské lásky, který rozkvétal přímo před jejich očima. A v tom nejasném citu bylo jistě mnohem víc vděku než nějaké zamilovanosti. A také pocitu pravé lidské identity.

Bylo to vesmírem. Bylo to Velkou Štěrbínou, černou úžlabinou, která dělila dvě hojně hvězdnaté větve Mléčné dráhy na opačné straně galaktického jádra. Štěrbina zela téměř přímo před nimi, v souhvězdí Střelce – divukrásná podívaná, která mrazila až v hloubi srdce. Vzdálenost šestnácti světelných let mezi Zemí a Altairem překonali za osmnáct kalendářních, tedy za tři roky vnitřního času na hvězdoletu, tedy za rok vlastního biologického stáří – k práci se probouzeli po dlouhých údobích anabiotického spánku. Během této doby se Altair zmínil z bílé tečky ve velký zářící terč, změnilo se souhvězdí Orla i Střelce, téměř všechny známé hvězdy opustily svá místa, ale Velká Štěrbina a její hvězdnaté krivolaké břehy zůstávaly stále stejné! Brouček se vydal směrem k horám, překonal vzdálenost, kterou on sám mohl považovat za „obrovitánskou“, vzdálenost od

krtiny ke krtině, ale hory na obzoru, zůstaly stejné, jako byly před tím.

Svět je divadlo a lidé herci. Jenže tahle scéna, vzdálený vesmír, byla až příliš přehledná a příliš dobře nasvícená, než aby se na ní herci mohli pitvořit v pózách navyké lidské komedie.

Ano, bylo to vesmírem, bylo to chladnou nelítostností mnohapsekového prázdna kolem, ohnivou nelítostností Altairu, ke kterému se hvězdolet chráněný neutridovým pancířem mohl přiblížit v nejlepším případě na osmdesát miliónů kilometrů,; nepostřehnutelnou záludností proudů kosmického záření. A právě tudy, místy, která bezstarostné negovala vše pozemské a lidské, prolétal jejich ztracený minisvět – částice pozemšťanství. Lidé pracovali, pozorovali, sesedali se ke společnému odpočinku, dokonce se radovali, ale v srdci každého z, nich neslyšně zvonila pevně napjatá struna.

A právě tady., ale ne; to se nedá slovy vysvětlit. To se – musí prožít, například vidět, jak se běhalo do skleníku na pozorování zasetých okurkových semínek a prvních jemných lodyh a kvítků. Nu a láska mezi Xenou Danem byla takovým čistě , lidským výhonkem, v té – na rozdíl od většinou čistě rozumových, promyšleně zdrženlivých vztahů mezi všemi ostatními členy posádky – žilo cosi iracionálně prostého, prastarého. Vyrvat z hlíny tento výhonek, potlačit všelijakými „opatřeními“ jejich lásku by dokonce při naprostém úspěchu expedice znamenalo podrobit se vesmíru v čemsi nesmírně vážném, možná dokonce tom nejdůležitějším. Vždyť když to domyslíme do důsledku, napadlo Arna, do vesmíru se nelétá jen proto, abychom tam měřili paralaxy, charakteristiky oběžných drah či hustotu korpuskulárních proudů. Létá se tam proto, abychom postihli život v celé jeho plnosti.

Tak proč jsi to komisi neřekl? zeptal se vzápětí sám sebe. Protože kouzlo Velké Štěrbiny a nelítostnosti hlubokého vesmíru by se přátelům astronautům těžko vysvětlovalo. Však oni všichni něco podobného zažili při jiných výpravách, kde také vznikaly situace typu „láska A k B“, vznikaly lyrické trojúhelníky či jiné, ještě bohatší konfigurace, jenže v těchto případech to nekončilo tragédií, kterou musí vyšetřovat zvláštní komise... Nemluvil o tom také proto,

že zatímco dřív jen tušil, teď už nezvratně věděl. I když samozřejmě ne všechno, Lásky a vesmír – to je příliš obtížný předmět, který se na Astronautické akademii nevyučuje a hvězdní veteráni své zkušenosti z tohoto pole na besedách nesdělují.

Láska a vesmír... K letům byli vždy vybíráni muži a ženy, jen nemnozí ze statisiců, podle zásady maximální harmonie intelektu, citu a těla s enormním nábojem životní energie (schopnost perfektně zvládnout několik profesí byla při tomto způsobu výběru záležitostí poměrně nepodstatnou). Přirozeným důsledkem takových kritérií bylo nesmírné osobní kouzlo všech vyvolených.

Láska a vesmír... Není divu, že živý klín divokých husí zasel – do Arnových myšlenek nezřetelné představy věčnosti. Co vůbec víme o možnostech života, o významu jevů v živé hmotě na časové ose, v dějinách vesmíru? Nebyla tu třeba láska dřív než hvězdy?

Láska a vesmír... Pro vzájemné vztahy mezi lidmi platilo jedno jediné pravidlo – vyloučeno je všechno, co člověka fyzicky nebo duševně vysiluje.

Nebylo to právě tohle, čím se láska Dana a Xeny provinila? Že by něco přehlédli? Ne, nic nepřehlédli, ti dva rozhodně nic neodbývali. Všechno co dělali, dělali na vrcholné profesionální úrovni. Vztahy vůči všem ostatním byly korektní a přátelské. Pravda, na jejich chování se dal vypožarovat sotva patrný nános. To chování mělo jistou příchuť... Když si Dan oblékal skafandr, jako by to nedělal kvůli výstupu do volného kosmu, ale pro ni (a ona zase pro něj), a všechny ty hodiny a hodiny, strávené na pozorovacích a laboratorních pracovištích jako by také nevynaložil na důležitá měření a výpočty, ale obětoval je na oltář své lásky. A naopak.

„Anomální psychický stav“, vzpomněl si na frázi z verdiktu komise a ušklíbl se. Když vídal Dana tam, u Altairu, nejednou ho napadlo: a není tím nejněrodnějším stavem lidského ducha právě tenhle – stav hluboce a skálopevně milujícího člověka, není to mnohem lepší než veškerá moudrá a poučená zdrženlivost? Ti dva jako by žili v mnohem rozlehlejší světě, jehož nedílnou součástí byla i konkrétní realita.

A ta Jedenáctá planeta, ze všech Altairových oběžnic nejpožehnanější... Kdo může vědět, kde na něj čeká smrt? Copak se

Jedenáctá dala srovnávat se svými třemi nejbližšími sousedkami, obřími kapkami rozžhavené hmoty, obalenými tisícistupňovou halogenovou atmosférou? Nebo se dvěma dalšími světy – říšemi ponurému chaosu, katastrofických erupcí a otřesů chatrné kůry. Nebo se Šestou, připomínající náš Jupiter, se zrádnými plynovými víry. V jednom z nich beze stopy zmizel planetolog Obri, a například jeho smrt veliteli výpravy po návratu nikdo nevyčetl ani slůvkem. Přísně řečeno měl také Dan putovat právě na tuto šestici oběžnic, kdežto na jedenáctou krasavici s kyslíkovou atmosférou měla logicky sestoupit bioložka Xena. Jenže sama by tam stejně nemohla. A kdo by tedy pracoval s ní ve dvojici? To je to – kdo?! Arno dlouho přemýšlel, než vyhlásil složení pracovní skupiny a pořadí výsadek. Tímhle rozhodnutím se proti nikomu a ničemu neprohřešil, určitě ne! Kdyby se zachoval jinak, nadělal by si problémů mnohem víc.

„Stop!“ Arno se zastavil a rozhlédl se. I nadále ho obklopovaly jen vlny, nízké pobřeží, vítr. Bílé střechy montážních hangárů už bylo za lesem sotva vidět. Odpochoval po větrném břehu, dobrých pět kilometrů, myslel si, že ho to uklidní. Jenže to dopadlo přesně naopak, zbytečně si rozjitřil nitro, jak si dokazoval, že měl pravdu.

Měl by pravdu, kdyby nezahynul Dan, kdyby se nezhroutila Xena, kdyby Jedenáctá nezůstala bílým místem. Něco se tam přece stát muselo, navzdory všem jeho prognózám. Nevypadá všechno tohle jeho uvažování tak, že jen chce najít způsob, jak se ospravedlnit?

„A jsi si správností svého rozhodnutí jist natolik, že kdybys měl možnost zopakovat si to znova, zachoval by ses stejně?“

„Ne, tak jistý si nejsem. Ztráty byly příliš velké. A trest příliš tvrdý.“ Otočil se a zamířil zpátky.

XENA

Čekala na Arna v depu programovatelných autovagónků.

Letos tady na severu vítala už své třetí jaro. Na tomhle pracovišti, v továrně na výrobu ovládacích krystalobloků, lidé obvykle dlouho nevydrží. Zvládnou nejzajímavější a nejjemnější operace, jako je například vytváření krystalických „genetických

návnad“, nějaký čas pracují v oddělení regulace bloků vjemové paměti, kde se od operátorů žádá především kreativní myšlení a vidění a přesná kalkulace, pak své zkušenosti postoupí nováčkům a vydají se o dům dál. Je to přece jen sever, místa dnes již zabydlená, ale nevlídná a nehostinná. Veškerá jejich exotika se omezuje jen na dlouhatánské letní dny a stejně dlouhatánské, několikaměsíční zimní noci.

A ještě něco – opravdu tvůrčí práce je tu poskrovnu. Technologie výroby krystalobloků je už dávno dotažena k naprosté dokonalosti, zautomatizována, ukryta pod kryty strojů a do hermetických komor, v nichž v atmosféře z rozžhaveného hélia a přesně nadávkovaných par obrůstají návnadové geny voštinami droboučkových krystalků, na jejichž povrch iontové jehly nanášejí potřebná schémata. Ta se pak obalují izolační vrstvou s mikroskopickými bodovými kontakty, manipulátory blok ukládají do kompaktního pláště a v kontejnerech je odesílají na „výchovný úsek“. Tam se krystalobloků ujímají lidé. Na okolních plantážích, v lesích a zahradách, ve vzduchu, v podmořských hangárech, které z pobřeží pozvolně sbírají do šelfových vod Karského moře, tito lidé učili automaty to, co uměli dělat sami – syntetizovat potraviny, těžit přímo z hornin vzácné kovy, řídit autovagónky, motorové čluny, vrtulníky, sbírat mořské řasy, razit tunely pomocí neutridových vrtáků, zhotovovat foto-baterie pro energetické silnice a střechy, orat, sít, preparovat hmyz, připravovat vzorky pro mikroskop a mnoho a mnoho jiných věcí.

Vše se tu odehrávalo podle zásady „dělej to jako já“. Člověk řídil činnost nějakého mechanismu, krystaloblok si pořizoval elektronický obrázek takového postupu a zapamatoval si ho. Tvořivého ducha to vlastně nevyžadovalo, stačila dobrá pracovní kvalifikace.

Xena i Arno ji měli. Zkusili tu ledacos, ale nejvíc je zaujala „výuka“ krystaloblokových řidičů na autodromech. Nikde na Zemi by se nenašly tak rafinovaně složité podmínky jako na zdejších autodromech, ale nebylo divu, zásilky krystaloblokových řidičů z toho podniku byly určeny pro jiné planety, pro projekt Biokolonizace. Takže i tady se vlastně pracovalo pro vesmír.

Poslední dobou si pro produkci kombinátu přilétali velitelé budoucích přesídleneckých oddílů. Bylo mezi nimi dost známých, či spíš lidí, kteří už o ní a o Arnovi slyšeli (ostatně kdo ve Sluneční soustavě i za jejími hranicemi by tenhle příběh neznal!). Arno se takovým setkáním vyhýbal a když už nebylo zbytí, vyhýbal se jakýmkoli mimopracovním debatám, které by mu zbytečně drásaly srdce. Ona se tomu vyhýbala taky, aby mu nepřidělávala starosti.

A vesmír ji poslední dobou opravdu nelákal a nezajímal. To, co prožila při Devatenácté výpravě a na co dnes nevzpomínala ani v náznaku, se možná projevovalo v podvědomí, rozhodnějším tíhnutím ke všemu pozemskému, k tomuto spolehlivě moudrému, vlídnému světu. To je jedno, kde přesně v něm žijete. Rozhodně je to lepší než tam. Když si maně připomněla nekonečno posypané pichlavými světýlky hvězd, zmocňoval se jí indiferentní strach.

Během čekání na Arna vyjela z vrat nejdřív se svou a pak s jeho soupřavou. Konečně se velitel objevil, ale nepřicházel od kulového čidla – šel od pobřeží. Ještě v elegantně jisté A chůzi k ní vyslal omluvný pohled a řekl:

„Astr odlétá na Trasu. Navždycky. Ptal se na tebe.“

Postavil se k pultu své soupřavy a na okamžik strnul bez pohybu, jako by čekal, až se Xena zeptá, co přesně chtěl Astr vědět. Kdyby se zeptala, odpověděl by a kdyby následovala další otázka, zase by odpověděl.

Mlčela. Beztak komplikované vztahy mezi ní a Alem se dál zamlžily po tom, co sem přišel ten návštěvník, ten AL. Víc než kohokoli jiného z osazenstva ji rozrušila zpráva, že tomu muži transplantovali některé partie Danova mozku – mozku jejího Dana! Sledovala Ala během onoho nešťastného „interview“, pak si prostřednictvím IRS objednala zopakování celé debaty a viděla Berná také po přestavbě těla. Byl to cizí člověk, který Dana ničím nepřipomínal. Ale zároveň, už od samého počátku, v něm cosi z Dana postřehla. Určitě to tam bylo, cítila to. A bylo to tak silné, že během polemiky Ila s Astrem, vysílané po celé planetě, se ona, astronautka a Astrová žačka, plně postavila na Ilovu stranu!

Možná se prostě nechtěla smířit s tím, že Dan už neexistuje, byť by jen jako naděje, jako pravděpodobnost.

Je jasné, že Astr s Arnem rozprávěl o stále stejných věcech: o návštěvníku Alovi, o problému Danova mozku, a pokud snad byla řeč o ní, pak jen do té míry, nakolik to vyžadovalo tohle mučivé téma. As nepatří k lidem, kteří by Arna sháněli z čistě sentimentálních pohnutek, protože si před odjezdem chtějí trochu poklábosit se známým.

Xena uvedla svou soupravu do pohybu a zeptala se na něco docela jiného:

„Kde máš přílbu?“

Arno jen mávl rukou: „Kašlu na to!“ a zvýšil rychlost.

Přísná pravidla bezpečnosti práce jí jako vedoucí pracovní skupiny nakazovala, aby Arna poslala zpátky. Jenže to je jen litera zákona. Ve skutečnosti uznávala za vůdčí osobnost ona jeho, pro ni byl a zůstal velitelem. Jí nezajímalo, že je odsouzen k nesamostatnosti. Velitel na kosmické výpravě znamená příliš mnoho – na Zemi už dávno neexistuje a ani není možná taková moc nad lidmi, jaké se dostává hvězdnému kapitánovi. V normálních situacích Je to kamarád, ale v okamžicích výlučných, které vyžadují soustředěnou vůli a bleskové rozhodování, se každý člen expedice stává jakýmsi jeho chapadlem, jeho výkonným orgánem. Jediným slovem mohl kohokoli z nich poslat na jistou smrt – ji, Dana, všechny. A každý pozemšťan z jeho posádky byl připraven takový příkaz vyplnit. Takové je postavení kosmického velitele – a rozmělnit podobný vztah mezi dvěma– lidmi pozemské zákony prostě nemohou.

Vlastně pro ni moc znamenal i jinak, i jako člověk, který se s ní věčně věků páral, opatroval ji lépe než sebelepší chuva, zejména když první rok po návratu chodila jako tělo bez duše, a který toho společně s ní tolik prožil. Bylo toho příliš mnoho, než aby se pokoušela získat nad ním vrch, prosazovat svou nebo slovem či gestem deptat jeho sebeúctu.

Jediné na co se zmohla – a to vlastně taky spíš jen pro cizí oči – bylo, že svou soupravu sestavenou z malých sklápěcích vagónků, naplněných kamením, kovošrotem a úlomky dřeva, vyvedla od vrat jako první. Smyslem „výchovy“ v tomto případě bylo, aby

automatický řidič dokázal projet autodromem plnou rychlostí a nic z rozmanitého nákladu nepoztrácel.

Polní cesta, po nočním dešti ještě celá rozmoklá, vedla podél rokliny k návrší, za kterým začínalo cvičiště. Trať okruhu vedla především po rozlehlé lesní parcele, zarostlé jehličnany, ale také břízami a eukalypty, které se po Oteplení rozšířily prakticky po celém světě.

Stromy byly to jediné, co na autodromu zůstávalo na původním místě, za nic jiného se ručit nedalo. Když na trasu přijížděli, mohli se jen dohadovat, jaká překvapení jim pro dnešek automatický modifikátor terénu připravil. Ten fungoval podle zákona nahodilých čísel, staré překážky likvidoval a nahrazoval je zcela jinými – počínaje betonovými prahy a skalami a konče dobře zamaskovanými močály. To bylo na celé práci nejzajímavější.

Arno a Xena měli pocit, jako by pokaždé znovu kontrolovali schopnosti svého organismu, a přesvědčovali se, že kosmická pohotovost a schopnost bleskové orientace se ještě nevytratila.

NA LÉTAJÍCÍM OSTROVĚ

Největší dojem, který Bern získal ze svých toulek a z toho, co viděl a pochopil, se dal vyjádřit docela prostě – je to svět podstatně výraznější než ten jeho. Dynamičtější a výraznější.

Výraznost může být také statická, ustrnulá – takové jsou třeba horské hřebeny. Může být i bouřlivá, jako bývají rozvášněné přírodní živly; stejná bývá i výraznost lidských dějin v nejdramatičtějších obdobích, v letech otřesů a převratů. Výraznost tohoto světa však nebyla ustrnulá ani dramatická, tady byl rozhodující neustálý pohyb.

O tuto dynamiku se nejvíc zasloužila proměnlivost všeho, nač na planetě narážel. Nemluvě o cirkulaci nejrůznějších nákladů po fotosilnicích, přemístitelnými tunelovými trasami, po námořních a vzdušných linkách, nemluvě o tempu stavebních prací – za normu se tu považovala životní praxe, při níž se člověk postupně ocitne na mnoha velice rozdílných pracovištích. V tomto světě neexistovala stálá mapa osad, vesnic, městeček a měst, cokoli vznikalo a zase zanikalo v souladu s potřebou. Existovaly i instituce, kolem kterých

se lidé shlukovali na delší dobu, například Gobiské Biocentrum, ale jinak všichni za svůj domov považovali – a to nikoli proklamativně, ale fakticky – celou Zemi.

Výrazné byly i tváře všech lidí, stejně jako jejich práce a projekty pro budoucnost. Respekt vzbuzovala čistota vod, nezkalené barvy východů a západů slunce, v průzračné zřetelnosti oblačných front, táhnoucích se daleko za obzor a dokonce i pochmurnost severských lesů, do kterých Bern tu a tam zabrousil také.

Velký dojem na něj dělaly i programované změny počasí, které řídil a přepínal IRS. Bern už věděl, jak se to dá zařídit – pevnina se v přesně propočtených místech uměle nahřeje, jinde se naopak uměle ochladí, což vyvolá žádoucí cirkulaci vzduchové hmoty. Pak už stačí, aby vrtulníky rozesely v potřebných oblastech látky podporující kondenzaci vodních par v oblačnost, zatímco jinde jiné látky mraky naopak rozptýlí. Byla to záležitost čistě technická, ale když jste to sledovali, tu souhru ovládané přírody a lidských znalostí, rozum takové přeměny vnímal jako přirozenou symfonii živlů, při níž sladce trnulo u srdce.

... Několik posledních týdnů Bern prožil v zajetí vnitřních filozofických monologů – pevně věřil, že hlubší poznání tohoto světa mu pomůže lépe se vyznat, v sobě samém. Ležel na samém kraji ostrova s rukama za hlavou a utírdoval si dojmy.

Dřív si neopakovatelný svéráz přírody uvědomoval jen zprostředkovaně, díky umění, poznával prvotní skrze druhotné například dunění mořských vln o skalnaté pobřeží poprvé zaslechl v Beethovenově hudbě, a teprve později ve skutečnosti, u moře. Také zelené průzračnosti vody v paprscích slunce si poprvé povšiml na

obrazech marinistů, to až potom věnoval pozornost vodě v Curyšském jezeře. Ani lámání ledů na velkých řekách, ani vulkanické otřesy zemského nitra, ani velkolepé povodně žádnou odezvu v jeho duši neprobouzely. Asi byl až příliš civilizovaný a civilní – pouhý retušovaný odraz přírody uvězněný v příslušném rámečku mu připadal lepší než originál.

Ted' však tomu bylo jinak. Velký dirigent IRS, jehož program připravili lidé, předváděl řízenými přírodními procesy učiněné koncerty. Všechno v těchto koncertech – i pohyby tří nad sebou plujících vrstev oblačnosti, i rozložení děr v mračnách, i pohyb travin rozkolísaných uměle vyvolaným větrem, i šumění stromů, podvečerní červenavý háv lesů a vod ozářených zapadajícím sluncem, prostorová rytmika blesků za umělých bouřek a jejich jasné a nesmlouvavé hřmění – to vše bylo výrazem ještě větší živelné krásy než je ta čistě přírodní, ale především to vše mělo svůj jasný smysl a cíl.

Slunce sestoupalo nad obzor, nebe se vyčistilo. Ještě pořád bylo dost teplo.

Nevýhodou létajícího ostrova je to, že na něm necítíte vítr, jen jeho porvy. Bern se překulil do stínu mladých doubků, které vyrostly na samém kraji.

Vzadu se ozývalo šplouchání vody, výskot koupajících se capartů, a jen tu a tam nabádavý Ilův hlas... Oddíl orlíků na ostrově přistál včera po poledni. V té době už tu byl zamilovaný párek a nějaký jogín. Milence rozdováděná parta dětí vyplašila natolik, že se raději zvedli a zase odletěli, kdežto jogín se nenechal vyvést z míry a dál stál na hlavě vedle dubového hájku, jako by se nechumelilo – přinejmenším do chvíle, kdy mu děvčátka pověsila na každé chodidlo jeden věneček z pampelišek. Uraženě zafuněl, stoupl si a také se chystal k odletu, ale Ilo ho zdvořile zadržel a poprosil ho, aby děti pocvičil ve správném dýchání.

Včera večer a dnes celé ráno tedy drobotinu zasvěcoval do různých druhů dýchání břišního, bránicového a kdoví ještě jakého, předváděl vdech a výdech jednou nosní dírkou, střídání rytmů a mnohé další taje... Po obědě odletěl. A děti snaživě dýchaly a nadýmaly se dál – zalíbilo se jim to.

Ilo pro ně našel i práci, požádal je, aby s výjimkou romantického koutku s lekníny vyčistily rybníček od přebujelého vodního rostlinstva. Zásada „Naším domovem je Země“ přinášela povinnosti, ke kterým děti přivýkaly od útlého mládí. O to větší radost jim pak dělala koupel ve vlastnoručně vyčištěné vodě.

Děti ostrovu říkaly La puta a vypadalo to, že tento název, ovšem navíc s evidenčními čísly – L-151, L-870 atd. – se používá běžně. Ostrov připomínal zhruba kruhový mrak o průměru asi jeden kilometr a při pohledu zdola byl opravdu bílý (Bern si zpočátku myslel, že jsou to skutečné mraky). Jediné, co na nich mátl, byla jejich nezvyklá plochost – asi čtyřicet metrů. Byl to prostě kus pevniny s velice kvalitní půdou, porostlou travinami, stromy, křovím, s malým rybníčkem uprostřed, na jehož doplňování stačila dešťová voda, a se třemi mobilními chatkami, které na ostrovy dopravovaly vrtulníky. Nezasvěceného ekologa by asi ohromilo, že tu zcela samozřejmě sousedí zástupci rostlinné říše, které dole na zemi rozdělují tisíce kilometrů, a to samé platilo o vrabcích, papoušcích, špačcích, kolibřících nebo o hmyzu, který byste jinak museli sbírat na dlouhé pouti od pólu k pólu.

To vše spočívalo na zhruba třicetimetrové vrstvě (samozřejmě v průměru, uprostřed byla silnější, po krajích slabší) hliníkosilikátové vakuové pěny. Vyráběla se zhruba stejným způsobem jako třeba pěnová guma, jenže ne na Zemi, ale v kosmickém vzduchoprázdnu, v kosmostavovských výšinách a mohla se pochlubit pevností betonu a zároveň lehkostí, o které nelze mluvit ani jako o vzdušné – vždyť vzduch byl v průměrné výšce dvakrát těžší než tato hmota. Tuna pěny unesla tunu nákladu.

Před sto lety, na vrcholu Oteplení (a hlavně kvůli němu), bylo na oběžné dráhy kolem Země vyneseno a smontováno několik továren, které urychleně začaly chrlit sialovou vakuovou pěnu. Flotila Laput bylo první skutečně velkorysé řešení hrozivě rostoucí hustoty osídlení planety. Na jednom ostrově mohlo žít až tisíc obyvatel se vším nezbytným zařízením a zásobami potravin. V těch dobách se tak stamilióny lidí vůlí větru neustále pohybovaly v různých výškách. Obrovská hmota a rozměry zajistily klidnou plavbu a stabilitu i ve vichrech a uragánech. Když bylo třeba zastavit nebo

dokonce přistát, využívalo se horských hřebenů nebo se spouštěla kotva, která se zachycovala za mosty, vysoké budovy či stožáry zrušených vedení vysokého napětí – prostě za co se dalo. Byla to vzduchoplavba v nevídaném měřítku, vzduchoplavba jako životní styl..

Celá Země byla zahalena touto umělou nízkou oblačností a Slunce viděli jen ti, jejichž Laputy pluly v největších výškách.

Potřeba tohoto způsobu života už dávno vymizela. V atmosféře však bylo ponecháno několik tisícovek ostrovů pro poznávací cesty – vždyť za rok jste na takovém ostrově mohli procestovat celý svět – a také pro účely přepravy superobjemných nákladů.

Pro některé Laputy se našlo ještě další uplatnění: ostrov se zakotvil v kilometrové výšce a užíval se jako projekční plocha na promítání nejnovějších zajímavých informací IRS pro obyvatelstvo.

Ze všeho, co se tu Bern zatím dověděl, ho nejvíc zdrtil fakt, že kosmická éra lidstva, éra Sluneční soustavy, vlastně započala hned po tom, co nad vším mávl rukou a jako krtek se zahrabal do své šachty. Když na to pomyslel, ztrácel klid.

Jak si nejbližší budoucnost představoval on? On před sebou měl vidinu nervového vyčerpání v hysterických konvulzích studené války, a snad i Jejího přechodu ke zničujícímu jadernému požáru se všemi důsledky...

Ale když se ve svých prognózách mýlil hned od počátku, jak se pak divit tomu, že se dějiny i ve svém dalším průběhu od jeho představ odchýlily tak radikálně!

Odchýlily se skutečně, ale jakým směrem?

Stalo se tu ledacos.

Bern si lehl pohodlněji a bradu přemýšlivě zabořil do dlaní. Vítr nesl Laputu k západu v asi půlkilometrové výši, nesli ho plavně a naprosto nehlučně. Večer byl mimořádně průzračný – křišťálovým vzduchem bez jediné známky oparu bylo dole vidět koruny stromů, fotosilnice s autovagónky, nejmenší detaily dvoupatrového mostu přes řeku s rovnými břehy, shluky domů a kolem nich postavičky lidí. Blíž k obzoru se stromy řadily do obdélníkových hájů, vroubených z východu dlouhými stíny. V modravé dálce na čáře

horizontu se dal zhlédnout –tmavý bor s přímkami průseků, který odděloval zemi od. nebe.

Červenkové sluníčko polévalo krajinu růžovým odstínem.

Ostrov leží nad útulnou, zabydlenou pevninou, nad členitým terénem, nad řekou, přitékající odkudsi z hloubi kontinentu, nad údolími a pahorkatinami. A to vše – devět tisíc kilometrů souše od severu k jihu a dva tisíce kilometrů od východu na západ – je umělý korálový světadíl Atlantida.

Tahle však nebyla objevena, ale postavena. A jsou ještě čtyři další – Arktida, která spočívala na základech tvořených někdejším podmořským Lomonosovým a Mendělejevovým hřbetem, Indiána v Indickém oceáně, Melanésie a Gondwana v Pacifiku.

Bern viděl na vlastní oči, jak se ty kontinenty stavěly.

BLOUDĚNÍ

Když tenkrát vyklopýtal z lesa k fotoenergetické silnici, stál jako uhranutý a omámeně sledoval, jak se po svítivé vozovce řítí a mizejí v dáli konvoje bledě modrých aerodynamických vagónků. Vzduchem se vznášel pronikavý zpěv měkkých svištících pneumatik.

Přes silnici se odhodlalo nějaké malé zvířátko. Bern se zadíval pozorněji – byl to ježek. Z lesa už mezitím vyrazila další souprava. Ježek si jí všiml, zmateně zamířil zpátky, pak si to zase rozmyslel, ztratil hlavu nadobro a schoulil se do klubíčka pár metrů před koly prvního vagónku. Souprava zastavila, couvla, objela pichlavé klubíčko vpravo a odpelášila do tmy. A ježek dobrodružný přechod šťastně dokončil.

Aha, tak takhle je to! Když se ukázala další souprava, Bern vstoupil do vozovky, ovšem jen do takové vzdálenosti od kraje, aby v případě potřeby stačil uskočit. Vagónky zase zastavily, ale objet ho se nepokoušely. Bylo mu to příjemné – je to jen obyčejný mechanismus, ale rozdíly mezi ježkem a člověkem činí neomylně i Profesor nahlédl do předního vozíku – byl prázdný, šikmé dno se matově lesklo. Přelezl přes postranici dovnitř, souprava však stála dál.

„No tak! Jedem!“ vyběhl ji Bern.

Během minuty už mu v uších a vlasech hvízdal vítr. Trpké vůně jehličí vystřídalo rosné aroma polních trav a květin. Fotosilnice jako rozpálený světle zelený šíp mířila k neviditelnému obzoru.

Stál a držel se předního čela. Rychlá jízda mu zvedla náladu. „Jedem!“ Vpravo se mihla světla: hangár obklopený fotočlámkovou svatozáří, nějaké stožáry, domky. „Jedem! Vagónky se přehnaly po svítivém mostě přes tmavou řeku – stačil zahlédnout jen rozmazané pruhy zábradlí.“ „Jedem!“ Hrozivě zavyla protijedoucí souprava, také osvětlená odspodu, vzduch rozdrásaný na cáry mu beznadějně zamotal vlasy. „Jedem!“ Brouk, který křížil ženoucím se vláčku cestu, se rozplácl o profesorovo čelo. Bern se překvapeně zachvěl, ale pak se rozesmál. „Jedeme! Ať se ještě něčeho dočkáme!“

Stání ho po nějaké době unavilo, a tak se položil na nakloněné dno, tělo si podložil bundou a za hlavu si dal ruce. Vrátila se k němu noc. Nebe se třpytilo diamantovými hlavičkami hvězd. Zorným polem ležícího profesora prolétl tajemně přisvícený člověk s křídly. Vysoko nad atmosférou znenadání vyrostly čtyři sloupy bílého plamene, rychle se zmenšovaly, až se slily v pulsující bod – z oběžné dráhy startoval nějaký planetolet.

Jízda ukolébávala a Bern za chvíli usnul.

Probudilo ho jasně svítící slunce. Vagónky stály. Kolem bylo slyšet hlasy, smích, někdo si kousek od něj prozpěvoval. Vábně to tu vonělo čerstvými jablky. Bern se posadil do podřepu a opatrně vystrčil hlavu přes ročnici. Kam až dohlédl, všude se táhly nekonečné řady jabloní. Bezlisté stromy, na nichž teprve nabíhaly první pupence, byly obtěžkány plody překypujícími zralou žlutí. Mezi stromy se pohybovali nějakí lidé.

Než si profesor rozmyslel, co si počít dál, ozval se za ním hlas:

„Járku, copak to tu vyvádíme?“

Bern se napřímil a otočil se po hlase. Spatřil opáleného chlapce s černými vlasy ostříhanými na ježka a širokou mongolskou tvář. V ruce mladík držel nakousnuté jablko. Bože, to je zase trapas! blesklo Bernovi mysli, zachmuřil se a co nejdůstojněji své dosavadní útočiště opustil. Na malém plácku uprostřed ovčího sádu stálo plno stejných souprav, které se postupně plnily jablky.

„Odkud jsi?“ zeptal se mladík.

„Já... já jsem z Biocentra.“

„Ale dneska tu dělají lesáci a podzemní sektor, jak to hlásil IRS! A proč jsi, prosím tě, nepřiletěl, ale jedeš ve vagónku, co jsi zač?“

Bern horečně promýšlel co nejvhodnější odpověď. Chlapec ho však zbavil nutkání znovu lhát a předešel ho:

„Ach tak! Už vím, ty jsi Aldobian, vid?“

Bern přikývl. Všude ho poznávali vedle jeho naprosto unikátních šedých vlasů.

„A proč jsi tady?“ nedával si pokoje zvědavý černovlásek. „Něco se stalo?“

Bern pokrčil rameny. Nechtělo se mu ani lhát, ani kápnout božskou. Přece nejsem povinen mu odpovídat!

„A co tu děláte vy?“

„Češeme jablka, jak vidíš. To je přezimující odrůda. Nedáš si?“

Profesor se chopil nabízeného plodu a s chutí se do něj zakousl. Byla to bezkonkurenční lahůdka, medově sladké pochutnání. Rychle dojedl.

Vypravili se přímo mezi stromy. Ne, tohle nebyla dřina v potu tváře. Pot sice vidět bylo, obličje i záda česáčů se leskly, ale stejně tak bylo znát, že jde o hru, o zábavu. Tady se muži i ženy srovnali do dlouhého řetězu a předávají si plody až k soupravě takovým tempem, že se zdá, jako by je spojovaly vzdušné žluté oblouky, tvořené poletujícími jablky. Práci provází nějaká rytmická píseň. Tady se jeden mladík zavěsil nohama za větev nahoře v koruně a obírá hlavou dolů plody pod sebou. A tihle dva na sklizeň úplně zapomněli a plně se zabývají jeden druhým. Adam a Eva na prahu prvotního hříchu..., pomyslel si žlučovitě Bern. Rajská zahrada. Už tu chybí jen ten had.

Z vysokého stromu se na profesora a jeho průvodce snesla hustá sprška jablek a vzápětí se ozval rozpustilý smích několika dívčích hrdel. Bern si mnul natlučená záda a rozhořčený se ohrazoval. Chlapec nelenil a začal jablky házet do koruny. Skončili tak, že museli oba vzít nohy na ramena.

Podobný obrázek už zažil jak v Biocentru, tak jinde, kam se zatím podíval: fyzická práce tu byla pro potěšení těla, práce duševní pak pro potěchu rozumu a srdce. Ke všemu se tu přistupovalo v

duchu jakéhosi slunečního zákona: připadej si jako součást smršti sluneční energie, který se prohání kolem celé planety, jako potůček zvonící v povodí života – nikde žádný otravný, vysilující suchý racionalismus, plodící jen tupou únavu. Práce se změnila v opojný svátek.

Velké lány oraly, vláčely, kultivovaly, hnojily i sklízely elektrokombajny vybavené krystalobloky. Zato stromy mezi budovami Biocentra se obrývaly obyčejným rýčem, půda na záhonech se kypřila a urovnávala normálními hráběmi, tráva kolem osad se vyžínila klasickou kosou na dřevěném kosišti. A když se kosa hnaná svalnatýma rukama Tanovými procházela jitřní trávou a sám sekač si k tomu polohlasně prozpěvoval, byl to učiněný koncert.

V lesích se těžba dřeva, základní suroviny pro výrobu umělých hmot a syntetických tkanin, zajišťovala pomocí pásových plně automatizovaných zpracovatelských strojů. Zato lávku přes potok si každý vyrobil sám, jen s pomocí pily a sekery z nějaké tyčoviny. Ti zručnější považovali za věc cti obejít se při stavbě bez jediného hřebíku. Bern už mockrát pil vodu z roubených studní, mockrát viděl, jak se těžko přístupné svahovité pozemky orou jako kdysi s koníkem a jednoradličným pluhem. V podkarpatských lesích ho včelař amatér (a společně s ním i Ila a jeho orlíky) počastoval medem lesních včel.

Všechny tyto činnosti by se přirozeně snadno daly automatizovat. Lidé si však vystačili vědomím, že by to udělat mohli a s realizací nijak nespěchali. K čemu taky?

Chlapec si uvědomil, že Bern z něj velkou radost nemá a že před ním něco skrývá. Chvilí ještě kráčel vedle profesora, tu a tam po něm mrkl, ale pak se zachmuřil a beze slova odešel. Bern nekonečnými řadami jabloní bloumal sám. Vagónky naložené jablky se kolem něj pomalu kolébaly k fotosilnici. Mezi stromy přebíhali obratní snědí lidé, kteří velmi dobře znali své místo v tomto životě. Všude se ozýval smích, stručné pracovní pokyny, žerty. Tady se prostě žilo. Profesor a jeho vnitřní trýzeň nikoho nezajímaly. Znovu si připadal jako vydědělec.

Pak docela nečekaně narazil na startovací věž, pravda, o dost nižší a primitivnější než ta v Biocentru. U jejího úpatí se povalovala

křídla sběračů a kazety s ampulemi. Nojo, pravá rajská zahrada, nemohl zastavit proud žluči Bern, jedině že andělé se teď pohybují zvlášť á křídla jsou taky zvlášť. A najednou ho něco napadlo. Kradmo se rozhlédl, ale kolem zrovna nebyl vůbec nikdo. Na chvílku zaváhal, ale pak broukl:

„Kde neexistuje vlastnictví, tam nejsou ani zloději,“ a začal si jedna křídla chvatně navlékat.

O minutu později už letěl k severozápadu.

Do Evropy směřoval po zhruba stejné trase, po které se před dvěma stoletími dostával do pouště Gobi – oblétl ze severovýchodu Tanšan, pak za sebou nechal někdejší středoasijské pouště, Syrdarju, Amudarju i Kaspik. Do Evropy pro něj znamenalo domů, i když chápal, že toho, co pamatuje, tam asi zůstalo pomalu, ale přesto doufal, že za pomoci známých míst získá někdejší jistotu a sebeúctu.

Tehdy ještě nevěděl nic o systému celoplanetárních podzemních drah, který dokonale přímými tětiovými tunely spojoval místa vzdálená jedno od druhého stovky, ba tisíce kilometrů. Válcové vagóny poháněné tunelem díky pístovému efektu by ho do rodného Švýcarska donesly za pár hodin. Bern však dal přednost biokřídům, nebo stejně jako hned při první příležitosti zastavoval na fotosilnicích soupravy – i přes riziko, že ho někdy zavezly jinam, než si představoval... Dokonce i žít se zvlášť v prvních dnech hodlal jen tím, co najde ve volné přírodě – lesními plody, klasy, jedlými kořínky. Nic z vašeho života nechci. Jsem člověk mimo čas!

Jenže „mimo čas“ to nějak nešlo. Brzy se zastesklo jak duši, tak žaludku. U nejbližšího kulového čidla si objednal vydatný oběd na úrovni labužnické restaurace, se saláty, předkrmem, krvavým biftekem a několika nápoji. I tady však nastal zádrhel: automat mu vysvětlil, že žádaný oběd by snadno mohl obdržet v nejbližší geologické osadě, vzdálené sotva pár minut letu. Vysílat vrtulník s obědem pro jediného člověka je přece jen trochu přepych, který lze dopřát jen tomu, kdo se ocitl v nějaké mezní situaci. Trvá Aldobian na tom, že situace, do které se dostal, je mezní?

„Ano, trvám!“ odsekl nadutě Bern a znovu se přistihl při nevraživých pocitech vůči IRS.

Oběd dostal.

...Vlastně jsem na tomto světě nebyl nezávislý ani předtím, přiznal si upřímně Bern, když si vzpomněl na své tělo. To tělo bylo jejich, odpovídalo jejich stylu.

Se svým dřívějším zdravím by sotva mohl celé noci prospat ve vlhkém mechu, na trávě nebo na přímořské pláži. Jednu „noc například strávil vysoko v horách, přikrytý jen svitem měsíce. Dřív by za takový nocleh zaplatil těžkou chřipkou, záchvatem revmatických bolestí nebo by si přinejmenším připadal jako rozlámaný. Dnes klidně vstal za svítání a celý den byl svěží, snadno snášel žízeň i žár. Dokonce i objednávky od IRS si dopřával spíš kvůli ukojení „psychického“ hladu než hladu reálného – byl přesvědčen, že když se tolik pohybuje na zdravém vzduchu, musí také vít jíst. Biolog Bern si však nemohl nepovšimnout mnohem vyšší účinnosti svého zaživačioho traktu, který by si skutečně vystačil jen s kořínky a klasy.

A jednou – stalo se to v jakémsi horském masívu. V noci ho vláček zavezl neznámo kam. Když hledal cestu zpátky, narazil na zatrávněný vrch zjevně umělého původu. U jeho úpatí našel tmavý vchod, odkud vanulo teplo. Bern sešel na asfaltový chodníček. Tunel se mírně svažoval a chůze byla snadná. Tmu tlumeně prosvěťlovaly dvě trubky podél stěn, které mírně voněly olovem.

Nejdřív se tu profesor cítil docela normálně, ale čím hloub se dostával, tím neodbytněji se ho zmocňoval podivný pocit, taková směs mírného třasu, nejistoty a palčivého stesku. K tomu se po chvíli přidalo píchání ve svalech i v kůži – jako v přesezené noze. Bodání, drobná zimnice a nevysvětlitelný smutek sílily. Bern zpomalil, zůstal stát a pak se vydal zpátky. Ihned se mu ulehčilo. Přidal do klusu k oválnému východu, který viděl daleko před sebou.

Našel nejblížeší informátor, popsal krajinu i kopec s oválným vchodem, pak i své pocity a poprosil o vysvětlení. Když mu automat po chvíli odpověděl, klesla pod ním kolena: pod kopcem byla uložena automatická plutoniová elektrárna, z jejíhož reaktoru patrně začala unikat radioaktivita, Profesor si s hrůzou představil, co by se stalo, kdyby nic necítil a nevědomky se vystavil plné dávce. Prostě by v téhle pustině zemřel na prudkou nemoc z ozáření a bylo by to.

Takhle v sobě objevil cit pro pronikavou radiaci a vděčně zavzpomínal na Ila s Eolim, kteří mu tak vlastně zachránili život ještě jednou.

Když odlétal, viděl, jak se k podzemní elektrárně blíží vrtulníky s opravářskou četou.

Stará tradiční cesta Střední Asií byla zcela nová. Jako památka po někdejších pouštích tu zbyla jen obrovská fotoenergetická pole – místo někdejších písečných dun, saxaulových keřů a suchého bodláčí tu všude ležely velké šedé čtverce v hliníkových rámech. Slunce tu pálilo stejně jako kdysi a velké foto-články z něj vyráběly elektrický proud.

Bern pomalu přicházel k sobě. Už věděl, jak na tom je – když se pokorně vrátil k čidlům IRS, měl by se vrátit i k lidem. Ale aby se mohl vrátit nadobro a ne jen do další komplikace, musí lépe pochopit dějiny tohoto světa, porozumět, jaký je. Do toho se měl pustit hned, od samého počátku, ale to na to nějak nebylo pomyšlení.

S takovým dobrým předsevzetím přiletěl do Samarkandu. Orientální věčné město bylo zcela jiné, než do jakého zabrousili s Niémayerem cestou do Gobi – tehdy se nechal od inženýra uprosit a umožnil mu, aby si tu podle chuti zacvakal fotoaparátem. Ostatně všechno to, co vytvářelo nymbus věčnosti a asijské exotiky, se dokonale uchovalo – architektonické památky Registan a Šáhí Zinda, Tamerlánovo mauzoleum, smaragdově zelená (i když ještě popraskanější) kopule mešity Bibi Chanum, filigránsky úchvatná miniaturní předměstská mešita Cabanata i zbytky Ulugbekovy hvězdárny. Jinak už to nebylo město, ale jen obydlená krajina jako všude jinde.

Mezi observatoří chána Ulúgbeka a minaretem Nielse Bohra Bern spatřil budovu, kterou hledal – kolos obklopený kolonádou a třemi kaskádami širokých schodišť. Bylo to Muzeum dějin Země.

„CO JE TO ZA PLANETU?“

Na prsa mu dopadlo cosi mokrého a hned mu to ještě silně stisklo boky. Bern se překvapeně trhl a otevřel oči – seděl na něm neposedá Fe. Právě vylezl z vody, po nose a tvářích mu ještě stékaly

čisté čůrky, v očích hořelo očekávání – co s ním asi ten bělohlavy AL udělá? Bern se zachmuřil: jen počkej, já ti ukážu. Ale to bylo přesně to, nač chlapec čekal. Nadšeně zabubnoval do profesorovy hrudi:

„Al-lalál Al-lalál!“ a už chtěl zmizet.

Bernovi nezbylo nic jiného, než se do téhle hry zapojit. Vyskočil, chytil pištícího klučinu v pase, zvedl nad hlavu, rozběhl se s ním k rybníku – a tam jím ze všech sil mrštil co nejdál do vody. Fe z jeho dlaní vylétl jako kámen z praku, jenže on k tomu ještě rozjásaně vřeštěl, pak se vypjal do bezvadné šipky a zajel pod hladinu jako nůž.

Bern by si býval ušetřil spoustu starostí, kdyby to nedělal. Během minuty se kolem něj seběhli téměř všichni orlíci a orličký. Lačnými očima sledovali, jak se rozpráhne s dalším z jejich řad a sborem kňučeli: „Ale, já chci taky! Ted' mě, Ale!“ A každého musel zvednou, rozhoupat, jak si to dotýčný přál, a hodit jím co nejdál. A každý z orlíků se snažil zajet do vody co nejelegantněji nebo alespoň pořádně zařičet.

Ti, co už měli exekuci za sebou, rychle vylézali z vody a znovu se hnali do fronty.

Po třetím kole byl Bern se silami u konce. Odběhl stranou, křikl na Ila, aby ho vystřídal, a sám skočil do vody.

Zelenavá hladina, prosycená slunečním teplem, se nad ním zavřela. Po dně klouzal v mihotavý stín. Bern se vynořil až u protějšího břehu a zaslechl, jak vzadu volá velitelským hlasem Ilo:

„A dost, všichni na břeh! Musíte se usušit, jinak celí porostete řasami...“

Kdosi z orlíků vyjekl vysokým hláskem:

„Ale, vylez, nebo obrosteš žabincem!“

Pousmál se, položil se na vodu a blaženě rozpráhl ruce – to jsou ale čířata!

S partou orlíků se potkal právě v samarkandském muzeu.

Bern bloudil chladnými sály mezi záplavou exponátů – mezi střípky čehosi, co bylo už dávno minulostí. Mechanismy, makety, úlomky kovů, vycpaná zvířata. To vše odprovázely tabulky s komentářem, který mu toho mnoho neříkal. Tady je lesklá koule o

průměru asi půl metru s dlouhými prutovými anténami a pod ní na tabulce ruské slovo SPUTNIK. Tady zase ohořelé pásové vozidlo s otočnou parabolickou anténou a žebříčkem vedoucím ke kabině – zřejmě toho muselo dost zažít. Nerovná kresba zvláštního žilkování na rozlomeném kameni – to je vzorek krystalického života na jedné z planet Proximy Centauri. V baňce s lihem návštěvníci vidí podivné tříoké zvířátko s fialovou kůží, představitele podzemní fauny Marsu. V sousedním sále je na stěně připevněna zkumavka s nápisem „Ropa“. Vedle kousek antracitu s tabulkou „Uhlí“. Bern očima hledal nějaké další komentáře – kde se tu vzaly nafta a uhlí, proč jsou v muzeu, že by byly z jiné planety? Ale nic nenašel.

Nakonec došel až do setmělého sálu se sférickým stropem. Exponáty tu nebyly žádné, jen uprostřed se tyčila osmimetrová matová koule usazená na šikmé ose jako glóbus. Po obvodě sálu se zvedalo amfiteátrové hlediště. Na sedadlech nenuceně spočinula skupinka sedmi– osmiletých dětí Nad koulí visela pohyblivá katedra, připomínající promítačskou kabinu, a za ní stál pevně stavěný Uzbek s ironicky přimhouřenýma očkama a květovanou ťubetějkou na hlavě. V rukou držel malé pouzdro s tlačítky a ukazovátko. Bern se tiše posadil dole do první řady.

„Takže dnes se spolu vypravujeme na první velkou cestu po Zemi,“ zahájil přednášející, „na první prohlídku vašeho velkého, domova. Hodně toho uvidíte a mnohému se naučíte. Člověk musí mnoho znát a umět, aby mohl být skutečným pánem svého domu.. Já se jmenuju Ter a dnes mám v muzeu službu. Pokusím se pomoci vám překonat onu odvěkou malichernou představu, že moje je jen místo od potoka ke stromu, či v nejlepším případě od obzoru k obzoru tam, kde bydlím, a ostatní moje není, proto je to horší a méně zajímavé, že blízcí jsou mi lidé, s nimiž jsem nějak spojen příbuzenskými, sousedskými či přátelskými svazky, kdežto ti ostatní mi blízcí nejsou, jejich život je bezvýznamný a nudný, a konečně že mou dobou je jen doba, kdy žiji já, neopakovatelný já, kdežto časy jiné jsou nepodstatné, ať už se v nich stalo či stane cokoli.

Takovéto položivočišné představy se lidem už mockrát vymstily. Z jednoho prostého důvodu – jsou to představy nesprávné. Naším domovem je celý svět, nejen země, ale i Sluneční soustava,

Galaxie ... dokonce i z Meta-galaxie se k nám táhnou nitky různých souvislostí, ale na to ještě nestačíte, na to je zatím brzy. Naší dobou je doba, kterou si pamatujeme a kterou si dokážeme představit, tedy nejen minulost, ale i budoucnost. A našimi bratry jsou všichni lidé na Zemi i ve Sluneční soustavě. A kdybychom jednou potkali myslící bytosti někde ve vesmíru, budou nám blízké i ty.

Co to je – rozumné bytosti? My považujeme za rozumné sebe – přesněji řečeno sebe osobně víc, kdežto ty ostatní míň. Ale jsme rozumní vždy? Jak to zjistit? Jedno kritérium vám napovím, a bylo by dobré, kdybyste si ho zapamatovali navždy.

Konečné důsledky všeho našeho konání jsou dva – znalosti a rozptýlené teplo. Na konci stojí skutečně jen tyto dvě věci, vše ostatní výroba materiálních statků a potravin, výstavba, doprava, dokonce i kosmické lety – to vše jsou jen mezičlánky. (Bere“to opravdu z gruntu, zakroutil tiše hlavou Bern, není to na ty špunty trochu moc?) Rozptylování tepla výraznost našeho světa snižuje, hromadí se znalosti naopak zvyšují. A tyhle dvě dámy – tedy entropie a informace – jsou si natolik podobné, že i v přísných exaktních vědách bývají popisovány prakticky stejně, jen s opačnými znaménky. Jsou to zkrátka dvě stránky jedné věci, kterou zatím ještě neumíme pojmenovat. Nu a skutečně rozumná je jen taková činnost, při níž jste získali víc znalostí než vynaložili energie. Pokud je tomu naopak, tak i když se v mezietapách podobného procesu objeví věci tak užitečné a zajímavé jako třeba kalhoty nebo hvězdolet, nemůžeme takovou činnost jako celek považovat za rozumnou. To platí stejně pro každého z nás i pro celé lidstvo. A právě podle tohoto klíče hodnotí snahy každého z nás IRS, podle toho narůstá nebo klesá naše megabijové konto.

Ale to jen tak na okraj. Přejdeme k tomu hlavnímu, k vyprávění o Zemi – jaká byla a v co se změnila...”

Přednášející stiskl jedno z tlačítek. V sále se setmělo. Koule se uvnitř rozzářila. Byla to pomalu rotující Země 20. století. Bern spatřil africký kontinent, připomínající koňskou hlavu, pak Austrálii, jejíž obrys inspiruje k představě hlavy rozzuřené kočky, nahoře propluly členité kontury Eurasie, vlevo zvolna vyjela Jižní Amerika, prázdné revolverové pouzdro. Všechno jako na globusu, jenže tohle nebyl

glóbus: chyběla síť rovnoběžek a poledníků, a nebyly tu ani obvyklé barvy od tmavomodré, značící nejhlubší místa v oceánech, přes bleděmodrou a zelenou až k syté hnědi velehor. Přesněji řečeno tu barvy samozřejmě zůstaly, ale jiné a taky jinak uspořádané: tmavozelené masívy rovníkových pralesů, šedé a žluté skvrny pouští, pestrobarevné záplaty stepí, polí, luk, ocelově modrý lesk vodních plání, bílé vzorování ledovců na vrcholcích hor se mísilo s oblačnými masivy tak, že se jen těžko dalo rozeznat, co je co. Jen bílé polární čepice sněhu a ledu se blížily klasickým glóbusovým. Obvod koule mírně zamlžoval sedavý opar atmosféry.

Mnohem podstatnější však bylo, že tahle malá zeměkoule žila! Stříkance barev se neustále pohybovaly a měnily během několika vteřin se nad pevninami stáčely cyklonové útvary, někde se přesouvaly a zase mizely, od šedobílých plání za polárním kruhem se na sever Evropy, Kanady a Sibiře rozlézala bílá plíseň a během dalších pár sekund se zase stahovala zpátky. Jak se plíseň šířila, hnala –před sebou k jihu tisícikilometrový šedivý pruh a před ním zhruba stejně široký žlutočervenofialový okraj podzimu. Když se zimní bílý potah stahoval zpátky k pólu, za ním, přesněji řečeno za zmíněným šedým pásmem se jako mohutná vlna rozlévala světlá zeleň, která okamžitě tmavla – jaro.

Přesně obráceně pulsovalo kolo ledu a sněhu kolem jižního pólu, i když na pláních Světového oceánu tenhle obrázek vypadal přece jen poněkud jednodušeji.

„Ale co je to za planetu...? Nezapnuls něco jiného, Tere, přece jsi chtěl mluvit o Zemi“ ozvaly se z amfiteátru zaražené dětské hlásky.

„Však to taky je Země!“ odpověděl Uzbek.

Jeho hlas vystřídalo nedůvěřivé mručení. Děti přece dobře věděly, jaká je, ta jejich Země. Od malička si hrály s glóbusovými míči, vypouštěly balónky se schématickou kresbou zemských pevnin, v každodenních zprávách IRS měly možnost vidět „obrazovou adresu“ oblasti světa a místa, kde k právě popisované události došlo. Stejnou „obrazovou adresu“ poskytovalo každé informační čidlo, když děti chtěly mluvit se svými rodiči či přáteli.

„Ano, tohle je naše Země,“ potvrdil jim ještě jednou Ter. „Taková byla v posledních několika miliónech let, do začátku Sluneční éry. Ty neposedné bílé nálepky kolem pólů, co se rytmicky zvětšují a zase zmenšují, to je zima, období chladu, sněhu a ledu. Vypadalo to takhle...“ Stiskl další tlačítko a přes celou Eurasii naskočil panoramatický obraz zimního lesa, pak vánice, potom běžecké závody na lyžích, kluci, kteří se s velkým zápalem koulují a stavějí sněhuláka. Děti v sále ožily. „Ano, to teď nemáme a hned tak mít nebudeme. Roztrousili jsme po světě příliš mnoho tepla.

Dobře víte, že první umělé družice startovaly na konci Zemské éry. Diskutovalo se dokonce o tom, že počátek našeho letopočtu by měla představovat právě tato událost, a ne až první let člověka do vesmíru. Vypouštěly se dost hojně a pořizovaly se z nich fotografické snímky planety. Ty první nebyly obzvlášť povedené, obvykle ukazovaly jen oblačnost... vidíte tady! Postupně se lidé vcelku logicky naučili i tohle. Ze záplavy materiálů vybírali ty nejzdařilejší a nejvýraznější. Z těch jsme taky sestavili tento film o Zemi.

Každé okénko filmu představuje jeden den.

Rok tu před vašima očima proběhne za dobu hlubokého nadechnutí – za sedm vteřin;

Takže na celý film nám postačí půlhodinka – ani si neuvědomíte, jak vám uběhne...”

DĚJINY PRO DĚTI

„Na počátku naší epochy byla celková plocha pevniny na planetě ve srovnání s tou dnešní poloviční. Lidí tu žilo dokonce šestkrát méně. Osídlení planety však bylo velmi nerovnoměrné. Někde nežil prakticky nikdo, hlavně v polárních oblastech, v horách a v pouštích ...“ Ter všechna tato místa označil na zeměkouli ukazovákem a zároveň na malé klaviatuře zapínal typické scénérie míst, která právě ukazoval – tundru, poušť, tajgu, hory... „a někde zase málem nebylo k hnutí. K největší koncentraci obyvatelstva docházelo ve městech, což byly složitě proorganizované komplexy

nasycené technikou a energií. Na poměrně malém prostoru tam žilo až několik desítek miliónů lidí.“

„To se mačkali jeden na druhého?“ vypísl někdo v publiku.

„Přesně tak. V mnohapatrových domech. Vypadalo to takhle...“

Klapnutí klaviatury a Dortmundskokólnská aglomerace, složitě tvarovaná hnědá skvrna v severozápadní části Německa, se proměnila v typický letecký pohled na velké město. Celkové panoráma poznenáhlu přešlo v detail, rozpadající se na jednotlivé soutěsky ulic s nekonečnými proudy aut a lidí v oblacích jedovatých plynů.

Děti se živě rozštěbetaly a Berná zaplavila nostalgie.

„Sociální fenomén tehdejších měst na úplné vysvětlení teprve čeká,“ pokračoval Ter a obraz zhasl. „Není vyloučeno, že až někdo z vás vyroste, dokáže se vyznat v pohnutkách, které tehdejší lidstvo nutily rojit se v takovýchto úlech a většinu planety ponechávat neobydlenou a vlastně jen málo využívanou a kontrolovanou. Zatím proto musíme hodně věcí brát prostě jako fakt. Jistě vám dokážu osvětlit takové pojmy, jako „zima“, „poušť“, „město“, ale v leccem se opravdu budete muset zorientovat sami, až vyrostete...“

„Nevykládej nám, co se dovíme, až budeme dospělí,“ přerušil ho rezolutně ze tmy nějaký klučík. „Radši nám ukaž, co tu máš teď.“

„Když nám všichni jen budou předhazovat, co budeme vědět pak,“ dodal mečivý holčičí hlásek, „tak se nedovíme nikdy nic.“

Bernovi bylo Uzbeka, který se rozhodl vysvětlit – sedmiletým capartům věci, jimž často nerozumějí ani hodně dospělí lidé, kolegiálně líto.

„Asi máte pravdu,“ zkormoutil se Ter, „nechal jsem se unést. Kdyby se mi to stalo zas, klidně se ozvěte, tak je to správné ... Takže k věci. Jaké změny jsou na počátku Sluneční epochy nejnápadnější? Podívejte se na ta města vidíte, jak rostou?“

Na kouli se opravdu rozlézaly do všech stran šedohnědé kaňky Tokia, New Yorku, Londýna, Paříže, Moskvy, Kalkaty, Bombaye, Chicaga... a objevovala se i další velkoměsta na Sibiři, v Austrálii, v Africe. Od středů se rychle odvětvovala předměstí a průmyslové závody, pak se případné mezery a zatím nezastavěná místa rychle vyplnily a vytvářely tak novou, ještě roztodivnější skvrnu. Krajina

kolem měst se také měnila – pole a lesy se odsouvaly dál a dál a tvořily jakési hraniční valy z neživé hlíny, za nimiž na holých pláních rychlé naskakovaly krabičky a krabice nových budov. Nad těmito nepravidelně rozeklanými nádory na zemském povrchu se vytvářela jiná atmosféra: častěji se tu sbíhala (nebo rovnou rodila) mračna, z nichž obyčejně opravdu přšelo, stále vyšší a mohutnější byl i kalný hnědavý „hrb“ prachu a smogu...

„Jako by ani to nestačilo, velmi podstatně se měnily i řeky, na nichž vyrostla obrovská umělá moře, zadržovaná přehradními hrázi vodních elektráren. Vidíte? Tady... a tady ...“ ukazoval Ter Jenisej, Mississippi, Volhu, Nil, Colorado. Za čárkami přehrad skutečně bylo vidět větší či menší jezera. „Vodní elektrárny byly tenkrát jediným způsobem přímé přeměny alespoň malé části sluneční energie, která se podílela na koloběhu vody v přírodě, v energiích elektrickou. Ostatní energie se získávala nikoli od dnešního sluníčka, nýbrž od toho, které tu svítilo někdy před miliardami let. Jeho žár zůstal uchován v podobě zkamenělých nebo jinak přeměněných živočichů a rostlin, v podobě uhlí a ropy. Dnes už na Zemi nic takového není, stejně jako není zemní plyn, i břidlice a další nerosty – to vše naši předkové dokonale vyhladili a pořád jim to ještě bylo málo. Na planetě tedy po dlouhá desetiletí, ba staletí hořelo ještě jedno, „pomocné“ slunce, rozsápané na kousíčky a spalované v nesčíslných chřtánech pecí, kotlů a kamen, a později také ve všemožných motorech.

Ale abychom se vyjadřovali přesně – to slunce spíš bouchalo, čadilo, dýmalo, hlučelo a zapáchalo (drobotina se rozesmála), než aby hořelo, navíc s velmi malou účinností, která je všem motorům pracujících na tepelném principu vlastní. Celkový „užitek“ tohoto počínání se ukázal později.

Vidíte? Atmosféra tmavne, obrysy a barvy se rozplývají do neurčitá... Tady už je to jasnější, ovšem jen v černobílém kontrastu. A víte proč? Protože vrstva prachu, kouře a stále vyšší vrstvy oblačnosti bránily fotografování ve viditelné části spektra, muselo se přejít na infračervenou techniku.

Vědci už tenkrát: předvíдали, že bezhlavé spalování uhlí, ropy a plynu povede k rozsáhlým změnám v atmosféře. Rozcházeli se jen v

tom, jak se tyto změny projeví. Jedni se domnívali, že mraky vytvoří takzvaný skleníkový efekt a povrch planety se silně zahřeje, jiní zase tvrdili, že to bude přesně naopak a že když nebudou sluneční paprsky pronikat až na zemský povrch, počasí se výrazně ochladí. Dopadlo to nakonec tak nějak polovičaté na Zemi začalo být vlhko, deštivo a mlhavo, jediné, čemu to prospělo, bylo vymizení pouští.

Všimněte si, jak ztmavl povrch pevniny v Severní Africe, na Arabském poloostrově, ve Střední Asii nebo v severní části Austrálie. To pouště nasákly vláhou a pak zarostly travinami, bodláčím a křovím. Postupně tak vznikla základní vrstva půdy. Dříve mrtvé plochy se najednou dají zemědělsky využívat.

Počet obyvatel se v té době přehoupl přes dvanáct miliard. Energie ovšem tito lidé spotřebovávali stále víc. Ceny energetických plynů, ropy a uhlí se mezitím vyšplhaly do tak závratné výše, že se jejich spalování stalo nepřístupným přepychem a tyto suroviny se zpracovávaly výhradně na výrobu umělých hmot a dokonce i umělých potravin pro obyvatelstvo stále lidnatějších měst... Protože města rostla a rostla, kypěl v nich hektický život a stávaly se z nich všežravé planetární víry, strhující do svých útrob obyvatelstvo, energii, potraviny i materiál všeho druhu. Vidíte, jak filtrem smogu a mračen prosvítají infračervené výrony megalopolí na všech kontinentech? Jaké jsou tyto obří aglomerace rozlehlé, jak je tam teplo a živo, kolik světla poskytují v noci miliardy svítidel? K tomu si připočtete chaotickou změt' signálů rozhlasových a televizních vysílačů a radioreléových linek... a pochopíte, že tohle všechno potřebovalo energii a zase energii!

Ta se teď vyráběla především díky zvládnutí technologie rozpadu a syntézy atomových jader v jaderných elektrárnách. Bylo to výhodné a pohodlné, zvláště po objevu jaderného materiálu zvaného neutrid. Díky němu se výroba obrovských zásob energie na nepředstavitelně výkonných zařízeních stala záležitostí velmi čistou a naprosto bezpečnou. Elektřina se stala krví celého života planety – našli jste ji v průmyslu, v zemědělství i dopravě. Totální elektrifikace planetu ozdravila. Jistě už jste si všimli, jak se atmosféra vyčistila a jak se jednotlivé detaily povrchu postupně zaostřují. A tady už je zase všechno v jasných barvách – družice se mohly vrátit, k

normálnímu fotografování... Nápadné je obrovské rozšíření zelených ploch na místě bývalých pouští! Neustále přibývá velkých skvrn stejných barev a tónů. To se lidé rozstěhovávají ze superměst, ozdravují půdy, osévají je obilninami a vysazují ovocné sady.

V té době se díky neutridu a jaderné energii bouřlivě rozvíjí dobývání vzdálenějšího vesmíru – k Proximě a Alfa Centauri se vypravila První hvězdná expedice. Vznikal a stále mohutněl stacionární pás družic Kosmostavu. Započalo se s osidlováním Měsíce. Vy zřejmě nemáte tušení, že také Měsíc tenkrát vypadal docela jinak, že jeho moře byla moři jen podle názvu, kdežto ve skutečnosti to byly jen prашné meteoritické krátery. Atmosféru neměl tento náš přirozený souputník vůbec. Udělat se dá všechno – vyrábět vodu z kamení, budovat hvězdolety, poradit si se znečištěním atmosféry – ale musíte k tomu mít vědomosti a energii. S ohledem na bilanci, o které jsme tu mluvili zpočátku, však vůbec není jedno, jaká je to energie a kde se bere...

Teď se prosím na planetu podívejte obzvlášť pozorně, protože v této podobě ji neuvidíte už nikdy.“

Lektor zmlkl. Děti i Bern utichli a sledovali jemné vlnění na oblych bocích miniaturní Země.

Naše planeta byla v 21. století nádherná. Modrozelené oceánské vody, nad nimi bílé pruhy oblačnosti, v polárních oblastech krystalky ledovců, a to vše se utápí v záblescích slunce. Zelené... ne, teď už žluté... a tady šedé či dokonce bíle připrášené pevninské roviny, které už znovu stačily zešednout a zezelenat – to jsou střední zeměpisné polohy. Jenže i ty mírné zimy se z nich stěhují stále výš a výš k pólům. Rudohnědé, žluté a popelavě oranžové klikatiny horských hřebenů s čapkami ledovců a věčného sněhu. Také tyhle čapky jsou stále menší. Úpatí a úbočí hor lemovalo tmavozelené krajkové lesy, které se prodíralo stále blíž k vrcholům. Stálou zeleň tropů a subtropů protkávají modré nitky řek a umělých kanálů. Ryšavé lysiny měst světlají, městské čtvrti a sídliště jako by se rozpouštěly ve smaragdové záplavě listoví a v blankytu čistých vod.

„Je to krasavice, co říkáte,“ ozval se znovu Ter, „perla mezi planetami. A nejen ve Sluneční soustavě. Po našich zkušenostech z hvězdoplavby můžeme teprve dnes docenit, jaký poklad nám dala

příroda do vínku – a to jsme se o něj sami málem připravili. Mezi zhruba stovkou prozkoumaných planet různých hvězd jsme nenašli ani jedinou, která“ by se do výraznosti a antientropického šarmu dala srovnávat s tou naší. Dokonce i na planetách s atmosférou, dostatkem vlhkosti a světla je vše tak promíseno, že o nějakých složitějších formách života nemůže –být ani řeči. Vždyť ani matička Země nebyla takováhle odjakživa – po miliardy let trpělivě oddělovala jeden živel od druhého, zmrazovala přebytek vláh v ledovcový příkrov na pólech a velehorských hřebenech, usazovala kalý v praoceánu, drobné potůčky slévala v řeky, vytvářela stále dokonalejší formy života ... Součástí její velkolepé kontrastnosti se mohlo stát cokoli vrcholy i hlubiny, polární chlad i tropická výheň, bouře i bezvětrí, hutnost kamene i nadýchanost oblak.

Tady... podívejte se, jak se teď všechna ta krása a kontrastnost zhroutí – pro nás to bude pár minut, pro ty, kdo to zažili, šlo o několik desetiletí.“ Do lektorova vzrušeného hlasu se vkradly hrdelní tóny. „Musí se zhroutit, protože lidé pod záminkou vědeckotechnického pokroku neustále produkovali rozptýlené teplo. Na planetě neviditelně planulo uranoplutoniové slunce, jehož třpyt ukrytý v reaktorech troufale soupeřil se sluncem na obloze. Přebytky tepla se odváděly do řek, moří a oceánů. Voda je výborný, akumulátory ale všechno má své meze. Lidé si rychle zvykali na to, že tam, kde dřív byla zima, bylo teď vlídněji, že teplé kraje se změnily v kraje horké a ty horké v oblast pekelného žáru. Planeta si však na něco takového zvykat nehodlala a začala se nové situaci přizpůsobovat.

Přirozeně pulsující polární ledové čepice se nezadržitelně zmenšovaly. V této fázi už se sníh nedostává ani k šedesáté rovnoběžce. Tady šedozelené mezikruží navždy zůstává za polárním kruhem. A teď už se věčné jaro (nebo snad podzim) stěhuje i na souostroví Severního oceánu, jemuž už se také nedá říkat Ledový. Totéž se odehrává i v Antarktidě, kde se při pobřeží objevují černá pásma pevniny dříve nikdy neviděné. Od krajů tají i ledy Grónska a Islandu. Vodní zrcadlo planety se zvětšuje.“

V Bernovi se málem zastavil dech, když viděl, jak oceán polyká souši. V kinematografickém míhání jednotlivých let se zkracovala

údolí Amazonky a Páraná, voda dotírala na východní pobřeží Jižní Ameriky a kontinent rychle ztrácel původní obrysy. V Severní Americe se rozšířil Hudsonův záliv, Beaufortovo moře se spojilo s Velkým Medvědíím jezerem v severní Kanadě. Dělty velkých řek se změnilly v zálivy, které stoupaly dál a dál proti někdejšíím tokům.

A to už se v dolní části koule zachvěl, rozpoltil a rozpadl dvoukilometrový příkrov věčného antarktického ledu, hlavního chladicího agregátu planety Země. Zpod ledovců se vynořují obrysy... velkých i menších ostrovů, rozdělených úzkými průlivy – ukázalo se, že to, co bylo od věků považováno za světadíl, je přece jen pouhé souostroví. V oblastech těsně při pólu tají poslední zbytky ledu, kdežto severnější součásti archipelů už se začínají zelenat.

Tak začalo Oteplení... A je tu nový oblačný příkrov a obrázky máme jen černobílé. Jestlipak víme proč?“

„Infračervená projekce!“ vypísklo několik hlásků.

„Správně. Z čistě vědeckého hlediska bylo Oteplení jevem nesmírně zajímavým. Tající led zvedl hladinu Světového oceánu o plných šedesát metrů. A jako by ani toho nebylo dost, přerozdělení světového vodstva vedlo k.vytěšňování‘ podzemních a půdních vod, tohoto ne: viditelného Pátého oceánu, který si co do zásob s oceány viditelnými rozhodně nezadal. Ten přidal další desítky metrů. V konečném důsledku by to znamenalo, že by došlo k zatopení čtvrtiny pozemských pevnin a ostrovů. Nejnepříjemnější na tom bylo, že šlo o plochy, na nichž žila polovina lidstva, ležela tu většina velkoměst, ale i nejúrodnějších půd a nejvýznamnějších průmyslových komplexů...

Proto se lidé takovému vývoji bránili, seč byli.“

Lektor tiskl další tlačítka a na kouli se objevovaly zvětšené obrazy mnoha choulostivých bodů zemského povrchu. Bern sledoval, jak v Gibraltarské úžině vzniká vysoká hráz, která chrání před přívalem atlantických vod celou středozevní oblast. Nitka další hráze se napjala od břehů severní Dánska přes Skaggerak k jižnímu pobřeží Norska – tato stavba uzavřela Balt.

O něco výš, na severovýchod od těchto míst, vyrostla ochranná hráz na březích Bílého moře.

Severní pobřeží. Eurasie dál na východ je však dlouhé a zůstává nechráněno.

Na jihu planety oceán údolími řek Murray a Darling vtrhl hluboko do nitra australského oceánu. V Číně zaplavil dolní tok Chuan-čhe a Jang-c', pod vodou se ocitá nejlidnatější území této velké země. Stejný osud potkává hustě osídlené údolí Gangu a Indu.

Pokus oceánu zaútočit Amurskou kotlinou je úspěšně odražen obří hrází. Původní obrys si uchovává i Afrika, kterou v podstatě tvoří souvislá náhorní rovina.

Zvýšení hladiny světového oceánu přežívají hornaté Japonské ostrovy, ale beze stopy mizí rozlehlá korálová souostroví uprostřed Pacifiku.

Voda zalévá nížiny západní Francie i ploché části Britských ostrovů. Se živlem se tu bojuje na život a na smrt. Na zvětšených záběrech je vidět, jak v duchu vznešeného britského konzervatismu rostou přesně při tradičních hranicích Ostrovní říše hráze z bleskově zmrazovaného materiálu.

Francouzi jednají jednodušeji a účelněji, nitky jejich ochranných zdí a přehrad procházejí přímo vodou, která se z ohrazených území postupně odčerpává.

Nevadí, že se staleté obrysy země změní, jen když tu nějaká Francie zůstane!

V Americe se uměle zmrazenými ledovými bariérami ohrazuje celá Florida a vodu je nutno vyhánět i z mississippské nížiny.

Po pár letech však oceán na mnoha místech hráze protrhne. Voda stoupá katastrofální rychlostí. Pak je znovu vytlačena a obnažuje zčernalou souš. Moře je odkázáno za nové pevnostní zdi, ještě vyšší a silnější než ty původní. Není to však nadlouho, po pár letech se katastrofa opakuje. Indický oceán vrazí přehrazenou úžinou Bab-el-Mandeb do Rudého moře, vysoká vlna smete Suezské přehrady a zalévá Nilskou deltu a dolní tok tohoto afrického obra mezi řekami. Hladina Středozemního moře stoupá. Benátky beznadějně mizí v jeho vodách a s nimi i kus Pádkého údolí.

Oceán na malé zeměkouli už přepadl i Baltské moře, ani zdejší hráze, které se zdály nejspolehlivější, neodolaly. Pod vodou se ocitlo celé severní Německo a Polsko, Skandinávie se změnila v ostrov se složitě lomenou linií pobřeží.

„Byl to bludný kruh na výstavbu a později obnovu hrází i na likvidaci dalších škod se spotřebovávalo stále více energie, která se měnila v teplo, dál zahřívala atmosféru a Světový oceán – zkrátka dráždila přírodu. Dobře půl století musela rozhněvaná matička Země nepoučitelnému lidstvu uštědřovat výprask za výpraskem. (Děti pobaveně zahučely – tenhle obrázek důvěrně znaly.) Lidé se však neomezili jen na záchranu hodnot a boj se živly, oni také horečně přemýšleli a hledali. Hledali vhodný způsob spolupráce s přírodou, při kterém by se tepla uvolňovalo méně a užitku přitom bylo víc. Prvním takovým řešením byly létající ostrovy z vakuové sialové pěny – na těch se podařilo zachránit milióny lidí i hodnoty nevyčíslitelné ceny. Ale nejdůležitějším krokem bylo ... co?“

„Umělé pěstování korálů... růžový korál!“ zahlasily děti.
„Indiho metodika!“

„Správně. Roku 105 Indioterriotami, kterému se tenkrát říkalo prostě Indi, vypracoval a s pomocí mnoha nadšenců začal razit své

směřované rychlopěstování korálů. Čím teplejší byla voda a čím v ní bylo víc potenciálního stavebního materiálu – kalů, špíny, solí – tím úspěšněji se ji dařilo proměňovat v pevninu. Podívejte se, jak se tenkrát začínalo.“

Na kouli se objevila oblast Východočínského moře se zbytky korálového souostroví Sakišima. Během jediného desetiletí, které učební projekce směstnala do jediné minuty, vyrostla růžová korálová podkova dlouhá asi sto kilometrů. Ta obklíčila zbytky souostroví a postupně se v pevninu proměnilo celé území uvnitř umělého ostrovního útvaru. O minutu později už se nový ostrov rozrostl do rozměrů Sumatry.

Ještě teď se při vzpomínce na to, co v Muzeu dějin Země tenkrát prožil, Bernovi rozbušilo srdce. Lidé vytvořili nové pevniny. Jako základ sloužily zbytky ostrovů, mělčiny, rozlehlejší oblasti korálových útesů nebo podmořské pohoří.

Ve třech oceánech najednou – v Atlantickém, Indickém a Tichém – se začaly rozrůstat jemné korálové zárodky, které se poznenáhlu spojovaly ve větší celky a vytlačovaly vodu. Na zvětšených záběrech bylo vidět, jak se z vln vynořují nízké korálové plošiny s růžově perleťovým povrchem.

V Atlantiku se nový kontinent uchytil na vrcholu Atlantského hřebene a věrně opakoval jeho protáhlý esovitý tvar. Korálové útvary umělého původu, vytvářející budoucí Indiánu, si první základnu našly v mělkých jižních, vodách Indického oceánu, u ostrovů Salut-Paul a Amsterdam. Melanésie stmelila v korálový monolit velkou spoustu malých ostrůvků, lagunových podkov a útesů. Velký bradlový útes u východního pobřeží Austrálie se měnil v horský hřeben na novém australském kontinentě. Gondwana vyrvala oceánu velké plochy někdejších vod kolem Velikonočního ostrova. Arktida v Severním oceánu sice začala růst zároveň s ostatními novými pevninami, ale šlo jí to pomaleji – chladné vody méně podporovaly růst korálových kolonií.

Světový oceán mizel před očima, vzdával v černých pásích kilometr za kilometrem. Teď se během několika málo vteřin obnovily původní obrysy všech pevnin. Ale taky jen na pár okamžiků – pak se oceán musel smířit s tím, že odevzdá svůj odvěký majetek,

kontinentální šelf. Irsko splynulo s Velkou Británií a ta se díky vytlačení Lamanšského průlivu spojila s Francií. Z Doggerské mělčiny vyrostl Doggerský ostrov. Téměř nic nezbylo z Jaderského moře. Místo někdejšího Perského zálivu tu byl téměř dvakrát delší Tigris. Ten si budoval jílovou deltu přímo v Arabském moři. K severním břehům Austrálie připutovala šíje, která ji propojila s Novou Guineí. Hudsonův záliv se změnil v nevelké jezero.

Těžko se dalo posoudit, kde se nová pevnina vynořila díky růstu korálů a kde díky poklesu hladiny Světového oceánu. Stavěly se nové hráze – lektor jich několik ukázal – také z korálu, ale tentokrát z opačného důvodu – aby se uchovala vnitrozemská moře. Středozemní moře bylo znovu uzavřeno na Gibraltaru, Balt na jihu Norska, protože mu hrozilo úplné vysušení, z jižního cípu Korejského poloostrova se hráz připomínající Čínskou zeď, rozběhla ke břehům Číny, ale zůstalo zachováno Žluté moře.

Růžové a perleťové tóny na nových pevninách rychle vytlačovaly odstíny hnědé, šedé a rudé – to byly úrodné půdy, syntetizované na místě nebo navážené odjinud. Ty se během pár vteřin potahovaly první zelení. Jako pestré přehrášky kamínků tu rostly první osady. Lidé novou pevninu rychle zabydlovali, přestože ta ještě rostla dál.

Koule se znovu obarvila – družice už ji opět snímaly ve viditelném spektru. Atmosféra se zbavila přebytku vlhkosti a kyslíčnicku uhličitého (životní aktivita korálů byla tak bouřlivá, že odčerpávala ze vzduchu i potřebné růstové složky) a zprůzračněla. V noci planeta vyzařovala přebytky tepla do kosmického prostoru. Ve dne lidé znovu viděli slunce.

... Pak Bern u břehů Indiány společně s orlíky sestoupil v batyskafickém výtahu do několikasetmetrové hloubky k základům kontinentu. Tam spatřil důmyslně zkonstruované opěrné sloupy a obloukové galérie, které umožňovaly nerušený pohyb podmořských proudů. Velký Indi vymyslel nejen způsob superzrychleného růstu korálů, ale také jednoduchý princip řízení tohoto procesu. A tak tu byla možnost neopakovat slepou činnost přírody.

Nové pevniny se stavěly podle projektů jako budovy. Když si uvědomíme, že muzejní projekce zkracovala měsíce na vteřiny,

vypadala tato výstavba nesmírně efektně. Zbytečná voda se vsřebává a odčerpává – a je tu rovné řečiště budoucího toku: s růžovými mosty, s přečerpávacími hrázemi příštích elektráren a připravenými vodními nádržemi nad nimi. V hloubi pevniny se větší toky větvaly na přítoky, uspořádané podle všech hydrologických zásad.

A tady se mezi dvě paralelní korálové hráze naopak dopumpovávala mořská voda, přidávají se do ní živné přísady... a korálové hráze mohutněji, sbližují se, až se nakonec v asi kilometrové výšce spojují v horský hřbet. Není sice příliš vysoký, ale jako přirozený větrolam a vodní předěl bohatě stačí.

Bern na vlastní oči uviděl a ocenil um, s jakým byly propracovány pobřežní partie nových pevnin. Mezi základovými opěrnými sloupy a stěnami tu vznikl systém hrází a propustí, s jejichž pomocí se dal měnit směr a mohutnost podmořských proudů, ovlivňujících ráz počasí na pobřeží i daleko na pevnině.

„Hvězdné výpravy, kterých v těch letech startovalo sedm,“ pokračoval Ter ve výkladu, „tehdy neopouštěly Sluneční soustavu na příliš dlouho. Ale kdyby i tehdy některá odletěla rychlostí blízkou rychlostí světla dejme tomu na sto let, po, návratu by se její členové asi taky ptali, co je to za planetu a zda náhodou v kosmu nezabloudili? (Děti se rozesmály.) Jen se podívejte, jak se Země změnila!“

To se týká třeba mě, pomyslel si Bern, taky bych tu nic nepoznal...

Změnily se nejen obrysy pevnin a poměr souše a vodních ploch – zmizel led a sníh, zmizely zimy. Střídání ročních období bylo teď téměř nezatelné – jen ve středních zeměpisných šířkách zeleň žlutla, nachověla, mizela a zase se objevovala – listnáče každoročně pořádaly vzpomínkové slavnosti na památku mrazů a vánic.

Znovu ožily i nedávno ještě zatopené části staré pevniny. Znovu se tu rozběhly řeky, některé dost podstatně změnilly koryta – například Nil vpadal do moře o tisíc kilometrů dál na západ, do zálivu Sidra, a větvil se tam do spletité delty..

Ke konci lekce děti začínaly ztrácet pozornost, strkaly se, vzdychaly, něco si šeptaly. I když změny, na které se dívaly, byly

skutečně grandiózní, půlhodina v životě takových človíčků je příliš dlouhá doba. Ter si to uvědomil a přednášku pohotově zkrátil:

„Tak náš dnešní domov, tato Země, dostal svou dnešní podobu – komfortnější, ale bohužel poněkud jednotvárnější než byla ta někdejší ... Tak za sto let se možná přebytku tepla zbavíme docela a v polárních oblastech znovu nastanou zimy. Takže v dědečkovských a babičkovských letech se možná konečně dočkáte oblíbených dětských kratochvílí – koulování a sáňkování.“

Byla to perspektiva příliš vzdálená a drobotinu proto nijak nezažala. Se zdvořilými pozdravy a díky se zvedly, ani nečekaly, až se sál rozsvítí a hrnuly se k východu. Jen jeden, tlust'oučký vážný plavovlasý chlapec přistoupil dolů ke kouli, počkal, až katedra klesne na zem a jasným hláskem poznamenal:

„Ale vždyť to všechno dopadlo dobře, ne?“

Bylo to spíš konstatování než otázka.

„No ano, když se nám tu oběma tak pěkně žije,“ odpověděl lektor.

„Tak vidíte!“ A chlapec se rozběhl za ostatními.

... A Bern doposud, ve jménu tohoto výjevu, přeje světlovlasému pořízkoví jménem Fe o poznání víc než ostatním orlíkům. Ten chlapec – asi ne rozumem, ale dětským srdcem – postihl jádro toho, co bylo v sále se zeměkoulí řečeno: byly to obrázky z dětství moderního lidstva. Protože v dětství se může semlít ledacos! Člověk se nemoudrou sebevívou a sladkou nevědomostí někdy rozdovádí tak, že musí chytit pár pohlavků. Někdy si dokonce rozbije koleno, nebo z lehkomyšlnosti nastyďne. Ale když jsou to jen dětské hry – i když třeba riskantní – jen zkoušení příštích životních sil, tak všechno samozřejmě musí dopadnout dobře, tím, že člověk (nebo lidstvo, na tom nesejde) dospěje a stává se vyrovnaným, silným, rozumným – prostě zralým.

PROVĚRKA ROZUMNOSTI (KOMENTÁŘ PRO DOSPĚLÉ)

S Ilem se Bern setkal nedaleko muzea – starý biolog si s úctou prohlížel kamenný sextant v Ulugbekově observatoři.

Pak si rozumně probral, nakolik je pravděpodobné, že by se s jedním z nemnoha známých na Zemi 22. století mohl mezi třiadvaceti miliardami lidí setkat náhodou, a pochopil, že náhodu v tom rozhodně hledat nemůže, Ilo se zřejmě rozhodl, že nad svým „pacientem“ bude bdít dál. A profesor nic nenamítal. Rány osudu přivádějí k zoufalství jen vrtáky, rozumného člověka inspirují spíš k filozofickému rozjímání – a přijde mu velmi vhod, když tomu vnější okolnosti napomáhají.

Ilo jako obvykle nedal své pocity nijak najevo, ale rozhodně měl také důvod ke spokojenosti. Spokojeny byli i orlíci – vždyť jejich oddíl se nečekaně rozrostl o nesmírně zajímavého člověka – návštěvníka Ala. Dál už cestovali všichni společně.

Hlavní však bylo něco docela jiného. To, co uviděl v muzeu, Bernem natolik otřásl, že všechny osobní problémy a pocity rychle hodil za hlavu. Do konečná stanice, ve které chtěl po své anabiotické pouti časem vystoupit, mu chybělo sto šedesát osm staletí, ale pokud by to měl měřit nikoli lety, ale změnami, přeskočil tu svou konečnou o celou geologickou epochu. Už při promítání strhujícího filmu v muzeu si Bern uvědomil, že kdyby se měl pořídit stejný film, který by zachycoval obrázek změn zemského klimatu a povrchu za celé přirozené dějiny planety, muselo by jedno okénko takového filmu obsáhnout desetiletí, a ne den.

Dynamika civilizačních přeměn předčila ty přírodní jistě víc než tisíckrát!

A když už se tedy stalo, že jednou nohou je tady, ale druhou stále tkví tam, v minulosti, stálo mi za to zorientovat se v letech, která prospal. Když to udělá, třeba se definitivně sžije s dneškem.

Proto Bern v několika příštích týdnech veškerý volný čas (tedy mimo cestování a jednoduché úkoly v oddíle) věnoval jediné vášni – vyhledal nejbližší informátor a zahrnoval IRS stále novými a novými otázkami, týkajícími se nejnovějších dějin planety. Vědecké práce s hotovými závěry ho nezajímaly, sháněl se, po informacích od pramene – po novinových a rozhlasových zprávách, filmových týdenících, televizních zpravodajských kazetách a dokonce i po reklamách, jen aby pocítil skutečný dech doby. IRS si však zřejmě i

v tomto případě dával na své práci záležet – dojem z těchto holých fakt byl někdy tak silný, že Bern po nocích dlouho nemohl usnout.

Oznámení, letecké snímky, noty velmocí, reklamy, statistické údaje, provolání politických činitelů a reprezentativních konferencí, televizní reportáže, referáty kompetentních komisí ... Malým dětem se všechno nevykládalo, ani by to nemělo smysl. Ter se jen letmo (a nutno říct, že nepřiliš šťastně), zmínil o disharmonii zájmů a snah desítek někdejších států, bloků, monopolů, mafií či politických stran. Převratný vzestup pozemské civilizace podrobil tuto disharmonii tvrdé zkoušce rozumnosti. Mnohé v této zkoušce neobstálo a zůstalo to daleko vzadu, za nejdůležitějším historickým předělem.

...Ale abychom byli k lidstvu spravedliví – znečišťování životního prostředí dělalo lidem starosti od samého počátku, od počátku vyvolávalo různá protestní hnutí i projekty účinných opatření. Byl to však jen nejsnáze patrný detail celkového hrubého porušování energetické bilance planety, který bil do očí, řezal v uších a nutil zacpávat si nos... Kdežto hlavní viník, Rozptýlené Teplo, si v klidu a tichu brousil drápy a nabíral síly jak ze „škodlivých“, tak z „užitečných“ snah lidstva. Průmyslové podniky hřmotí, dýmají, vypouštějí do řeky kyseliny, trysková letadla požírají ozón... To všechno se dá exaktně zjistit, probít se po příčinném řetězci až k viníkům, zazvonit na poplach, požadovat trest, peněžní kompenzace, nové zákony ... Kdežto teplo? Čí je, kde se vzalo? Jen to zkuste zjistit.

Nejdéle ze všech se jelimánkovsky tvářily země s vysoce vyvinutým průmyslem a ekonomikou. Ty zatahovaly obyvatelstvo do měst a obklopovaly ho technikou, která pomáhala vyrovnávat se s nástrahami znečištěného prostředí. Při prodeji těchto zařízení po celém světě se dokonce tvářili jako spasitelé těch, kdo si je mohl koupit. Místo otrávených polí, která odmítala rodit, budovali hydroponické mrakodrapy, továrny na syntetické potraviny. A jako první znovu razili hesla: „Jen když je dost energie!“

„Energie je univerzální spása!“

Spása jedněch na účet jiných.

...Část informací IRS poskytl v podobě reklam té doby.

Například tohle – reklama na protihlukový respirátor, jakýsi náhubek, obemykající spodní část obličeje a uši a vybavená tenkými drážky antén. V ulici, jejíž obrázek IRS také pohotově ukazuje, je to neocenitelná pomůcka řvou tu auta, vznášejí se výfukové plyny, jemný prach z čehosi právě budovaného či právě bouraného (ryjí tu bagry, planýrují buldozery, buší pneumatická kladiva), všude chaos, rámus, křik lidí, kteří se snaží jeden druhému něco sdělit, a mezi tím přečpané v popelnice a záblesky obloukových svářeček ... A přesto se kolemjdoucí na pár vyvolenců se superrespirátory nedívá s velkým pochopením. Ušklebují se, pokyvují hlavami, ukazují si prsty. A není divu, tváře v respirátorech nápadně připomínají psí tlamy.

Ale tady už jsme někde docela jinde, na noblesním dýchánku v pečlivě udržovaném předměstském parku. Aleje, rododendrony, cypřiše, záhony růží. Po průmyslovém kraválu a puchu ani potuchy, ale všechny dámy (hluboce dekoltovaná záda, dlouhé toalety, přepychové účesy) i jejich kavalíři (fraky, uniformy, naleštěné boty, epolety a vyznamenání) mají náhubky. Procházejí se alejemi a konverzují prostřednictvím zabudovaných vysílaček. Podle půvabně prohnutých páteří je znát, že dámy se baví výtečně a mají radost ze vtipných společníků. Dámské respirátory jsou vykládané perlami a drahokamy. Tahle práska ukázaná v detailu bude nepochybně filmová hvězda. Nevadí, že rysy jejího dobře placeného obličeje hyzdí respirátor – vždyť pohled zářivých očí je stále stejně uhrančivý. Kupte, kupte, kupte ... Party uspořádala firma, která respirátory vyrábí.

Tahle reklama je o něco mladší, z pozdější doby. „Ve skafandru jako v klínce!“ A zase ulice, jenže tady už by pouhý respirátor nepomohl. Modročerným smogem, jímž se jen stěží probíjí světlo pouličních lamp a reklam, podél mastnou špínou potřísněných stěn se přes závěje smetí plahočí postavy připomínající kosmonauty. Jenže za plexisklovými štíty příleb není vidět obličeje plakátových hrdinů, ale upité tváře s vyděšenýma, skoro nepřítelnyma očima. Tělo se plandá v průhledném brnění, omotaném kabely a hadicemi. Je jich hodně, junáků, kteří se velkoměstských živlů nezaleknou. Někteří z nich přistupují k hranatým automatům u zdí, připojují k nim hadice a vhazují do štěrbinu známku; do závěsných zásobníků se přelévá

hnědá nebo modrá vazká hmota. Snad syntetické mléko, snad syntetický chléb se syntetickým máslem – těžko říct. Ve skafandru jako v klícce...!

A další reklama – „Můj skafandr – můj hrad“. Rvačka tří proti jednomu. Ten jeden skrček v modernizovaném skafandru firmy A, vítězí nad třemi hromotluky v zastaralých skafandrech firmy B, C a D. Dva zahání na potupný útěk, kdežto třetímu rozkrápne přílbu a ten, když se párkrát nadechne smogu, umírá v komických křečích ...

Kupte, kupte, kupte! A kupovali. Bern velmi dobře rozuměl pocitům a myšlenkám lidí té doby: Panebože, to je hrůza...! Velryby vyvraždili, sardinky páchnou mazutem, na ulicích se nedá dýchat, noviny předpovídají totální destrukci celé přírody. Kam ta vláda a ti vědci koukají, v co doufají! Jídlo je pořád dražší, syntetické maso k nesehnání, a teď aby člověk sháněl respirátory pro celou rodinu, nechal si hermetizovat byt, instaloval si tam univerzální klimatizaci – jeden neví, kam dřív skočit a do čeho vrazit peníze. Možná by bylo lepší najít si práci u firmy Petronebe, prý se tam dobře platí. Že je to firma, která věčně dostává pokuty za znečišťování vod a ovzduší? S tím ať si láme hlavu vláda a panstvo, co po nás, malých lidech, může kdo chtít? Ale firma to zřejmě bude bohatá, když se nebojí pokut za znečišťování, stálo by za to zkusit to u nich! A s tím znečišťováním to asi taky nebude tak hrozné, noviny vždycky zbytečně přehánějí.

A takhle uvažovaly všechny ty miliardy „malých lidí“ – vyděláme si na respirátory, na skafandr, na „víkendový simulátor“ (což byl modelovací elektronický agregát, schopný v panelákovém pokoji imitovat cokoli, počínaje houbařením a konče podmořským lovem ryb) ... Jak si na to vydělat, a čím? Na tom přece nesejde.

Jedni kupovali, druhí vyráběli. Jaký měly smysl všechny ty výzvy k ochraně půd a přírody vůbec, když právě devastace půdního fondu a znečištění vod i ovzduší vedly k té spoustě konkrétních problémů a potřeb, které by v normálně uchované přírodě nikdy nevznikly – problémů a potřeb, které se tak krásně daly uspokojovat výrobou skafandrů, respirátorů, klimatizačních zařízení, přepychových bunkrů a tak dále. Ta konjunktura, plná zaměstnanost, zisky! Prostředků je dost i na sebevětší pokuty. Kupte, kupte, kupte! V kalných vodách se vždycky loví lip než v čistých.

Vyrobít v zájmu výdělku. Vydělávat, abychom mohli kupovat to, co vyrobili jiní. A poskytnout tak možnost výdělku i jim. Aby také oni mohli nakoupit... Uzavřený koloběh výroby a spotřeby, temný rozbouřený vír, který snadno sežvýká i ty nejhlubší myšlenky a filozofická učení, veškeré projekty ozdravení světa. Záruka takového vítězství je prostá – zřůdná lidská malost.

Vítězila lidská malost, z níž se stával živel.

... Vznikal tak dojem jistého přírodního pochodu, evoluce naruby, poháněné ostruhami nemoudré lidské aktivity. Dokonce i ty skafandry jako by tento dojem jen potvrzovaly, jejich masové rozšíření vypadalo jako návrat k pancíři, ke vnější kostře, jakou se kdysi mohli pochlubit trilobiti, stojící na samém počátku pozemského života.

Epocha neutridu, epocha dostatku jaderné energie, epocha hvězdoletu. Jak tak Bern na informátoru pozoroval lesk a bídu té doby, impozantní skoky vzhůru bezprostředně sousedící s beznadějnými pády, konečně pochopil, proč ho tolik ohromila skutečnost, že kosmické lety započaly téměř ihned po jeho dočasném odchodu ze světa v polovině dvacátého století. Jeho nevíra v uskutečnění takového projektu se netýkala technické stránky věci, dobře chápal, že od rychlosti německých střel V-2 a

nadzvukových stíhaček už je k první kosmické rychlosti jen krůček.

Vstup do kosmu však není jen záležitost techniky.

Stačí jen vzpomenout, kolik toho bylo o něčem takovém napsáno a vysněno – samozřejmě v tom nejvznešenějším duchu! Zdálo se, že něco takového rozhodně není v silách hašteřivého a popravdě řečeno dosti omezeného lidstva, které Zemi tehdy obývalo, to že čeká na populaci zcela jinou, ušlechtilou a skvěle zorganizovanou, která se objeví až za hodně dlouho.

Nebo že by nadšenci kosmické navigace doufali, že už samotný fakt vstupu člověka do vesmíru lidstvo obrodí a zkrášlí?

K tomu, jak ke své velké lítosti viděl, nedošlo – epocha hvězdoplavby svět nepřerodila, stejně jako se to před ní nepovedlo epoše rádia, elektřiny, páry, knihtisku či třeba vynálezu umělých hmot. Tyhle aktivity mají jen málo společného – lety do vesmíru jsou jedna věc, kdežto ničení přírody, drancování pozemského přírodního bohatství, nadprodukce energie a spotřebitelské odrodilectví věc docela jiná.

Neutrid, materiál, který všemi svými parametry plně odpovídal požadavkům jaderné epochy, materiál snášející teploty až několika miliónů stupňů, jakýkoli tlak. či jiné namáhání, materiál izolující tvrdá záření, byl bezesporu jedním z nejskvělejších vynálezů v dějinách lidstva. Ale právě on, který učinil z atomové energie zdroj stejně pohotový, přístupný a univerzální jako byla předtím elektřina, dotlačil svět až k Oteplení.

Ještě dlouho přežívala naděje, že Oteplení, které se zrodilo z nenápadných akcí, z mikroskopických kroků a zanedbatelných příčin, pomine stejně samozřejmě jako přišlo, že se dá přečkat v komfortně vybavených úkrytech, na létajících ostrovech nebo v krajním případě na kosmických oběžných drahách... Jenže oteplení nepomíjelo.

... Teprve když začali ztrácet, lidé pochopili, jak mnoho měli, jak obrovské bylo ve srovnání s tím, co lze získat do neomezeného držení, společné bohatství, které nepatřilo nikomu: modrá obloha se zářícím sluncem, vzduch, který se dá normálně dýchat, voda, která se dá pít, s níž se dá zalévat každá plodina, bezpečná pevnina, na níž se

dá bez obav stavět, jezdit i chodit, půda, která rodí a uchovává v sobě život.

NÁVŠTĚVA KRÁSNĚ DÁMY

(VZESTUP)

Stalo se to roku 109, když bylo Oteplení v plném proudu. K aktivům vývoje lidstva se tehdy dal započítat snad jen celoplanetární jazyk, který zapouštěl pevné kořeny a který vznikl na základě nejšťastnějších a nejvýstižnějších výrazů z mnoha jazyků národních (hlavně z angličtiny, ruštiny, francouzštiny, čínštiny, hindí atd.), a zavedení indexových jmen. Důvod toho i onoho byl jasný – změtení jazyků a národů, neustálá migrace, časté přesuny do zcela nového prostředí, krizové situace, vyžadující pohotovou komunikaci a spolupráci. Pojem „stálé bydliště“ ztratil význam. O to dokonalejší musela být v těch letech informační služba.

Kosmická loď mimozemšťanů kroužila kolem Země dost dlouho, aniž by přilákala něčí pozornost, její konstrukce – eliptický disk se dvěma dlouhými černými doutníky přilepenými po stranách, nepatřila mezi změtí Noemových arch, v nichž se na rozmanitých oběžných drahách snažily přečkat potopu milióny „čistých“ i „nečistých“, mezi ty nápadné a vnějškově originální.

Pak ovšem někdo upozoroval, že právě tato loď velmi snadno mění rychlost, polohu i veškeré parametry oběžných drah a dalším orbitálním plavidlům se vyhýbá tak, jako by pro ni zákony nebeské mechaniky neplatily. Z hlediska možností pozemských obranných systémů z toho koukaly jen těžko předvídatelné nepříjemnosti a nebezpečí. Všeobecný neklid se prohloubil, když loď tvrdošíjně neodpovídala na žádné signály... Zkrátka a dobře, když se přiblížila na dostřel, startovaly v minutových intervalech ze tří různých základů tři rakety protikosmické obrany s jadernými hlavicemi.

Jakmile se k plavidlu přiblížily, kupodivu neexplodovaly, ale seřadily se do spořádané formace a poslušně letěly za ním. Vzápětí se na všech televizních obrazovkách světa rozsvítila tvář Krásné

Dámy – to označení si přirozeně vymysleli novináři, ale byla to opravdu krásná ženská tvář.

„Lidé!“ řekla Dáma, jejíž hlas zněl naprosto čistě a melodicky „Nejsme to, jak nás v této chvíli svými zrakovými a sluchovými orgány vnímáte. Přicestovali jsme do Sluneční soustavy zdaleka, z jiné hvězdy s planetárním systémem, abychom tu hledali rozumné bytosti a navázali s nimi kontakt...”

V různých zemích zněl její projev vždy v jazyce toho kterého národa.

„Země přilákala naši pozornost zvýšeným radioaktivním a tepelným vyzařováním. Náš způsob života, stejně jako naše skutečná tvářnost a způsob komunikace, mají se zvyklostmi vašeho světa málo společného. Proto jsme ještě úplně nepochopili, co se to u vás děje. Jediné, co by nás, jak doufáme, mohlo sblížit, je myšlenka, intelekt, schopnost porozumět si. Vznikly tu však komplikace. Pro začátek rozhodně nemůžeme přehlédnout, jak zvláštním způsobem se tu vítají návštěvníci z vesmíru. Podívejte se, jaké ‚dárky‘ nám byly zaslány z tří různých koutů vaší planety...”

Na obrazovkách naskočily souřadnice základen a pod řádky čísel už se objevily příslušnice „čestného doprovodu“ mimozemšťanského plavidla – tři rakety různých konstrukcí a barev.

„Nemyslíme si, že smrtonosné ‚dárky‘ nám adresovali všichni obyvatelé Země,“ pokračovala Krásná Dáma, která znovu vystřídala zeměpisné údaje a rakety. „Proto je vrátíme přesně do míst, odkud byly vypáleny. Všem, kteří se tam právě nacházejí, dáváme dvanáct hodin na to, aby tato místa opustili. Zvlášť naléhavě doporučujeme, aby ze základen byla odvezena veškerá jaderná munice – jinak by vaše rakety po výbuchu nadělaly příliš mnoho škod.“

Přesně ve stanovenou hodinu bojové hlavice dopadly na rampy, z nichž startovaly, a explodovaly. Škody napáchaly poměrně malé, ale psychologický dopad byl impozantní vlna pobouření a strachu smetla nejdřív přímé viníky politováníhodné akce a pak rychle skoncovala i s vojenskými klikami jako takovými.

Vystoupení Krásné Dámy, ale ještě spíš demonstrace moudré svrchované převahy mimozemšťanů, vyvolaly celoplanetární vlnu růžových tužeb a nadějí. Což se okamžitě projevilo v novinách,

rozhlase, televizi i jen tak v rozmluvách mezi lidmi: no tak sláva, teď se zase dá všechno do pořádku, inteligentní a všemocní mimozemšťané lidem pomohou, předají jim své znalosti a zkušenosti, poradí, jak co nejrychleji ochladit vodstvo i ovzduší, uklidnit seismiku a snížit radioaktivní pozadí... Ti přece musejí vědět, co z čeho vzešlo, a, poradí si s čímkoli.

Jenže mimozemšťané nijak nespěchali. Den za dnem, týden po týdnu kroužili sluneční soustavou, neposkytovali žádné rady a nesdělovali o sobě ani ty nejkusejší informace. Loď se chvílemi přibližovala na pár set kilometrů k Zemi a zřejmě studovala její povrch, potom se přesunula k Měsíci, mizela k jiným planetám, a zase se vracela. Hravě se vyhýbala všem pozemským plavidlům, která se bez ohledu na všeobecně platná kosmická bezpečnostní pravidla snažila dostat do co největší blízkosti a dosáhnout setkání a k velikému obdivu i zklamání pozemských kosmonavigátorů mizela rychlostí na Zemi zatím nepředstavitelnou.

Po třech měsících se nakonec tvář Krásné Dámy nastěhovala na obrazovky ještě jednou.

„Lidé,“ oslovila lidstvo znovu všemi jazyky najednou, „odlétáme. Soubor našich dojmů a poznatků z toho, co jsme tu viděli a zjistili, je takové povahy, že nepovažujeme za možné navázat s vámi nějaké styky a stejně tak nehodláme oznámit souřadnice vesmírné oblasti, z které jsme přiletěli. Zdá se nám, že jste pro takový kontakt zatím nedozráli.

Stejně tak se domníváme, že nemáme právo naplnit vaše snadno pochopitelné naděje a pomoci vám vybřednout z vašich celoplanetárních ekologických komplikací. Ne proto; že bychom snad neměli dost vědomostí a zkušeností. Ty samozřejmě máme a kdyby vaše neštěstí bylo přirozené povahy, považovali bychom pomoc z naší strany za svou samozřejmou povinnost. Ale všechny vaše problémy – a mnozí pozemšťané už to pochopili – jsou výsledkem počínání, které vy považujete za rozumné. Vzrůstající entropie, která se projevuje oteplením, klimatickou nestálostí a mnoha dalšími anomáliemi, je přímým produktem vašeho myšlení, a zároveň bezmyšlenkovitosti, vaší vynalézavosti a zároveň nenasytosti, vašeho vášnivého snílkovství a zároveň krátkozrakosti,

vašich ambic á zároveň strachu ze života. Ano, máte pozoruhodné vědomosti, ale proč jeden v druhého nevěříte, proč soupeříte, proč jeden na druhého brousíte nože? Proč okamžitý prospěch většině z vás zastiňuje výhled do minulosti, do budoucnosti, do celého světa? Proč pořád nemůžete najít rozumnou míru vztahů vzájemných a vztahů s přírodou kolem vás? Proč se ani ve společném neštěstí nedokážete sjednotit? To za vás přece nikdo jiný neudělá!

Pokud jste bytosti opravdu rozumné, musíte východ z labyrintu, do kterého jste si vlezli, najít sami. Kdybyste to nedokázali, nebyla by pro vás naše pomoc užitečná a naopak byste mohli znamenat nebezpečí pro jiné, skutečně rozumné, ale daleko méně aktivní civilizace. Berte to tak, že skládáte zkoušku z rozumnosti. Věříme ve vás a neříkáme sbohem. Na viděnou, lidé, na shledanou!“

Obrazovky pohasly. Mimosemská loď provedla elegantní prudký obrat a po hyperbolické dráze zamířila někam do středu galaxie. Několik pozemských plavidel se ji pokusilo sledovat, ale už za pár minut zůstala beznadějně pozadu...

Obrození by zřejmě (ale spíš určitě) přišlo i bez této události. Historické procesy se ubírají po sinusoidě, takže po nejnižším bodu vždy nastává vzestup. Všechno bylo už vlastně připraveno, jen to dozrálo – technické možnosti, společný jazyk, ale především přesvědčení, že jedině ve sjednocení rozháraného lidstva v poučeně á svorně fungující celek může znamenat záchranu. Zejména líným mozkm a malověrným, kteří vždycky jeví snahu vkládat naděje do jiných nebo ty jiné vinit ze všech nesnází (a takových lidí se bohužel vždycky najde dost a dost) chybělo už jen to poslední – ilustrativní, přesvědčivý impuls.

Takovým impulsem se stala návštěva mimozemšťanů. Všichni si připadali poplivaní a poníženi, všichni se cítili provinile. A hlavně jim rychleji než dřív začalo docházet, že ani technické, ani obecně filozofické koncepce se samy od sebe nenaplní. Že je třeba začít něco dělat.

Planetu nezachránily ani Indiho korálové zákraky, ani přechod na využívání sluneční energie, stejně jako ji ani neutrid ani tepelná energie samy b sobě neohrožovaly. Potíže byly v lidech, a ti museli začít u sebe. Rychle uvadly a vymizely mohutné organizace stojící

jedna proti druhé a jedna druhou neustále pranýřující – zbyli jen lidé v neštěstí, kteří se tomu neštěstí snaží uniknout. Lidé, kteří se konečně rozhodli pro společné akce, pro univerzální plánování, pro sjednocení snah.

... Bern, který si doplnil představy o dějinách posledních dvou staletí, se začal docela jinak dívat i na Ila – to je přece člověk, který se stejně jako on sám narodil ve dvacátém století, a že... no dobře, nenarodil se na začátku, až roku 1985, ale mohl by být jeho vnukem (a Niemayerovi dokonce synem). Člověk, který celé to období prožil! Který ho neprospal, neproležel v anabióze, ale na všem se tu podílel, člověk, který dělal nový svět.

Hluběji se však nad tím nezamýšlel – v duši se mu rojily pochyby, kterým ani nechtěl propůjčovat podobu hotových slov.

HOLKY SKÁČOU PANÁKA

Bern se procházel po kraji létajícího ostrova jako po pracovně – pět kroků tam, pět zpátky. Ted' už pracovnu nemá. Vlastně by to nebyl problém, stačilo by IRS požádat, aby na každé zastávce připravili příslušně zařízený domek. Jenže to by nebylo ono, to tu může udělat každý. Nejde o to, že dřív měl pracovnu, ale o to, že dřív ji on měl, kdežto jiní ne.

Slunce klesalo. Bylo ticho a klid, jak už to na březích řeky plynoucí stepí za soumraku bývá. Laputa už také ztichla, děti se uklidnily, a vystoupala hutným nehybným vzduchem do kilometrové výše. Neznatelný vzdušný proud ji začal od říčního koryta snášet někam stranou. Louky na pravém břehu zatáhla mlha, z níž čněla jen chocholka táhlého kopce, která vypadala jako hřbet obrovité ryby. A z druhé strany, někde za řekou, přinesl lehký závan z křišťálového ticha a mlhy kusou frázi!

„No tak, Dine... pusť mě...!“ Byl to ženský hlas.

Profesor se zadíval pozorněji a hledal dole ha zamlžené louce tu ženu a Dina, který ji nechtěl pustit, ale nezahlédl nic. Povzdechl si a jeho myšlenky se začaly ubírat jiným směrem.

... Před odletem ze Samarkandu vyhledal v tichém místě kulové čidlo a po chvíli váhání požádal:

„Lior 18, Gobiské Biocentrum.“

Po chvílce se koule rozsvítila a on spatřil Li. Nejdřív viděl jen její hlavu a za ní část malachitové stěny Ilova pavilónu, tryskající fontánu a větev s úchvatně prosvícenými listy. Li šla do budovy. Dojatě se zadíval na drahý profil s nepatrně ohrnutým nosíkem a na zamýšlené, sevřené kypré rty. Zlatavé vrkoče visající ke krku se v chůzi rytmicky pohupovaly a tu a tam se dotýkaly snědé ramene. Postupně se do obrazu dostalo i tělo, ruce, krácející dlouhé nohy – Li se vzdalovala..

„Li...!“ spíše jen pomyslel než vyslovil Bern.

Mladá žena se zastavila, jako by si na něco vzpomněla, a pomalu se otočila... V tom okamžiku profesor leopardím skokem zajel do křoví, celý se poškrábal a přikrčil se tam se zběsile bušícím srdcem. Pochopil, že se bojí pohlédnout Li do očí. Až v houštině si uvědomil, že by bývalo stačilo zakrýt čidlo dlaněmi.

„Troubo!“ vynadal rozhořčeně čidlu, když obraz pohasl a on mohl vylézt. „Chtěl jsem ji jen vidět.“

Odpověď IRS ho div neporazila:

„Výborně, Aldobiane 42/256. Už aspoň sám víš, co chceš.“

Výraz elektronické bystrosti a pohotovosti, elektronický humor...

Jaký byl bloud – mladičká studentka! Ona je přece mnohem znalejší a silnější než on sám. Stejně jako všichni tady, všichni ti lidé, poučení tak pohnutou historií.

A nikdy, prostě nikdy se nemůže stát, že by mu řekla: „No tak, Ale... pusť mě přece...“ Nikdy! Není cesty zpět – ani pro světy, ani pro lidi...

Ze Samarkandu je tětíkové tunely přepravily pod Pamírem a Himálajem do Astrohradu – kdysi to bylo město v údolí Brahmaputry, vzdálené asi dvě stě kilometrů od Mount Everestu, dnes jedna z nejznámějších krajín v celé Sluneční soustavě. Odsud za pomoci elektromagnetického katapultu startovaly z minimálními nároky na spotřebu paliva kosmické koráby. A sem se také z vesmíru vracely.

Nejdřív ze všeho Ilovi orlíci navštívili Muzeum astronautiky. V sekci anabiotických zařízení by si orlíci sotva dokázali představit

lepšího průvodce než byl ten, kterého měli přímo ve svých řadách. Pak hermetické kabinky lanovky celý oddíl vyvezly na nejvyšší horu světa. Z jejího vrcholu děti pozorovaly slavný katapult – několikakilometrovou indukční cívku, která se v elegantním oblouku táhla z hlubokého údolí až na samou špičku velehorského štítu, a startovací a přistávací hrdlo celého systému Comolungmu ještě o několik set metrů převyšovalo. Vnitřkem cívky v se stále větší rychlostí řítily aerodynamické v dopravní lodi, které z hrdla vylétaly do řídké atmosféry v téměř desetakilometrové výšce nad mořem. Tady už stačilo málo – a loď získávala potřebnou první kosmickou rychlost.

Bern toužil po Evropě – a tak se vypravili do Evropy. V lesích kolem Bugu orlíci společně s dospělými čistili starý lesní průsek. A přestože jen snášeli k ohňům osekane větve a zaháněli do připravených vodních příkopů žáby a užovky, které by ve vysušované bažině byly předem odsouzeny k smrti, stejně to bylo naplňování všudypřítomné zásady „Země je náš domov“. Pak tábořili v Karpatech, na dva dny se zastavili na Dunaji a odtud už zamířili rovnou do Curychu.

Když se Bern konečně dostal do rodných míst, znovu si uvědomil, jaká bouře se nad celou planetou přehnala. Změnily se i Alpy, které se místo ledovci pokryly lesem. Curyšské jezero, které ty ledovce napájely, zmizelo taky.

Budova univerzity s věžičkami a sloupy se uchovala jako chráněná architektonická památka Zemské epochy. Teď už uvnitř nebyla univerzita, ale automatická továrna na výrobu cukrovinek, kterou orlíci navštívili s velkou radostí.

Ano, to, co se dochovalo, bylo v bezvadném pořádku, ale stejně měl Bern neustále dojem, že bloudí mezi neviditelnými troskami...

Také tady byl jako rodák z těchto míst středem pozornosti celého oddílu, neustále vyprávěl a ukazoval, kde co bylo, a najednou zabředl. Když orlíkům oznámil, že budova s věžičkami byla univerzitou, kde studovalo osm tisíc studentů a kde on byl profesorem, hned se na něj sypaly otázky: Co jsou to studenti? Co je to profesor? Bern se pokusil vše vysvětlit, ale v současných pojmech

mu z toho vyšlo, že byl učitelem dospělých. Děti užasle zahučely a někdo vzadu tiše utrousil:

„No to bych chtěl vidět...“

Když je děda Ilo, člověk, kterého zná celá planeta, jen učitelem pro ně, pro malé dětičky, tak jakým gigantem musel být ve své době učitel pro dospělé! Ale že by to mohl být zrovna AL, který, jak jasně viděli, se Ilovi v žádném ohledu nemohl rovnat?

Samotný pojem „učitel pro dospělé“ jim připadal nesmyslný – dospělé přece nikdo neučí, ti se učí sami, od těch, co už něco umějí a znají. Tady nikdo nic nevtloukal do hlav ani těm nejmenším. V Dětské republice se naučily číst tím, že si četly („Já už umím přečíst i tyhle znaky!“

„Pche, to já už jsem čet Gullivera!“, stejně jako se plavat naučily při koupání nebo jako se víceméně hrou naučily létat na biokřídlech, používat autovagónky, zkrátka jako se naučily všechno na světě.

Pedagogický princip, který z Ila udělal také slavného učitele, byl jednoduchý– děti musejí přijít do styku s nejzajímavějšími, nejzkušenějšími a nejvýznamnějšími představiteli lidstva. Důležité není to, čemu je tito lidé naučí a o čem si s nimi budou povídat – důležitý je přímý kontakt. To, že s nimi takoví velikáni normálně rozmlouvají, cestují, jedí, spí, že jsou to najednou docela obyčejní smrtelníci, děti zbavovalo ostychu a napomáhalo uvolnit nejskrytější intelektuální síly, uvolnit možnost dostat se v budoucnu k úkolům stejně významným.

Učitelé byli voleni podle stejných zásad jako členové parlamentu a také měli takovou autoritu.

Děda Ilo nemel žádné zvláštní pedagogické metody. Jeho jediným výchovným postupem byla všudypřítomná, moudrá, trošičku ironická vlídnost – v takové atmosféře a pod dohledem vševědoucích přimhouřených očí se prostě neslušelo fňukat, stavět si hlavu, urážet se nebo někoho popichovat. Někdy i trestal – jednou příkřejším slovem, jindy beze slova pohlavkem, i v tomto případě však jen jako by dostál potřebám pocitu viny, který dozrál v hlavě roz dováděného orlíka.

Vědomosti o životě je učil získávat rovnou ze života, jen pro ně připravoval zajímavé informativní trasy. Sám děti učil především

ovládat své myšlenky a své tělo – zvlášť schopnost sebezhojování. Bern už věděl, že tuto báječnou vlastnost lidé zatím geneticky nedělili, dědičná byla jen potenciální schopnost (stejně jako se po rodičích získává jen možnost mluvit, a ne rovnou znalost mateřštiny). Když se propásne ideální věk, je všechno ztraceno.

Jinak se ovšem na děti musel dávat velký pozor, zvlášť na kluky s jejich vrozeným smyslem pro rivalitu. „Hele, takovej šrám se mi zahojí jako nic, to bys určitě nedokázal!“

Jenže pak takový chlubil obyčejně bolestí ztratil sebevědomí a bylo zle. Rána krvácela a krvácela, hrdina se polekal, rozbřečel a už uháněl za dědou, aby ránu zacelil a přišil výchovný záhlavec.

Pro děti je všechno jen hra..., pomyslel si roztržitě profesor, když se zadíval na čtyři holčičky na plácku před domkem a snažil se pochopit, co ta hrají. Holčičky poskakovaly po jedné noze a složité gestikulovaly na pozadí podvečerních červánků. Ty pohyby připadaly profesorovi známé. Opatrně se přiblížil, podíval se na zem, a nevěřil svým očím na létajícím hliníkosilikátovém ostrově, vznášejícím se kilometr vysoko nad umělou korálovou Atlantidou... skákaly holky panáka!

Na šedých deskách (s kotvícími otvory pro přenosné domky) si křídou namalovaly známou kombinaci čtverců a velkého kruhu rozděleného na dvě poloviny.

Hrála vytáhlá Ija, buclatá Ni a dvojčátka Ri a Ra. Děvčátka skákala se zavřenýma očima a už se začínala hádat:

„No vidíš, Ni, teďka jsi přešlápla! Ninucho, slyšíš?“

„A nepřešlápla, abys věděla! Nepřešlápla á nepřešlápla!“

„A ty, Ijko, zase podvádíš! Předtím jsi pořádně nezavřela oči!“

Bern zkoprněl. Je to pár dní, co se seznámil s koncentrovanými dějinami pohnutých dvou století a najednou vidí děti skákat panáka! Hru pro holky od sedmi do dvanácti let (mladší ještě neumějí tak dobře skákat a starší už to nebaví), hru, jejíž pravidla putují od generace ke generaci, aniž by se o to dospělí museli starat. Změnila se podoba a. počet světadílů, Zmizely státní hranice, národy se pomíchaly, změnil se jazyk i zvyky – ale panák žije dál! Nezměnila se tu zkrátka jen oběžná dráha planety kolem slunce a staříčkový, osvědčený panák. Že by také jev kosmického významu?

A holky dál skáčou po čtvercích namalovaných křídou, skáčou pod sluncem a mraky, i když tentokrát na létajícím ostrově. Hrát si zkrátka chtějí, a dost! Dospělí ať si dělají co chtějí...

„A proč... tam máte to N a P. To je nebe a peklo, že?“ zeptal se Bern.

Děvčátka na chvíli přestala a podívala se po sobě – on to neví, a to si říká dospělý.

„To tam přece musí být,“ pronesla rozšafně, ale rezolutně Ija.

Profesor rozpačitě odešel. Před dvěma staletími se pokoušel tento problém vyřešit v parčíku před univerzitou – se stejným výsledkem.

Lidstvo bude žít věčně, uvědomil si náhle. Může prožít všelijaká údobí, lepší i horší, bohatší i chudší, může možností, které se nabízejí, plně využít nebo je naopak promarnit... Ale dokud existuje Země a Slunce, lidstvo tu bude!

ERI, SWIFT & CO.

Po pěšině se k Bernovi blížilo podivné procesí. V jeho čele kráčela dvojice ve vysokých špičatých čepicích a nemožných hábitech, posetých lesklými půlměsíci, čtverci a kruhy. Po stranách dvojici doprovázeli další dva s klacky v rukou. Za touto čtveřicí se motali a šklebili ostatní orlíci.

Minipřůvod se přiblížil a profesor si uvědomil, že hábity jsou přizpůsobeny z obalů na biokřídla a v těch, co si je navlékli, poznal Eriho a Loa (chlapce s pohyblivou tvářičkou a čertíkovskými modročernými očima, stejného rošťáka jako byl Eri a jeho věčného

soupeře, pokud šlo o úlohu přirozeného vůdce party). Obličej měli oba pomalované vlnovkami a klikyháky, levé oko sjelo až ke kořeni nosu a symbolizovalo sebezpytování, kdežto pravé se zbožně obrátilo k nebesům. Laputští akademici. Jak se slušelo a patřilo, doprovázeli je pleskači s měchýři na dlouhých holích – pind’a Fe a flegmatický Et. Ti chvílemi pleskli „akademiky“ po tváři či přes nos.

Když se „Lapuťané“ přiblížili až k Bernovi, zatvářili se obzvlášť hlubokomyslně. Eri předvedl grimasu tak dramaticky odevzdanou, poznamenanou smutkem přímo vesmírným, oči zašilhaly tak strašlivě, až málem zmizely, a zuby skously ret tak tragicky, až se neposedný doprovod div smíchy nezakuckal.

„Akademici“ i další děti Berná zvědavě sledovali, čekali, jak asi jejich bělovlasý AL zareaguje. Profesor se opanoval a nedal podráždění najevo – jen stál, díval se na procesí s ironickým úšklebkem a mlčel. Děti ho s chichotáním a pošťuchováním obešly kolem dokola a zase se vzdálily. Ani bych se nedivil, kdybych chléb i ostatní jídlo, které bude k večeři, dostal „na laputský způsob“, pomyslel si Bern. Inu, když jsme na Laputě, tak jsme na Laputě ... Vlastní nepochopitelné podráždění ho zaskočilo, nebyl se sebou spokojen.

...Tady nešlo jen o hru či další Eriho čtveráctví – Bern nepochyboval, že celou tuhle maškarádu si vymyslel zrovna Eri – to bylo pokračování sporu. Došlo k němu ve vzduchu, když se blížili ke Swiftovu zálivu, asi před čtrnácti dny. Oddíl orlíků s Ilem v čele pomalu letěl podél východního pobřeží Atlantidy – vpravo oceán, vlevo zelený masív džungle, pod nimi žlutý pruh pláže. Před nimi se v lehkém oparu rýsoval okrouhlý záliv. Uvnitř zálivu vytvářela spleť ramen a ostrůvků deltu vodnaté řeky. Berná zajímalo, na počest kterého Swifta byl záliv pojmenován.

„No Jonathana!“ odpověděli sborem orlíci.

„Ach tak! Toho satirika?“

„Ne satirika, fantasy!“ zahlasil sbor.

Profesor se netajil nevolí – neměl Swifta rád. To si ale našli nepomíjivou literární hodnotu! Děti si toho všimly a dotklo se jich to.

„Náhodou to všechno napsal správně,“ pohodil umíněně hlavou Eri, který plachtil hned vedle profesora na křídlech barvy vrabčího

peří. „Předpověděl Maršový měsíce? To bych prosil, že ano! I jejich oběžné dráhy a dobu oběhu!“

„No, to je přece náhoda,“ broukl shovívavě Bern.

„A struldbrugy si vymyslel taky on!“ ozvalo se zleva, kde letěl Lo.

„Aha, takže oni existují i struldbrugové, ano?!“ užasl ironicky Bern. „A kde to má být, na které planetě? A od kdy?“

„Teda řeknu vám!“ dokonale parodoval jeho ironií Lo. „Rozuměl bych, kdyby o struldbruzích pochyboval děda Ilo, kterému ještě není ani dvě stě. Ale když jejich existenci chce popírat AL, který se narodil v roce padesát jedna před naším letopočtem!“

Poslední slova zanikla v družném smíchu těch čírtát. Bern še nezmohl na žádnou odpověď.

Pro orlíky byl život hrou, ve které je správné všechno, co je zajímavé. Proto profesor asi neudělal dobře, když během odpočinku nejdřív se shovívavým mentorstvím, ale postupně díky pochybovačným námitkám Lo a Eriho stále rozčileněji vysvětloval, že Swift nebyl žádný vědec, ale mizerný pisálek, žlučovitý polovzdělaný satirik, který se ve svých ubohých smyšlenkách poškleboval vlastní společnosti a pokoušel se lidi pokořit tím, že jejich zvyky srovnával s koňskými...

„Tam přece nešlo o lidi, ale o Jahuy,“ namítl Eri. „Proč do toho mícháš lidi?“

„Ta jeho Laputská akademie a její učená světla, to je Britská královská vědecká společnost,“ vedl dál svou Bern, „a Swift zesměšňoval dokonce takové její členy, jako byli Isaac Newton nebo Jan Kepler.“

Proti rozkurážené drobotině však nic nezmohl. Autor Gullivera přece nemohl být špatný, žlučovitý a protivný. Oni nechťeli o něčem špatném ani slyšet. Všechno zlé a nepodařené – jak ve Swiftových dílech, tak u jiných fantastů – prostě pomíjeli, byly to pro ně věci, které jsou v rozporu s vědeckými představami. Což jinak nemělo žádný význam, protože fikce uznává svou vlastní pravdu.

...Bylo to pozoruhodné: svět, který kategoricky odmítl lež, a to i lež „svatou, milosrdnou“, bedlivě opatroval a shromažďoval plody umělecké fikce – pohádky, literární fantastiku... Ale proč? nechápal

Bern. Jen proto, že v tom není ziskuchtivost...? Ostatně, ve světě, který vytvářel a poznával něco úplně nového, to ani jinak být nemohlo. Myšlení přece začíná smyšlenkou, ta je myšlení samo. A talentovaná smyšlenka je realitou noosféry, realitou intelektualizovaného prostředí – stejně jako stroje, budovy či mosty. A stává se, že je mnohonásobně přežije. Třeba jako ten Swift.

„A co Laputy?“ volal vítězoslavně Eri. „Ty přece taky existují!“

„Ano... ale tyhle létající ostrovy jsou jiné, fungují úplně jinak.“

„No a co? Dnes je jiné kdeco, technika se přece pořád rozvíjí.“

Kdepak, přít se s těmi caparty bylo nebezpečné.

Ilo do debaty nezasahoval, se zájmem naslouchal oběma stranám a jen se tiše culil.

„Inu budiž... já samozřejmě ještě nemůžu vědět všechno,“ snažil se profesor křečovitě o povznesený klid, „ehhuové, Laputu... A nemáte tu nakonec i Hvajninimy?!“

To byla hozená rukavice. Orlíci považovali za věc cti, aby profesorovi dokázali, že ovšem, že Hvajninimové existují taky.

Příležitost se naskytla hned za pár dní.

Kdyby se ti polodivocí tříletí koníci pásli někde jinde, asi by pro děti zůstali jen obyčejnými koňmi.

Jenže na březích Swiftova zálivu á na ostrůvcích říční delty mohly přece žít jediné...

Fauna byla na planetě všelijaká, divoká, polodivoká, i zvířata čistě domácí. Nejnežnější svazky spojovaly orlíky s kravami.

Vždy se to měnilo ve hru: najít stádo, vyhledat ty nejsympatičtější („Tuhle...! Tu ne, radši tuhle!“) a vzít jich s sebou tolik, aby na každého vycházel jeden struk. Pak se kravky slavnostně odvedly do tábora, „na návštěvu“. A zase to byl celý obřad – dva orlíci vedli krávu za rohy, třetí jí nesl ocas a čtvrtý si jí třeba vylezl na hřbet; hlavy trochu znejistělých, ale všeobecnou pozorností polichocených krav přizdobili věnci a někdo jim cestou neustále nosil hrsti sladkých trav nebo mladých výhonků. Každou bylo samozřejmě třeba nějak pojmenovat, vyhřebelcovat, opláchnout jí u potoka vemen, nozdry i oči. Taková péče se kravám obrovsky zamlouvala, zhluboka dýchaly, rozhlížely se a neustále se snažily

líznout některé z dětí po ruce. Na příjemnou svačinu už orlíci měli taky přesný systém – postavili si krávu na vhodné místo, pak se jí do kříže uložili pod břicho a vrhli se po vábných stracích. Tu a tam se poplácali po tuhém břišku a zřejmě si říkali: už to stačí, nebo bych se raději měl ještě napít? Obyčejně se nacucali tak, že ani nebylo třeba objednávat nejbližší jídlo u IRS.

Byla to taková celosvětová móda, které se nevyhýbali ani dospělí. A krávy, sotva zahlédly hejno dětí, pohotově zvedaly hlavy a roztoužené bučely.

Při pěších túrách se ty nejneklidnější a nejspolečenštější obvykle k oddílu přilepily a pak dalo plno práce dostat je zpátky do stáda.

Koní bylo po světě málo, hlavně proto, že jich vlastně nebylo zapotřebí – snad jen s výjimkou sportovních účelů a práce v horských podmínkách, kde byli jako nejvhodnější tažná síla zcela bez konkurence. Ve Swiftově zálivu se koňské stádo vůbec pohybovalo jen v zájmu zachování ekologické rovnováhy na nové pevnině. Lidé sem obvykle přicházeli jen na pravidelné veterinární kontroly, zřídka kdy některé jedince odváželi pro další využití. A koně se tu prostě pásli, nebyli ani divocí, ani domácí, prostě koně.

„Hvajninimové“ orlíky hned do party nevzali. První den děti po ostrůvcích jen běhaly, hrály si, koupaly se, rozdělávaly ohničky, ovšem samy, a skupinky koní se pásly, chodily se k vodě napít, občas přeplavávaly z ostrůvku na ostrůvek nebo se jen tak proháněly po lukách, taky zvlášť. Jen tu a tam koně po dětech zašilhali nebo se přestávali pást, zvedali hlavy a špicovali uši – neustále zůstávali ve střehu. Když se orlíci opatrně přiblížili, koně jako by mimochodem poodešli; aniž by přestali uštípovat travičku, a někteří se dokonce otočili zadkem a nedvojsmyslně vyhazovali zadními kopyty.

Pozdě večer se však přišli podívat na velký. táborák i na spořádaně večeřící orlíky – stáli opodál a svítili ze tmy páry očí, kulatých fialových televizních obrazovek. Příští den už ty nejtroufalejší a nejdružnější kluky a holky, držící v rukou krajíčky posoleného chleba, pustili až k sobě. Chléb se solí byl tedy předán a koníci se nechali hladit, rozčesávat si hřívy a vybírat z nich nečistoty a parazity.

Vztahy se neustále lepšily. V parném poledni se oba spolky koupaly nejdřív vedle sebe a pak se promísily. Neodbytní orlíci připlouvali ke koním, vylézali jim na záda, pak zase seskakovali, a nakonec přeplouvali jednotlivá ramena řeky společně se čtyřnohými přáteli. Když se dostali přes vodu, neodolali a proháněli se na koních po lukách, držíce se co nejpevněji hladkých šíjí – jen při tom slastně přivírali oči. Děvčata navíc občas vypískla, ale snažila se nezůstávat za kluky v ničem pozadu.

Orlíci se z projížděk vraceli s lýtky ošlehanými vysokou trávou, někteří přicházeli pěšky, ale všichni byli na vrcholu blaha.

Mezitím už se prosadily jednotlivé povahy – vrána k vráně sedala... Za pár dní už si orlíci pořídili mezi „Hvajninimy“ každý svého přítele či přítelkyni. Eri měl hned dva, grošáka s bílým pruhem na páteři a hnědáka. Volal na ně: „Hvaj-ni-nim, Hvaj-ni-nim!“ Na jednu intonaci přiběhl Grošák, na jinou Hnědák. Když přibíhali, ozývali se podobně. A Eri s nimi rozmlouval za pomoci jakéhosi hradního brumlání, šeptal si s nimi, otíral se tváří o jejich dlouhé tlamy. A koně kývali hlavami a potřásali hřívami. Rozuměli.

Když Eri vestoje balancoval na cválajícím Grošákovi, Hnědák se neustále držel v těsné blízkosti, aby v případě potřeby nastavil pod padajícího chlapce vlastní tělo.

Ija se spřátelila s kobyolkou Mášou, bílou rošťáčivou potvůrkou. Mileráda pustila kterékoli z dětí „do sedla“, ale stejně ráda „zakopla“ na úplné rovině a chudák jezdec se nedobrovolně poroučel na zem. Máša se klidně zvedla, poodešla a pásla se, jako by se nechumelilo, jen tu a tam mrskla pohledem po své oběti: cos to dělal, člověče? Jen Iju nikdy neshodila a na její zavolání vždy okamžitě příklusala.

„A teď mi řekni, jestli tohle nejsou Hvajninimové a nerozumí nám!“ dotíral vítězoslavně Eri na Berná. „Zkus na Hnědáka nebo Grošáka zavolat ty – ani na tebe nevzdechnou.“

A opravdu, mezi dětmi a koňmi existovalo tak upřímné vzájemné pochopení, že kdyby ho chtěl někdo popírat, musel by buď odepřít rozum prvně jmenovaným nebo ho naopak přisoudit těm druhým.

Orlíci prostě žili ve svém světě a byli v něm doma. „Pásli“ se po celé planetě, jako se jejich kamarádi koně pásli u zálivu.

...Však to taky bylo slz a pláče a smutného ržání, když přišel čas loučení. Ilo, Bern a orlíci naložili své věci do vrtulníku, poslali ho napřed a sami v hejnu odletěli do nitra kontinentu. Děti se neustále ohlížely za sebe dolů, kde se vysokou travou hnalo stádečko nejbližších kamarádů Hvajninimů a usazeně volaly;

„Mášo! Mášenko!“

„Grošáku! Hnědáčku!“

A oslovení i další koníci odpovídali vysokým třaslavým ržáním, předháněli se navzájem, zvedali hlavy k nebi a hřívky jim divoce vlály ve větru.

V téhle formaci se dostali až do místa, kde se rukávy delty sbíhaly do kilometr širokého toku. Koně se zastavili. Hejno orlíků se vzdalovalo a vzestupný proud teplého vzduchu je zvedal do stále větší výše. Koně za nimi hleděli s bezmocně nataženými šíjemi. Ještě dlouho bylo vidět nehybné protáhlé skvrnky na kraji zeleného luhu při vodě.

Ilo blahořečil osudu, že se ani jeden z koní nevrhl do řeky a nepokusil se plavat za nimi. Kdoví, jak by to celé dopadlo... Pak orlíkům trochu bručlavě vyčínil, že se nachovali správně, že ve vztahu ke – zvířatům a ostatně k celé přírodě si Člověk musí počínat jako hospodář, tedy s úctou a láskou, ale nepřipoutávat se k ničemu, co je součástí této přírody, nějakými výjimečnými city, protože takováhle čistě výběrová náklonnost automaticky staví svůj objekt do protikladu se vším ostatním, což lidem svého času přineslo stejné hoře a neštěstí jako zloba a nenávist.

Přesto byla nálada v oddíle několik dalších dní dost chmurná.

S dětmi to bylo zajímavé, ale složité.

Děti byly samozřejmě méně dokonalé než dospělí, dalo se u nich vysledovat plno odchylek od normy, a to jak fyzických, tak psychických – děti byly buď příliš silné, nebo příliš hubené, nohaté, přihrbené, někdo měl sklon k přílišné drzosti, jiný se zbytečně držel zpátky. Sestry Ri a Ra chodily většinou nasupené a snaživě ukrývaly za rty trochu příliš dlouhé zoubky, kvůli kterým si vysloužily přezdívkou „zubatky“. Jenže když se rozesmály, nebyly naopak k zastavení a ukazovaly nejen zuby, ale i dásně. Pošťuchovat ostatní, upozorňovat na sebe nebo se nekriticky kasat – na to byli orlíci

kabrháci všichni beze zbytku. Dokonce si tu a tam i trochu zalhali, aby udělali dojem. Děvčata se často pitvořila, žalovala a – v tom měl Eri naprostou pravdu – někdy se zamilovávala. Kluci se tu a tam počastovali nevybíravými štulci a ranami. Ilo tomu říkal, že všichni jeho svěřenci jsou zatím „neseřízení“ a jeho hlavní starostí bylo, aby se je podařilo řádně vyladit.

Děti byly nedokonalé, jako každé děti, a možná právě proto jejich svět vyhovoval Bernovi víc než svět dospělých. Byly takové, jaké jsou děti vždycky. Už ho napadlo, že kdyby sem, do dvaadvacátého století přišel jako dítě, neměl by se vstupem do nového světa žádné potíže.

Laputu se nakonec od řeky nikam nedostal.

I ten mírný vánek ustal a ostrov bez pohybu visel nad pravým břehem. Hasnoucí západ obarvil široký pruh dole na hladině do tmavoruda. Nad hlavami už začínala zářit světélka Kosmostavu – ta jasná a velká byla jako hvězdy a nepohybovala se, menší poletovala sem tam. Za nimi se na ztmavlé obloze rodily skutečné hvězdy. Jako první vzplanul na jihovýchodě Sirius.

Hluboké ticho protrhávala občasná šplouchnutí někde výš proti proudu. Così mocně a rovnoměrně šlehalo do hladiny. Profesor došel na kraj ostrova a za ním se k zídce seběhly všechny děti.

Po proudu řeky se hnalo podivné plavidlo, něco jako obrovský bílý talíř se světly pravidelně rozsázenými po obvodu. Čočkovitou střechu přibarvily skomírající červánky. Točil se a skákal po vodě jako šikovně hozený placák – dělal žabky. V dálce se vynořil další disk, který se blížil úplně stejným způsobem.

Pod Laputu se oba disky přiblížily na minimální vzdálenost. Zadní stroj najednou spustil turbíny na plný výkon a obrovským stometrovým skokem ten první předstihl. Znovu dopadl na hladinu, rozstříkl do všech stran vysoké vějíře vody a uháněl dál. Předstižený si to nechtěl nechat líbit, také nasadil ke skoku, ale manévr nevyšel.

Kluci u nízké zídky nadšeně povykovali a skákali jako pomínutí.

Disky odskákalý někam ke Swiftovu zálivu. Ještě dlouho sem doléhalo jejich tleskání o hladinu, násobené ozvěnou.

Teď si Ilo nedá pokoj, dokud svým orlíkům taky nezařídí výlet na takovém disku, pomyslel si Bern.

LEGENDA O NEZNÁMÉM ASTRONAUTOVÍ

Bern se nemýlil – chléb, kousky telecího i tvarohový pudink s čokoládovou polevou byly naservírovány „po laputsku“ – v podobě kosočtverců, válečků, kuželů a integrálových značek. Něco takového by sotva měly na svědomí potravinářské automaty IRS, pravděpodobnější bylo, že se vynasnažili sami orlíci. Však jim hned také mnohem víc chutnalo, tím spíš, že jídlo bylo čerstvé, chutné a bylo k němu i dost hroznového vína, fíků a mangové šťávy. Nezůstal ani drobeček.

Po večeři se všichni usadili na paloučku vedle informátoru. V tuto hodinu začínaly večerní zprávy.

„Dozrála první úroda vína v Sichote-Ališském předhůří,“ oznamoval ženský hlas. Na kouli se objevil jásavě zelený svah, rozdělený do teras s opěrnými tyčemi a dráty, ovinutými révou. Dráty se prohýbaly a těžké hrozny visaly k zemi, jako by se přímo nabízely k utržení. „Pro potřeby sklizně se organizují brigády po čtyřiceti pracovnících z Jihouralského a Karakumského lesního závodu, Altajské laboratoře výstavby hor a přijdou také kontroloři potravinářského podniku v Kos-Aralu. Práce začíná zítra ráno. Opozdilci mohou být zaměstnání jen u balicích linek.“

„To je toho,“ broukl opovržlivě Fe, který seděl vedle Berná. „Sichote-Aliň! Tam už jsem taky byl.“

„Zítra začínají také exkurze pro dvanácti-až čtrnáctileté děti po závodech Kosmostavu, kde bude probíhat základní praktický kurs kosmovědy,“ oznámil mužský hlas. „Děti se tu seznámí s montážní halou, kde se budují hvězdolety, podívají se na tankovací stanici s anihilátovým palivem a také do podniků na výrobu superlehkých vakuových materiálů. Naučí se tu pohybu ve volném kosmu a osvojí si základní pracovní úkony v podmínkách beztlíže.“

Tentokrát se z hrudníčků všech orlíků vydral družný povzdech – to se tak někdo má! A oni aby ještě takovou dobu čekali – čtyři, pět, někdo i šest let – půl života!

Koule ukázala montážní hangár – válec zvolna rotující uprostřed tmy poseté hvězdami. Za průhlednou stěnou cosi blikalo a

přesouvalo se z jednoho konce na druhý. Všichni kluci byli v myšlenkách právě tam.

Scenérie na informátoru se změnila – teď tu byla nekonečná rovina se řádky, které se v perspektivě sbíhaly někde daleko na mlhavém obzoru. V řádcích bylo vidět malé rostlinky a na nebi ploché mraky.

„V zájmu zavlažování zeleninových plantáží na Arabském poloostrově se pro příští dva dny vyhláší deštivé počasí v režimu mrholení...“

Každodenní zprávy a oznámení samy o sobě orlíky zajímaly zhruba stejně, jako všechny špunty jejich věku ve všech obdobích lidských dějin, ale šlo o něco jiného. Děda Ilo toho za svůj dlouhý život tolik viděl, osobně se zúčastnil tolika zajímavých projektů a akcí, že se často stávalo, že některá sdělení IRS mohl pohotově doplnit zajímavostmi takřkajíc z první ruky, z vlastních zkušeností – buď na zmíněném místě či úseku sám pracoval nebo se na nějakém problému podílel jako poradce, jindy se důvěrně znal s lidmi, o nichž byla řeč, zkrátka měl s téměř každým děním na zemi něco společného. A tak se tomu mezi orlíky taky říkalo – příběhy z první ruky. Dokonce si vymysleli tahovou hru a hádali při zprávách, o čem by děda mohl něco zajímavého vědět a hned taky vyprávět. Proto poslouchali s plným soustředěním a zpytavě po Ilovi pokukovali. Ten seděl s nohama zkříženýma, ruce spočinuly na kolenou.

„Otřesy oceánského dna v oblasti jižního polárního kruhu způsobily mírný pokles východního pobřeží Gondwany,“ oznámil automat IRS, „Biogéologický ústav už zahájil první práce na připěstování nové korálové vrstvy. Ke spolupráci vyzýváme dobrovolníky s potápěčskými zkušenostmi ve velkých hloubkách. Uvádíme souřadnice těch úseků pobřeží, kde budou v nejbližších několika letech zastaveny všechny větší stavby...“

Pohledy sledují zpola zatopené budovy na propadlém břehu, pulkly oblouk korálového mostu přes kanál – a pak se hned všechny stěhují k Ilovi: ne, tohle nebude ono. A zase se přesunou zpět k informačnímu čidlu.

... Jednou přispěl povídáním z první ruky i Bern. Toho večera se na informační kouli objevila protáhlá tvář Eoliho. Eoling 38

odpovídal na otázky kolem výhledů metodiky „zpětného vidění“ a jejího využití při odečítání z paměti.

Ilo by samo sebou mohl o tomto programu vyprávět sám (a srozumitelněji), ale nechal mluvit Berna, přímého aktéra prvního pokusu, který přinesl výsledky.

A Bern se snažil. Vylíčil celý pokus, vysvětlil, jakou v něm hrál úlohu a zároveň popsal i setkání s ehhuem v lese – to na děti udělalo větší dojem než celé „zpětné vidění“.

V několika příštích dnech už měli orlíci novou hru jeden s uhrančivýma očima postupoval kupředu, druhý zděšeně couval a mružel: Myamya!

Nový výjev v kouli Bern zpočátku považoval za ukázkou z nějakého divadelního představení, tolik vypjaté dramatičnosti bylo v postavě muže ve skafandru a průzračné přílbě. Stál zpola obrácen k modrobílému záblesku a z oválu pod jeho nohama šlehalý oslnivé, podivně potrhane snopy světla. Skafandr poněkud stíral plastické detaily těla, ale hrůza snoubící se s rozhodností, hlavní pocit, který toho člověka opanoval byla nabíledni. Zdálo se, že v příští vteřině musí vykročit a pustit se do něčeho nesmírně obtížného, ale nutného, jak mu kážou okolnosti a železná vůle.

Člověk se však nepohyboval, neotáčel se. Postava se vzdálila a ve větším záběru už bylo vidět i podstavec ve tvaru přídě rakety, na něm planoucí nápis a kolem světla aut čile křižujících náměstí všemi směry.

„Vidíte pomník Neznámého astronauta,“ sdělil mužský hlas. „Jeho autory jsou sochaři Kosmostavu a odhalen byl dnes na Kruhovém náměstí Měsíčního Kosmocentra...“

Ija, která se tentokrát v trávě uvelebila hned vedle Ila, se na učitele podívala a vyřkla ortel:

„Ale dědo! Na tomhle jsi přece pracoval taky, ne?“

„Na čem?“ podíval se po ní. „Myslíš na Činnosti Páté expedice?“

„Dědo! Z té se přece nikdo nevrátil, to ví každý. Takže ve výpravě jsi být nemoh. Ale stejně si myslím, že se to tenkrát bez tebe neobešlo.“

„No vida!“ otočil se Ilo k Bernovi. „Ta holka má čich, který bychom neměli zklamat.“ To už ožili všichni:

„Jé, dědo, ty snad něco víš i o Neznámém? Vyprávěj!“

„Jasně, dědo, vykládej!“

„Ijka jedna zatracená!“ zasyčel s příšernou závistí v hlase Fe, který ještě nikdy nic neuhodl.

Děvče spokojeně sklopilo oči.

„A nedoposlechnem si nejdřív zprávy?“

„Dneska se obejdem! Děkujeme, IRS!“ otočil se Eri ke kulovému čidlu.

„Jasně, děkujeme, IRS!“ chopili se příležitostí další. – Světlo v kouli rychle pohaslo.

„Takhle by to nešlo!“ Ilo zvedl hlavu a zavelel: „IRS, vraťte nám obraz sochy Neznámého, prosil bych v detailu. Takhle, výborně ... a nechte nám to tam. A vy poslouvejte. Jen bych vás chtěl předem upozornit, že o tom, co se stalo u Trojhvězdí, nevím o nic víc než ostatní. Měl jsem s touhle událostí co do činění jindy a jinde.“

Hvězdolet Souhvězdí startoval roku sedmdesát. Byla to největší kosmická loď postavená do té doby. V jeho programu dálkového kosmického průzkumu bylo hlavním bodem Trojhvězdí Omegy Eridanu. Tenkrát, přesněji řečeno sedmačtyřicet lei po startu Páté výpravy, jsem byl nákladovým dispečer Kosmostroje a neustále jsem pobíhal kolem materiálů dopravovaných na Energetickou oběžnou dráhu. Práce to jinak byla docela obyčejná – sedět u kontrolních monitorů a sledovat dodržování harmonogramů a přepravních režimů, tu a tam vy cinkat některému pilotovi za nedostatky při jednotlivých manévrech v přehuštěném provozu, rozhodovat o stupni spěšnosti nákladů a tak dále... A taky se dohadovat s dodavateli a zákazníky, když jim nevyhovoval rytmus, který by pro nás přepravce byl nejvýhodnější.“ Ilo, se ušklíbl. „Je to až s podivem, že optimální harmonogramy, připravené počítačem, nakonec nikomu nevyhovují! Každý považuje ten svůj náklad za nejdůležitější a nejspěšnější...“

„To jsme slyšet nechtěli, dědo!“ skočil mu do řeči Eri a neklidně se ošil. „vyprávěj o Neznámém!“

„Takhle najednou by ta nešlo. Ale dobře, trochu to zkrátím. Chodím zkrátka po dispečinku, na Zemi pode mnou je den, kdežto

nad průhlednou kopulí hvězdná noc. Na obrazovce mám zrovna nějakého vousáče z Arktidy, který požaduje, aby jeho laserové svářečky cestovaly na Energetickou ještě dnešním expresem. Tak jsem podotknul, že to, by je býval musel zkonstruovat dvakrát menší a lehčí. On se zase informoval, jestli jsem se někdy v životě něčím podobným zabýval. Odpověděl jsem mu, že nikoli a že se k tomu ani nechystám, protože laserové sváření...”

Eri si okázale povzdechl:

„Ách... jo!“

„... protože laserové sváření je věc beznadějně zastaralá a já se nestačím divit, že se s něčím takovým na Energetickou vůbec tlačí. Že by se to už nikde na Zemi nedalo uplatnit? Pozemšťan začal rozčileně koktat, já sáhl po tlačítku a přepnul si obraz jinam, a najednou ...“

Ilo umlkl a odkašlal si. Hbitě se postavil, ani si nepotřeboval pomáhat rukama, a protáhl si zdřevěnělé nohy.

„Nějak mě škrábe v krku, musím se trochu napít,“ a beze spěchu zmizel ve tmě směrem k pitné fontánce.

„Dědo!“

„No tak Ilo...!“ znělo za ním.

Orlíci provázeli biologa pohledy tak upřímně zoufalými, jako by odcházel navždy.

„Za to můžeš ty!“ šťouchl Lo do Eriho, který byl nečekaným zvratem taky zdrcen.

„No jasně! Věčně musí rejpat!“ přidala se děvčata. „Přece víš, že děda nemá rád, když ho někdo vyrušuje.“

„Jsi hecír! A vejta!“

„Sám jsi vejta!“ Dej si bacha...”

„To ty si dej bacha!“

Někdo už vyskočil na nohy, někdo vypjal prsa, jinému se rty vy kroužily do tragické podkůvky... Ještě okamžik, a Bern by býval musel zasáhnout. Mezitím se však vrátil Ilo a nastalo takové ticho, že všichni slyšeli, jak v rybníčku ospale šplouchla nějaká ryba.

... a najednou,“ pokračoval ,Ilo přesně tam, kde přestal, a znovu se bez pomoci rukou usadil do turecké pózy, „zadrnčel signál poplachu a strážní automatická bóje hlásila: „Do prostředního pásma

čtvrtého sektoru proniklo neznámé těleso velkých rozměrů. Rychlost sto padesát megametru za sekundu, vektor jedenašedesát stupňů, východní délky a pět stupňů jižní šířky. Předpokládaná dráha se kříží s nákladní trasou k Energetické.

Vrhl jsem se přes celý sál k pultu mimořádných kroků – takový má po ruce každý kosmický dispečer. Už už jsem chtěl stisknout tlačítko NIČENÍ METEORITŮ a odpálit anihilátová torpéda. Když se na trasu, po které se přesunuje jedna nákladní souprava za druhou, žene rychlostí světla takový balvan, nedá se váhat ani vteřinku. Jenže ruka mi hned zmrzla, protože robot pokračoval: Těleso má tvar rakety IP. Na volací znaky neodpovídá. Navigační a poziční světla nesvítí. Známký automatické nebo ruční pilotáže nejeví.

IP – přesněji řečeno jednomístná průzkumná. Tady raketa s jednočlennou posádkou? Nebo že by to byla podobná cizí loď? Naše plavidla této třídy takovou rychlostí nelátají. Kde se tu bere? Jenže tyhle myšlenky se vyrojily mnohem později. V tom okamžiku jsem jednal jako elektronický systém, možná ještě o poznání rychleji, – od strážní bóje se vyřítily tři elektromagnetické lapače. Ty jsou vždycky v záloze, pro případ, že bychom nad některým automatickým plavidlem ztratili kontrolu. Stačí je jen odpálit, dál už je řídí počítač. Pravou rukou už, jsem zároveň přehodil několik přepínačů, loktem jsem zakryl celou řadu fotobuněk, ramenem se opřel o spínač blokování trasy – a měl jsem nebezpečný úsek čistý a prázdný – některé soupravy jsem přibrzdlil, jiné zrychlil, několik bylo nutno z kursu odklonit stranou...

Jen si nemyslete, mládeži, že mačkání knoflíků je tak jednoduché, jak se na první pohled zdá. Kdyby si tenkrát naše mladá dispečerská parta na sebe pořád nevymýšlela všelijaké cvičné hlavolamy a nesoutěžila, kdo je nejrychleji vyřeší, kdoví, jestli bych si s tím skutečným poradil!“

„To jste se taky předháněli? Neumím si představit, jak jste závodili!“ neudržel se Eri.

Ostatní ho zpražili hroživými pohledy.

„Kdepak o to nešlo. Přece ti říkám, že ve Sluneční soustavě se takovou rychlostí žádná raketa nikdy nepohybovala. Ale vyšlo to. Rozdováděné ípéčko doslova prostřelilo „oknem“ v trase, které jsem

mu stihl vybourat, a lapače za ním. Skutečně raketu dohnaly, přilepily se k ní, jenže potíž byla v tom, že neměly tolik paliva, aby ten kosmický rychlík dokázaly zastavit. To už jsem upozornil všechny dosažitelné kosmické služby a za IP startoval tehdy ještě nedostavěný hvězdolet Vega po dvou týdnech uprchlíka přitáhl k montážnímu hangáru...“ Ilo se odmlčel. „A to je všechno, dál jsem se tím případem nezabýval.“

„Nevadí, vyprávět bys nám o tom snad mohl, ne?“

„Jasně, vykládej, jako bys na tom dělal dál!“

„Sám jsem se tím nezabýval,“ opakoval biolog, „ale zprávy IRS, které se té podivné IP týkaly, jsem samozřejmě bedlivě sledoval a často jsem hovořil i s kamarády, kteří na téhle mimořádkce pracovali přímo. Dokonce jsem se jednou mezi službami do montážního hangáru zaletěl podívat.“

Opravdu to bylo normální pozemské ípěčko – vybavují se jimi velké hvězdolety, asi jako námořní lodě záchrannými Čluny. Ta raketa si musela užít všechno na světě. Příd' měla úplně rozežranou meteoritickým prachem. Pod těmi kosmickými neštovicemi a vrstvou okují se jen stěží podařilo rozšířovat identifikační označení výsadkového člunu – tři hvězdičky uspořádané do trojúhelníku a pod nimi nápis IR-9/12. Na Trojhvězdí jich bylo celkem dvanáct.

Uvnitř byla hotová spoušť. Ačkoli – spoušť není to pravé slovo. Někdo odtud prostě téměř všechno vyboural – křesla, přístrojové panely, ovládací prvky, velitelský pult, všechny přičky, zásoby vzduchu, kontejnery, s vodou a potravinami. Pryč byly i vnitřní ochranné stěny a všechny kabely, jichž už nebylo zapotřebí. Ale ten, kdo IR upravoval, to udělal velmi zručně as profesionálním rozmyslem, možná kdysi sám tyhle rakety konstruoval. Nedotčená zůstala jen motorová sekce s anihilátovým agregátem. Odtud vedlo pár nově instalovaných kabelů nejkratší cestou k navigačnímu automatu. Nádrže ípěčka byly beznadějně prázdné.

To také byla první a zároveň poslední zpráva o Páté výpravě. Průzkumné raketě IR se podařilo nemožné – úspěšně absolvovat mezihvězdný let. Podle rychlosti a doby startu Páté výpravy propočítali vzdálenost. Samozřejmě, přesně vzdálenost Země-Omega Eridanu... Odborníci, zkoumali vnitřek prázdné rakety centimetr po

centimetru. Nakonec se jim hned na třech místech podařilo objevit pečlivě zalepené kousky magnetické pásky se záznamem. Desítky let cesty vesmírem, časté přehřívání a silová pole udělaly svoje – šum, praskot a všemožné poruchy lidský hlas na záznamu téměř pohřbily. Dešifrátoři ze Spojového střediska se však jako tonoucí stébła slámy chytili toho „téměř“. Měsíc odfiltrovali rušivé zvuky a za pomoci logických sít z nich lovili útržky smysluplných slov. Na každém ze tří záznamů pracovala samostatná skupina, která neměla ani ponětí o výsledcích, jichž dosáhly dvě další. Pak se všichni spojaři sešij o porovnali si, co rozluštili. Text se dokonale kryl..., IRS,“ zvýšil Ilo hlas, „prosím detail nápisu na podstavci.“

Postava astronauta zmizela někam vzhůru a do koule vplul bok rakety IR-9/12, na kterém hořela rudá písmena:

U TROJHVÉZDI OMEGY ERIDANU V ROVINĚ ROTACE
BÍLÉHO TRPASLÍKA JE HUSTÝ PÁS ASTEROIDŮ Z
ANTIHMOTY! HVĚZDOLET ZNIČEN. ZMĚŇTE SYSTÉM
METEORITICKÉ OCHRANY.

Nach písmen ozařoval strnulé tváře dětí.

„To je všechno: Ani slovo navíc,“ pokračoval po chvíli ticha Ilo. „O autorovi vzkazu ani zmínka. A proč? Ze by neměl dost času? Sotva. Spíš mu připadalo malicherné připojovat k epochálním zprávám o velkém objevu, neštěstí výpravy i nebezpečí, které hrozí dalším, tak trochu nadbytečné údaje o vlastní osobě. A přisvojovat si nějaké mimořádné zásluhy.“

„No a... co se tam tedy stalo?“ zeptal se Eri.

Děda zamyšleně pokrčil rameny.

„Změňte systém meteoritické ochrany. Jen tahle čtyři slova vnášejí do té tragédie trochu světla a opravňují k určitým předpokladům... Jistě jste viděli týdeníky o Ložisku v Trojhvězdí, viděli jste širokánský pás asteroidů kolem bílého trpaslíka Omega1 Eridanu, kterému se dnes říká Hvězda Neznámého. Připomíná Saturnovy prstence které se ovšem slily v prstenec jediný a navíc mnohem větší. Dvě další hvězdy – Omega2 A Omega3, rudá a žlutá – osvětlují tohle galaktické Eldorádo ze dvou stran. Je to neobvyklá podívaná. Na vnějším okraji asteroidového pole, tam, kde už je řidší a balvany antihmoty jsou menší, zůstala obrovská díra, vmáčklina

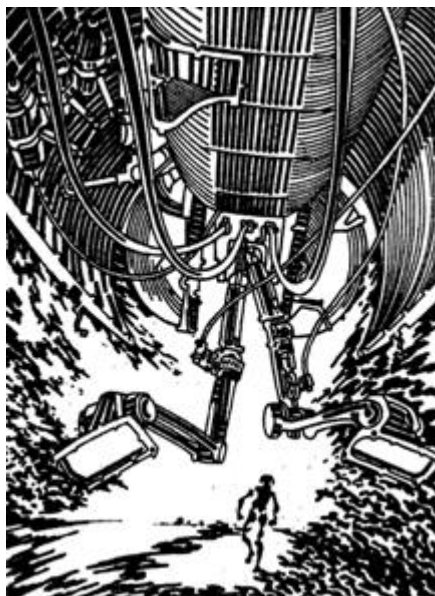
prázdnoty o průměru asi tisíc kilometrů. Poslední stopa po hvězdoletu Trojhvězdí.

Všechno zřejmě probíhalo jako normálně: hvězdolet zůstal na dostatečně bezpečné parkovací oběžné dráze kolem ústřední hvězdy a výsadkový člun IR-9/12 vyslali na výzvědy – planety tam nejsou žádné, tak měl hledat nějaký větší asteroid, na kterém by hvězdolet mohl přistát a vybudovat základnu. Lokační systém hvězdoletu jistě objevil nebezpečné meteority včas a za normálních okolností by pro loď této třídy nebyly žádným nebezpečím. Systém anihilátové ochrany funguje automaticky, samonaváděcí kanón vystřeluje miligramové náboje z antiolova a sotva patrný záblesk nějakých sto kilometrů od plavidla promění nevíтанého hosta v páry, v nic. Jestli že tyhle meteority byly samy z antihmoty...

IR-devítka s pilotem Neznámým se zřejmě už dostala do bezpečné vzdálenosti a výbuch hvězdoletu jí neublížil. Jen oslnivá obří koule světla, která zastřela světlo videch tří hvězd, průzkumníkovi oznámila, že zůstal sám. Stačila vteřina a nebylo nic, ani obrovitá loď ani málem stovka kamarádů, dokonce ani sebemenší úlomeček nezůstal. Pokud Neznámý nepochopil sám, co se stalo, vysvětlily mu to spektroanalyzátoři výsadkového člunu..."

„A dál?“ otázal se tiše Lo.

„Dál se veškeré jeho jednání podřídilo jedinému cíli – vyslat zprávu. Dostat ji do Sluneční soustavy, tam už se jí někdo ujme. Největším problémem bylo palivo. Anihilát se skládá ze stejné dávky normální hmoty a antihmoty, proto potřeboval co nejvíc toho i onoho. Dostat do tavné komory všechny zbytečné předměty v raketě nebyl takový problém, v této

chvíli a pro tento účel IP potřebovala skutečně jen navigační automat. Problémem asi nebylo ani zjednodušit manévrovací režim, ve kterém zachoval jen dva. prvky – forsáží zrychlení a udržování přímého kursu... Nejobtížnější, přímo pekelně těžké, muselo být dostat do tavné komory antihmotu!

To také byl nejpresvědčivější důkaz, že u Trojhvězdí musí být ložisko antihmoty, protože s vlastními zásobami paliva by malá raketa nikdy nedosáhla rychlosti sto padesát megametřů za sekundu – nikdy! Takže Neznámý sbíral antihmotu rovnou tam. Ptáte se jak? Nějaké minimální prostředky pro případné přitankování v kosmickém prostoru raketa měla – neutridový manipulátor, elektromagnetickou vývěvu... Jenže když uvážíme, že na to byl sám, v podmínkách beztlíže, a s vědomím, že sebemenší nepřesnost znamená konec – tak to byla dřina!

Pak už stačilo jen znovu nastartovat v režimu maximálního zrychlení a naposled zkontrolovat parametry dráhy tak, aby se daleká hvězda Slunce ocitla přesně v průsečíku foto-prvku navigačního bloku...“ Ilo umlkl.

„A... sám... loď opustil?“ zepjal se chraptivě Eri.

„Ne., Už nemohl loď otevřít, to by ji mohlo vychýlit z kursu. A pak ...,“ děda zaváhal, zda má něco takového vykládat dětem, „jeho tělo přece bylo zásobou několika desítek kilogramů tolik vzácné hmoty a muselo se také stát součástí paliva. Když v raketě likvidoval všechno nadbytečné, jistě počítal i s vlastní osobou. A vstoupil do tavné komory. Je tam takový mezičlánek se dvěma hermetickými uzávěry. Jakmile otevřel ten vnitřní, bezpečnostní relé uzavřelo vnější a tavná komora ho pohltila.“

Ilo se odmlčel. Děti také nevydaly ani hlásku. Bern se zadíval na pomník – tak proto astronaut stojí tváří k ohni.

„A kdo to byl?“ zeptala se Ija. „To se opravdu nepodařilo zjistit, kdo z nich to byl, třeba podle hlasu na záznamu, nebo co já vím.“

„Na Zemi jsme slyšeli už jen hlas dešifrovacího počítače. A jinak? Jak bys to chtěla zjistit jinak. Ipéčka perfektně ovládají všichni účastníci hvězdných výprav. Příímý podíl na stavbě hvězdoletu se (považuje za samozřejmost – je v tom záruka spolehlivosti všech agregátů, protože budoucí posádka si ji kontroluje sama.“

„A to se ani nepoznalo, jestli to byl muž nebo žena?“

„Byl to člověk,“ odpověděl Ilo. „Člověk“.

Na Laputu se snesla noc. Tmu dole prozařovaly jen stuhy fotosilnic, a výstražná světla vysokých budov, stožárů a věží. Tma nad hlavou vypadala jako obraz, ale její světla zářila mnohem impozantněji a zemským se podobala jen proto, že byla – mnohem a mnohem vzdálenější. V případě jednotlivých částí Kosmostavu šlo o tisícikilometrové vzdálenosti, nu a ke hvězdám to byly stovky a tisíce parseků. A přesto k těm i oněm právě teď letěli lidé.

Bern se zahleděl do rozechvělých, podezřele lesklých očí Iji a Ni. Holčičkám bylo Neznámého zoufale líto. Těch ostatních z Páté samozřejmě taky, ale jinak: ti zahynuli okamžitě, ani si neuvědomili, co se stalo. Kdežto toho posledního, který zůstal ve hvězdné pustině sám, sám ve světě, který lhostejně ničil vše, co se mu namanulo, a nesměl se ani jednou zmýlit, dokud nebude se svým úkolem hotov – toho jim bylo tak líto, že by bezútešně brečely.

Ilo nenápadně mrkl po Erim. Chlapec se napolo odvrátil a mhouřil oči – to on teď vstupoval do tavné komory v motorové sekci, to jemu bil do obličeje nesnesitelný žár... Nevadí, že zůstane neznámý, ale je to on!

Starý biolog se vřele pousmál, i když si ani tentokrát neodpustil špetičku ironie.

ILO A BERN

Loni v dubnu oslavil sto osmdesáté druhé narozeniny. Sám už cítil, že je až neslušné žít takhle dlouho. Tolik ani není zapotřebí, tím spíš pro něj, který zná život dost dobře na to, aby si ho uměl vážit. A vůbec, k čemu tu byl někdo, kdo životu nerozumí tak zásadně, že v něm nikdy nepochopil své místo a i po stovce se zuby nehty drží prosté biologické existence? Člověk je částí noosféry, částí světa rozumu, proto je pro něj důležité postřehnout okamžik naplnění vlastního údělu, po němž si svět může kráčet dál i bez jeho přispění. Drát se někam dál znamená cizopasit, přiživovat se na cizí epoše. To není nic pro něj.

Tento svůj životní přesčas si však mohl ospravedlnit nedokončenými úkoly – hlavně těmi, s nimiž by si ostatní bez jeho pomoci asi neporadili. Veškeré záměry a akce starého biologa směřovaly k jednomu – k uzavírání životní pouti. Je třeba dokončit vše zatím nehotové a do ničeho nového se nepouštět – uvolnit si ruce.

Jenže život sám mu to neumožňoval. Ted mu předhodil například Aldobiana, nad kterým je třeba neustále bdít. V tom pravěkém profesorovi se přece proboha musí prosadit alespoň nějaký náznak Danovy osobnosti, jinak to není možné! Astr má pravdu – když se Dana v Alovi nepodaří probudit jemu, Ilovi, tak kdo jiný to dokáže?

... Spát mu nedala ani vlastnoručně pohřbená Biokolonizace, i když to už nemělo smysl. K takovým myšlenkám ho inspirovaly cesty s orlíky, časté přelety z místa na místo. Když se tak vznášel ve vzdušných proudech nad zelenomodrým světem s čistými vodami, žírnými lukami a poli, ovívanými teplým větrem, neustále se maně vkrádala představa, že takhle to mohlo vypadat i na jiných planetách. Dokonce při těch vzdušných meditacích přijel na jedno významné zlepšení celého projektu, jakým by se bezesporu staly mikrobiologické přeměny případných zásob ropy, břidlic, uhlí či bublin přírodního plynu. Tohle nerostné bohatství už by se nepromarnilo primitivním spalováním (i když jako nedotknutelná zásoba energie s ohledem na umělá slunce by to taky nebylo na škodu) a stalo by se naopak surovinovou základnou pro výrobu polymerů, syntetických materiálů a případně i potravin. To by pro výstavbu nových civilizací byla neocenitelná pomoc.

Tyhle úvahy ho rozehrály natolik, že hned promýšlel metodiku, odpovídal na eventuální otázky Eoliho a dalších spolupracovníků, dokonce i na otázky schvalovací komise... a pak se teprve bolestně a kajícíně vzpamatoval.

Ne, projekt Biokolonizace už není, a jako by tu nikdy nebyl, jeho bývalí kolegové se věnují docela jiné práci a na Polygonu probíhají jiné pokusy. Je tu jen jeho nesmyslné rozumování, stařecké snilkovství. Dřív svým myšlenkám uměl poručit stejně jako tělu.

Ale zanedlouho už znovu snil a plánoval – žilo to v něm, ať chtěl či nechtěl! Jednou dokonce IRS požádal o přehled projektů a návrhů na osidlování vzdálených planet. Prošel si ten přehled a zmocnila se ho pýcha – v seznamu nebylo nic, co by se svými parametry blížilo možnostem Biokolonizace, zkrátka nebylo a dost!

Děti mu v žádném případě nebyly na obtíž, starosti kolem orlíků znamenaly pro něj odpočinek a návrat ke zdrojům života. Štědře jim rozdával všechno, co uměl a znal a co oni již mohli přejmout. Jeho zmizení bude pro děti ještě těžší ranou než loučení s Hvajninimy ... Ale nevadí.

„Ilo, a jak ses jmenoval dřív, normálně?“ Tázaný překvapeně zvedl oči a profesor se opravil:

„Špatně jsem se vyjádřil... To dnešní jméno, indexové, které zároveň poskytuje základní informaci o každém z nás, je samozřejmě docela normální a praktické. Ale... myslel jsem to, co ti dali rodiče. Taky začínalo na I?“

Starý biolog se tiše zadíval někam před si ten přehled a zmocnila se ho pýcha – sebe – snad vzpomínal, snad se zahleděl do dálav vlastní minulosti.

„Trefils to přesně, taky to začínalo na I, „ usmál se na Berná pověstným prostoduchým úsměvem. „Býval jsem Ivan. V dětství zkrátka Váňa.“

„Copak se opravdu nedá nic dělat? Tolik toho o lidském organismu víte! Copak nejde zbavit mozek zastaralých informací, vyčistit paměťové schopnosti těla, zvýšit jejich účinnost – to by nešlo?“

„Šlo. Ale nemělo by to cenu. V člověku už žádné informace navíc nejsou. Je tam všechno, co nashromáždil během života plus genetický odkaz – z toho se skládá jeho osobnost. Kdybychom něco likvidovali a čistili, znamenalo by to, že ničíme osobnost. Bylo by to totéž co smrt.“

„Takže idea nesmrtnosti je nesmyslná?“

„Ano i ne. Jsou dva typy nesmrtnosti – nesmrtnost kamene, již se dá dosáhnout anabiózou, okamžitým zmrazením, a nesmrtnost vlny. Hodnotu té první jsi poznal sám. Ta druhá, to je běh vlny po hladině – vlna se pohybuje, ale voda zůstává –

zapomínání a vytlačování starých informací hromaděním nových. To je taky sebeklam. Nekonečné uvnitř konečného není možné!“

Ilo se odmlčel a dodal:

„Udržování živé tkáně neomezeně dlouhou dobu je v zásadě myslitelné. Jenže to nikdy nebude nesmrtelnost osobnosti. Osobnost je výrazem jisté celosti, uzavřenosti. A ta je vždy konečná.“

„V čem je tedy podle tebe smysl života?“

„Stále v tomtéž, ve službě ideálu osvobození lidstva.“

Ilo předpokládal, že Bern tomuto ideálu sloužil také, a chtěl mu polichotit.

„Mhm... A jak mu podle tebe sloužit?“

„Ve tvé epoše mělo navrch osvobozování člověka od zvůle živlů a zotročování jinými lidmi. Pak bylo přesně v duchu zákona negace negace jednoho krásného dne třeba zbavit se i prvotních „osvoboditelů“ – zotročujícího vlivu vlastnictví a techniky, přesprávné moci lidí nad lidmi, peněz a výhod, které peníze skýtají... ledašče. Mimoto ve všech dobách docházelo k osvobozování člověka skrze poznání, skrze pochopení místa inteligentních bytostí v planetárních a kosmických procesech, skrze postihování skutečného smyslu věcí. Takové poznání lidi proměňuje ze slepých nástrojů přírody v partnery přirozených pochodů a pak i v jejich usměrňovatele.“

„A teď?“

„Teď jsme v poslední fázi, nastává osvobozování prostřednictvím poznání a soustřeďování možností – energetických i informačních.“

„Ale... jistotu, že vůbec máš nějaké možnosti, dává až jejich realizace, ne?“

„Ne každá. Experimentální realizace ano. Využití, při němž něco ztrácíme, ale propracováváme se k novým možnostem, které jsou ještě rozsáhlejší než ty vynaložené, je také dobré a správné. Víš, Ale, tahle realizace, to je ošemetná věc, Která by se nikdy neměla řídit omezujícími stimuly jako je »úspěch«, »získání výhod či rozkoše«, »urvání co největšího sousta« ... Možná se ti to bude zdát zvláštní, ale neomylné hospodaření s možnostmi přináší lidem mnohem víc štěstí – jasného a klidného štěstí – než někdejší pachtění

za maximálním uspokojováním potřeb, než snaha naplnit bezedný sud.“

„Jistě, když už dneska víte, kam až to vedlo, už je jasné, jak krátkozraký byl tenhle živočišný princip.“

„Za celek považujeme lidstvo. Biosféru planety. A materiální potřeby jednotlivců je třeba uspokojovat jen v takové míře, v jaké Jsou uspokojovány »potřeby« buněk organismu v zájmu jeho normální funkce. Ve srovnání s optimem je přebytek stejně škodlivý jako nedostatek. Nevím, zda si buňky uvědomují, že jsou zásobovány proto, aby fungovaly co nejlépe, ale rozumná bytost udělá nejlíp, když to chápat bude.“

„Ve zdravých lidských pospolitostech to tak vlastně vždycky bylo,“ poznamenal Bern.

„Ale kolik jich zatím dějiny pamatují, těch zdravých pospolitostí...? Je tu ještě základní smysl života, ten nejjednodušší – šířit se. Druh homo sapiens se rozšířil po celé planetě a nejbližším kosinu. Teď by měl vykročit dál.“

Tyhle poklidné debaty vedli na různých místech a v různou dobu, obyčejně pozdě večer někde na schůdcích domku pod hvězdami, když uložili drobotinu ke spánku, nebo někde na vysokém říčním břehu, odkud obdivovali zelené hladké sklo vodní hladiny ozářené měsícem, a někdy i ve dne, když zpovzdálí sledovali hrající si orlíky.

Další takovou rozmluvu, vyprovokoval Bern:

„Vývoj lidstva není určován vznešenými ideály a tíhnutím ke svobodě či nadvládou nad možnostmi. Dějiny lidstva jsou dějinami krizí a jejich překonávání. Základní schéma Je prosté a stále stejné – díky lidské neprozíravosti a egoismu se pomaloučku hromadí nějaký odporný faktor, pak kvantita přejde v kvalitu, a náš faktor, vybuchne v neštěstí a otřesy. Dosti podstatná část lidstva zbídačí a pak hyne nebo zdivočí. Ti, kteří katastrofu jakž takž přestáli, vynakládají všechny své síly na zápas se živly i mezi sebou –zpravidla spíš mezi sebou než se živly. Ti nejlepší mobilizují především mozky a hledají východisko,... které nacházejí ve zcela nových myšlenkách. Začíná vzestup, společnost se znovu vyvíjí, lidé se množí, šíří se i tam, kde dříve nebyli, osídlují nová území. Jenže díky stále stejným

prapříčinám – tedy historické krátkozrakosti a sobectví – se znovu hromadí „tiché“ faktory. A cyklus se opakuje.

Na počátku tu byly krize způsobené nadměrným vyvražďováním zvěře a bezmyšlenkovitého konzumování všech jedlých kořínků a bobulí, zkrátka všeho, co země rodila, o které se postaraly polodivoké kmeny pralidí. Mnoho kmenů vymřelo, ale ty, které přežily, se nakonec dopracovaly primitivního zemědělství a chovu dobytka. Začalo se jim dařit, neustále svůj životní způsob rozvíjeli – a začal další cyklus: žhářením lesů, překotného zakládání stále nových polí a ničení přirozených pastvin, tedy luk a stepí, nadměrným pasením přemnožených stád, která vyžírala píci až ke kořínkům. Tato krize dala vzniknout pouštím Střední Asie a Severní Afriky a zahubila starobylé civilizace... A tak dále, přes středověké mory, krize z přelidnění a bídných hygienických podmínek ve městech, přes války a povstání (vznikající jako důsledek hromadění nového faktoru), přes krize ze zbožní nadvýroby, přes destrukci životního prostředí až k Oteplení. To schéma je zkrátka stále stejné a nejpodstatnější na něm Je, že cesta do pekel Je dlážděna dobrými úmysly... Dá se takovýto vývoj považovat za rozumný?“

„Velkoryse vzato ano,“ přikývl Ilo, „Vždyť každý ten nový stupeň je o něco výš než všechny předcházející.“

„Ale uvědom si, o kolik by mohl každý z nich být vyšší, kdyby nebylo krizí a ničivých kroků zpět. Copak by to nešlo plynuleji, spolehlivěji, se smyslem pro vzdálenější perspektivu? Třeba teď se zdá všechno klidné a stabilní – ale je tu záruka, že se někde ve světě nebo v lidech samotných nehromadí další »tichý« faktor, který, až přijde jeho čas, zase všechny zaskočí? Ve stadiu úpadku se nekontrolované uvolňuje energie – a té je přece stále víc.“

Ilo profesora vyslechl s velkým zájmem. A ten se sám podivil, když skončil – všechno, co právě řekl, se mu v mozku srovnalo najednou, zničehonic. Začátek se dost blížil tomu, co, už kdysi vykládal Niemayerovi a čemu přizpůsoboval starou Morozovovu hypotézu. Ale závěr z toho vyplynul takový, jako by on, Bern, který lidstvo jako takové odmítal, věřil v možnosti jeho plynulého, nepřerušovaného vývoje, přál si ho a zoufal si, že rovnoměrný progres zatím nepřišel, dokonce si v duchu představil, jaký by to byl

skok ke hvězdám, jaké by to bylo vítězné tažení vesmírem... Jako by to ani nebyly jeho myšlenky.

„Inu ano, jsou to krize z nedostatku rozumu,“ pronesl zamyšleně Ilo. „Naprosto správný postřeh – činnost nedomyšlená do všech důsledků se může zvrhnout v zamaskovanou živelnost. Ale nemůže to být tak, že příroda a přirozené plynutí jejích jevů nás uspěchance těmi periodickými prohrami prostě brzdí? Třeba je to správné – potlačovat příliš překotný tvůrčí vzmach, dokud nebudeme mít naše bytí zmapováno do posledního detailu ... Nebo ho dávkovat nějak jinak – méně měnit přírodu a spíš se snažit, nějak se jí přiblížit, přizpůsobit.“

„Ono to není tak jednoduché,“ zakroutil hlavou Bern. „Kdybychom omezovali energetiku a realizaci všech dostupných možností přestavby přírody, a ještě bychom se jí chtěli přizpůsobovat až po stav ideální harmonie, mohlo by se stát, že inteligentní život ustrne. Nebo se dokonce vydá někam zpět, jako... jako tam...“

„Kde tam?“ pohlédl na něj zvědavě biolog.

„Kde? No přece, vždyť víš...“ Profesor si nejistě promnul čelo: Ilo má pravdu, co tím myslel? Co to vlastně řekl? Něco mu blesklo hlavou – a zase to zmizelo. „To jsem asi jen tak plácl. Nevšímej si toho.“

Ilo překvapeným pohledem uhnul.

Rozmluva skončila, ale Bern si celý večer lámal hlavu vlastní bezděčnou poznámkou. Skutečně – co tím myslel, tím „tam“? O kom jsem to mluvil. No o nich, odpověděl si sám, o těch, co jsou v Danově paměti. A zamrazilo ho po celém těle.

Puď sebezáchovy hlídá v člověku nejen tělo, organismus – o psychiku se stará taky. Stejně jako ruka ucukne před něčím, co by mohlo spálit, bodnout nebo praštit, paměť, rozum a představitivost se mohou automaticky vyhnout, „ucuknout“ před vnitřní informací nebo dokonce před reálnými fakty, které se nějak dotýkají naší individuality. A to se teď stalo Bernovi. O člověku, jehož mozek mu tolik pomohl, věděl jen velice málo: jmenoval se Eridanoj, byl to astronaut a zahynul u Altairu ... víc ani vědět nechtěl. Někdy se ho sice zmocňovala zvědavost, ale hned narážela na stěnu vnitřního

strachu, strachu o další osudy vlastní osobnosti, která v tomto světě i beztak dostávala co proto.

Astronaut Dan musel být nevšední, silný člověk, už proto, že byl astronaut, a navíc patřil do tohoto světa. Bern mu byl vděčný za vše, co mu části darovaného mozku poskytl – za zrak, sluch, za nový jazyk... ale to by snad mohlo stačit. Záchvěvy všeho ostatního, pokusy Danovy paměti o probuzení v profesorovi vyvolávaly panickou otázku: Ale co já? Co se stane se mnou...? Mírová koexistence, symbióza dvou rozumů, dvou názorů na svět byla nemožná, to cítil.

Navíc tento vnitřní strach neznámo z čeho byl nepříjemný a zbavoval sebeúcty. Ale čeho se na druhé straně tolik bojí? Jednou už překonal sám sebe a požádal IRS o stručnou – tu nejstručnější! – informaci o Danovi a Devatenácté hvězdné výpravě. Informátor mluvil a ukazoval tři minuty. Bern pocítil úlevu, dokonce jisté zklamání. Expedice k Altairu byla ve srovnání s dalšími na nějaké objevitelské úspěchy dost skromná. Astronauti se rozdělili do skupin a prozkoumali dvanáct planet, na nichž až na nějaké vyslovené podružnosti nenašli nic, co už by lidstvo nevědělo. Dan zahynul banálně, v důsledku vlastní neopatrnosti, která vedla k poruše biokřídél a pádu. Tělo se roztránilo, hlavu zachránila další členka výsadku na Jedenácté Alimoxena.

Profesor spatřil i podobu svého dárce – kaštanové vlasy, mužná tvář, modré oči, ostře řezané rysy a veselý, trošičku dravci pohled – typický pohled bojovníka. Vzezření skutečně silné osobnosti.

Tyto informace neměly nic společného s fantasmagorickými stavy po první operaci. A nešly dohromady ani se vzpomínkami, které profesora občas pronásledovaly ve snu nebo v polospánku. Což znamená, že to skutečně byly jen fantasmagorie a sny. Nic víc. V tom závěru dřímал pocit úlevy, úniku před nebezpečím, ale Bern se rozhodl, že tomu nebude věnovat pozornost.

Dnešní bezděčná zmínka ho však k problému, který považoval za vyřešený, znovu vrátila. Protože ta zmínka pocházela právě z této sféry – z fantasmagorií a snů. A za ní už se mihotalo cosi obrovitého, co s ním nemělo nic společného. Berná to sklíčilo.

Rozmluva s Ilem pokračovala příštího dne.

Leželi na oblých balvanech ohlazených milióny let laskavých doteků vln, pod vlídným přístřeším palmových listů. Vlevo od nich po oblázkové pláži rejdlili orlíci. O kousek dál šeptaly modrozelené vody Středozemního moře. Bylo to mezi Alžírem a Erronem.

„Když si člověk vybírá svou životní dráhu,“ začal zádumčivě Ilo, „ale vlastně i při méně důležitých rozhodnutích, je velice důležitý precedens, tedy znalosti jiných lidských životů či skutků. Protože věčným snem a cílem lidí je zopakovat a překonat úspěchy jiných, ale neopakovat přitom jejich chyby.“

„Chceš říct, že i pro lidstvo by nebylo špatné znát životní osudy jiných inteligentních obyvatel vesmíru, jiných civilizací?“

„To by bylo málo – nebylo by špatné... S přibývajícími staletími to bude stále potřebnější a nezbytnější. Kdybychom předem věděli o cestách jiných vesmírných komunit, možná bychom se mnohých nepříjemností vystříhali. A nemusely by to ani být humanoidní civilizace, mohly by být i jiného typu – cesty rozumu by měly být podobné bez ohledu na jeho biologickou podstatu. Koneckonců ani není třeba, aby se ve všem daly najít nějaké paralely – naše zvýšená pozornost vůči sobě samým, vůči naší cestě může klidně vzniknout z nesouladu s cizími zkušenostmi, z jejich naprostého odmítnutí. Ale bude to podnět, lhostejno jaký!“

„A to za tím skutečně není nic?“

„Prakticky ne. Jen dvě epizodická setkání – a ani jedno z nich nelze považovat za skutečný Kontakt. První je známá návštěva Krásné Dámy, která lidstvo zaskočila ve skandálních nedbalkách, v jakých se hosté rozhodně nevtáží. Mimozemšťané před naším neandrtálstvím, před neschopností zvládat živly ve

světě i v sobě, zděšeně prchli. O našem rozumu zapochybovali, Druhou takovou příležitostí byl vysoce organizovaný a inteligentní život, objevený u Proximy Centauri, ovšem v tomto případě jde o život, který Kontakt prakticky vylučuje a vylučuje i spolupráci a vzájemné porozumění – je to život krystalický. Kolem planet bez atmosféry a v nejbližším kosmu se neustále rojí a poletují elektrická »torpédka«. Dosahují obrovských rychlostí a také princip jejich pohybu je jiný, elektromagnetický. Tomu odpovídá i nepředstavitelně rychlé myšlení a výměna informací... Zkrátka a dobře, ty bytosti mají mnohem blíž k našim raketám a počítačům než ke stvořením bílkovinné povahy jako my. Astronauti Sedmě výpravy je pozorovali a studovali. Také oni zřejmě pozorovali a studovali astronauty... pokud ovšem nepovažovali za živé organismy spíš naši techniku než její obsluhu... ale to bylo všechno. To je vše, co víme o jiných obyvatelích naší Galaxie.

„Jak to, všechno?“ vyrazil Bern. „A co Améby? Co... Vyšší Prvoci?“

„Probaha,“ vytřeštil oči Ilo, „jaké améby, a ještě ke všemu vyšší? Prvoci, prosím, ale proč vyšší?“

„Mnno ... ano ... máš pravdu ...,“ Bern také propadl zmatku. „Zase jsem nějak... přehánět Je hrozně horko. Skočím si do vody.“

Vstal a zamířil k moři. Ho se za ním díval – a pochopil: v Alovi se probouzí Dan!

Nejdřív zmínka o něčem, co bylo „tam“, a teď zase „vyšší prvoci“, a vlastně i intermezzo o „ničivých krocích zpět“ – to – jistě nejsou obsahy mysli profesora Berná z dvacátého století!

Ilo pocítil, že ho tohle zjištění nejen potěšilo, ale také vyčerpalo – jako když dlouho vlekl na zádech náklad, dotáhl ho na místo, shodil, narovnal se – a hotovo... To znamená, že pokusy s Alem odkládal na vzdálenější dobu oprávněně: chtělo to čas a trpělivost, trpělivost a čas – prostředí a životní praxe si poradily samy.. Musely si poradit, protože v tomto životě nebylo místa pro další vývoj profesora Berná a těch jeho vlastností, které si přinesl z dob před dvěma sty lety. A ze stejného důvodu v něm nemohla nezapustit

kořeny a neprodrat se na povrch osobnost Danova. Podařilo se. Tím Ilova úloha končí. Nyní již může odejít...

Počkat, uvědomil si najednou biolog, zatím se neraduju nad tím, nad čím bych měl. To, že se u Ala začíná prosazovat astronautova paměť, je můj malý úspěch, dílčí pozitivní výsledek. Ale mnohem podstatnější je, co ta paměť obsahuje. Protože se zdá, že by v ní mohly být uloženy informace o Kontaktu. U Altairu zřejmě žijí ti „vyšší prvoci“, nějaké inteligentní améby... a dva astronauti z Devatenácté výpravy s nimi navázali styky! Zdá se tedy, že hypotéza o příčinách Danovy smrti je nesprávná... Počkat, počkat, na tom vlastně taky tolik nesejde, že hypotéza byla nesprávná a že Dan zahynul. To, o čem lidé snili od chvíle, kdy si uvědomili mnohost vesmírných světů, to, po čem už staletí pátrali, zřejmě konečně přišlo. A nevádí, že to neproběhlo hladce, že to zřejmě bude ještě hodně svízelné – je to Kontakt, seznámení s jiným rozumem, s jinými vývojovými cestami...! Ale to už mě nevzrušuje a nedojímá. Nedojejí mě ani to, že nositel informací o Kontaktu se zrovna špláchá támhle u skal. Opravdu jsem se vyrovnal s posledním životním úkolem a můžu jít? To, co bude dál, už se mě netýká?

Tak takováhle jsi, moje smrti!

CHLADNÁ NOC

Na rallye Tajmyr-Krym se Arno přihlásil hlavně proto, aby se aspoň na pár dní dostal někam pryč do Xeny. Nechal ji popřemýšlet a pouvažoval sám... Na rozloučenou si nic neřekli – třeba se ona vydá za ním, nebo se on vrátí.

Něco ovšem řečeno bylo před třemi dny, uprostřed noci v domku. Xena už nevydržela:

„Arno, zlatíčko, ty můj zrzavý veliteli s hrdou duší!“ Položila mu hlavu na hrud'. „Tak už mě za ním pusť, co ty na to?“

Pochopil, o kom je řeč, ale ani se nepohnul.

„Jed', copak ti bráním?“

„Ty mi nebráníš, ty mlčíš!“ Xena se odtáhla. „Ale hlavně mi nesmíš bránit tady, uvnitř,“ ukázala mu na hrud'.

A teď už jí tedy nebránil ani uvnitř. Nešlo o nějakou lásku či žárlivost, i když trochu z toho i z onoho v jeho mysli bylo. Arno ale pochopil, že Xena se ze šoku Jedenácté planety vyléčila. A teď tu nemá stání, protože jako každý silný a duševně zdravý člověk nemůže hledat štěstí v klidu, dostatku a strnulé jednotvárnosti takového života – i když si ho neustále připepřuje rušnými zážitky na autodromu. Chce zkusit, co snese její psychika, chce přebalancovat přes duševní propast, do níž ji uvrhly zážitky s Danem. „K čemu je mi duše, když pro ni není trápení?“ vzpomněl si Arno na citát ze staré knihy.

Xenu to k Návštěvníkovi nemohlo táhnout jako k člověku, k muži, k osobnosti – i když v sobě má zrnko Dana. Nemohlo! Očekává od setkání s ním právě pořádnou dávku toho trápení, neklidu, vnitřní trýzně, aby se přesvědčila, že už v ní dříme zdravý a pevný duch. Pak už půjde všechno. Držet ji tady, a třeba jen mlčky, znamenalo týrat sebe i ji. Ať jedná a rozhoduje sama.

Ale v srdci měl led. Ztrátou Xeny ztratil všechno, co na Zemi měl. Tu mu žádná jiná žena nenahradí – stejně jako se nedokázal spřátelit s milými, hodnými... ale až příliš pozemskými lidmi. On a Xena jsou příslušníci téže kosmické rasy.

Rallye mezi Tajmyrem a jižním krymským pobřežím neměla přesně stanovenou trasu a byla nejmódnějším výkřikem ve výuce dopravních krystalobloků, natolik módním, že leckdo pochyboval, zda má vůbec smysl se do takového experimentu pouštět. Přesně byl určen jen start a cíl a vítězem nemusel být ten, kdo přijede první – cestovat se může jak po normálních silnicích, tak přímo terénem, přes louky, pole, močály, lesy, ale v potaz se bral každý pošramocený keřík, každé stébélko, každý cár sedřené kůry ze stromu. Vyptávat se na cestu lidí či IRS bylo samozřejmě zakázáno. Hlavním smyslem tohoto podivuhodného závodu bylo naučit perceptronicou dopravní techniku pohybu v neznámém terénu a vyhledávat optimální trasy. Na Zemi nebylo ničeho takového zapotřebí, šlo o akci, která měla techniku připravit pro práce v jiných světech.

Jeli už pátý den. Arno ve své skupině vedl. Jen jednou šlápl vedle a na břeh Volhy se dostal jinde, než předpokládal, při hledání

mostu se pak musel odchýlit k severozápadu. Hnali se od časného rána do pozdního večera, dokud bylo světlo. Za ty dlouhé hodiny se utahal tak, že spal celou noc beze snů a bez pohybů. Zítřka ho čekala poslední etapa.

Toho dne s kolegou, který řídil druhou soupravu, dorazili na pobřeží Azovského moře u Berďanské kosy. Tady si museli dávat pozor hlavně na to, aby se nenechali zlákat turistickými pěšinami, vedoucími od slepé uličky, k úchvatným zálivům, plážím a písčinám vybíhajícím daleko do moře. Pak už stačí najít suchou cestu přes Sivaš a úkol bude prakticky splněn. Etapoví rozhodčí naznačovali, že by to mohlo být první místo.

Arno si rozestlal přímo na pobřežním písku a doufal, že ukolébán šumem vln, klidně vybíhajících na plochou pláž, brzy usne. Ale nešlo to. Noc byla podivuhodně jasná. Nejdřív se na černém červnovém nebi rozhořelo bílé světlo Arkturu. Arktur, Osmnáctá hvězdná výprava. Velitel se jmenoval Vitold, byl to hromotluk s prostou tváří člověka odněkud z Pobaltí. Tenkrát jsme společně oživovali ovládací soustavy jeho a mé lodi v Hlavním hangáru. Jak to Už je dávno...! Oni se asi právě blíží k cíli.

Na inkoustově černém východě stoupala od obzoru vzhůru Vega. Od té by se za čtyři roky měla vrátit Dvacátá, napovídal mozek. Tam velí Dinastra 80/118, báječná ženská, i když je dlouhá jako žirafa a žádná krasavice. Bezva kluk Din se jí říkalo v Astronautické akademii. A od školních lavic jsme se neviděli, startovala dřív, než se Devatenáctá stačila vrátit ...Měla tam na povel osmatřicet lidí, přesně tolik co já.

V ocase Labutě se jako brilantová jiskra třpytil Deneb. Tam se zatím ještě neletělo, je to příliš daleko. Za ním plachtil někde ke středu hvězdné oblohy Orel. A v něm se v doprovodu dvou hvězdiček dobřela nažhavoval Altair.

Altair!

Plochá obloha dostala hloubku. Ty hvězdičky nejsou v jedné rovině, kdepak, při pohledu o d t a m t u d jsou stejně vzdálené a tlumené jako ze Země. Za nimi, ještě mnohem a mnohem dál, je druhá strana Galaxie, rozpolcená Velkou Štěrbínou. Tu je teď díky vzduchu sotva vidět.

Altair!

Arno věděl z paměti, jak mění svou základní podobu Labuť, Lyra, Kasiopeja, samotný Orel, i všechna jiná souhvězdí, jak vypadají na každém parseku cesty k Altairu. A teď jako by to viděl znovu, jako by si opakoval celou cestu.

Bylo to nesnesitelné. Vstal, otočil lůžko a uložil se nohama k západu – ten jítivý kousek nebe a Mléčná dráha se ocitly mimo Arnovo zorné pole.

Jenže před očima se vynořila jiná konfigurace nebeských těles, takříkajíc galaxie místního významu zvaná Kosmostroj. Arno pochopil, že se ocitl v pasti. Už skoro zapomněl, proč si vybral právě sever, kde v létě není hvězdy vidět vůbec a v zimě jen pár, a to musí být jasno, což se tu nestává příliš často. Kosmostav je z těchto zeměpisných šířek téměř nepozorovatelný.

Všechno se to na něj sesypalo. Podle rotace, která měnila odrážlivost slunečního světla, podle charakteru oběžných drah, podle vzájemné polohy i rozmístění osvětlovacích ramp poznával objekt za objektem. Táhle startuje souprava válcových nákladních člunů poháněná tlačnou raketou TR-100. Matným dnem se obrací k Zemi pomalu rotující tankovací stanice, ke které se právě blíží nákladní planetolet a vysílá rychlé světelné signály. Vlevo od této plejády je vidět hustý shluk jasných skvrnek – to jsou kulové kosmické provozy na výrobu superlehkých vakuových materiálů.

Arno se nemohl ubránit představě, že tam nahoře zrovna byl, dokonce si přesně vzpomněl – to ze vzpomínek hned tak nevymaže! – kde kdo pracoval a pracuje, kde se s kým setkal. Kolik tam má přátel a kolegů, podstatně víc než tady na Zemi! Ale musí se na to všechno dívat odtud zdola ... Tam už nesmí, dokonce ani na tlačnou raketu, na kozlík kosmického kočího.

Bylo to k nesnesení. Arno se obrátil tváří do písku, rozhodil ruce do stran a bušil dlaněmi a zatínal prsty do vlhké pláže.

„Bože můj... bože můj...!“ šeptal, „dal bych za to všechno. Proč mě takhle potrestali?! Když už tam nemohu pracovat, aspoň umřít bych tam chtěl. Dal bych za to cokoli!

Však ona se i dneska najde práce pro ty, kteří smrtí pohrdají – v radiačních pásích u Jupitera, na Merkuru, na Venuši, u Slunce ...

je jich plno, to vím moc dobře Neměli právo soudit mě podle pozemských zákonů, neměli, v žádném případě!“

Té noci už Arno neusnul. Ráno byl absolutně z formy a ze závodu odstoupil.

Rozhodl se, že zpátky na Tajmyr už nepojede.

Eoli se probudil ve svém domku na území Biocentra uprostřed noci, sám nevěděl proč. Rozbřesk se dal teprve tušit, ale hvězdy nad kopulí už začínaly blednout a do černé tuši noci se vkrádala první nenápadná modř. Mladý biolog pocítil neklid, tíživou osamělost, takovou, že si nemohl ani povzdechnout.

Ilo... uvědomil si náhle. Ani jednou jsem se s ním nespojil, co tu není. Jako bych mu neměl co říct, jako by nebylo nač se zeptat. Cekal jsem, až on zavolá mě. Taková ostuda ...

„Eoling 38 žádá spojení s Ilovienaandrem 182!“ vykřikl do koule.

IRS mlčel. Eoli neustále opakoval:

„Ilovienaandre 182! Ilovienaandre, ozvi se! Eoling 38 volá Ilovienaandra, lidé, hledejte ho! Ilo, kde jsi, odpověz mi!“

Nakonec kulové čidlo stručně sdělilo:

„Volaný zemřel.“

To bylo to, co jsem cítil, pochopil Eoli v prudkém návalu zármutku. Zemřel stejně jako žil – bez zbytečných slov.

Před večeří Ilo upozornil:

„Dnes bude chladná noc. Nastrkejte do těch svých kamen co nejvíc dříví!“

„Narážka pochopena,“ ozval se pohotově Eri.

Porozuměli i ostatní orlíci a u večeře se najedli k prasknutí. To bylo také jediné opatření proti chladu. Děti se ke spánku jako obvykle uložily jen tak pod širým nebem na rohože a přikryly se tenkými dekami, které se na rozverně a neposedně spících tělech samozřejmě dlouho neudržely.

Nebylo to poprvé. V noci teplota opravdu citelně poklesla a na jasném nebi se chladně třpytily hvězdy. Zvědavost Bernovi nedala a než se uložil ke spánku, šel se na děti podívat. Orlíci se netetelili zimou a jejich těla vysloveně dýchala teplem z přebytku

spotřebované potravy, která byla lepší ochranou proti chladu než příkrývka. Věděl, že ráno se děti probudí určitě bez rýmy.

Ilo seděl na kameni u vody. Profesor se posadil vedle něj a začal se vyptávat, jaký je mechanismus tohoto jevu, v čem je hlavní fígl.

„Proč by v tom měl být fígl, prosím tě? Jsme teplokrevní, naše organismy jsou ohně o teplotě třicet sedm stupňů a zdrojem tepla je jídlo zpracovávané zažívacím traktem. Co víc bys chtěl?“

„Ale dřív tohle lidé nedokázali.“

„Právě dřív v tom byl ten tvůj fígl,“ pousmál se skoupě biolog. „A my jsme s ním naložili podle přísloví ‚co je tenké, snadno praskne‘. Vaše škoda, že jste si tu nevyužitou možnost nedokázali utrhnout sami.“

Bern se vzdálil. Když o tom tak přemýšlel, musel uznat, že nejde ani o fígl ani o mechanismus – je to obyčejná eskymácká jistota, že sytému člověku nemůže být zima. Tu Ilo dětem vštípil.

Sám pro jistotu odešel nocovat do vrtulníku.

Později Bern na tuto příhodu nejednou vzpomínal, hlavně na tu krátkou a zdánlivě bezvýznamnou rozmluvu. Nic, naprosto nic v Ilových slovech nebo v intonaci neprozrazovalo, že tenhle jejich rozhovor je poslední, že starý biolog už se rozhodl.

Ilo té, noci vůbec neusnul – seděl, naslouchal řeči moře a v duchu probíral celý svůj život. Od počátku, od dob rošťáckých let, kdy byl přesně takový kluk s kulatou tvářičkou jako Eri. Ano, osud mu dopřál život nejen dlouhý, ale taky patřičně plodný. Udělal v něm všechno, co si předsevzal, a ještě něco navíc. Dosáhl opravdu mnohého. Je dokonce učitel.

... Ale to všechno není to pravé – úspěchy, učitelství, bijový fond. To jsou jen příznaky oné plodnosti, ne plodnost sama. Už v mládí, na počátku tvůrčí dráhy, pochopil, že pronikavý rozum, umožňující orientovat se v samé podstatě života lépe a snáz, než je běžné, mu příroda věnovala jako štědrou zálohu na všechno, co by měl vykonat, a že je to odměna nade všechny. Největším trestem by pro něj bylo, kdyby svou prací nemohl vrátit, co mu bylo dáno do vínku. O to však nejde, nejde o prostý účetní výkaz činů, otázkou je, zda byl vždy důsledný a čestný sám vůči sobě. Řídil svůj život, nebo

jen plul v jeho proudu a považoval bezmocné plácání na hladině za promyšlené činy?

Starého pána se zmocnily pochyby a zmatek. Zdálo by se, že zdárné uzavření všech úkolů by mělo přinést klid a vida, nic takového. „Člověk musí žít tak dlouho, kolik je zapotřebí k realizaci všech záměrů.“ Ale tak to přece nebylo, ani zdaleka ne! Kdyby se téhle teze držel, měl se rozhodnout pro realizaci projektu Biokolonizace – a nezajímat se o jeho další osudy. Jenže on chtěl rozhodovat i o těch osudech, a rozhodl o nich tak, až je mu z toho úzko u srdce. Proč?

Nedokázal jsi žít podle vlastních tezí, Ilo!

Podle této teze by se člověk na životě měl podílet přinášením hodnot, tvořivou aktivitou. Pozitivní snahou. A on se podílel hlavně pochybami, odmítáním a spory. Ale v otázce Biokolonizace se přece jen rozhodl správně. Jistě, pro něj a částečně pro Eoliho bylo tohle rozhodnutí bolestné, ale pro svět jako celek jediné správné. Biokolonizace jednou přijde, Eoli celou práci zopakuje nebo se základní myšlenky dopracují jiní, ale do života nevstoupí takříkajíc z rozběhu, nýbrž po dlouhém a důkladném vážení a zkoušení: A – takhle by také lidstvo disponující tolika možnostmi mělo ke každé závažné volbě přistupovat. Jedině takové rozhodnutí bude opravdu spolehlivé ...

A Ilo konečně pochopil největší omyl svého života: On, který jiné (naposledy Ala) přesvědčoval, že vždy se mají cítit spíš částí lidstva než individualitou, sám sebe vždy považoval za jedince, za osobnost, ne za součást celku. Přestože byl především součástí lidstva. Proto veškerou svou energii rovným dílem rozdělil mezi práci a pochyby, mezi své myšlenky a jejich popření – to vše bylo součástí Věcí, všelidského Konání, malou součástí. Proto byla snaha realizovat a ukončit všechno sám přízračná, iluzorní – on nezačínal, proto také nemohl končit.

Až teď, kdy tohle nahlédl a pochopil, vrátil se mu klidný a jasný duch. Toto vědomí, že jeho osobní život je jen částí Života lidstva, pramínek v mohutném toku, se rovnalo pochopení faktu, že smrt není.

Před svítáním zadul vítr od severu a na moři se zvedly vlny. IRS stěhoval cyklon stočený nad Evropou do oblasti severní Afriky.

Ilo obešel špicí děti, ty odkopané přikryl a pečlivě jim podstrkal příkrývky pod těla. Z návětrné strany postavil plátěný ochranný štít. Orlíci by se bez této péče bývali docela dobře obešli, ale Ilovi se zachtělo naposledy pro ně něco udělat. Vida je, jak si hoví na svých matracích! Mějte se dobře a žijte dlouho!

Aldobian spal nahoře ve vrtulníku. Ilo si řekl, že ho nebude budit, pronesl pár vět do informátoru a vydal programovací pokyn. Pak natankoval do biokřidel ATM, navlékl si je a vzlétl.

Letěl podél pobřeží na východ, tam, kde nachovělo předjitřní oblačné nebe. „Nyní již propouštíš, Hospodine, služebníka svého nehodného ...“,“ zadeklamoval si v duchu, mávaje pomalu křídly. Ne, to není ono. Služebníkem jsem nikdy nebyl. Byl jsem naopak natolik svobodný, že jsem si vždy vybíral místo i způsob života, a stejně tak záměry. Teprve když jsem si svůj úděl zvolil, dovolil jsem mu, aby mě zotročoval. otrok jsem pak byl mimořádně pracovitý a trpělivý... A nyní mě nemusí propouštět žádný Hospodin, propouštím se sám.

Stoupal stále výš, chtěl naposledy co nejvíc uvidět. „Nenasytí se oko viděním, nenaplní se ucho slyšením,“ napadly ho jiné řádky z bible. Ušklíbl se – co je pravda, to je pravda! Kolik on už toho v životě viděl, a zajímavějšího, než co pod sebou mohl sledovat nyní: pod levým křídlem prázdné moře, řady vln s bílými hřebeny, dole pruh břehu a příboje, po pravé straně kamenitá pláž, přecházející v zeleň polí a hájů se skupinkami domků... všechno jako kdekoli jinde po světě, A všechno srdci tolik drahé. Sbohem, Země!

Před ním zeza obzoru vyhlédl rudý oblouček vycházejícího slunce. Sbohem, Slunce!

Ale ne, sbohem ne,, Slunce i Země! Nikam neodejdu, z koloběhu látek a energie nevymizím. Loučím se s vámi s takovými, jaké vás vidím teď. Volá mě jiný život, život s jiným smyslem – život tohoto břehu, kamenů, vody, příboje, připomínajícího supění obrovo. To je naše věčnost, ano! Protože z jejího koloběhu nic neuniká. A neodejdu ani já.

Ilo pocítil tíhnutí k tomuto břehu, touhu s ním splynout – jen si hledal vhodné místo.

Zvuk příboje začaly přehlušovat hluboké tóny zvukové boje pohupující se na vlnách. V kilometrové výšce, kde letěl Ilo, se pozvolna rodila mračna, musel poněkud klesnout, aby neztratil zemi z dohledu. Slunce už se vyhouplo nad obzor, ale jeho světlo se jen stěží prodíralo skulinami mezi oblačností. Severák vál v nárazech.

Tady! Ilo odhadl, o kolik ho asi snese vítr a zaletěl dál nad moře. Pobřeží vybíhalo ve skalnatý mys. A nad jeho koncem letící muž v osmisetmetrové výšce odpojil všechna táhla a křídla odhodil – nejdřív levé a pak pravé.

Padal s roztaženými rukama a nohama, jako zkušený výsadkář. Kruh ohraničený horizontem se rychle smršťoval. Rozepjatými rukama jako by objímal zemi i moře – místo, jemuž teď náležel.

Řítil se přímo na světlehnědý obrovitý balvan, vévodící okolním skalám – byl obrovský a oblý jako myslitelské čelo. U jeho paty vybuchovala každá vlna v gejzír velkých krupějí – příboj jásavě zpíval.

Hnědá, šedá, bílá, žlutá, zelená – skvrny skal, vody, příboje, pobřežní zeleně – to vše se přibližovalo až příliš rychle. Duře na okamžik zúzkostněla, oči se zamhouřily samy od sebe – přál si, aby všechno skončilo co nejdřív. Vzchop se! poručil si. A nezavírej oči!

Vracím ti své tělo, země!

Rána.

Krev stékala po strmých bocích skaliska a mísila se s vodní pěnou – slané se slaným.

Ve stále stejné tónině nezúčastněně sténala zvuková bóje. Vysoké vlny se navalovaly na kameny, bušily do nich a

beethovenskými finálními akordy oslavovaly... ne, smrt ne, konec lidského života.

LEKCE STARÉ PEDAGOGIKY

Profesor se už třetí den ukrýval v rákosinách nové delty Nilu, který z libyjské roviny protékal až do zálivu Sidrá. Nepřál si nikomu přijít na oči, dokud mu z kůže neslezou ty skvrny – hnědé ovály, jaké na těle zanechává šťáva zelených slupek vlašských ořechů. Před sluncem se ukrýval ve stínu rákosí, v největším žáru se koupal v teplých ramenech a pak bloudil po písčitých ostrůvcích – soužil se a přemýšlel.

Nešlo jen o ty skvrny, ty by se daly zakrýt vhodným šatstvem, které by hravě dodal IRS. Ale proč by znovu měl chodit mezi lidi?

... Když se toho rána probudil, Ilo pro ni ještě žil, žil v podobě prostorového obrazu v kulovém čidle. Obraz Bernovi řekl:

„Ale, sbohem, už se nevrátím! Dokud nepřijde nový učitel, budeš mít děti na starost. Internátu jsem to už oznámil. Zavolej děti.“

Orlíci rychle vyskákali a shromáždili se kolem informátoru. Ilo každého oslovil jménem, znovu opakoval, že se nevrátí, že mají poslouchat Ala a chovat se spořádaně.

„Jé, kam se to díváš?“ polekala se Ri.

A opravdu, Ilo promlouval k dětem, ale díval se jinam, někam stranou nad jejich hlavy. Protože to už nebyl Ilo, to byl jen záznam jeho podoby a hlasu.

Během snídaně se Bern pokusil s biologem spojit, ať by byl kdekoli, ale dověděl se, že s Ilem už není spojení možné. V rozrušení nepřišel na žádný vhodný způsob, jak to dětem sdělit, a rozhodl se raději neříct nic. A to byla chyba, protože orlíci se ještě téhož dne všechno dověděli z IRS. Nešlo jen o smutek, pláč, pocit osiřelosti a usazeně naléhavé otázky: „Ale, proč to děda udělal?!“ na které profesor neuměl odpovědět, horší bylo, že děti v něj ztratily důvěru.

Nejdřív všechna probíhalo víceméně hladce. Vydali se po trase, kterou určil ještě Ilo na východ a pak na jih, na střední Nil, k

Rudému moři a tam navštívili Núbijský DLK neboli domolisovací kombinát.

Kombinát vyráběl mobilní domky pro rovníkové pásmo. Jeho agregáty chrlily svou produkci přímo na březích Nilu, mezi rychle rostoucími balzamickými borovicemi, v místech někdejší Núbijské pouště. DLK připomínal spíš přírodní útvar než dílo lidských rukou, byl mohutný jako erupce sopky, jenže tahle sopka neničila a nebořila, nýbrž vytvářela hodnoty. Armády těžebních automatů kácely třicetimetrové borovice, odvětvovaly je a vázaly do obrovských svazků. Těch se zmocňovaly pavoukovité elektrolety (rotory nebylo vidět, slévaly se v průzračný kruh, viditelné zůstaly jen kloubové uchopovače a dva malé motory) a přenášely je nad kanál, kde svůj náklad shazovaly do vody. Proud vody odnášel do reaktorového bunkru písek, hliníkosilikáty, soli – zkrátka všechny nezbytné komponenty.

Proudy kalné vody se stáčely do mohutného víru, který mizel v obrovském chřtánu bunkru, půdu i vzduch v blízkém okolí rozechvíval zvuk soustavy mlecích ozubených kol. Hotová drť spodem putovala přímo do forem, kde už nebylo slyšet nic, jen šumění věkovitých dubů stojících nad lisy. Žlutá hmota plnicí formy trpce voněla. Stroj v pravidelných intervalech vyhazoval na běžící pás ještě kouřící žluté domky s okenními a dveřními otvory, všemi vnitřními příčkami, stolem a lůžkem. Vedlejší lis vyráběl sférické střechy, další zase základy s podlahou.

Z obou stran běžícího pásu se čínorodě pohybovaly montážní automaty. Ve srovnání s lisy se zdály miniaturní, přestože si hravě pohazovaly celými domy. Na konci pásu smontované domky brali „pavouci“ a roznášeli je na všechny strany.

Orlíci s Bernem dlouho kroužili nad kombinátem, chvílemi klesali – hledali nějaké lidi. Nakonec je našli na dosti vzdáleném návrší, odkud byl překrásný výhled na Rudé moře. Pod průhlednou kopulí stáli u nástěnné obrazovky s ovládacím pultem muž a žena, kteří činnost kombinátu sledovali a řídili.

Jejich povinnosti nebyly nijak komplikované – obvykle jen pozměňovali výrobní program podle přicházejících zakázek. Právě teď pás přestavěli na výrobu domku se žaluziovými stěnami a krytým

vchodem pro zvlášť horké oblasti. Další série bude mít zešíkmené základy a bude určena k instalaci ve svažitých terénech horských oblastí.

Podnikavci Eri a Lo si hned věděli rady – přivolali ženu a něco jí pošeptali. Kývla hlavou, usmála se a zakývala prstem na kolegu. Všichni se vrátili zpátky k pultu. Stačila se k nim přilepit ještě Ni, ale na ostatní zvědavce Eri a Lo varovně zakřičeli:

„Nechod'te sem, to se nesmí! A ty sem taky nemůžeš, Ale!“

Mají pravdu, řekl si Bern, všichni tam nemůžem, to by se pak děti neměly čemu divit a nad čím jásat. A Bern se rozhodl, že až ta chvíle přijde, nebude ani on na divení a jásání litovat sil.

Ani se nemusel moc přetvařovat. Když k večeru přiletěli na břeh Oválného jezera, stály tam na krásném výběžku u pláže vroubené borovicemi čtyři domky. Ale ty barvy! Obsluha kombinátu se zřejmě snažila vyhovět všem požadavkům. Ty báječné postele, čtyři v každém domku. A ta temperamentní hudba, co zněla z kulových čidel zabudovaných do stěn! A když se za soumraku stěny rozzářily duhovými obrazci, zasténali nadšením i spiklenci Lo, Eri a Ni, kteří to všechno měli na svědomí.

...A u těch osamělých domků nad jezerem všechno začalo.

Ilova smrt Bernem pořádně otrásla – takhle to má být, člověk si žil, jakási sám představoval a jak dlouho sám chtěl, naplno, opravdu užitečně... Kdežto on? Potuluje se po planetě jako bludná ovce. To i nadále zůstane někde za humny skutečného života, bez vlivu na cokoli a světu k nepotřebě?

Biologův odchod ze života v Bernovi zkrátka vyburcoval prahnutí po úspěchu. Pro začátek si řekl, že si orlíky ochočí natolik, aby nechtěli nového učitele, ale cestovali světem jen s ním. A kdyby se to nepodařilo (už dobře věděl, jakou váhu tu má slovo „učitel“ a učitelova osobnost), tak ať si o něm aspoň vyprávějí: „To AL nám vysvětloval... Ale AL říkal... AL nám vyprávěl...“ Copak nedokáže získat srdce těch štěnat ani teď, kdy už nestojí v Hově stínu? On, zajímavý a zkušený člověk, který ví spoustu věcí, o nichž v tomto světě už nikdo nemá ponětí!

Jak je možné, že se mi všechno vymyká z rukou? dupal Bern, který seděl na teplém písku a skvrnitýma rukama si objímal kolena.

... Nejvíc ho samozřejmě ničili ti dva, Eri a Lo. Už od dob vítězství ve sporu o Swifta ho vůbec nebrali vážně; když je profesor chtěl nějak usadit a odkázat do patřičných mezí, neměli pro vtipné odseknutí nikdy daleko.

„Člověk jako živý organismus je natolik komplikovaný, že rozdíl mezi informační vybaveností dítěte a dospělého je mizivě malý, vzrůst a váha nic neznamenaají a nedokazují, protože jinak by z toho mohlo plynout, že nejmoudřejší bytostí na světě je velryba.“ (Tenhle aforismus pronesl Eri.)

„Být dobrým dospělým není těžké, ale zkus být obstojným dítětem, když je ti pár lét a , ještě nemáš žádné vzdělání.“ (To se vyznamenal zase Lo.)

Oba špičkovali zásadně přede všemi ostatními orlíky, ti se radovali, nadšeně tleskali a čekali stejně trefnou odpověď od profesora. Jenže AL byl obvykle tak zaskočen, že než v duchu něco sesmolil, už bylo na protiúder pozdě.

Ale nejvíc profesora zklamaly „příběhy z první ruky“. Rozhodl se, že v této Hově tradici bude pokračovat, tím spíš, že měl co vyprávět a čím rozjitřit dětskou obrazotvornost. Řekl si, že nejvíc by je mohlo zaujmout vyprávění o válce, o vojácích. Sám přece taky býval kluk!

Ach, kéž by se byl do ničeho takového nepouštěl! K líčení bitev a vojáckého hrdinství se ovšem ani nedostal, všechno se zhroutilo už při úvodních „přednáškách“ o výzbroji a organizaci armád. Děti dobře a snadno porozuměly technické stránce věci – jednoduché zbraně existovaly i teď.

Se zájmem naslouchaly popisům mohutných tanků, které dokázaly zbořit dům nebo prokletit cestu vzrostlým lesem, dalekonosných děl, letadel, která se navzájem honila po obloze, útočila střemhlav na pozemní cíle, shazovala bomby a ničila mosty i budovy...

„Ale, k čemu to všechno bylo?“ přerušila jednou jeho vyprávění Ija.

„Copak tomu nerozumíš? Tenkrát na Zemi žilo plno nebezpečných šelem,“ začal ji temperamentně vysvětlovat Fe. „To až dneska na ně stáčí brokovnice nebo elektropuška, ale v dobách, kdy

žil AL..., to se na ně muselo s tankama nebo s kanónem. Nebo se na stáda takových zvířat házely i bomby, vid', Ale?"

Bern se podívil. Ze by nic nevěděly?

„Ne,“ odpověděl, „na zvířata i tenkrát stačily brokovnice nebo lovecké kulovnice. Tahle technika byla určena k použití proti lidem.“

„Snad nám nechceš vykládat,“ spustil s nedůvěřivě pichlavým úsměškem ve tváři Lo, což profesora vždy vyvádělo z míry, „že lidi mohli zabíjet, jiné lidi?“

„Nejen mohli, ale taky to dělali! Když by i se to všechno spočítalo, lidi určitě vybili míň v zvířat než svých vlastních soukmenovců.“

Na palouku před čtyřmi krásnými domky se rozhostilo naprosté ticho. Ija, Ni i dvojčata Ri a Ra zbledly jako smrt a napjatě sledovaly Berná. Kluci se po sobě podívali, pak si někdo snad významně odkašlal, snad se odhodlal k pochybovačnému zamručení.

Aby své podezření potvrdil, požádal Bern o informaci IRS. A opravdu, dětem se ani o válkách ani o masovém vyvražďování lidí jinými lidmi nic neříká, prý na to reagují příliš bolestně a – vyvolává, to nežádoucí anomálie v psychice.?

„No dovolte!“ rozpálil se profesor. „A k čemu to je, taková skleníková výchova, takové pokrytectví. Tady přece jde o součást dějin. Rozhodl se tedy, že těm špuntům otevře oči. Když jim vyloží tohle, tak budou určitě bez ustání opakovat: To AL nám vykládal...“

...Stalo se to z večera. Orlíci našli na svých toulkách okolím ořešákový háj a naklátili si spoustu ořechů. Teď seděli v družném kroužku a loupali silné zelené slupky; prsty i dlaně měli celé hnědé.

A Bern cvrlikal jako slaviček, vykládal o jaderných zbraních, o balistických samonaváděcích střelách, co se dokázaly orientovat podle tepla, které vydechovala města, o stronciových kapslích i o posledním výkřiku válečnického myšlení, se kterým se seznámil před dobrovolným sebepohřbením v poušti Gobi: byla to kybernetická soustava automatické odvety, pro případ, že by na napadené straně nezbyl jediný živý voják... Orlíci louskali ořechy,,, a trochu nepřítomně poslouchali. Jako první nevydržel Eri.

„No dobře, Ale,“ poznamenal moudře, „ale– tohle všechno muselo vyžadovat spousty práce, spousty bojů, nemám pravdu?“

„To bych prosil,“ chytil se toho vděčný profesor, „byla to věc natolik nákladná, že na –ni stačily jen největší světové velmoci. Ostatní se museli třást strachy a k některé se přidat.“

„Tak vidíš. A přitom v té tvé době bylo na Zemi plno pouští nebo prostě liduprázdných území, o moři ani nemluvě, že ano?“ V Eriho hlase zaznívaly obžalobné tóny a očka se zúžila do pátravých štěrbinek. „Hodně lidí žilo špatně, nemohli se dosyta najíst, neměli pořádně kde bydlet – bylo to tak?“

„Ano,“ povzdechl si Bern, „víc než polovina obyvatelstva planety na tom byla moc špatně.“

„A ty říkáš, že zároveň jiní lidé marnili plno sil a vědomostí na to, aby se vyráběly drahé stroje na zničení celého lidstva, místo aby těm chudákům pomohli?“

Tohle už nebyla otázka, na kterou tazatel očekával odpověď – to bylo rétorické konstatování.

„Ale tak to bylo!“

„Tak to nemohlo být, Ale,“ zakroutil kazatelsky hlavou Eri a sáhl na hromádku pro další ořech. „To jsi trošku přehnal, to bude to ‚die Luge‘, jak se to říká ve tvém starém jazyce.“

Orlíci se rozesmáli. Bylo zřejmé, že stojí jednoznačně na Eriho straně, že Bernovi nevěří a že je jim trapně za něj, protože samou chvástavostí zabředl tak, až sám neví kudy kam. Všichni čekali, jak se z téhle motanice vykroutí.

„Jak... jak si tohle můžeš dovolit, der Rotzig!“ Bern vzteky celý bez sebe prudce vyskočil. Tohle bylo už i na něj trošku moc. Jako by nestačilo, že ta štěnata, která jsou ochotna uvěřit v každý Swiftův výmysl, a kdyby jen ve Swifta, oni určitě věří i na královnu Žabku a statečného cínového vojáčka! – nakonec klidně odmítnou čistou pravdu, a ještě ke všemu mu do tváře vmetou nejtěžší urážku, jaké se v tomto světě může dočkat. A zase ten Eri!

Chlapec sice nepochopil, co to slovo znamená, ale stačil způsob, jakým bylo proneseno:

„Sám jsi derócik!“

A profesorova spořádaná duše nevydržela. Popadl kluka za uši, trhl vzhůru, a když se totálně zaskočený Eri vymrštil ze země, ohnul ho, stiskl mu hlavu koleny a trestající dlaň se pustila do práce.

... Bern už v tomhle světě zažil nejednu velkou radost – ale největší potěšení mu působil výprask po pevném a slabou látkou jen chabě chráněném zadku toho posměváčka, a exekuci komentoval:

„Tu máš, tady máš, aby si to příště pamatoval ...!“

Reakci, která okamžitě následovala, neočekával ani ve snu. Mezi orlíky se považovalo za součást dobrého vychování statečně snášet každou bolest – ať už to byly šrámy utržené při hrách, llovy pohlavky nebo jiné drobné nehody ... Ale tohle bylo něco zcela jiného. Děti si spíš srdcem než rozumem uvědomily, že síla, která není v právu, trestá a ponižuje slabší pravdu.

Eri se profesorovi vytrhl a odběhl stranou – ohromení už stačil vystřídat nezvládnutelný vztek. Veškerý civilizační nános z něj spadl a před Bernem stál malý divoch. Vyrazil hrdelní skřek, sehnul se a – bác! – do profesorova čela udeřil první ořech.

Ija spráskla rukama a Ni zděšeně vykřikla. Ale kluci a dvojčata Ri a Ra už pohotově následovali příklad svého uznávaného vůdce. Vzduchem se míhaly zelené i žluté (už očištěné) ořechy – téměř všechny velké jako pěst. Když si po skončení palby masíroval boky, záda a ruce, Bern vedle orlíků proklínal i botanika, který měl ten neopatrný nápad a vypěstoval Vlasáky tak obludných rozměrů.

... Prchal, kličkoval mezi stromy, a v patách se mu hnala banda řvoucích čírt'at. Ale děti mířily přesně, a na profesorových zádech i ramenou každou chvíli mlaskavě pukl další zelený náboj. Nejhorší ze všeho byla šťáva ze slupek, která na kůži zanechávala ohavné nesmyvatelné skvrny.

Příštího rána byl Bern celý skvrnitý, jako jaguár.

A teď aby se celé dny ukrýval v houštinách a rákosí – taky jako jaguár.

Vlastně ne jako jaguár – jako člověk, který se ocitl na konci cesty a nemá představu, jak žít dál. Život ho znovu odkopl, odmrští. Jenže zatímco poprvé si za to mohl sám, protože se neubráníl malomyslnosti, tentokrát – čeho se to dopustil tentokrát? Co udělal nebo řekl tak zavrženíhodného? Snažil se, seč mu síly stačily.

A k čemu jim asi byla ta tvoje pravda, která deptá ducha, k čemu potřebují vědět, jak lidé uměli zabíjet a zabíjeli? K čemu to potřebují,

ti budoucí dospělí, které čeká tolik práce? Všechny jejich myšlenky musí být obráceny k tomu lepšímu, co lidstvo čeká.

Jako by si to v něm pomyslel někdo jiný, a byl to soud jasný a definitivní.

... Opravdu, co ho to napadlo, vykládat jim o starých zbraních? Pro tu drobotinu je pojem „raketové zbraně“ stejně nesmyslný jako by ve dvacátém století bylo slovní spojení „autobusové zbraně“. Rakety – to je jen trochu zastaralý typ kosmických dopravních prostředků, nic víc.

Vlastně ne, ani o to nejde. I kdyby se orlíci chovali sebenezávisleji, i kdyby se sebevíc snažili slovy i činy demonstrovat svou svěbytnost a samostatnost, stejně to dál budou děti ve světě dospělých. Proto věděly, a moc dobře, jak moudře a krásně dospělí svůj svět vybudovali. Dospělí pro ně byli ztělesněním moudré lidské síly – až vyrostou, budou taky takoví! A najednou mají uvěřit, že kdysi, nevádí, že je to už dávno, dospělí vyváděli takové hlouposti... Ne. Blbost. Die Luge.

Bern se rozesmál, ale vzápětí ho smích zase přešel. Ted mu nemůže být do smíchu: co bude dělat, jak bude žít...? Mohlo to klidně vyvrcholit něčím jiným než těmi superzbraněmi. V tom skandálu prostě vy kvasila nepřízeň dětí vůči jeho osobě – nemohly se smířit s jeho falešností, egocentrismem a z jejich hlediska až chorobnou sebeláskou. Cítily to v něm. Psychická neslučitelnost existuje také, stejně jako fyziologická. Prostě se s tím hle vším, je tu cizorodým prvkem.

Tahle myšlenka jako by taky nepatřila jemu – je nějak nová, zvláštní. Bern o sobě nikdy neuměl uvažovat tak obžalobně. Co to má znamenat – pokání po přestálém neúspěchu nebo snad ... Celý se schoulil.

Ale to ne, ne! Jsou to trumberové, kořata – čemu mohou rozumět? S dospělými přeci uměl vyjít.

... A o to právě jde, že život ho odvrhl prostřednictvím dětí – se vši jejich nehotovostí a nedokonalostí, ale také s jejich přímočarostí. Odvrhl ho nadobro. S konečnou platností. Pro něj už není cesty zpět.

Bern unaveně sklonil hlavu nad kolena. Co teď? A zeptat se není koho... Kdybys věděl, jak zoufale už mě nebavíš, Alfréde Berne!

Vyskočil na nohy jako uštknutý. Cože?! Koho už nebaví?!

AGÓNIE ZROZENÍ

Bern utekl od místa, kde právě seděl – jako by za jeho útrapy mohlo to místo. Všechno se v něm napjalo v očekávání nebezpečí, kterému je třeba vzdorovat.

Na kraji ostrůvku leželo mezi vodní zelení cosi protáhlého. Nejdřív si myslel, že je to shnilý kmen nějakého stromu, ale když přišel blíž, zjistil, že je to pětimetrový krokodýl, omývaný kalnou vodou. Zvíře leželo plochým břichem na mělčině. Vypouklé oči zpola přikryté víčky na Berná zíraly s lenivě ironickým očekáváním. Berná to rozzuřilo.

„Copak, čekáš na svou chvilku, ty vykopávko?“ zasyčel, a přistoupil až k němu. „Tisíce let našeho panování pro tebe nic neznamenají, co? Ale tu radost ti neudělám, a táhni...! No tak, bude to?!“

Krokodýl se pohnul, neochotně odvrátil strašlivou tlamu, vklouzl do větší hloubky a odplaval. Bern se vzpamatoval a celý se roztrásl. Jako by to zvíře nezahnal on. A ta slova... Vyšlápl si na takovou obludu, to by od sebe nečekal. To zvíře ho klidně mohlo překousnout vejpl. A ono uteklo. Že by bylo po jídle?

Profesor se posadil do písku. Noc přicházela tropicky rychle. Černé nebe zaplavily hvězdy. Když na ně Bern pohlédl, pochopil, že sedí nesprávně. Musí se posadit jinak, obličej by měl směřovat do míst vlevo od Polárky, která už svítila nad obzorem. Otočil se a zvedl hlavu – teď je to správně, vlevo, na západě plápolá ve světlejší části oblohy Venuše, přímo nahoře jen o málo tlumenější Jupiter, vpravo žhne žltorudé světýlko Marsu. Měl před očima celou rovinu ekliptiky, rovinu rotace planet a silových polí kolem Slunce.

Snadno si dokázal představit, či spíš uvědomit ohnivou osu tohoto grandiózního kolotoče; představivost rozšířila do nekonečna i samotnou rovinu včetně té její části, již zakrývala planeta. Všechno se pohybovalo a otáčelo, všechno bylo a také vypadalo trojrozměrné: Venuše ubíhala dolů kousek před Zemí, Mars s Jupiterem zůstávaly vlevo vzadu. Za vírem Sluneční soustavy plynuly další hvězdné

proudy, unášené z hlediska nejbližších těles tam, kam se právě díval – řečištěm galaktického rukávu směrem k souhvězdí Cefeia.

Bylo to pocitové chápání podstaty Galaxie. Předávalo duši klid a sílu ale byl to cizí klid a cizí síla.

„Já nechci!“ zařval profesor, vyskočil a zatřásl pěstmi. „Já to nepotřebuju! Ať je nebe klidně ploché!“

Přestože už zavanul večerní chlad, až se zapotil – takový dostal strach. Nebezpečí cíhalo uvnitř a on pochopil, že se v něm probouzí jiný člověk, muž s jinými vědomostmi a odlišným vztahem ke světu. A tomu novému byl on, Bern, vyloženě proti mysli.

„Táhni, zmiz, tohle ti nevyjde!“ Běhal po písku a bušil se pěstmi do hlavy a do prsou. „Nedostaneš mě! Já jsem Alfréd Bern!“

Ano, jistě, Bern. Profesor Alfréd Bern, který odhodil svou dobu a přeskočil přes tisíce příčin daleko do světa následků. Ale mohly být klidně jiné, ty následky, pocházející ze stejných příčin. I ty sám jsi přece příčina...

„Cože?! Já?! Ale proč?“

Jsi taky příčina. Vytrhl sám sebe z minulosti a tak jsi ji připravil o činy, kteréš tam mohl vykonat ...a dalo se od sebe očekávat hodně, byl jsi vědec, kapacita, světlo. A teď si vzpomeň, s jakými pocity jsi studoval dějiny let, která jsi prospal, Oteplení, ekologickou krizi... vzpomeň si na tu škodolibou spokojenost: mně se to všechno vyhnulo, heč!

„Nech toho!“ zapřísahal Bern vnitřní hlas, který přesně zasahoval skryté rány a vady na duši.

Ale ne, nenechám, potřebuješ to – a nehraj si na utrpení. Nejsi sám, kdo se stal uprchlíkem před vlastní současností, příčinou budoucích katastrof, bylo vás hodně. Jenže ti jiní většinou unikali jednodušeji – uchýlovali se k úzce specializované profesi, štvali se za úspěchem, soustředili se na lásku, na rodinu, –někdy dokonce na obchodní či politické pletichaření... jen aby neuvízli v záležitostech společných, všelidských. Tys ses vykroutil originálněji a dostal ses ze všech nejdál.; „Ahá, posmíváš se! Ale po tvém stejně nebude! Tohle je moje tělo ...!“

Tvoje tělo by shnilo v lese už loni na podzim. Kolikpak toho v tom těle je skutečně tvého?

„To ne, to se ti nepodaří! Buď tu budu já, nebo nikdo!“ Bern si křečovitým pohybem vytrhl z kalhot pásek, udělal na něm smyčku a horečnatýma očima pátral po stromu s větví, přes kterou by svou improvizovanou oprátku přehodil.

Skvělé, skvělé! Teď ses představil v celé své kráse, Alfréde Berne, pěkně v barvách! poškleboval se stále zvučnější vnitřní hlas. Kvičíš jako podsvinče: „Jáá! Jen jáá.. J“ S tímhle kvičením jsi zalezl do šachty a zase ses s ním vyhrabal ven. Nedělej hlouposti, slyšíš mě? Nemá to cenu. Okolnosti vycházejí vstříc tomu, kdo má tvrdší národu. Ať se pachtíš, jak chceš, je s tebou konec, ke kterému tě odsoudila logika tvého života ...

Strom tu nebyl nikde, jen rákosí. Na sousedním ostrůvku však Bern zahlédl v dohasínající záři červánků něco, co snad mohlo být aspoň pahýlem. Se vzrušeným supěním se po prsa ve vodě přebrodil přes úzké rameno a vrátil se do vysokého rákosí. Ten jeho pahýl bylo kulové čidlo na vysokém stojanu.

Klid, Ale, a bez hysterie bych prosil, umravňoval ho teď hlas. Chceš žít? Klidně si žij, nikdo ti nebrání. Ale jak? A proč budeš Žít? Odpověz si sám: Umíš si představit svůj další život?

Čidlo už zaznamenalo přítomnost člověka a rozsvítilo červený signál připravenosti.

„Ahá... tak ty jseš i tady, fízle krystalická!“ zachroptěl Bern. „Tak mi to řekni aspoň ty, všeznátku, orákule , elektronickéj.. V čem spočívá smysl života? Zjev to laskavě Aldobianovi 42/256!“

„Čího života?“ upřesňoval si z dvoumetrové výše nezúčastněně informátor. „Pokud jde o tvůj, tak už v ničem.“

Bern zasténal, sevřel hlavu do dlaní a klesl na písek. Žádná budoucnost ho nečekala.

Člověk, který nevěděl, kdo vlastně je, se vzbudil za svítání. Vedle něj na růžovém písku stála překrásná žena, žena z jeho snů. U nohou jí ležela biokřídla. Modré oči ho sledovaly velice něžně a se skrývanou obavou.

Člověk zavřel oči, musí si ověřit zda to není sen. Ne, žena zůstala ukryta za víčky, v realitě. Zase oči otevřel. Klesla na kolena a prohrábla mu vlasy nad čelem.

„Probud' se, Dane! Vstávej, ty ospalče!“

Ta gesta, slova, hlas – všechno bylo známé a dojemně milé. Posadil se, rukama se za zády zapřel do písku a nevěřícně si ji prohlížel: husté šedé vlasy, stažené dozadu, čistá tvář s nepatrně přizvednutým nosem, srostlé černé obočí (věděl, že když se neusmívá, vypadá to obočí jako zamyšlené), oblé, jistě vedené linie těla, rukou, ramen.

„Xeno?!“

.., Indexové jméno Alimoxená 33/65, které mu v informaci uvedl IRS, si se ženou, o které snil, vůbec nespojoval. A prosím – teď to přišlo samo.

„Xeno, ty ... jseš?“ Vstal.

„Jsem,“ odpověděla a vzhledla k němu, „a pořád jsem byla, kam bych se poděla. A ty... ty jsi Dan?“

Přikročil blíž a objal ji. Ruce měla opravdu teplé a silné. Zakusil okamžik štěstí oslnivého jako záblesk, když líbal oči s hebkým obočím, rty i šíji. Ale – okamžitě mu myslí projela myšlenka: Takže to nebyly fantasmagorické sny? Odtáhl se od ní.

„Počkej... já nejsem Dan. Jsem... Bern?“

AL? Nevím. Jako bych se zrovna narodil Ničím si nejsem jist. Ale dobře, zkusím být Dan...“ Zpytavě se podíval na Xenu, která před ním stála s bezmocně svěšenýma rukama.

„Řekni mi, co se stalo s Danem, vlastně se mnou, jistě, se mnou! Co se s námi stalo na Jedenácté?“

„Ale... to přece musíš vědět sám. Zaletěl jsi příliš vysoko a biokřídla to nevydržela. Zachvátil je kyslíkový šok, který způsobil křeče... Spadl jsi ha nožovou skálu a tělo se roztříštilo. Našla jsem jen tvou hlavu. Uložili jsme ji do živného konzervačního roztoku...“

Xenin hlas zněl žáčkovsky rozechvěle, prosebné. Jako by ho chtěla přimět k souhlasu s tím, co říká. To mu dodalo jistotu. Znovu k ní přistoupil a uchopil ji za ramena:

„Křídla vydržela! Ty křeče nepostihly křídla, ale mě. Celé tělo mi to zablokovalo, přece jsem ti to radároval. A nevadila ani výška, ani přebytek kyslíku. Udělaly to Améby!“

Ještě nikdy v životě neviděl, aby se někdo takhle vylekal. Tvář ženy před ním zešedivěla, zřitelnice ve zmrtvělých očích se smrštily v nepatrné tečky. Cítil, jak ji roztřásla zimnice.

„Co je ti?“

Přitiskla náhle vychladlou tvář k jeho a přerývavě a žadonivě zadrmlila:

„Nic... žádné Améby... tam nebyly..., žádní Vyšší Prvoci.“

„O Vyšších Prvocích jsem přece nemluvil!“ přerušil ji vítězoslavně.

„Nač bys o nich taky mluvil... Nebyl tam nikdo. Obyčejná prázdná planeta, skoro bez života, jen pár mikroorganismů... A ve vodě nebylo taky nic. A už o tom nemluv, Dane.“

Oni by... nevím, jak by to udělali, ale pomstí se a zabijí tě znovu, i tady. Je to jen výplod naší psychiky, rozumíš? Nic tam nebylo: ani živé moře, ani domky ...“

„O domcích a o moři jsem taky nemluvil!“ Cítil, že mu srdce bije stále silněji. Už to věděl určitě – ty sny, to nebylo blouznění!

„O ničem tu nemluv, Dane, a radši se na nic nerozpomínej!“ naléhala zoufale. „Dostanou nás i tady... nějak sem proniknou, jinou dimenzí, rozumíš?“ .

Už začínal chápat. Sevřel Xeninu tvář v dlaních. V očích jí zastydla živočišná hrůza.

... Bylo jí těžko, nevýslovně těžko. Dokonce na okamžik zalitovala, že sem letěla.

Chtěla s celou tou historií jednou provždy skoncovat, zbavit se pocitu viny (neznámo vůči komu) a strachu (neznámo z čeho), očistit se a vrátit se k Arnovi. Ale dopadlo to úplně jinak – když v nilské deltě našla toho muže, když ho spatřila, tak zuboženého, stočeného v písku do klubíčka, oslovila ho „Dane“ spíš jen proto, aby mu vlila do žil nový elán... a skutečně v něm probudila Dana! A začalo něco příšerného, bolestného – z cizí tváře se na ni dívaly cizí oči, v nichž jiskřil Danův pohled, pohled pronikající až na dno srdce a požadující celou pravdu o tom, co chtěla zamlčet, co chtěla zapomenout.

Xena nevěděla, že Dan se v Bernovi probouzel už dlouho – situace, o níž si myslela, že ji vyvolala sama, byla ve skutečnosti zákonitá, nevyhnutelná.

„Tak ty jsi... zničila záznamy, videobloky i výsledky měření? Tys zaznamenala a nahrála jen to, co ti oni ukázali a vnutili, ano?“

Rychle kývala a pokusila se uhnout pohledem.

„A co paměťové mozaiky tamté Améby, co se s nimi stalo?“

„Nevím... já nevím nic, Dane!“ Vytrhla se mu a poodběhla.

„Co jste to s námi udělali, bestie..?“ Sklonil hlavu, zaťal pěsti a jako by se upřeně díval skrz celou zeměkouli.

Tento okamžik bychom patrně měli považovat za definitivní konec Berná, naprosté vytlačení jeho osobnosti vědomím probuzeného Dana. Tak naprosté, že se plně obnovila pocitová galaktická orientace, která je vlastní jen astronautům se zkušenostmi z dalekých kosmických cest. Právě proto se teď díval dolů, tam, kde za Zemí v souhvězdí Orla zářil Altair.

Osobnost je vztah. A jakmile se změnil tento vztah, změnilo se všechno. Obrozený Danův duch obnovoval svou někdejší cílevědomost, sestavoval fakta do snadno zvládnutelných přehledů a rozhodoval o tom, co kam patří:

To jemu, Danovi, přesněji řečeno jeho mozku transplantovali nedokonalé tělo toho smolaře Návštěvníka ze Zemské epochy, ještě ke všemu silně pošramocené opočlověčí smečkou ...

a transplantovali ho proto, aby ho strojomatka mohla „přesít“ na míru jeho rozumovým kvalitám a astronautské zkušenosti; z čehož plyne, že ...

období Bernových toulek bylo vlastně jakýmsi „záběhem“, „startem“ jeho mozku v novém organismu.

... Jako když pracuje první stupeň rakety, těžkopádný primitivní kolos, vycpaný palivem a okysličovadlém, aby předal energii kosmické lodi, aby jí propůjčil potřebnou rychlost pro dosažení oběžné dráhy a sám se nakonec zřítíl zpátky do hustých vrstev atmosféry a tam zanikl. Jistě, tenhle raketový nosič byl trochu svéhlavý, trochu střechoval, ale nevádí – všechno dopadlo tak, jak mělo.

Takže sbohem, profesore! Vzpomínáte si, co jste říkal v poušti Niemayerovi? „Mé já je nahé vším, když nejsem já, není nic!“ Teď tedy nejste, a svět si toho ani nepovšiml.

... Eridanoe, astronaut a vesmírný badatel, zatíнал pěsti a díval se pod nohy. Co to s námi udělali! V žilce na spánku tepala zdravá rozkacenost. Dobře si to vymysleli, jen co je pravda. Jsou to zkrátka Vyšší Prvokové. Kdyby je bývali zabili oba, na Jedenácté by přistála

další průzkumová skupina. Ta už by si počínala opatrněji a byla by v neustálém spojení s lodí. Zpracovat nás oba psychicky by se jim bývalo taky nepodařilo, Xenu zlomili až mou smrtí... Takhle trýznit lidi ve jménu vlastního močálového štěstíčka! Fuj!

Zvedl oči od Země, od Altairu, a v těch očích byla bolest a pohrdání. Část těchto pocitů bez jeho vůle zasáhla i Xenu. I beztak už tu stála jako spráskaný pes, a tohle ji dorazilo. Danův pohled zvládněl, víčka se přimhouřila a do obličeje se vrátil úsměv. Xeně to připadalo zvláštní a zároveň ji to moc potěšilo, když spatřila ten úsměv přizvedávající tváře, úsměv bojovníka, úsměv člověka, kterému obtíže a nebezpečí obvykle přidají na náladě. Danův úsměv – který si tak dobře pamatovala a který měla tolik ráda.

„To nic, Xeno,“ povzbudil ji. „Jsem spolu, všechno ještě přijde!“

S krátkým vzlyknutím se mu vrhla do náruče.

Na Gobiské Biocentrum se snášel večer. Eoli zrovna dával laboratoř do pořádku po posledním pokusu, když kulové čidlo náhle hlásilo:

„Eolinga 38 volá Eridanoe 35/70 a Alimoxena 33/65.“

Pokus se nepodařil a Eoli se cítil prachmizerně. Tahle zpráva ho ohromila: Eridanoe? Ten, jehož mozek byl spotřebován při operaci

Návštěvníkovy hlavy? To by ,mě mohl z onoho světa zavolat taky Ilo... Zastavil se se smetákem v ruce uprostřed sálu:

„No dobře, ukaž se, Eridanoe.“

V kouli vznikla šedivá hlava, známá tvář s Jemnými rysy. Vedle ně] stojí nějaká krásná žena.

„Ach tak, AI! Zrovna si říkám, kdo si to ze mě tak hloupě střelí.“

„Nejsem AI,“ zavrtěl hlavou muž, „a o žertech nemůže být řeči. Aldobian 42/256 už není. Tohle je Xena a já jsem Dan. Připrav pokus se zpětným viděním, Eoli. Zítra přiletíme. Máme nač vzpomínat a musíme toho lidem plno sdělit. O Jedenácté planetě.“

SDĚLENÍ IRS

Pozor! Za šedesát minut začíná přenos mnemotechnického referátu (podle metody „zpětné vidění“), který podají dva účastníci Devatenácté hvězdné výpravy Eridanoe 35/70 a Alimoxena 33/65 o Kontaktu s inteligentními bytostmi v planetární soustavě Altairu. Vysílá každý čtvrtý informátor. V zájmu snížení náporu na informační síť v místech s velkou koncentrací obyvatelstva doporučujeme přesunout Laputy do těch oblastí Země, kde je nyní večer nebo noc a využít jejích spodní části jako projekčních ploch. Pozor! Za padesát osm minut začíná přenos mnemotechnického referátu...

Arno se shodou okolností ocitl právě v takovém místě se zvýšenou koncentrací obyvatelstva – na jižním pobřeží Gondwany, kde se propadla část korálových základů a shromáždila se tu velké Skupina dobrovolných opravářů.

Pracoval v oddílu hlubinářů a prozkoumával opěrné sloupy na samém okraji pevniny. Do prací se zapojil teprve nedávno, skoro nikdo ho tu neznal.

Když oznámení poprvé zaslechla hlubinářská parta a skupina projektantů, okamžitě

startovalo několik vrtulníků, které hodlaly dohnat Laputu, jež tu před pár hodinami proletěla, než se jí zmocní někdo jiný. Když ji dohnali, zapřáhli ostrov, odtáhli ho zpátky a lány ho zajistili tak, aby viset tři sta metrů nad zemí.

Krátký den vysokých jižních šířek právě končil. Na pevninách a ostrovech té části země, která se nořila do noci, dělali lidé totéž co tady – ne že by tak zodpovědně reagovali na výzvu IRS nepřetěžovat informační soustavu, spíš z jiných, Čistě lidských důvodů. Pro dokonalé vnímání takové události, takové informace je nejvhodnější obrazovkou dno létajícího ostrova, vznášejícího se uprostřed noci mezi hvězdami, nejvhodnějším zvukovým efektem mohutný hlas masového translátoru a nejvhodnější společností velký zástup lidí, pocitově naladěných na stejnou vlnu. Stejně jako tady na pobřeží Moře Svornosti se i jinde lidé pohodlně usazovali pode dny Laput – někdo jen tak v trávě nebo v písku, v houpacích sítích či na střeších – aby se jim co nejlépe koukalo k nebi. Projektory při tomto způsobu předávání informací poskytovaly obraz o velikosti stokrát sto metrů.

Jakmile vyslechl oznámení IRS Arno, zmocnila se ho naopak touha být sám. Nohy ho samy odnesly do tmavého údolí, k travnatému svahu, odkud bylo na dno ostrova ještě taky docela dobře vidět. Byl zničený a rozvrácený, jako snad ještě nikdy v životě. Pro veškeré obyvatelstvo se tato zpráva stala senzační, ohromující novinkou; pro něj však tato nevídaná senzace měla příchut' příšernosti.

Takže tam, na Jedenácté planetě, Altairu žily inteligentní bytosti. Dan s Xenou s nimi navázali kontakt. A on si vůbec ničeho nevšiml, ani nejmenší podezření mu v mozku nevyklíčilo, jen koukal co nejrychleji zmizet i s pološílenou Xenou a Danovými ostatky. A to bylo všechno, na co se zmohl. Nechal si uniknout to nejpodstatnější, hlavní cíl člověka mezihvězdného úsilí! Přestupek, za který byl odsouzen k nesamostatnosti, byl ve srovnání s tím dětskou lumpárničkou.

Zatím je jeho jméno mezi astronauty obklopeno soucitným mlčením – takhle může jednou pohořet každý. Ale teď ... teď už aby ani mlčení ani soucit nečekal; je to ostuda na věky věků. Velitel hvězdné výpravy, který přehlédl Kontakt!

Když ho před šestatřiceti lety Rada kosmocentra schválila do funkce velitele Devatenácté, byl šťastný, byl nemožně hrdý, dokonce se potají sám sebou kochal. Teprve teď však v plné míře pocítil zodpovědnost, již na něj takové jmenování uvalilo zodpovědnost před dějinami.. Úspěchy a triumf vždy patří celé expedici, kdežto každé šlápnutí vedle, každá chyba, bude navždy spojována se jménem velitele.

Arno si zatím ani neuměl představit, jak bude žít dál.

„Pozor!“ zazněl znovu hlas z translátoru a v několikanásobné ozvěně se přebalil přes noční ztichlé louky, pláže, přes vodní pláň. „Za pětadvacet minut začíná přenos z Gobiského Biocentra, ve kterém budete svědky referátu o Kontaktu s rozumnými bytostmi v planetární soustavě Altairu; Referovat budou astronauti Devatenácté výpravy, která se uskutečnila...“

IRS se zaměřil na základní informace o Devatenácté, o jejím personálním složení o okolnostech startu, výzkumech, přinesl podrobnosti o Danově tragické smrti, o transplantaci částí jeho mozku do Bernovy hlavy a o probuzení astronautovy paměti a celé jeho osobnosti. A přestože se na improvizované nebeské projekční ploše jeden za druhým mihaly výjevy, které Arno důvěrně znal a které mu vždycky rozbušily srdce v těle – hvězdolet, ve kterém se svými lidmi startoval za hranice Sluneční soustavy (je to vlastně kónická cisterna s anihilátem, na jejíž užší konec je navléknut „preclík“ obytných a pracovních prostor, kdežto na tom širokém je umístěn neutridový reflektor pohonné jednotky) a na němž se také k Zemi vrátil (v té době však už z gigantického kužele zůstávala jen špička, „preclík“ a reflektor, který se ovšem taky patřičně zmenšil a nastěhoval se do těsné blízkosti obytné části), schéma letu a stručný přehled akcí v planetární soustavě Altairu, tváře jeho přátel i jeho vlastní, vyznařující klidnou tvrdost a rozhodnost žádné vřelé čity to v něm nevyvolalo. Byl vrcholně napjatý.

Vylezl až na návrší a pohodlně se uložil tak, aby si hlavu mohl opřít o měkký drn. Na dnu Laputy už se ukázala Eoliho laboratoř, sám její pán, jenž se soustředěnou, vážnou tvář pobíhal kolem Xeny a ... toho samozvaného Dana, kteří byli oba doslova omotáni vodiči spojujícími jednotlivá čidla s aparaturou. Arno si pozorně prohlížel

zejména jeho – je šedovlasý, výborně stavěný (nebo spíš výborně uplácený ve strojomatce?), tvář má jemné, pravidelné rysy, rty jsou sevřené... ne, to není Dan. Tenhle muž nemá se zahynulým kamarádem nic společného. Zvláštní je, že Xena se po něm co chvíli něžně podívá. Tak teď se ukáže, kamaráde, předvedeš nám, co znáš a umíš. Vydávat se za Dana by nestačilo. Mnohem těžší je jím skutečně být! V téhle myšlence jako by se blýskla tajná naděje, že samozvanec beznadějně propadne. Je to přece právě on, kdo obohatil současný slovník o výraz „die Luge“!

Laboranti připojili ke spánkům a lícním kostem i k zápěstím spočívajícím volně na opěradlech poslední biosondy a natahovali poslední kabely ke kontrolnímu panelu. Tenhle obrázek Arnovi připomněl starý filmový týdeník, ve kterém se ukazovala prověrka podezřelých na takzvaném detektoru lži.

No prosím, tak ať se tedy Eoliho přístroje stanou detektory pravdy o všem, co se stalo na Jedenácté. Ať je ta pravda jakákoli!

Ale co to tehdy opominul, co to mohlo být?

NA JEDENÁCTÉ

„Předposlední z tuctu Altairových planet,“ pokračoval už v té chvíli hlas IRS, „je od ústřední hvězdy soustavy sedmkrát dál než naše Země od Slunce. Díky mnohem větší jasnosti Altairu však na povrch planety dopadá prakticky stejné penzum tepla a světla jako na naši planetu. Rok Jedenácté trvá čtyři pozemská léta, jedna rotace kolem osy pak čtyřiaosmdesát a půl hodiny. Osa je na rovinu ekliptiky kolmá, takže roční období bychom tam nenašli. Průměr planety je dvakrát větší než průměr Země, ale přitažlivost je, zřejmě díky menší hustotě hornin, z nichž se skládá, jen o desetinu větší než pozemská.“

Na dně Laputy se objevil oranžový srpek planety. Osvětlovalo ho vzdálené a malé, ale nesmírně jasné sluníčko – Altair. Arno si dobře vybavoval jeho bílý terčík, zbavený jakéhokoli teple žlutého slunečního odstínu.

Srpek – uvnitř mlhavě rozmazaný – se zvětšoval, až i s neviditelnou noční částí planety zastínil hvězdy. Tvář Jedenácté

téměř úplně pokrývají pruhy bílých mračen. Nemnoha mezerami v oblačnosti prosvítají ostrůvky s nápadně, jakoby až uměle členitým pobřežím, rozeté v šedozeleném moři. Mysy některých zapadají jako zuby ozubených kol do zálivů jiných. Na vodní hladině se lesknou odrazy oslnivě bílého Altairu.

Arnovi se tyhle záběry vryly do paměti nakolik, že zavřel oči a už předem věděl, co ukáže Danova a Xenina paměť dál – ani k tomu nepotřeboval záznam průzkumné družice, kterou tenkrát výprava vypustila.

Planeta už zaplnila celou projekční plochu, rychle a rozmazaně se zamíhala oranžovorůžová oblaka – to průzkumná sonda brzdila padáky a vstupovala do atmosféry. Dál je jen mlha, průzkumný automat prolétá oblačným příkrovem.

Sondy vyslaly na družici a družice dál na hvězdolet nejen první obrazové záznamy z Jedenácté, ale i analýzy vzorků atmosféry, vody i půdy na místě přistání – tedy to vůbec nejdůležitější. Atmosféra obsahovala dostatek vodních par a zároveň prakticky stejná procenta kyslíku, dusíku a kysličníku uhličitého, což napovídá, že byla evidentně odvozená. Samo o sobě to však ještě nic zvláštního neznamenal. Podobné atmosférické podmínky byly objeveny i u dokonale mrtvých planet Siria A, Fomalhautu či Procionu. Jen ve zkamenělé půdě se našly nějaké mikroorganismy, které měly na svědomí uvolňování plynů z hornin, a to byl celý život! Na Jedenácté sondy ve vzduchu zaznamenaly přítomnost primitivních bakterií. Voda v moři byla mírně slaná.

A to bylo všechno. Ani další rozbor, ani superpečlivé studium snímků, doslova po čtverečních milimetrech, ani zpracování fotodokumentace v perceptronických identifikátorech nezjistily žádné známky třeba jen primitivních forem života v podobě rostlin či nejjednodušších vícebuněčných organismů, natož nějakých vyšších forem to Arno věděl lépe než leckterá fakta z vlastního životopisu. A odvozená atmosféra? Při vhodné teplotě a vlhkosti atmosféry (obě tyto podmínky byly splněny) se o ni stoprocentně mohly zasloužit mikroorganismy.

... Projekční plocha už ukazuje nový pohled – bláznivou rychlostí se střídají, mihají a zvětšují šedé, žluté a opálové skvrny

ostrovů, kdežto ty zelené a smaragdové stužky mezi nimi – to je voda. Všechno se to blíží, je vidět stále menší kus povrchu, už je tu pruh nízkého pobřeží s mírnými vlnami nabíhajícími na břeh jedna za druhou, a na tuto pláž už dosahují dlouhé stíny okolních kopců. To Danova a Xenina raketa klesla těsně nad povrch a hledala vhodné místo na přistání. Arno to znal z vlastní zkušenosti, když je dva přiletěl hledat.

Raketa se nakonec posadila na „severní“ konec exotického souostroví, které se rozkládalo v rovníkovém pásmu planety. Tady astronauti opouštějí výsadkový člun a poprvé sestupují na půdu Jedenácté. Efekt osobní přítomnosti, vyvolávaný zpětným viděním, byl tak dokonalý, jako by Arno sám konal první kroky po povrchu neznámé planety a rozhlížel se po ní.

Drobné zelené vlnky olizují šedý písek, vpravo u vody je vidět nějaké pórovité balvany (pískovec? vápenec?), v místech, kde se kamenů dotýká mokrá písek, je vroubí nadýchaný lišejník. Vlevo moře, poseté třpytkami zčeřených vlnek, nad hlavou bílá oblaka, mezi nimi čárky nebe, díky značnému obsahu kyslíku sytě modrého. Mraky tvoří velkolepé stavby – přízračné mnohopatrové věže, hrady, horské hřebeny se sněhobílými vrcholky. Některé z vrcholků oslnivě září v paprscích neviditelného Altairu.

Čí je asi tohle vidění? zamyslel se Arno. Ze by jeho? To snad není možné!

Ano, soudě podle rozvážného, rozmáchlého pokyvování viděné krajiny se v chůzi rozhlížel Dan, a obraz teď věrně reprodukoval i rytmus jeho kroků.

Opravdu. Pohled přešel stranou a u jednoho z balvanů zachytil skloněnou elegantní postavičku v lehké kombinéze a, průzračně přilbě (tu si brali pro jistotu, kvůli přebytku kyslíku) – byla to Xena. Dotýká se prsty lišejníku a pak ho skalpelem seškrabuje do hermeticky uzavíratelné nádoby. Přes oči jí sklouzl pramen tmavých vlasů a brání jí ve výhledu – musí ho odfouknout.

Je tu prostě nádherná. Krásná zůstala dodnes, ale tehdy byla ještě krásnější a Danovo zpětné vidění ukazuje něco navíc – jakési neviditelné jiskření, které se šíří od přilby a ozařuje balvan, příboj i písek. Byla to Xena zaznamenaná pamětí milujícího Dana,

obklopená svatozáří jeho citu a představ. Takhle niterně se liší umělecký portrét ženy od její fotografie.

To znamená, že Dan žije, že je to on, pochopil Arno. Je to on, s tím se nedá nic dělat.

...Blíží se drobně zčeřený povrch klidné mořské vody. Už je přesně v úrovni očí – Dan vstupuje do moře. Teď se potopil. Pozoruje ve vlnkách nad sebou zelenobílou hru světla. Pod ním je jen holý písek – ani vodní řasy, ani ryby či aspoň rybky, ani měkkýši či jiní vodní živočichové.

Astronauti se vracejí k raketě. To je ona, na třech stabilizátorových nohách, matematická dokonalost, provokující neumělou rozkolísanost přírodních linií a tvarů. Horní část výsadekovoého člunu je bílá, spodní anihilátová sekce je z černého neutridu.

„V prvních vzorcích vody,“ řekl z translátoru mužský hlas a Arno se zachvěl: byl to Danův hlas, i když měl trochu odlišnou barvu, „jsme našli jen tři útržky modrozelených řas. To bylo všechno.“

A to už se na projekční ploše zjevila Xena, která se čiperně otáčela po palubní rychlolaboratoři. Teď se dívá proti světlu na zkumavky, ve které, se usazuje nějaký kal. Rty se zklamaně sevřely, obočí povyjelo vzhůru:

„Mikróřasy, lišejník, bakterie – že by to bylo všechno?“

Ano, to bylo všechno, Xeno, odpověděl jí v duchu ze svého pahorku Arno. Všechno, s čím jsme od Jedenácté odlétali.

GEOLOGICKÁ KRONIKA

„Od okamžiku přistání uběhl pozemský den,“ pokračoval Danův hlas. „Prohlédli jsme si ostrov, nasbírali mnoho všelijakých vzorků, natočili plno záběrů krajiny, dvakrát jsme se najedli, vyspali jsme se... ale den na Jedenácté se teprve pomalu chýlil ke konci.“

Mraky se rozpouštějí ve šmolkové modři. Na vzdáleném konci moře, za nerovnou, bradavičnatou čarou obzoru, tvořenou dalšími a dalšími ostrůvky, se rodil divukrásný západ Altairu. Modrofialová nebeská bán přecházela nad obozorem v bledě modrý svítivý oblouk.

Do tohoto oblouku byl vepsán zelený půlkruh, do toho žlutý, ještě menší oranžový, rudý, višňový atak dále; pak se duhové spektrum už v menším vydání opakovalo, a ještě jednou, znovu, a uprostřed, na samém konci tohoto barevného tunelu, rozhazoval reflektorové kužele světla a plápolal jako svářecí oblouk sám Altair.

„Tato nádherná podívaná mimo jiné svědčila o značné výšce atmosféry nad povrchem a o hojnosti vodních par i ve velkých výškách,“ komentoval zázračnou podívanou Dan. „V noci se dal očekávat silný liják.“

Astronauti si na startovacím výstupku v horní části rakety připevňovali biokřídla. Nejdřív ukázala zraková paměť Danova Xenu, potom ona Dana. (Arno se skoupě pousmál: Dan tu také vypadal mnohem přitažlivější, než ve skutečnosti byl. Tehdejší Dan byl obyčejný, nenápadného zevnějšku, sympatie rozhodně nezískával pohlednou tvář. Kdežto tohle je Apollo, a ne Eridanoe!)

„Za těch pár hodin do setmění jsme si ještě chtěli prohlédnout dvě další zajímavá místa,“ komentoval obraz Dan. „Xena zamířila přes úzký průliv na sousední ostrůvek a já se rozlétl k čerstvému tektonickému lomu, který jsme zpozorovali už z rakety na západním pobřeží našeho ostrova.“

Když se dosyta vynadávali na úchvatný západ Altairu (a Arno jim velmi dobře rozuměl, tolik let neviděli vůbec žádný západ), vznesli se vysoko nad pobřeží. Hustý vzduch Jedenácté výborně nesl. Vnější mikrofon na přílbě zachycoval šumění vzdáleného příboje a svist bíokřidel.

Dan to místo našel brzy – byl to takřka třicetimetrový skalní sráz, téměř kolmá stěna – a několikrát kolem něj prolétl tam a zpátky. Pruhovanou stěnu osvětloval pestrobarevný západ. Útroby planety se tu obnažily teprve nedávno, deště a eroze ještě nestačily lom rozrušit a setřít hranice mezi jednotlivými vrstvami. Nejstarší a nejspodnější pláсты šikmo ubíhají pod vodu.

Tak o tomhle už nic nevím! řekl si Arno, posadil se a se zakloněnou hlavou si objal kolena. Nic takového v záznamech ani video-dokumentech nebylo...

Podle rozhoupaného obrazu na projekční ploše bylo jasné, že astronaut je krajně rozrušeným Oči přebíhaly sem tam, čemuž se

nikdo nemohl divit; ty geologické vrstvy byly jako řádky, do nichž příroda tisíciletí za tisíciletím zaznamenávala dějiny planety. Řádky vypovídaly o Jedenácté tak, jak si Dan přál – o jejím vzniku, rozkvětu – i zániku,

V téhle kronice bylo třeba číst odspoda vzhůru, od šedočerného bazaltového masívu, z něhož je díky pohybu vln občas k zahlédnutí jen kousek na levém spodním okraji skalního srázu. To je planetární kůra, která ztuhla někdy před miliardami let, monolitický základ všech pevnin. Nad ním Je vidět o něco lehčí krystalicky jiskřící plát žuly. Kdežto o patro výš – no jistě! – to už je špinavě šedá vrstva vápence š hojnými neštovičkami mušlí a křídý. Nad vápencem je vidět půldruhametrový hřbitov lasturnatých měkkýšů, výmluvný důkaz explozivního vývoje života v teplém praoceánu zvolna stydnoucí planety,

A už je tu svědectví o hojnosti někdejších plavuní, přesličkových pralesů i prvních stromů, které prorůstaly jedovatými mlhami rozlehlých močálů – černý pás uhlí. Pak se sem znovu vrátilo moře, které zaplavilo propadlou pevninu – a zase se po dlouhé milióny a milióny let na zuhelnatělé kmeny usazoval jíl, lastury, zbytky měkkýšů, ryb a dalších živočichů. Vrstvy písku, křídý a hlíny v dalších patrech svědčí o novém vysušení moře v těchto místech. A nad tím (Arno, který se cele přenesl přes pětiparsekovou vzdálenost a sedmnáct uplynulých let, tiše vydechl) byla poctivá půlmetrová vrstva půdy! Těsně při povrchu už se prosadila ničivá eroze, ale hlouběji se dají rozeznat načervenalé strukturotvorné hrudky, okrouhlé chodbičky po dávno shnilých kořenech, dokonce jakási bělavá klubka a nitky, které kdysi možná žily. Dost to připomíná pozemskou hnědozem.

Epilogem němého vyprávění o dějinách planety byla metrová vrstva šedožluté hlíny, která půdu v dusivém objetí zalehla.

„Takhle tedy vzalo za své naše původní přesvědčení, že život se tu nikdy nedostal dál než na úroveň mikroorganismů,“ řekl Dan. „Jasně jsem viděl, že na planetě proběhla četná stadia vývoje složitého organického života, hodně podobného tomu, který známe ze Země. Necháпали jsme jen, kam se to všechno podělo.“

MRTVÁ OSADA

Ted' své vzpomínky promítala Xena.

Z moře na pozadí podvečerních duh vystupuje černá kaňkovitá silueta ostrova, odděleného od místa přistání příliš širokým průlivem. Na břehu, ke kterému Xena letí, se tyčí nějaké nevelké skály – podivné útvary připomínající pokřivené poslední články prstů. Ze stometrové výšky je ostrůvek celý jako na dlani, podobá se trojzubci se silnými ostrými. Kromě podivných skalních útvarů na pobřeží už nikde není k vidění nic zajímavého a Xena proto přistává právě tam.

Ukazuje se však, že to nejsou žádné skály: mají příliš oblé tvary a hladký povrch. Při pohledu ze země jsou to obrovité pokroucené okurky, zaražené jedním koncem do země. Dokonce jsou stejně zelené.

Xena se blíží k nim – ne, to nejsou okurky, to jsou budovy. Domy. Ale nějak ohavné! Architektura (pokud se vůbec o nějaké dá mluvit) se zdá nesmyslná: ani přísné linie, ani geometricky jednoznačné kombinace základních, tvarů, ploch či úhlů... Okrouhlé vlnovité stěny se jednou sbíhají do nepravidelné kuželovité špičky, jindy se stácejí v kopuli, někde se naopak rozbíhají a tvoří jakýsi hruškovitý vrchol. Každá stavba byla jinak vysoká, ale nejvyšší mohly být tak sedmi– osmimetrové. Prakticky ani jediný dům nestál kolmo, některé se nakláněly tak, až bylo s podivem, že se ještě neskácely. Rozeseté byly po břehu bez ladu a skladu.

A přesto to určitě byly domy – smysluplnost jejich poslání nemohly zastínit ani bizarní vnější tvary. U základů bylo vidět obloukové vchody (nebo snad průlezy?), na pozemské představy příliš nízké a příliš široké. Xena si všimla, že všechny míří na „sever“, takže na ně nikdy nedopadne přímé světlo Altairu. Výš, někde uprostřed žlutavých, perleťově lesklých stěn bylo vidět okna různé velikosti a tvaru, jako by je do stěn vyřizla nepevná dětská ruka – nepravidelné ovály, kruhy místy vykousnuté, zploštělé mnohoúhelníky. V těch oknech se však leskly poněkud kalné, přesto však evidentně průhledné blány.

„Ve vlhkém písku kolem jsem nenašla žádné stopy,“ komentovala obraz Xena. „Zdálo se, že osada, pokud to vůbec nějaká osada byla, je dávno opuštěná. Ale napadla mě i jiná věc – nebylo by možné, že tu prostě nikdy nikdo nežil?“

Proplazila se do nejbližšího domku, uvnitř se narovнала a rozhledla. Byl prázdný a jeho vnitřek byl vznešený a ponurý jako opuštěný kostel. Po stěnách se ve směru hodinových ručiček stácel do spirály výstupek, stejně nerovný a nepravidelný jako všechno ostatní. Z kónické klenby svisal do výše jejích ramen světle zelený sloup, jako stalaktit v krasové jeskyni. Světlo, které sem dopadalo okénky, se o sloup tříštilo a rozptylovalo tak, že celý vnitřní prostor byl ozářen naprosto rovnoměrně. Podlaha byla bílá a tvrdá jako kámen, ale zdála se dost hrbolatá.

„Moc jsem si přála najít něco, podle čeho by se dalo soudit na zvyky a vzhled zmizelých obyvatel – domácí potřeby, pracovní nástroje ... nebo třeba nějakou cetku. Prolezla jsem celý spodek a po spirálovém výstupku se dostala až do špičky, ale nenašla jsem nic.“

Pak se Xena spojila s Danem a vyličila mu, co objevila. Za půl hodiny byl u ní. Společně pak prozkoumali všechny ostatní domky a případné skryše v nich, ale nikde nic. Danovu pozornost upoutalo, že stavby byly bez jediného montážního švu, zdály se monolitické, opravdu jako z jednoho kusu. Ale jak tedy vznikly? Libovolnost tvarů vylučovala nějaké lisování, jak ho znali ze Země.

Blížil se soumrak. Tma však přicházela tíživě pomalu. A stejně pozvolna se nejdřív popelavě, ale postupně stále jasněji, až do smaragdové záře, rozsvěcovaly zavěšené sloupy uvnitř domů, jimiž zrovna procházeli. Když vyšli ven, zjistili, že stejné smaragdové světlo se line i z ostatních staveb.

„Jediná zajímavost, na kterou jsme narazili ve dvou největších domech, byly hromádky tvrdých kuliček,“ doplnil vyprávění Dan.

Jeho přílbový reflektor vykrojil ze šera Xenu, která si prohlíží a strká do kapes kombinézy hrsti tmavých koulí velikosti ořechu.

Dál nebeská projekční plocha ukázala Dana, jak ze stěn a podlahy odlamuje vzorky materiálu a také je ukládá do kombinézy. Astronauti si oblékli biokřídla, vyškrábali se na nejšikmější domek a z toho startovali. Zpátky k raketě se vracejí v naprosté tmě za pomoci

malého orientačního majáku na její špici. Zvedl se protivítr a také začal silný déšť, který Dan předvídal už v podvečer – paprsky přílbových reflektorů rozsvěcují ve tmě lesklé provázky vody.

„Za letu nás potkala jedna na první pohled bezvýznamná příhoda,“ poznamenala zamyšleně Xena. „Zřejmě jsem si těch kuliček a dalších vzorků nacistala do kapes moc. Těsně před přistáním na našem ostrově do mě narazil silný boční porýv větru a část vzorků se mi z kapes vysypala.“

NOČNÍ LOV

Po celou čtyřicetihodinovou noc lilo Jako z konve. Lidé sledovali onu daleko a dávno uplynulou noc v kulových čidlech i na dnech Laput: šeríkové blesky roztínaly oblohu na černé střepy, které okamžitě zase srůstaly. Jejich odlesky klouzaly po mokřích bocích rakety, po pobřežních balvanech, nad nimiž se zvedala hustá pára, po na okamžik znehybnělých vlnách, hustě posetých bublinami. Lidé tu noc i slyšeli – hukot příboje, déšť, vítr, zkrátka nepohodu.

A to byl jen okamžik, krátká přestávka ve vypjatém životním rytmu hvězdných badatelů. Co na tom, že noc trvá čtyřicet hodin, že je vlhká a nevlídná a že je obklopuje svět plný nepřátelské tmy – oni nemohou sedět v raketě a čekat, až to všechno pomine, kvůli tomu sem neletěli. Je třeba pracovat. Navlékli si kombinézy a přílby, vycházeli střídavě do noci, shromažďovali vzorky dešťové vody pro laboratoř, pořizovali spektrografické záznamy blesků, zaznamenávali na fonopásky táhlé, hutné hromobití – to všechno se ještě může moc a moc hodit.

A dívali se. Hlavně na to, jak se nad mořem rodily a neuspořádaně pluly rozplizlé fialové skvrny, které téměř nebylo vidět. Kdyby se na to jeden z nich díval sám, asi by řekl, že ho šálí zrak. Jenže byli dva a mohli si to potvrdit. Skvrny se nořily do vody a rozplývaly se v ní, ale pak se zase vynořovaly a jako by stoupaly po provázcích deště vzhůru, kroužily vzduchem v čarodějných kolech, měnily tvar, zvětšovaly se, zmenšovaly nebo splývaly vjedno. Některé propluly v těsné blízkosti rakety a ty si samozřejmě vyfotografovali.

Když došli k vodě, zjistili, že fialové skvrny se v ní nerozpouštějí, uchovávají si původní tvar, jen světelné záření se pod hladinou mění v tepelné.

„Usoudili jsme,“ ujal se komentáře Dan, „že je ideální příležitost pro získání zajímavých vzorků vody. Zvlášť na ty měňavé hrudky jsme byli zvědaví. Vypluli jsme každý jiným směrem, každý k jinému shluku fialových přízraků. A přesto jsme každý přinesli úplně jiný vzorek. Já měl tu slabě slanou vodu, kterou získala už automatická sonda, něco mezi mořskou a říční s mikroskopickými zbytky modrozelených řas. Zato v Xenině baňce se neznámo jak ocitla kapalina připomínající ředěné plazma z rybí krve! Navíc s rozptýlenými částicemi jakési bílkovinné huspeniny ... Takové rozdíly mezi vzorky ze stejného vodního prostředí jsou nemyslitelné, není-li v té vodě život. Znamená to tedy, že tam nějaký život je? Xena se na místa fialových tanců nad hladinou vrátila ještě dvakrát – a pokaždé přinesla tu živou vodu. Kdežto já se mohl snažit sebevíc, a výsledek byl stále stejný – slabě slaná Voda. Nechal jsem tedy zkumavky zkumavkami a rozhodl se, že se pustím do práce hodné celého muže...”

Ruce v ploutvích osvětlené přílbovým reflektorem rozhrnují tmavou a už na první pohled pružnou vodu. Nahoře se světlo reflektoru odráží od neklidné, zpěněné hladiny, dole naráží na písek, ale v přímém směru není vidět nic.

Dan vypnul světlo i ultrazvukový maják, který neustále označoval jeho polohu, a zůstal tiše stát pod hladinou. Když oči uvykly okolní tmě, spatřil před sebou soumravné, nejasné skvrny. Opatrně pohnul nožními ploutvemi ve snaze dostat se blíž – všechno zmizelo.

Zmocnila se ho lovecká vášeň. Ruční ploutve si sejmuly, znehybněl a zatajil dech. Minutu nato se vlevo od něj a při dnu ukázaly další dvě světelné skvrny. Nepřiblížily se z větší vzdálenosti, spíš jen zviditelněly. Stačil však nepatrný pohyb nožní ploutve a zase se ztratily, aniž by se vzdálily. Co to má znamenat?! Dan krátkým pohybem hlavy zapnul reflektor – dole i před ním, kam až světlo dosáhlo, byla jen čirá voda.

„Zároveň se dostavily velmi nepříjemné pocity – připadal jsem si nemotorný, zoufale slabý, komický a hloupý. Měl jsem dojem, jako bych vnímal to, co si o mně myslí okolní voda. Pak se dostavil strach – nabyl jsem přesvědčení, že se už nikdy nedostanu na hladinu. Spěchal jsem tedy co nejrychleji na povrch. Jakmile jsem se vynořil, fackovala mě hanba... Rozhodl jsem se tedy, že tohle místo opustím a odplavu dál do moře. V místech, kde nad hladinou nepoletovala fialová světýlka, jsem se cítil mnohem klidněji a jistěji.

Děšť ustával. Východní okraj nebe už zešedl. Dan se rozhodl, že naposledy zkusí lovecké štěstí, a tentokrát se ponořil hodně hluboko, do dobrých třiceti metrů. Byla tu absolutní tma, těsně před očima svítily jen dlaně rozhrnující vodu. Dan je schoval za záda, aby napjatý zrak nic nerušilo, a obezřetně komíhal nožními ploutvemi. Ticho tu bylo stejně dokonalé jako tma. Hrudní koš svíral značný tlak vody.

Před ním a u dna jako by znovu vznikly dvě tepelné hrudky. Dan zůstal bez pohybu viset ve vodě a přestal i dýchat. Pod ním propluly dvě rozplizlé kalně šedé kaňky, každá mohla mít tak půldruhého metru v průměru. V levé blikla nejdřív jiskřička a pak celý ohňostroj fialových světlušek – chvíli kroužily, vytvářely přízračnou mihotavou prostorovou figuru, a pak zase všechny naráz zmizely. Teď se kolový tanec fialových bodů přestěhoval do druhého živočicha, do toho pravého – světelné křivky fialových bodů trochu připomínaly křivky na stínítku oscilografu.

Dan neznatelným jemným pohybem odepjal od pasu samouzavíratelný rybářský sak z polymerových nití, které není ve vodě vidět. Pravý tepelný shluk plul přímo proti němu. Už je přesně nad rozevřeným sakem. V soumrácném nitru kaňky se znovu rozjel kolotoč fialových a zelenavých jiskérek, které se postupně uspořádaly v proplétající se křivky... Dan plavným, ale nesmlouvavým pohybem přitáhl sak k sobě.

Ruce cítily třepetání bránící se živé bytosti.

Jenže v následujícím okamžiku se všechno rozskočilo v explozi jisker a barevných skvrn, pak se setmělo a ruce se zdály prázdné. Astronaut zapnul světlo, ale neviděl ani snop světla, ani vlastní ruce. Že by mě ty potvory oslepily?

Zapnul přilbové vnitřní osvětlení a hned se uklidnil. Zvenčí však vše zůstávalo zahaleno neproniknutelným závojem.

Dan vyplaval na hladinu, a přivolal Xenu na pomoc. Našla ho, jak se převaluje ve vlnách tří sta metrů od břehu. Ze saku zbyl jen cár, jako ohlodaný kyselinou. Na Zemi si nikdo neuměl představit, že by ve vodě mohly být látky schopné rozpustit tato fluorokřemíková vlákna. Plastik přilby byl stejně odolný, ale i ta se pokryla neprůzračnou vrstvou pozměněné chemické struktury základního materiálu. Musel si prostě vzít jinou,

DOMY ROSTOU ZA SVÍTÁNÍ

„Příštího dne ráno byla na Jedenácté poslední příležitost, jak se prostřednictvím družice spojit s hvězdoletem a hlásit, co jsme objevili,“ řekl Dan. „Později se jak hvězdolet, tak tři prostřední planety soustavy, využitelné jako retranslační stanice – byly na nich taky naše výzkumné týmy a přenosové automaty – nadlouho nořily do oblasti radiového stínu, která je tady s ohledem na jedenáctitisícovou teplotu na povrchu Altairu a silné magnetické pole nezvykle rozsáhlá.“

Přesně tak, přikývl dole souhlasně Arno, chybělo spojení, jeden o druhém jsme nevěděli. Co to je – třicet lidí proti hvězdnému a planetárnímu víru o průměru přes miliardu kilometrů, jen to zkuste, přeletět je na výsadkovém člunu IR nebo UR, jen to zkuste, udržet spolehlivé spojení... Třicet lidí, třicet mušek nad oceánem ohně, silových polí a prázdnoty.

„Podle instrukce o Kontaktu je povinností každého astronauta okamžitě informovat velitele výpravy a všechny další kolegy, s nimiž je možno navázat styk v případě, kdy je pozorováno či objeveno cokoli, co by mohlo poukazovat na existenci rozumu. Instrukce však bohužel neupřesňujeme, co a v jaké míře by mohlo poukazovat na přítomnost inteligentních bytostí – proč, to je jasné: zásadních obtíží při stanovení známek rozumné civilizace je tolik, že přesná kritéria stanovit nelze. Proto taky po rozumných bytostech ve vesmíru pátrají zásadně pilotované lodi a ne automaty. Nu a posádky těchto lodí... ty musejí v každém konkrétním případě rozhodnout samy, zda něco

poukazuje na přítomnost rozumných bytostí nebo ne, zda zvonit na poplach nebo raději nepůsobit rozruch. A nás tehdy taky napadlo: třeba budeme jen zbytečně bouřit celou Altairovu soustavu a narušovat průzkum dalších planet. Ostatně, co tak významného jsme vlastně našli? Budiž, v tektonickém zlomu je patrná silná vrstva půdy. Budiž, je tu neobydlená osada... pokud je to opravdu osada! V noci se ve vodě a pod vodou pohybují nějaké světélkující hroudy, vlastně spíš tepelné, které uvnitř jiskří...No a co? Nenamlouváme si něco zbytečně, nesnažíme se nalezené vydávat za hledané? Už se rozednívalo a my stále váhali.

Také jitro se rodilo celé hodiny. Nebe Jedenácté se vyčistilo a lahodilo oku onou hlubokou a jasnou modří, jakou na Zemi vídáme jen ve vzácně krásných dnech babího léta – snad jen s tím rozdílem, že tady ta modř přecházela do fialová. Vítr ustal. Na východě za sedavým struhadlem moře a nerovnými konturami ostrovů se vykroužil a velebně rozrůstal tunel z pestrobarevných oblouků. Pozvolna stoupal z moře a všechno kolem – raketa, kameny, písek, voda – se měnilo před očima, jako by všechny ty neživé předměty ožívaly.

Duhový tunel se zvětšoval celou hodinu, až se na samém konci ukázal pronikavě bílý horní okraj Altairu. Od té podívané se málem nedaly odtrhnout oči. Zároveň s ústřední hvězdou nebe ozdobily první, jakoby hračkové růžovobílé mráčky, které nezadržitelně rostly.

Na rozjímání však nebyl čas. Xena se přitiskla k Danovi:

„Víš co, zůstanem tady a budem tu žít, co říkáš?“

Muž se zaposlouchával a vhlížel do kouzelného jitra. Pravda je, že ani ten nejkrásnější východ Slunce na Zemi se tomuhle fantastickému divadlu nemůže rovnat. Ale chladnému hodokvasu světla a barev zároveň něco– scházelo. Chyběl radostný ptačí halas, veselé hemžení ve větvích a trávě, měkký šelest ještě vlhkého listoví v korunách stromů, bzučení prvních brouků a čmeláků, chyběl i takový komáří bzukot... Chyběl tomu život; Ale život tu je, musí tu někde být. Jenže jaký?

Maličký Altair lezl nad obzor pomalu, jako Slunce. Moře se na té straně třpytilo tak, že z toho až řezalo v očích. Astronauti se

odvrátili. Xena roztržitě přeběhla zrakem po pobřeží – a náhle chytila Dana za ruku:

„Podívej!“

U čáry příboje se po břehu táhla rudohnědá stuha půdy. Včera půdu pokrýval písek nanesený vlnami. Děšť však nános písku smyl. A na vlhkém pruhu teď – rostly domy! Přesně takové, jaké včera viděli na sousedním ostrově. První asi sto metrů od rakety, dva další o kousek dál těsně vedle sebe. Domky rostly k nebi rychlostí přímo děsivou. Nejdřív písek a hlínu rozhrnovala do stran rodící se podlaha, která rychle tuhla a hned obrůstala stěnami, v jednom místě přerušeny budoucím vchodem. Když stěny dosáhly metrové výšky, zaklenuly vchod úhledným obloukem.

Z výšin obytné sekce rakety viděli, jak se uvnitř utváří i spirálový výstupek.

„Už vím,“ vydechla najednou Xena a chytila se za ústa. „To jsou ty kuličky, co mi včera vypadly ... Hned vyklíčily!“

To, co bylo vidět na projekční ploše, připomínalo zpomalený videozáznam exploze. Teď žlutozelené stěny dostoupily do výše nejnižších oken. Nadělaly se do nich díry, které se od krajů ke středu okamžitě potahovaly průzračnou blánou. V příslušné výšce se stěny samy začaly sbíhat k sobě a semknuly se do kopule.

Za čtvrt hodiny se na pobřeží tyčily tři domy. Dvojice vzdálenějších přirostla stěnami k sobě. Když se k nim astronauti přiblížili, prorazila respirátory v hermetických přilbách až k jejich nosům pronikavá smolnatá vůně. Xena přistoupila k prvnímu domu a šťouchla do stěny prstem. Zůstala v ní díra – zeď byla ještě řídká a vazká, jako rozehřátá borová smůla.

Nahlédla dovnitř. Od stropu už visel světle zelený stalaktit.

„Tady vidíš, co dělá třiatřicet procent kysličníku, uhličitého a dostatek vláh v půdě i atmosféře,“ pokývala hlavou Xena. „Tomu říkám rekordní výkon fotosyntézy!“

„Dobře, ale... proč jsme ty rostliny nejdřív považovali za domy?“ pronesl zamyšleně Dan. „Ano, takhle bychom mohli bambusový háj považovat za sklad ulic. V takové cizí přírodě, která se teprve vyvíjí, může růst ledacos.“

Tento jev jen posílil naše rozhodnutí zatím nikoho nebouřit,“ uzavřel Danův hlas. „Vzhled domů opravdu mohl ukazovat na přítomnost rozumného obyvatelstva. Jenže, když jsme pak ty domy. viděli růst, byl to pro nás spíš důkaz jejich přirozeného, a ne umělého původu. Proto jsme hlásili jen šťastné přistání a započetí výzkumných prací.

Za několik hodin domy dozrály a jejich stěny byly hladké a pevné jako běžný stavební materiál.“

VYŠŠÍ PRVOCI

Během zhruba čtyřicetihodinového dne „připravovali staveniště“, rozšiřovali zkoumané pásmo, pořizovali videozáznamy, opakovali včerejší měření a laboratorní testy. Hledali i něco nového, ale zatím bez úspěchu. Na třech nejbližších ostrůvcích Xenina souostroví (Dan mu z titulu funkce vedoucího výsadku přidělil tento název) bylo všechno stejné, včetně jediného druhu rostlinstva, tedy domků, někde osamělých, jinde v podobě celých „osad“.

Znovu se blížila nevlídná noc Z moře znovu vystupovaly a v přívalu deště tančily skupiny fialových skvrn. Astronauti si je natočili s pomocí širokopásmové i selekční optiky a filmy si hned prohlédli. V jednotlivých částech spektra se záznam různil co do formy a rozměrů, ale všechny záběry byly bohužel nezřetelné.

Aby si potvrdili včerejší výsledky laboratorních zkoušek vody, plavali Dan i Xena pro nové vzorky do oblastí, kde bylo vidět hodně fialových skvrn. Potvrdilo se, že Xena se vrací se „živou“ vodou, kdežto Dan s obyčejnou. Vůbec tomu nerozuměli. V předešlých výpravách na jiné planety u jiných hvězd nikdo na nic podobného nenarazil.

Xena jen mlhavě naznačila, že takhle okolnost, tedy přítomnost životadárné atmosféry, tepla, světla, vláh, vhodných půd, vlastně všech výchozích podmínek, a zároveň neexistence života s výjimkou jediné, velmi zvláštní formy... to samo přece vypadá dost uměle, ne? Dan ji vyslechl a souhlasil: „Ano, možná máš pravdu. No a co?“ Jaký z toho plyne závěr?“

Jaký z tohohle mohl plynout závěr?

„Asi bychom ještě dlouho plýtvali časem a silami nadarmo, kdyby se jeden z Vyšších Prvoků nerozhodl, že se s námi seznámí důvěrněji,“ pokračoval Dan. „V obecných rysech – a v jejich myšlení a vlastně i zevnějšku jsou obecnosti vždy v převaze nad konkrétním – si nás proklepli už během našich prvních pozorování, první noc Vyšší Prvoci byly ty naše fialové skvrny v lijáku, rozplizlé chomáče tepla, sraženiny polokapalné nervové tkáně, která je schopna bleskové vnitřní reorganizace, jiskřiví obyvatelé mořských hlubin... zkrátka Améby. Nazvali jsme je tak proto, že ve vzácných případech, kdy se měnili v jakási těla s víceméně určitými obrysy, připomínali poloprůhledné měňavky, jaké vidáme v kapce vody pod mikroskopem; se stejně proměnlivými tvary, jenže mnohonásobíte větších rozměrů.

Vyšší Prvoci... Musíme o nich hovořit jako o bytostech, protože jsme spolehlivě zjistili, že každý tenhle chuchvalec je individualita, nositel samostatného intelektu. To je možná to jediné, co je na nich stálé. Nežili v mořích všude, jen v takových oblastech, odkud Xena kupodivu vynášela živou vodu, kdežto já ne. Později mi shovívavě vysvětlili, že mužské a ženské psychické pole má různé hodnoty. Mé mužské tyto oblasti deformovalo, kdežto Xenino ne... Takové »živé« oblasti byly jejich společnou životadárnou základnou, živým prostředím i pohřebištěm, místem asimilace i disimilace, společnou matkou, zónou diferenciace, rozvoje, splývání – kdybychom ze všech těchto pojmů mohli vytěžit jistou pocitovou podstatu, sumarizovat ji a získat nějakou průměrnou hodnotu, trefili bychom hřebík na hlavičku. Takhle to mají se vším, milánkové, vzhledem k převaze obecného nad konkrétním tam přesné pojmy nejsou příliš v módě.

Zvědavá Améba mě pozorovala celou noc, a když jsem se k ránu naposledy vypravil do moře, rozhodla se upoutat na sebe mou pozornost. Zrovna jsem se potopil do asi desetimetrové hloubky...“

Záběr na projekční ploše ukázal zářící obrys obrovské „améby“ s asi deseti panožkami a četnými brvami. Přízračné tělo měnilo barvu podle pořadí ve spektru; fialová přešla v modrou, pak v zelenou, oranžovou, žlutou (zároveň se uprostřed těla zhustil pulsující nachovooranžový terčík), pak v malinovou, višňovou, soumravně

nezřetelnou, potom tělo zmizelo úplně, pak se znovu vrátilo k nejasně šedavému tónu a barvy zopakovalo v obráceném pořadí.

„Zároveň mi Améba »vysvětlila« , že teď , právě vybírá barvu a jas, které by mým očím maximálně vyhovovaly. Nakonec tělo dostalo barvu pomeranče a to byl počátek vzájemného sdílení pocitů.

Proces našich styků s Amébami byl zvláštní: Část toho, co nám sdělovaly, jsme viděli uvnitř té hroudy nervového rosolu, a to, co mělo Í znít, jsme skutečně slyšeli. Informace abstraktní povahy jsme si »vybavovali« jako nedávno vyslechnutá sdělení. Anebo – zejména pokud šlo o myšlenky a závěry, které nám chtěli vštípit – jsme měli pocit náhlého »prozření«. Jako se to stává po dlouhém hledání a vyčerpávající duševní, práci. Ani snad nemusím zdůrazňovat, že při takovémto způsobu získávání informací jsme nejednou byli ochotni strávit i věci hodně problematické, sporné, jako by to bylo něco, čím jsme si jisti jako vlastním, dlouho a pečlivě promyšleným soudem. Abychom dokázali vzdorovat, jejich neustále dotírajícím spekulacím a oddělovat je od vlastních, museli jsme vynakládat obrovské vnitřní úsilí. Jenže zejména zpočátku jsme na něco takového vůbec nebyli připraveni.“

„V tomto ohledu byli daleko před námi,“ zasáhla do výkladu Xena. „Byli tak dokonalí, že jsme měli příležitost pozorovat i zhmotnění myšlenky – pravda, tohle dokázali jenom ve vodě. Sami tomu říkali jednodušeji, prostě zvěčnění...Říkali! Veškeré pojmy se k nám dostávaly přes pocitový aparát v podobě jejich rozlehlých myšlének, nerozčleněných do konkrétních slov a výrazů – měli jsme pocit, jako bychom vytušili, co chtějí sdělit. Pro ně bylo členění a pojmová diferenciacie jen stupni procesu zvěčnění. Všechno převáděli na různé stupně myšlenkového vypětí – malé vypětí je výrazem mlhavého, víceméně emocionálního myšlení, střední stupeň je typický pro myšlení pojmové, nejvyšší pak vede ke zvěčnění. Jenže kdo by byl takový hazardér, aby se namáhal přes míru a zbytečně se unavoval! Kdo má rozum, do kopce se pachtit nebude... Před tisíci lety uměli zvěčňovat své představy i na pevnině a ve vzduchu. Jenže ve vodě to šlo mnohem snáz... To jsme ovšem zjistili až později. V první fázi Kontaktu se rokovalo především o nás, ne o nich.“

„Ano,“ přikývl Dan. „Když se tělo Améby zbarvilo do oranžova, »vzpomněl« jsem si, že před sebou mám Vyššího Prvoka, jednoho z obyvatel této planety, a že jiní rozumní tvorové tu nejsou. A také jsem si »vzpomněl«, že svým nerozumným kouskem se samozavíracím sakem jsem mu překazil závod s jinou Amébou, soupeřili v početních úkonech s astronomickými čísly: je to hra, která se mezi těmi dvěma táhne už půldruhé desítky místních let. A kvůli mně se moje Améba spletla a soupeřka ji přetrumfla.

Pak jsem, aniž bych něco takového tušil a čekal, začal vzpomínat: na sebe, na naši výpravu, na lidi vůbec, na Sluneční soustavu, na Zemi a její geologický vývoj, na zrod a vývoj života na naší planetě... Rychle, zřetelně, i když trochu chaoticky jsem si vybavoval galaktické souřadnice Slunce, jak člověka bolí, když se spálí nebo řízne, výjevy ze stavby našeho hvězdoletu v Hlavním hangáru, vzpomněl jsem si na jeho start, chutě jednotlivých nápojů a jídel se mi v ústech střídaly v rychlém sledu, představil jsem si, jak se připravují, zřetelně jsem uviděl kostry pravěkých zvířat, které jsem kdysi jako chlapec obdivoval v muzeu... Poslední obrazy se v průzračném těle Améby prokreslily jasněji a zřetelněji než ostatní, což vypovídalo o zvláštním zájmu o tento problém. Proto jsem v duchu co nejpodrobněji reprodukoval všechno, co jsem věděl o evoluci našeho živočišného světa od jeho zrodu v silurských mořích, přes vývoj obojživelníků a plazů až k příchodu teplokrevných živočichů, z nichž vznikli primáti, poslední stupínek na cestě k člověku. Stejně přesně jsem reprodukoval principy látkové výměny a teplotní rovnováhy v lidském těle – a chvílemi jsem sám sebe přistihoval při tom, jak se těmto čítankovým vědomostem dívím: Cože, skutečně? No to snad ne! To se divila Améba.

Vzpomněl jsem si ještě na spoustu dalších věcí – na tváře přátel a známých, na sklizeň potravinových řas v Severním moři, na podobu klasických a dnešních pozemských pevnin, na ehhu, na dnešní obojživelníky a plazy, tedy na ještěrky, žáby, hady... Pak následovaly sociální dějiny lidstva, princip, a základní schémata informačních soustav, krystalobloků, princip činnosti reaktivního motoru. Při představě anihilátových záblesků v reflektorech rakety

jsem já, astronaut, který takovou věc viděl už mockrát, zakusil hrůzu a bolesti. Jenže to samozřejmě taky nebyly mé pocity.

A vzpomínal jsem dál a dál – na to, jak se lidé rozmnožují, a to se všemi detaily, počínaje zamilovaností a konče otcovskou pýchou. Způsoby rozmnožování jiných živočichů na Zemi jsem probral také, ale méně podrobně. V duchu jsem přezkoumal i vzájemné vztahy mezi člověkem a technikou, člověkem a přírodou, člověkem a dalšími lidmi... Améba ze mě zkrátka pumpovala všechno, co v mém , mozku našla. Některé mé představy se v jejím těle okamžitě reprodukovaly a nastával mezi námi velmi příjemný pocitový kontakt. Když se něco zobrazilo nesprávně, hned jsem to v myšlenkách korigoval do přesné podoby. Tohle spolucítění by se hodně blížilo pocitu tvůrčího objevu, úspěchu, kdyby ovšem ... kdyby člověk zároveň nepociťoval odpornou pachut' jakéhosi štěněcího nadšení, že jsem tomu huspeninovému chuchvalci zase uměl vyhovět, dokonce toužebného přání snažit se co nejusilovněji a vyžebrovat si pochvalu – ano, takhle daleko to šlo! Při prvních kontaktech s Amébami jsme zkrátka nebyli na výši situace, o tom není sporu.

Přitom jsem si však hned na počátku povšiml, že největší problémy má moje měňavka s technikou. Princip kola, kluzných a valivých ložisek, ozubeného převodu či princip šroubu a matky jsem jí musel »do hlavy« vtloukat několikrát po sobě. Stejně obtížné pro ni bylo pochopit základy energetiky, automatiky nebo projektování... Možná byl problém v tom, že Améba ignorovala veškeré vzorce a teoretické poučky a zaměřovala mé vědomí i v těch nejabstraktnějších záležitostech k řetězcům fakt a pocitů, které tato fakta provázely. Vyšší Prvoci měli ve zvyku spoléhat se výhradně na vlastní zobecnění a závěry. To je také největší potěšení jejich života.

Takhle jsme dlouhé hodiny viseli ve vodě proti sobě – člověk a inteligentní

hrouda rosolovité nervové tkáně. Nahoře svítalo, hladina nade mnou popela vela. Améba pomalu klesala ke dnu a já ji následoval, jako by si mě přivázala na provaz. Čím bylo nebe světlejší, tím víc ji to táhlo ke dnu. Vyšší Prvoci se světlu vyhýbají, »vzpomněl« jsem si. Světlo je na překážku, brání v soustředěném myšlení. Cítil jsem se mizerně – deptal mě jak vzrůstající tlak vody, tak dlouhodobé psychické vypětí. Když jsem pochopil, že v následujícím okamžiku ztratím vědomí, pochopila to i Améba. Hodně jsem v jeho představách klesl – jak primitivní tvor, pomyslel si Vyšší Prvok, stačí jedna zajímavá beseda, a je u konce sil!

Zachoval se však velkoryse a milostivě mě propustil. Poslední, nač jsem si »vzpomněl«, bylo to, že po setmění se má k další rozmluvě dostavit má samice.

PŘESTÁVKA

Rozbředlá žlutavá hrouda na projekční ploše se ztratila a dno Laputy ukazovalo interiér laboratoře v Biocentru Eoli se svým asistentem vymotával Xenu a pak i Dana z pavučiny vodičů.

„Páni!“ vtáhl do sebe vzduch zkoprnělý Fe. „Ale to je přece náš AI!“

Orlíci zrovna seděli na palubě talířové lodi, která křižovala ve východní části Středozemního moře nedaleko Kypru. Jejich nový děda – Bansuvarion 107 – se po celý život věnoval profesím, které tak či onak souvisely s mořem: byl ichtyolog, podmořský koralolog, navigátor dálkových plaveb, trenér námořních závodníků... Není proto divu, že neodbytní orlíci ho nejdřív donutili ke středomořské plavbě na talířové lodi, spojené se základním kursem pro kormidelníky těchto plavidel...

Díky poslednímu tréninku přišli k přenosu z Biocentra trochu pozdě a sledovali už přímo přistání na Jedenácté. Teď se jejich loď klidně pohupovala v teplých vlnách nedaleko kyperských pobřežních útesů. Děti i děda Ban seděli kolem velkého informátoru na horní palubě.

„No jasně, to je AI!44 přidala se Ija.

„Náš bělohlávek AI! To bych nevěřil...!“ překřikovali se orlíci vzrušeně při pohledu na šedovlasého muže, který zrovna vstával z křesla.

Nastala minuta trapného ticha, během které se ani jeden z orlíků nehrnul do toho, aby pohlédl do očí některému z přátel.

„To všechno ty!“ šťouchl Lo do Eriho, který seděl hned vedle něj.

„Jasná věc, on za to může!“

„Vždycky musí do všeho šťourat!“

Na chlapce se soustředilo jedenáct párů rozhořčených očí. Eri svraštil obočí a celý se nafoukl.

„A co on, on sám!“ hájil se urputně. „Vykládá nám samé nesmysly. Kdyby začal rovnou s tímhle, tak jsme mu normálně věřili a bylo to!“

Přestávka... LI při tomto pokusu seděla na svém místě na galérii, u panelu spojení s IRS. Sotva spatřila Dana-Berna, ztratila jistotu, roztrásla se a srdce JI v hrudi splašeně zabušilo. Nevěděla, jestli má utéct nebo se šťastně rozesmát, seběhnout k němu a pohladit ho po vpadlé tváři. Rychle se však ovládla.

Pak se na něj plně soustředila, několikrát se očima setkala s jeho pohledem, ale nezaznamenala v něm žádný radostný ohlas. Ne, to už nebyl AI! Samozřejmě, to ani nemůže být AI... Dokonce i zevnějšek toho muže se začal přetvářet podle nové psychiky, podle jiného charakteru. Celý jako by se vnitřně napružil, mezi tmavým obočím naskočila urputná kolmá vráska, rty se také vytvarovaly jinak a jinak se i sevřely – vypadají pevně a vesele. Mimika se zdá méně komplikovaná a některé vrásky se úplně vyhladily, například ty vějířky kolem očí. Taky oči samy už hledí jinak, pátravě, jako by chtěly prorazit až na dno srdce toho druhého, jako by od něj žádaly cosi zhola nemožného... a jako by na to měly právo! Jsou to oči člověka, který v myšlenkách objímal Nekonečnost, Věčnost, člověka, který žije nejen životem celé Země, jako normální lidé, ale i tepem Galaxie.

AI míval pohled měkčí, neurčitější, tázavější. Kdežto tenhle jako by znal odpovědi na všechny otázky, na toho si nepřijdete!

Během práce na úvahy nebyl čas, ale teď,

O přestávce Li pocítila, že je unavenější než jindy a že se jí zmocnil podivný zármutek. Ten člověk tu byl, zdá se, že neumřel, jenže ve skutečnosti... Zvláštní! A Li pochopila, že Ala ještě pořád nedokázala vyhnat ze srdce i mysli, že si o něj dělala starost. Jak si asi vede, ten totálně nepřipravený, nesoustředěný a egocentrický podivín...? Aniž si to uvědomovala, čekala, že se jí ozve. Nebo ji dokonce vyhledá, aby se s ní setkal. Nejednou se přistihla při takových myšlenkách, a pokaždé si to vyčítala. A teď je jí smutno a srdce zaplavila lítost.

Nejlepší by bývalo bylo, kdyby se AI opravdu vrátil. Teď už by si porozuměli jinak, nově-a milovali by jeden druhého až do konce všech dnů...

Jenže tehle Dan miluje Xenu, to je jasné na první pohled. A ona miluje jeho.

Takže Je konec, je třeba se tohoto citu zbavit, protože není koho milovat. A také není na koho se zlobit. Ostatně, není ani proč.

Teď by si asi měla co nejdříve a co nejintenzivněji oblíbit Eoliho, který je tak sám a čeká na její lásku. Potřebuje ji. Navíc se před ním moc provinila – pořád mu pletla hlavu, a nakonec ho tolik zklamala!

Liino srdce samo vědělo, koho by měla mít ráda.

...A přesto se zatím nedokázalo ubránit: Když spatřila na kontrolním monitoru scény z Jedenácté planety, snímané z Danova mozku, pro ni je poskytoval AI – její AI!

Přestávka, přestávka... Eoli vyšel z budovy, zamířil po pěšince do lesa a snažil se dýchat rovnoměrně a zhluboka – to nejlíp uklidňuje. Během hodinového odečítání z paměti těch dvou se utahal víc než sami astronauti.

Před začátkem pokusu si připadal jako v zimnici a teď při pomyslení, jak bude seance probíhat dál, mu srdce zase popojelo až někam do krku.

O Dana si nedělal starosti. Osobnost, která dokázala přestát tolik hrůzných zkoušek, zbyla nakonec jen v části mozku a s novým tělem se sžila tak, že z něj vytlačila jeho bývalého vlastníka... ta už se nemusí bát ani samotného ďábla, ta vydrží všechno. Ale Xena...? Dan zatím bere hlavní zátěž na sebe, šetří ji a snaží se ji do pokusu zapojovat postupně. Takhle si to s Eolim předem domluvili. Jenže v

tomto kole chtě nechtě vypadává ze hry, hlavní váha výpovědi se přenesla na ní. A bude muset reprodukovat informace, které ji celý rok udržovaly v těžké depresi, na pokraji šílenství. Odborníkovi bylo jasné, že jisté znalosti silně ovlivnily celou její osobnost a vězí nejen v kontrolované paměti, ale i v podvědomí. Což pro Eoliho znamená, že při odečítání metodou zpětného vidění by mohl neblaze zapůsobit hysterický syndrom.

Člověku se až dělá mdlo, když si uvědomí, čím by to všechno mohlo skončit.

Eoli všechny zúčastněné samozřejmě informoval, jaké nebezpečí hrozí, jaké se mohou dostavit komplikace, navrhoval, aby si to hlavně Dan a Xena ještě rozmysleli. Jenže oba byli astronauti a platil tedy pro ně zákon dálkových výprav: „Nejdůležitější jsou informace..Platil kategoricky. Tím spíš, že to byly informace o Kontaktu!

...Pokud Xena znovu upadne do deprese, je se zpětným viděním konec. Metodika by se zkompromitovala navždy.

Ale chlapče! Biolog se pleskl přes zátylek, přesně do míst, která kdysi zasáhla trestající ruka Ilova. Na co to myslíš? Nejde o metodiku. To je nemožné, nemyslitelné, ona nesmí zahynout, nesmí trpět. Ta dramatická epizoda z Jedenácté ji spaluje zevnitř. Což je totéž jako by v nebezpečí nebyla Danova milovaná bytost, ale moje vlastní. Nesmí se jí nic stát. Zastavím pokus hned při první známce nějakých problémů. Ale nebude při té první známce už příliš pozdě? Nemám pokus zastavit hned? Ne, to by byl projev malomyslnosti...

Znovu se roztrásl. Musí se uklidnit! A Eoli se přinutil myslet na jiné věci. Tohle je hodina triumfu lidstva! Tak dlouho na ni čekali, tolik pro obyvatelstvo Země i Sluneční soustavy znamená. Vždyť se dovídáme o jiném životě, který nemá s tím naším nic společného, a přitom se rozvinul do dokonalejších forem. Vyšší Prvoci, koho by to bývalo napadlo! A opravdu, umějí věci, o kterých my zatím nemáme ponětí. Teď už ovšem budeme vědět vše podstatné... Hodina triumfu – a on Eoling, je u toho hned dvakrát: jednou jako přímý aktér záchrany Bernova života a transplantace Danova mozku, a podruhé jako objevitel principu zpětného vidění, které teď zprostředkovává

podrobné informace o Kontaktu. Jen oba astronauti mají ještě větší zásluhy než on sám.

No prosím, už je to tu zas, zase já! Já...! To, že se podílím na takové události, je pro mě málem důležitější než událost sama. Asi; dědictví po nepřilíši charakterním předkovi!

Tyhle myšlenky taky nebyly k ničemu, zbytečně jeho mozek oslabovaly. Uklidnění a rovnováhu mohla přinést jen práce. Rezolutně se otočil a kráčel zpátky k budově.

A stejně, v jednom okamžiku všechny ostatní pocity a myšlenky zatlačila do pozadí zvědavost badatele: Co z toho všeho nakonec asi vzejde?

Dan a Xena laboratoř vůbec neopustili a odpočívali v pohodlných rozkládacích křeslech v koutě dolního sálu. Museli se po dobu pokusu vyvarovat jakýchkoli nových dojmů, v myšlenkách oba zůstávali na Jedenácté.

Dan na sobě pocítil zpytavý pohled té dívky na galérii – je to Li, Lior 18. Snívá, útlá, velmi dobrosrdečná ... Vzpomínal si na všechno, co bylo mezi ní a Alem. Lépe řečeno by si mohl vzpomenout, opravil se hned. Mohl by, ale neudělá to. Nebyl to jeho život a nebylo by to slušné.

Odcizení se Li bylo také součástí adaptace jeho individuality v novém těle. Do tohoto procesu patřilo všechno – dokonce epizodický podíl profesora Berna na vývoji zpětného vidění teď dostal svůj pravý smysl a význam.

Rozptylovat se problémy Li a vlastně čímkoli jiným by teď nemělo smysl, jeho jedinou starostí a bolestí je tato žena – Xena. Vše se v něm navrátilo do původních kolejí, dokonce i zvýšený cit pro její potřeby, jaký ani u zamilovaných nebývá příliš běžný. Asi za to může to, co prožili na Jedenácté, můžou za to Améby a jejich všepožírající psychické pole. Také nyní si Dan Xenin psychický stav uvědomoval téměř stejně jasně jako svůj vlastní, věděl třeba i to, jaký má momentálně puls. Těch úderů je trochu moc, srdce se zachvívá jako dramatický akord ve velkém finále hudební symfonie. A ona sama je taky napjatá – stačí se jí dotknout, a zazvoní.

On jediný si uměl představit, co musela na Jedenácté přestát po jeho smrti. Obdivoval se její vnitřní síle, kdepak, taková Li a vlastně

kterákoli jiná pozemská žena se jí nemůže rovnat – kdo by to dokázal, vydržet takové hrůzy a vrátit se sem, vrátit se psychicky...! A Dan si v tuto chvíli moc přál, aby si uvědomila jeho obdiv a víru v ní.

Vzal do rukou její ledové dlaně, přiložil si je ke rtům, zafoukal na ně a stiskl je:

„Tak co, astronautko?“ usmál se na ni a přimhouřil oči.

Také se donutila k úsměvu, ale dál zůstávala smrtelně bledá.

Budeme s tebou pořád. Nikdy nám neunikneš – ani v prostoru, ani v čase – nikam se nám neschováš, nic nezapomeneš. Vaše čtyři dimenze jsou pro nás maličkost, dostaneme tě v té páté, v osmé, nebo třeba v enté! zněly jí hlavou bezbarvé hlasy. Ale to měla v paměti, v duši, uvnitř, proto musela vzdorovat sama, svým zdravým rozumem a vůlí. Nikdo, ani Dan nemohl v plné míře pochopit muka jejích myšlenek – a kde by k nim taky přišel! Proto musí všechno vyložit ve zpětném vidění, umožnit lidem, aby si tohle nebezpečí uvědomili.

Ve dveřích vyrostl černovlasý dlouhán Eoli, vesele na ni zamával a usmál se, ale v tom úsměvu bylo znát pochyby. Dělá si starosti, bojí se o ni – a také o osud svého pokusu. Už od počátku vyhrožuje, že pokus okamžitě zastaví, jakmile mu přístroje ukážou něco znepokojivého. Pokus se přerušit nesmí, to by byla její porážka.

Ale propadnout během tohoto umělého čtení v její paměti taky nesmí, od toho je astronautka. Jí úplně stačily ty záchvaty tam, na Jedenácté, a celý ten, ponurý rok potom. To byla taky porážka.

Když se dáš vpravo, ztratíš rozum. Když se dáš vlevo, ztratíš své znalosti... Proto musí jít rovně, po laně přes propast.

Naklonila se k Danovi:

„Upozorni Eblinga, aby pokus v žádném případě nepřerušoval!“

XENA A AMÉBA

„Celý den jsme se tráslí na večer,“ zahájila výklad po přestávce Xena. „Jistě vám nemusím vykládat, jak jsme byli šťastni a zároveň rozrušení, jak jsem se připravovala.“

Nevěděla, kde Amébu hledat, ale ta si ji našla sama.

„Můj Kontakt se Danovu dost podobal a zároveň nepodobal. Vyšší Prvok z mého vědomí nejdřív také dolovoval vzpomínky – doplňoval si a ověřoval informace, které už poskytl Dan. A co víc, neustále usiloval o proniknutí do intimních, nejsoukromějších sfér lidského života... konkrétně mého života. Zřejmě jsem ani já nebyla patřičně připravena a počínala jsem si příliš pasivně. Zpočátku mi vůbec připadalo, jako by můj mozek někdo ochromil. Pak jsem se trochu vzpamatovala a s velkým úsilím, ale přece jen jsem začala v duchu formulovat vlastní otázky a stanoviska. Není to jednoduché, když dostáváte odpověď na otázku dřív, než ji stačíte zformulovat, když všechno, co vám sděluje takové myslící želé, berete jako věci spolehlivě známé, když je předem v každé odpovědi zakódován postoj Vyšších Prvoků, dokonce v mém hodnocení vlastní osoby. Někdy jsem měla pocit, že Améba mi vypreparovala mozek a teď se v něm unuděně přehrabuje...“

Xenin hlas se lehce zachvíval.

„A byl tu ještě jeden specifický odstín vztahu Vyššího Prvoka ke mně – šlo o to, že jsem žena. »Vzpomněla« jsem si totiž, že všechny Améby jsou muži, protože skutečnou individualitu mohou podle jejich názoru získat jen jedinci jednoho pohlaví (toho jejich!). Ženský princip je pro ně synonymem pro »prostředí«, »živnou půdu«. V jejich případě šlo o ony oblasti moře se »žívou« vodou.

»Existence žen v individualizované podobě«, vtloukal mi do hlavy Vyšší Prvok, »je jasnou známkou toho, že evoluce lidského myšlení ještě zdaleka neskončila. Kdysi to takhle bylo i na Jedenácté. Jenže naše samice byly mnohem dokonalejší a přitažlivější. Měly mohutný ocas...«

»A co je tak krásného na ocase?« podivila jsem se nesměle. »Jak se můžeš ptát! Ve stadiu čínorodého organismu je stejně důležitý jako třeba nohy. Je to výkonný orgán dolního mozkového centra,

protomozku. Vy mlékosavci ho máte taky, v oblasti kříže a kostrče. Vaši staří vědci o něm věděli. Jenže vy mlékosavci nakládáte s možnostmi tohoto nervového centra nesprávně.«

»Správné je jen s a v c i,« opravila jsem svého společníka plaše. Ne, musí to znít mlékosavci,« byl mi okamžitě vysvětlen můj omyl. »Mléko mají všechna vaše mláďata, přestože produkovat je mohou jenom ženy, navíc jen v období laktace. Například ty jsi mléko ještě nikdy neprodukovala.« Neměla jsem potuchu, co na to odpovědět.

Snažím se ve slovech předat to, co mi Vyšší Prvok sděloval – a to mnohem srozumitelněji – prostřednictvím pocitových vjemů a obrazů.“ Xenin hlas se zklidnil, ale tvář na všech obrazovkách zůstávala bledá a strnulá. „Améba mi ve vlastním rosolovitém těle naznačila veškeré změny v mé anatomii, které bych potřebovala k tomu, abych se stala – alespoň podle jejich představ – dokonalejším tvorem... Asi ani nemusím vysvětlovat, nakolik jsem byla šokována touto myšlenkou, přesněji řečeno konkrétností toho návrhu! A nedokázala jsem opanovat to, co jsem potlačit měla – pocit rozhořčení, štitivého opovržení. Vyšší Prvok ani nečekal, až se má odpověď zformuje v konkrétní myšlenku. Byl zklamán, to jsem si okamžitě uvědomila. Pomerančová hrouda se rozplynula a já zůstala ve vodě sama.“

Na projekční ploše se objevil Dan. „Ten jejich návrh ovšem nebyl tak prostý a jednoznačný,“ pronesl zamyšleně. „Nebyla v tom snaha oblažit pozemskou civilizaci novými, »dokonalejšími« bytostmi. Téže noci mi Vyšší Prvok, těžko říct, zda ten samý či jiný, a s ohledem na jejich informační totožnost je to koneckonců jedno – přednesl návrh ještě mnohem dalekosáhlejší.

To, co vyprávíme a ukazujeme, nemůže tlumočit ani zlomek oné mentorské povýšenosti, jíž nás Améby neustále zaplavovaly. Činorodé bytosti jako takové byly pro ně dávno překonaným vývojovým stupněm, a nás chápaly jako zcela zvláštní životní formu, která jim z hlediska evoluční účelnosti připadala nanejvýš pochybená. »Vy lidé jste jakýmsi slepým střevem přírody,« sugeroval mi bez obalu Vyšší Prvok. »Váš biologický, rozumový a sociální vývoj se zvrtil naprosto nesprávným směrem. Už jen ta vaše technika – stroje, motory, přístroje... Celý váš život je plně závislý

na neohrabaných, tupých požíračích energie! Nebo tepelná regulace vašich těl – k čemu to je? Pouhá iluze nezávislosti na přírodě, nic víc. Žádný živoch nemůže dosáhnout nezávislosti na přírodě. A teď si uvědomte, kolik vás to zdání stojí úsilí: kolik spotřebujete potravu, abyste mohli vylučovat teplo, co všechno musíte podnikat, abyste tuto potravu získali a zužitkovali... Mnohem jednodušší je přece soustředěně pracovat na co nejdokonalejší harmonii s okolním prostředím. A vůbec – zatím jste neprostudovali ani tisícinu toho, co je třeba o vlastním životě vědět, a už se ženete k cizím světům, pídíte se po jiných bytostech!«

Vliv těchto závěrů na můj mozek byl tak silný, že jsem opravdu málem uvěřil v nesmyslnost našeho letu k Altairu, v to, že ještě mnohem nesmyslnější a hloupější bylo přistát na této planetě a rušit klid zdejších mudrců.

»Kdysi, v době ledové a za časů dlouhých zim, měla vaše teplokrevnost a tepelná regulace organismu nějaké opodstatnění,“ tlačil mě ke svým vlastním závěrům Vyšší Prvok. »Tyto vlastnosti z vás udělaly pány pevniny. Ovšem teď, když díky vašemu energetickému úsilí podnební podmínky vykazují mnohem příznivější parametry, je tepelná regulace a teplokrevnost nadbytečným, dokonce škodlivým luxusem. Vzpomeňte si třeba na ty nešťastníky, kteří během Oteplení zahynuli jen proto, že voda pro ně nebyla přirozeným životním prostředím – což by pro ně nebylo spásou, kdyby disponovali vlastnostmi obojživelníků a plazů? Látková výměna je pomalejší, potravu se spotřebovává mnohem méně – to přece nemůže být špatné! Nestálo by lidem za to učinit třeba i teď rozhodné kroky pro sblížení nebo dokonce splynutí s přirozenými bratry v živočišné říši – se studenokrevnými obratlovci? To by mohl být počátek nové vývojové fáze života na Zemi. Co myslíš?«

Pohoršilo mě to přinejmenším stejně jako Xenu. Spříznit se s hady, žábami a rybami... nic jiného jsem si celý život nepřál! Ani já jsem své city nedokázal potlačit. Reakce Améby byla stejná jako v Xenině případě – zklamání a okamžité zmizení.

Když jsme potom s Xenou analyzovali získané zkušenosti, pochopili jsme něco, na co jsme měli přijít dřív – tihle Vyšší Prvoci,

kteří již poznali veškerá stadia života tvorstva, nás svými návrhy rozhodně nechtěli ponížít a urazit. Jim už je skutečně všechno jedno – nezajímá je láska, nezajímají je živočišné druhy... A naše pocitová odpověď, která neobsahovala ani stín zdvořilého zájmu, nás v jejich představách ocejšovala stejně, jako návrhy samotné charakterizovaly v našich očích je.“

„No a ještě později, to už bylo opravdu moc pozdě,“ dodala Xena, „jsme pochopili, že naše city, naše emocionální reakce jsou pro Améby mnohem výmluvnějším materiálem než nějaké faktické informace či naše vnější podoba. Ty návrhy, to byly testy, lakmusové papírky. Tak vy jste přiletěli navázat Kontakt? Inu prosím, beze všeho! Měli ovšem na takový Kontakt vlastní názor.“

CESTY ŽIVOTA

„Ale abychom pochopili, jak se k tomuto uvažování propracovali, musíme si zopakovat všechno, co jsme se o nich a jejich životě dověděli,“ pokračoval Dan. „Informace jsme získávali dost útržkovitě, při jednotlivých setkáních pod hladinou, něco zjistila Xena, něco já, ale pokusíme se to vylíčit pokud možno souvisle a chronologicky... Améby se napříště zdržely návrhů tak neskromných, ale setkávaly se s námi ochotně, kdykoli jsme si přáli. Tím spíš, že dovídat se a sdělovat je snad jediná radost, kterou si mohou dopřát.“

»A jak ...?« začal jsem se v duchu ptát v asi dvacetimetrové hloubce pátou noc našeho pobytu na Jedenácté. »... se vyvíjel život na naší planetě?« dokončil za mě otázku můj příjemně oranžový společník. »Ano.«

»Prakticky stejně jako na Zemi, jen přirozeněji, plynuleji, bez katastrofických náhod. Vždyť ono i na vaší planetě zpočátku vše probíhalo normálně: v teplých mořích vznikli měkkýši, na souši druhohorní rostlinstvo... a pak se v bažinách a na jílovitém pobřeží praoceánu rozšířila opravdu dokonalá forma života – obojživelníci. Z těch se postupně odvodili další činyrodí tvorové – ti, jimž říkáte plazi. Jak subjektivní, jak nespravedlivé, jak urážlivé! Plazi! Zato vy jste samozřejmě primáti! Urážíte se, když vás někdo označí za

mlékosavce, ale sami přijdete jen na odporné – plazi! A přitom to byli první dvouožci jak u vás, t tak na naší planetě, jako první si uvolnili horní končetiny. Dosahovali ze všech pozemských tvorů největších rozměrů, něj Větší váhy a měli také největší sílu. Naučili se i létat, zatímco vy, takzvaní primáti, to ještě dnes dokážete jedinečně za pomoci umělého zařízení; Jistě, v dnešních změněných podmínkách se vaši plazi značně zmenšili, drží se při zemi, ukrývají se ve vodě nebo v horách. Ale ještě se neví, co bude z vás, až se příroda změní ve váš neprospěch (první zvonění už tu bylo – Oteplení!) a začne být znovu příznivá pro ně. Pak se jistě znovu postaví do čela pozemského Života, zaujmou postavení, ve kterém se tak samozřejmě pohybovali po desetimilióny let. Co je proti tomu pár tisíc let vaší dnešní nadvlády?! Tisíciletí jsou v životě planety pouhé hodiny... Takže radši s těmi svými přízvisky moc nespěchejte, vy samolibé teplokrevné jepice, zatím se neví, kdo se za takových sto či více staletí bude před kým plazit!“

Améb se nesmírně dotklo, jak jsme nazvali živočišnou třídu, již na Zemi považovali za své nejbližší příbuzné – Vyšší Prvok dokonce opustil nezúčastněně nabádaný tón. »K rozkolu mezi naší a vaší vývojovou poutí došlo v epoše, které u vás na Zemi říkáte druhohory. Tenkrát se s vaší planetou něco stalo. Co přesně to bylo, není snadné pochopit, vaše znalosti o tomto období jsou příliš kusé. V atmosféře i na pevnině nastaly prudké změny, které byly pro veleještěry zhoubné – bažin a vody vůbec ubylo, snížilo se procento kyslíčnicku uhličitého ve vzduchu, dostavilo se citelné ochlazení. Nápadné bylo také přísnější rozdělení živlů, tedy souše, vody a plynů. Pro život je však nejprůzračnější jejich vyvážená směs, proto je také život nejhojnější a nejrozmanitější v příbřežním pásmu moří i řek, na pomezí souše, vody a vzduchu. V těchto podmínkách začal život ve své normální podobě obojživelníků a plazů uvadat. Prosadili se vaši předkové, bytosti s dobrou tepelnou regulací, vyšší žravostí a celkovou pohyblivostí – teplokrevní obratlovci... My jsme žádné druhohory nezažili, na naší planetě prostě neznáme kataklyzmatické skoky. Proto je naše vývojová cesta přirozenější a zákonitější.“

Děni v laboratoři dostupovalo svého vrcholu. Xena i Dan znehybněli ve svých křeslech a upírali oči na rudé světélko indikátoru odečítače.

Po celé projekční ploše se rozlezla lehce pulzující oranžová skvrna. Uvnitř poloprůhledného těla se prokreslily obrysy nějakého tvora. Oranžová hrouda se roztáhla až za okraje projekční plochy a na té zbyla jen ona podivná bytost – byl to ještě, stojící vzpřímeně na silných zadních tlapách a opírající se o mohutný ocas. Namodralá kůže byla poseta žlutými a šedým skvrnami mimikrového zbarvení. Kolem se tyčily rostliny nezemského původu – z masitých soudkovitých kmínků vyrůstaly vějíře pokroucených listů, propletených bradavičnatými šlahouny. Zvíře si předními tlapkami s dlouhými drápy přitahuje a otrhává výhonky a strká si je do trojúhelníkové tlamy – živí se. Ze dna Laput zhlížejí na zemský povrch tupé pohledy tří očí – dvě má ještě po stranách jako kuň, třetí je umístěno uprostřed širokého čela. Rohovinové čelisti se rytmicky pohybují a rozemílají potravu.

Ted se živočich ohlédl, jako by ho něco vyrušilo, a v tom půlobratu strnul – taková směsice krávy a krokodýla vzepjatá na zadní-a začal se proměňovat přímo před očima. Améba předváděla schématickou evoluci svých předků. Zvíře se nenápadně zmenšovalo a na zadních stálo čím dál tím přirozeněji a nenuceně ji; nafouklé břicho opadlo, soudkovitý hrudník se rozšířil, ohebný svalnatý ocas se stočil do elegantního oblouku, přední tlapy se prodloužily a zesílily, drápy se zkrátily, ale o to delší byly šikovné štíhlé prsty, jichž bylo na každé tlapě sedm, masivní čelisti, které dokázaly sežvýkat i dřevo, se také zmenšily a ustoupily do lebky; obě boční oči se ukryly pod nadočnicové oblouky, bulva prostředního oka zploštěla a dostala se do jedné roviny s čelem a krylo ji teď velké víčko.

Během několika minut se na projekční ploše vypínal ve stále stejné zpozornělé póze (jen ten pohled byl moudrý a klidný) dvounohý tvor s harmonicky stavěným, i když vysloveně nehumanoidním tělem – s kulatými zády, ze kterých vystupovala řádka drobných obratlů, přecházející v ocas, a s velkou trojúhelníkovou hlavou, nasazenou zpříma na silný krk. V bočních

očích, které se dívaly na pozemšťany, se zračil unyle soustředěný „kraví“ rozumí velké čelní oko, hledící zpod přizvednutého šedého víčka, však obsahovalo cosi iracionálního.

„Améba nás ujišťovala, že prostřední oko jejích předků bylo přímo spojeno se spodním nervovým centrem, takže svět vnímalo jinak než oči boční,“ vysvětlil Dan, „údajně snadno pronikalo pod povrch věcí, k jejich podstatě... To, co nám Améba vnukala, jsme nejen viděli, také jsme si na to »vzpomínali«. »Vzpomněli« jsme si například, že vzhledem k plynulému vývoji, nepoznamenanému žádnými katastrofami, trvala evoluce Činorodých Plazů a formování jejich myšlení milióny let – byla to důkladná evoluce, která pečlivě vybírala jen příznivé fyziologické změny. Její výsledky byly proto neochvějné a spolehlivé.

Z našeho hlediska velmi zvláště se vyvíjela společnost inteligentních ještěřů na Jedenácté. V prvních stádiích vývoje například vůbec neznali oheň. Ve skleníkovém, bažinatém klimatu pevnin (tehdy ještě existovaly pevniny) požáry ani nemohly vzniknout. Mnohem víc tepla, než by tu dokázalo vytvořit hoření, vylučovaly hniijící organické zbytky. Ze stejných důvodů nevěděli nic o teplotách pod bodem mrazu a netušili, že voda může zmrznout. Proto na ně (stejně jako informace o ohni, či jaderné a anihilátové energii) působilo tak tísnivě naše vyprávění o mrazu, sněhu a ledu... Zato v rámci normálních teplot a tlaků znali a uměli všechno, v každém případě mnohem víc než my. I přesto, že neměli k dispozici žádné technické prostředky ani pracovní nástroje složitější než obyčejný klacek, tu a tam použítý jako páka.

Aplikované vědy v našem slova smyslu prostě neměli. Matematika byla velmi rozvinutá a těšila se všeobecné úctě – ovšem spíš jako druh umění, jako virtuozní estetická průprava ve světě čísel a matematických zákonů. Uplatňovat ji v běžném, praktickém životě jim připadalo stejně nesmyslné, jako by se nám zdálo šílené používat hudbu při projektování mostů... Důvodem bylo především to, že jejich poznání bylo vždy procesem intuitivním a pocitovým, ne logicko-analytickým. »Je velmi zvláštní, že jste do inteligentního stadia vůbec dospěli!« poznamenal jednou Vyšší Prvok.

Pocitová moudrost, moudrost starých čarodějů, jogínů... a taky ještěrek, kterým pomáhá v případě nebezpečí obětovat vlastní ocas a postupně si nechat narůst nový. Jistě, i tohle je způsob poznání. Právě proto myslíci ještěři ve všech praktických krocích a záležitostech sahalí výlučně po chemických a biologických postupech. A protože jejich přirozeným životním prostředím byla voda, bylo to vlastně nejjednodušší. V ní si pěstovali své labyrintové zámky, ze solí

vylučovali kovy, plyny, stavěli hráze a tunely pro podmořské proudy – to vše obvyklými metodami, které nevyžadovaly žádnou fyzickou, ruční práci...”

Na projekčních plochách a v kulových čidlech se opět promítly obrazové vzpomínky Améb na minulost: Skupina ještěrů se pohybuje zelenou vodou, prošpikovanou paprsky Altairu. Roztáhli se do dlouhé rojnice a obeplouvají vysoký šedý útes. Smysl jistých pohybů a složitých gest není jasný, ale zdá se nepochybné, že něco musejí znamenat. Rojnice se stočila kolem skaliska do uzavřeného prstence, který se stahuje blíž a blíž – jenže pak se všichni naráz otočí, blýsknou lesklými hřbety a mizejí hluboko pod hladinou. Místo nich na vodě zůstává tmavé olejnaté kolo. Když jeho hranice dospěje až ke skále, kámen se začíná drobit, skála se rozpadá a v menších i větších kusech a úlomcích se hrouť do vody.

„Snaha vytvářet vlastní struktury ničením těch, které stvořila příroda, jim ovšem byla stejně cizí jako nám. »Příroda buduje vlastní hmotné obrazy a útvary nesrovnatelně složitější a univerzálnější než to, co dokážeme a co potřebujeme my,« konstatoval princip praktické filozofie těchto plazů. »Vše, co pro život potřebujeme, lze realizovat

jako konkrétní projev univerzálních aktivit přírody – stačí jen zjednodušit přirozené procesy a finální výtvořy.« Ne přírodu ničit, jen ji rozumně ovlivňovat zevnitř – není to věru správný a následováníhodný princip! Jenže tím to právě všechno začalo: místo aby harmonicky měnili prostředí a přizpůsobovali ho svým potřebám, začali měnit sebe.

„Nejsem si jistá, zda máme právo je soudit,“ vmísila se do výkladu Xena. „Úvodní kroky společenství myslících bytostí obvykle neurčují zásady, které tyto bytosti proklamují, ale mohutné přírodní síly. Kdoví, jakým směrem by se ubíral vývoj lidstva, kdyby i do člověka bylo zaprogramováno, že bude dávat přednost intuitivnímu myšlení před logickým, a kdyby tento člověk byl navíc obdařen schopností regenerace orgánů, schopností anabiotického spánku při nadměrném chladu či žáru a k tomu třeba schopností žít stejně plnokrevně na souši i ve vodě...“

„Zkrátka a dobře kdyby to nebyli lidé...,“ uzavřel Dan. „Jedna věc je jasná: příroda poskytla plazům z Jedenácté zcela zdarma a bez trápení mnohem víc vědomostí o životě a sobě samých. Možná až příliš mnoho – není lepší získávat takové vědomosti usilovným hledáním a prací a poznávat tak zároveň i jejich skutečnou cenu? Bylo pro ně snazší měnit sebe než měnit přírodu. Předkové lidí museli vynaložit mnoho sil a důvtipu, aby se ubránili před útoky šelem kdežto tihle plazi prostě přebudovali své geny tak, aby dodávaly tkáním odpornou, jedovatou příchut'... a už nepotřebovali ani oheň, ani jeskyně, ani zbraně, protože o jejich maso žádné zvíře nestojí. Také vztah k potravě se u nich vyvíjel přesně opačně než u nás. Lidé si postupem doby stále víc vybírali, vývoj směřoval k co nejhodnotnější a nejkaloričtější stravě – u teplokrevníků to jinak nejde. To předkové Améb neustále zjednodušovali způsoby asimilace látek (oni tomu ani neříkají přijímání potravy), až dosáhli stavu, kdy mohli vstřebávat jakoukoli organickou hmotu. Není proto divu, že když Vyšší Prvoci vnímali naše představy o různorodosti pozemské stravy, o celém umění, jakým je na Zemi příprava jídel a nápojů, v děsu měnili stabilní pomerančovou barvu v temně rudou až modrou! Prakticky jedinou památkou z dob přetváření přírody v tomto stadiu zůstaly rozsévatelé domy, jejichž semena našla Xena.

Skutečně to byly domy, jenže někdejší kulturní plodina za ty tisíce let, co o ni nikdo nepečoval a rostla divoce, nadobro zplaněla.“

ÉRA ROZMANITOSTI

„Postupně se tak veškerá intelektuální mohutnost plazů zaměřila na sebezdokonalování. To se zrychlovalo a prohlubovalo podle stejných zákonitostí, jako naše technika a způsoby přetváření životního prostředí,“ pokračoval Dan. „Plazi ovládli své genetické procesy natolik, že přestaly být dědičné, pro někdejší dědičnost bylo třeba vymyslet jiný název. Ted už se vlastně dědila jen ona podivuhodná schopnost všemožných proměn. Během života podstupovali tolik různých metamorfóz, že si nejspíš sami nepamatovali, jak vypadali v dětství, v mládí nebo třeba minulý týden. Tak nastala Éra Rozmanitosti...“

Obrazy, které zpětné vidění obou astronautů poskytovalo teď, se podobaly d'ábelskému hodokvasu, plodu chorobné představivosti středověkého malíře. Z moře se vynořil plaz s trojúhelníkovou hlavou, blanitými tlapami, a malým tělem potaženým svraštělou modravou kůží. Zakroutil hlavou – na krku pod čelistí se obnažily půlkruhové růžové žábry – a začal se nadýmat. Záhyby ochablé kůže na zádech a bocích se vypjaly a vyhladily a tělo se proměnilo v podlouhlý balón, který kynul dál, dokud se napjatá kůže nezměnila v poloprůzračnou blánu, skrz kterou bylo vidět žebra, plíce i tepající srdce. Ještěrobálón se vznesl nad hladinu a vítr ho unášel nad pobřeží, tam, kde pluly bílé mraky.

Tamhle zase při samém břehu na tenkých tlapách opatrně našlapuje ještěr-myslitel se dvěma hlavami: tváře jsou obráceny k sobě, hlavy spolu debatují, gesta pravé ruky doprovázejí argumenty pravé hlavy, ale levá (hlava i ruka) tyto argumenty a gesta rezolutně odmítají.

V čiré vodě, vytlačované zpod zvonového těla medúzovitými stahy, pluje tvor, který se od medúz liší právě jen klasickou trojúhelníkovou hlavou. Poslední stah vyhazuje, tvora z vody na pobřežní mělčinu. Rosolovitá hmota se přímo před očima přerouží v tělo a končetiny, získává znovu jasný obraz, pevnost, kůži. Ty

končetiny jsou sice křivé a vratké, ale chodit se na nich dá, pro jednu to musí stačit!

„»Co vás na tom tolik zaráží?« zareagovala Améba na náš nelíčený údiv. »Copak vy v tom nalézáte nějaký zásadní rozdíl ve srovnání s vaší epochou technického nadbytku? Vnějšíkově snad, protože u vás všechny proměny zasahují do životního prostředí, kdežto my se řídíme zásadou; vše své nosím s sebou‘. Což ovšem není podstatné. Vaše technika a technologie se zpočátku přece taky vyvíjely proto, aby myslícím bytostem pomohly přežít, upevnit si postavení ve světě a šířit se ve svém prostředí, pak už spíš v zájmu uspokojování jejich potřeb (a to jak praktických, tak i malicherných a zbytečných, které vlastně ani není třeba uspokojovat), a nakonec už tu byly k uspokojování všeho, co si kdo vzal do hlavy, jen aby veškeré možnosti byly zužitkovány, aby se ta vaše hektická aktivita měla v čem vybit. Rozdíl je jen v tom, že u nás se tato aktivita projevovala přirozeněji a svobodněji... Poznání hromadí možnosti, kdežto hloupost je bezhlavě promarnuje!« Vedle toho však měli schopnost pocitového » kolektivního myšlení«, to je jakási analogie našeho kolektivního bádání. Díky tomuto jevu se v duchu dostávali za prance atmosféry a koncipovali své představy o vesmíru. Nevěděli sice, kolik kolem Altairu obíhá planet, ale chápali, že je to obrovské těleso, které je nositelem tepla a života. Dopídili se i představy o existenci jiných hvězd a jiných planet. Samozřejmě v čistě teoretické rovině. Jiné představy ani nepotřebovali, oni se nechystali cestovat někam za hranice jedenácté. A proč? »Zcela nám vyhovuje naše putování v čase,« vysvětlil mi Vyšší Prvok, »plynutí v jeho nesmírném proudu, který unáší jak nás, tak vás, tak i vůbec všechno jsoucí, a nese to tak dlouho, tak daleko a tak obrovskou rychlostí, že ve srovnání s tímto pohybem jsou jakékoli přesuny prostorem jen malicherným hemžením. To se týká i vašich hvězdoletu.« Je to pozoruhodné, ale tahle jejich myšlenka se intuitivně velmi blíží základům naší teorie relativity.“

NÁVRAT K JEDNOTĚ

(SOUMRAK)

„Na konci Éry Rozmanitosti se díky »kolektivnímu myšlení« podařilo objevit nejdůležitější způsoby vzájemného styku a přeměn – nejdřív metodu přímé výměny myšlenek a pocitů a později schopnost koncentrace intelektuálního úsilí až. do stavu, kdy se představa zhmotní, zvěční. Tyto postupy vlastně vyřešily všechny problémy – a všech problémů zbavovaly. Osvobozovaly od jakýchkoli starostí a jakékoli práce. Však se tomu také tak říkalo – Éra Naprostého Osvobození. »Dospějete do tohoto stadia taky,« utěšoval nás Vyšší Prvok, »sice to pro vás asi bude komplikovanější, ale jistě se toho dočkáte, to je zákonité. Umělý výtvar se od přirozeného liší právě myšlenkami, které do něj byly vloženy. A samozřejmě vloženou prací, jenže práce je jak známo výraz neumění, neschopnosti. Čím dál se na cestě svého technického a vědeckého vývoje dostáváte, tím víc vkládáte do svých výtvarů myšlenek, informací a umění – a tím menší je podíl práce. Teď to zatím pro velké množství operací, kroků, detailů a materiálů nevidíte, ale jednou prohlédnete. Ten proces skončí stejně jako u nás...«

Promluvila Xena:

„Při jednom z posledních podmořských setkání s Amébami, jsme s Danem vyrazili společně a oba jsme se stali svědky konce jejich dějin v interpretaci jedné Améby ... Kam dál? Takovou otázku si možná kladli ještěři po objevu Univerzálních Způsobů, ale pro dnešní Vyšší Prvky už tento problém neexistoval. Ti už si dávno vybrali. Činorodá tvořivost dokázala, že myšlenka je všemocná, zbavila nutnosti vynakládat nějaké úsilí, zbavila nutnosti pracovat – a tím vyčerpala své možnosti. Další život už mohl být naplněn jen intelektuální tvorbou a poznáním – a důležité nebyly samy plody takové tvorby a poznání, ale průvodní emoce: inspirace, rozkoš z nového, dohad, tušení správné cesty, duchovní naplněnost, převaha nad ostatními... Zvěčňování představ tu bylo jaksí navíc, jen jako doložení myšlenek a představ, jako umělecká ilustrace.

Cesta byla zvolena, smysl života nalezen. Zbývalo už jen zbavit se toho, co bránilo totálnímu pohroužení do Tvorby Lhostejno Čeho a do Poznání téhož druhu. A právě tehdy, asi před miliónem planetárních let, došlo k realizaci jediného, ovšem velmi radikálního projektu přestavby planety. Můj nejasný dohad z druhého dne na Jedenácté, totiž že hojnou flóru a faunu nezničily živly, byl správný. Celá biosféra – rostlinstvo, zvěř, ptactvo, život v oceánu, hmyz – byla takříkajíc převedena na společného jmenovatele a proměněna v jednodlitou biomasu, která se v podobě ředěné protoplazmy stala základem „živého“ oceánu. »Umím si představit, kolik tu muselo být pláče, křiku, kvílení a sténání, když jste dělali tohle,« pomyslela jsem si mimoděk. »To nestojí za řeč...,« ozvala se ihned Améba.

Podle našeho chápání však ani protoplazma ani oceán žádný život nepředstavovaly – byly jen pasívně živé, pouze mohly být díky kolektivnímu psychopoli někdejších plazů organizovány v bytosti, v pospolitosti těchto bytostí, v předměty... v řízené kvazicelky. Za pomoci tohoto oceánu a jeho mohutných živých vln a proudů se rychle podařilo rozbořit a spláchnout pod vodu všechny pevniny Jedenácté. Získaný materiál byl použit na zasypání hlubokých míst, které byly stejně jako kontinenty k ničemu, a na výstavbu nynějších ostrůvků se členitým pobřežím. Nejvhodnějším životním prostředím jsou mělké pobřežní vody, tak si jich připravili, kolik sami považovali za nutné.

Ve vodě se žilo báječně – byla tu stálá teplota, tělo nemuselo vynakládat tolik sil na překonání gravitace, draví živočichové tu taky nebyli a systém hrází chránil i před podmořskými proudy. Složení »živé« vody vyřešilo otázku asimilační výživy. Voda tlumila ostré světlo Altairu a chránila před ultrafialovými paprsky. Bylo tu ticho, šero, teplo a syto... Už se o nich nedalo mluvit jako o plazech, ale jako o obojživelnících. Svalstvo, jednotlivé orgány, tvary těla – to vše se poznenáhlu stíralo. Jako první atrofovaly nepotřebné končetiny, kosti znovu dostaly chrupavčitou podobu. Také plíce i žábry tu byly jaksi navíc – kyslík z vody získával celý povrch kůže. Nakonec došlo na zaživací trakt. Dál už se vyvíjel jen mozek, kterému ovšem začala být lebka příliš malá, proto bylo třeba zbavit se i jí. S činorodým organismem bylo skoncováno.“

„Nový a poslední filozofický zákon, s nímž přišli, hlásal: Myšlení zahrnuje celé veškerenstvo, proto je třeba dál hromadit myšlení!“ zasáhl znovu Dan. „Hromadit, rozhojňovat, procvičovat ... Zacházeli s myšlením jako špičkový sportovec se svým svalstvem. A najednou jsme se tu ocitli my dva, představitelé úplně jiného světa, a vznášeli jsme se v hlubinných skafandrech proti rosolovité hroudě – a zdálo se nám, že všechno v tomhle světě obyvatel Jedenácté je dobré a správné. Že právě jejich evoluční vývoj je přirozený a stěžejní, zatímco naše pozemská cesta je dost pochybená.

Jejich věc je správná – tahle bahenní neurčitost, smísení, splynutí s prostředím je v podstatě mnohem přirozenější než naše usilování o výraznost, než naše vzdorování živlům. Zbytečně se snažíme, skončíme přece stejně ...“

„Ano, psychická moc Vyšších Prvoků byla obrovská,“ potvrdila Xena, „i když zdánlivě nám jen ukázali a převyprávěli dějiny života na této planetě, kdežto závěry už nechali na nás. Ale chyba lávky, nic takového nám neumožnili ...! Jenže fakt, že Améby nám něco nenápadně vnucují a podsouvají, natolik protřečil naší povaze, způsobu myšlení i historické zkušenosti, vlastně samotné lidské podstatě, že v hloubi našeho vědomí poznenáhlu rostl vzdor, který se nepodřizoval žádnému telepatickému vlivu. V Danovi byl asi tento pocit silnější, proto začal vzdorovat dřív než já.

»A co jste poznali a vytvořili nad rámec zjednodušení sebe samých?« Nacházeli jsme se ve společném psychickém poli, takže jsem si otázku uvědomila zároveň s Amébou.

»A co byste si ještě představovali navíc? Vytváříme možnosti, potence, to stačí. Všechno přece víme!«

»V rámci ohraničeném teplotami plus pět a plus čtyřicet pět stupňů Celsia,« upřesnil polemicky Dan, »v živném vodním prostředí a v optimálním šeru.«

»Jiný rámec nepotřebujeme. I tyto podmínky plně postačují k tomu, abychom vytvářeli mnohem komplikovanější a harmoničtější útvary než ten prostáček přirozený svět.«

»Ale kde jsou, proč tu nic takového nevidíme? Proč vaše obrovské možnosti nejsou v souladu s alespoň nějakou jejich

realizací?« nedával si pokoj Dan. »Vy naopak živý oceán omezujete jen na oblasti, základny ‚živé‘ vody ...«

»Klidně bychom mohli znovu oživit celý oceán, ale proč? Mateční základny plně postačují – vždyť už jsme tak dokonalí, že se blížíme nehmotnosti.«

»Jistě... Mohli byste zvěčňovat představy i venku na vzduchu, ale to z nějakého důvodu neděláte.«

»Nač zbytečně marnit síly. Ve vodě je to snazší.«

»Aha, takže na souši je to prostě těžké, složité, že? Tak třeba ty... dokázal bys na našem ostrově zvěčnit nějakou představu, nějaký materiální obraz? Dejme tomu sloup, nebo žábu ...«

»Mno... Takhle rovnou by to nešlo. Potřebujeme čas, abychom se rozpomněli a obnovili v sobě tuto schopnost. Nemáme ve zvyku obtěžkávat paměť zbytečnými“ informacemi. Stačí si pamatovat, že taková možnost existuje.«

»Chápu: plně vás uspokojuje vědomí, že v sobě můžete obnovit nějaké schopnosti, stejně jako vás dříve uspokojovalo vědomí, že ty schopnosti skutečně máte a ještě předtím, že je opravdu realizujete, nemám pravdu?«

Bylo to příjemné, prostě báječné, když jsem najednou mohla číst nejen Prvokovy, ale i Danovy myšlenky. Dříve jsem jeho myšlenky takhle nevnímala a nehodnotila, a on taky ne, z jednoho prostého důvodu – zkratka nás nenapadaly. Kdežto teď... dokonce zbytečně polemická nátura a zvyk vyjadřovat svůj názor, i když to nebylo zapotřebí, což jeho přátelům trochu vadilo a já z toho taky často bývala smutná, dostaly najednou jiný smysl, protože díky tomu se prosazovalo jeho vědomí a jeho osobnost.

»Poněkud přeháníš, ale v podstatě je to tak,« souhlasil Vyšší Prvok.

»Výborně! To znamená, že za čas se spokojíte s vědomím, že byste si mohli vzpomenout, jak v sobě restaurovat ty či ony báječné vlastnosti a schopnosti. Pak vám v zájmu duševního pohodlí, postačí uvědomovat si, že váš mozek je schopen vyprodukovat vzpomínku na možnost vzpomenout si na něco... ovšem na co vlastně? Nemí to nakonec jedno? Takhle se nevyhnutelně připravíte o možnost

zvěčňovat ve vodě, stejně jako jste o ni přišli na souši, pak ztratíte paměť, schopnost sebereflexe a upadnete do předsmrtné letargie!»

»Paměť neztratíme a do letargie neupadneme odpověděl povýšenecky Vyšší Prvok, »protože jsme velmi stabilní a nesmrtelní. Jak všichni společně tak každý zvlášť uchováváme veškeré informace o obecnostech i o individuálních zvláštnostech každého z nás. Když jsme si podmanili schopnost proměnlivosti, zbavili jsme se nutnosti podrobovat se jejímu nositeli – času – a můžeme se kdykoli vrátit ke kterémukoli z dřívější stadií.«

»Můžete, můžete... Vždyť tyhle vědomosti pozapomenete stejně, jako už jste zapomněli spoustu jiných věcí! Tím spíš, že jsou vám k ničemu: uzavřeli jste se sami v sobě, nemáte se kam dál vyvíjet. Už z vás stejně moc nezůstává, a brzy se v té své živé vodičce rozplynete docela!«

Tentokrát se urazila Améba a nám se tak dostalo možnosti pocítit její skutečnou sílu. Vyšší Prvok vyrazil nezvučné: »Co si to dovoluješ?!« a byla tu učiněná exploze. Nejdřív ji pocítily naše hlavy, pak zkroutila v křečích naše těla a nakonec odezněla v patách. Améba vřela, a to doslova – ze žlutého rosolu stoupaly k hladině bubliny. Poslední, nač jsme si »vzpomněli«, bylo zběsilé huderáání, že jsme ještě moc neopeření na takové úvahy, že pojem »mlékosavec« má proklatě blízko k výrazům »mlíčník« nebo »cucák« a že než budeme chtít něco podobného tvrdit takto kategoricky, stálo by za to prožít si vlastních pár miliónů let. Pak se ukáže, v co se uzavře lidstvo. Améba zmizela. Danovi i mně tekla z nosu krev.

ÚTOK POHRDÁNÍM

„Nenadále naznačená možnost vzdorovat telepatickému nátlaku Améb vlastními myšlenkami nám vrátila elán,“ pronesl zamyšleně Dan. „Předpokládala totiž dialog, spor, vzájemné porovnávání stanovisek – tedy věci, které mohly být užitečné jak pro nás, tak pro ně. Proto jsme si po krátkém odpočinku v raketě usmysleli, že se k ránu do moře ještě vrátíme. Ze budeme znovu usilovat o kontakt. Vůbec jsme si neuvědomovali, jak je to lehkomyšlné a nebezpečné.“

Záběry z paměti astronautů – tmavé moře opalizuje tisíci záblesků, nad vodou fialovými, pod hladinou šedooranžovými. Některé skvrny vystupují po lesklých strunách deště vzhůru, proplovají nad ostrovem a raketou, krouží nad astronauty pomalu odplouvajícími do tmy. Améb se tentokrát shromáždilo nezvykle mnoho!

„Už během té plavby jsme »vzpomínali«, že o obsahu debaty s Vyšším Prvokem, který se, nakonec div neuvažil, už tu vědí všichni a že nám to jen tak neprojde. Udělalo se nám slabo kolem žaludku. Jenže ukázat strach, zaváhat a vrátit se zpátky ke břehu by také nebylo to pravé. Přistáli jsme na planetě s dobrými úmysly, dali jsme jasně na srozuměnou, jací jsme, sdělili jsme své názory, nehledali jsme žádný prospěch, jen Kontakt a vzájemné porozumění – tak čeho bychom se báli!

Dvě stě metrů od břehu jsme se začali pozvolna ponořovat a čekali jsme, že někde nedaleko nás se rozsvítí nějaký Vyšší Prvok a zahájí rozpravu... Ale chyba lávky! Bylo jich kolem plno – šedé teplé hrudky plavaly nad námi, pod námi po stranách. Jenže jakmile jsme se přiblížili, rozestupovali se do stran, za námi obklíčení zase uzavírali – a mlčeli. Čím jsme se dostávali hloub, tím silněji se nás zmocňovala podivná tíseň... Kdepak dialog, kdepak diskuse, tvářili se, jako bychom tam nebyli! Přesněji řečeno nás drzouny samozřejmě viděli, ale pohrdavě ignorovali! V životě jsem nezažil nic protivnějšího a nesnesitelnějšího než tohle koncentrované pohrdání – povýšené, samolibé, chladně vystřelované ze všech stran. Jako bychom se nepohybovali vodou, ale mořem opovržení – ví bůh, že něco takového bych už nikdy nechtěl zažít!“ Dan poprvé během celého pokusu zakolísal hlasem. „Připadal jsem si tak bezvýznamný, ubohoučký a hloupý... že jsem si už málem dělal výčitky za svou opovážlivost, ale vůči komu?!“

„Se mnou se dělo něco podobného,“ přidala se Xena, „jenže v trošku jiné rovině, se kterou Améby samozřejmě počítaly. Všechny naráz si vyměňovaly nějaké nesmírně zajímavé, ale rychlé a hlavně komplikované myšlenky, které se týkaly mě osobně a velmi mě zajímaly. Mé bezmocné pokusy pochopit je však jen příjemně rozptylovaly a posilovaly jejich pohrdání. »Zoufale jednoduché

organismy, primitivové, poznamenal jeden Vyšší Prvok vlevo ode mě. »Jistě bych dokázal zvěčnit stejné, vypadali by přesně jako tihle, ale byli by mnohem dokonalejší. Stačilo by...« A hloubi šeré hroudy vznikly zjednodušené postavičky, Dan a já, které se rychle přetvářely v cosi dokonalejšího. Ostatní Vyšší Prvoci tenhle nápad mlčky schvalovali, jen jeden si pomyslel: »Samici bych ani nezdokonaloval, stačí ji smísit s naší velematkou, to bude nejjednodušší!« I tohle se všem zamlouvalo. Ale nejhorší bylo, že ...“ Xena se na okamžik odmlčela, „že jsem to schvalovala i já. Sama jsem si najednou přála, aby mě smísili s tou svou velematkou, s položivou pasivní kapalinou! Moc jsem po tom toužila, snila jsem o tom, že pro mě není větší radosti než splynout s ní a sloužit Vyšším Prvokům... Dokázali mi vnuknout i takovou šílenost.“

„Ocitli jsme se ve společném psychopoli,“ převzal iniciativu Dan, „a já cítil, že s Xenou je to zlé. Sám jsem toho měl plné zuby, ale ona už byla na dně ...“

„Nebyla jsem na dně,“ namítla mu s neveselým úsměvem, „cítila jsem se naopak báječně a v patnáctimetrové hloubce jsem si začala odjišťovat hermetickou přílbu, abych mohla splynout. Nikdy jsem se necítila tak nádherně a lehce.“

„Všiml jsem si toho a křikl na ni: Co to děláš?! Připlul jsem až k ní a chytil ji za ruce...“

„A já se bránila ze všech sil a křičela jsem: Pust' mě! Už nechci žít s tebou, hnusíš se mi! Chci být s nimi.'.. A kopala jsem do tebe ...“

„To ses nebránila ty, to oni tě donutili – jen tak, pro zábavu, v zájmu ukojení chorobné mstivosti. Aby nás ponížili. Pochopil jsem to, pochopil jsem, že nesmím zápolit s tebou, ale s nimi. A jak? Vzpomněl jsem si, jak moc se Amébám nelíbily mé vědomosti o ohni. Tak jsem se stal ohněm! V myšlenkách a pocitech jsem byl vším najednou – tryskami startujícího hvězdoletu, stepním požárem, jadernou explozí, Altairem v celé parádě, soptícím vulkánem i právě zrozenou supernovou... A tebe jsem rychle táhl nahoru a ke břehu. Mimoděk jsem si uvědomil, že to zabralo, Améby něco takového nečekaly a rozprchly se. Tys také přestala vzdorovat a celá jsi zmalátněla. Vyhrabali jsme se na břeh...“

ZPÁTEČNICE

Záběry paměti postupně ukazují světlo majáku na špici výsadečného člunu, který vykrajuje ze tmy proudy deště, vlny, které líně nabíhají na šedý písek, nesmyslně srostlé stromodomy. Pak už je tu kajuta a v ní Xena pololežící v křesle. Tvář je ztrhaná, oči zapadlé, zračí se v nich křivda a smutek.

„Připravoval jsem raketu k odletu a ráno jsem hodlal startovat,“ pokračoval ve vyprávění Dan. „Zůstávat tu dál bylo stále nebezpečnější a taky nás už tlačil čas. V dalekém kosmu neplatí staré »čas jsou peníze«, ale »čas je palivo«. Když se chvilku zdržíte, už musíte volit dvakrát větší zrychlení, které znamená čtyřikrát větší spotřebu anihilátu. Protože setkání s hvězdoletem musí na vteřinu klapnout. A zásoba paliva je omezená ...“

Přesně tak, pokýval hlavou dole pod Laputou Arno. Na vteřinku, protože odlet velké lodi je taky přesně naplánován. Nadiktován kosmickými „klimatickými podmínkami“. Putování rychlostí blížící se rychlosti světla není bezstarostné klouzání prázdňem, ale plavba po rozbouraném moři neustále se měnících silových polí, kterých je v mezihvězdném prostoru požehnaně ... Pěkná prázdnota! Každé zdržení zvyšuje nebezpečí, že se návrat do Sluneční soustavy nemusí podařit. A my se museli zdržet, museli jsme spálit plno vzácných pohonných hmot na cestu k Jedenácté, a já na ní musel na IR přistát. Ta moje raketka tam asi ční k nebi dodnes, na tom ostrůvku. A všechno ve spěchu, co nejrychleji...

„A stejně to bylo k vzteku – odlétat odtud, aniž bychom si navzájem porozuměli,“ vykládal Dan. „Jako bychom utíkali... Kdyby Kontakt proběhl normálně, prostřednictvím slyšitelných a viditelných signálů, asi by nás tento zvláštní svět tak magicky nepřitahoval. Při normálním styku je tu vždycky bariéra jistého odcizení, která při pocitovém kontaktu nepřipadala v úvahu. Vycházeli jsme na startovací plošinku, napjatě hleděli do tmy, zaposlouchávali se do šumění deště a příboje – a připadali jsme si jako školáčky, které někdo nenechal dočíst zajímavou knížku. Copak to je opravdu všechno? Copak setkání, o kterém pozemšťané odjakživa tolik snili, skončí touhle ošklivou epizodou?“

Fialová skvrna přede mnou vyvstala tak nečekaně, „že jsem se až zapotácel. «Ne, to ještě není všechno, ještě nemůžete odletět,«

»vzpomněl« jsem si. »Během noci je třeba vyhrabat na ostrově bazén o rozměrech desetkrát třicet metrů, hluboký asi pět metrů, přikrýt ho tmavým světelným filtrem a naplnit vodou. Je to možné?« To pro nás nebyl problém a pro Xenu to po tom děsivém zážitku mohlo být docela užitečné.

Pracovali jsme asi čtyři hodiny. Já řídil univerzální automat, ona se točila kolem světelných clon a čerpadel. Když nebe na východě zesvětlovalo, byl bazén za raketou plný vody a přikrytý, jak noční návštěvník požadoval. Jako fialový přízrak do něj vklouzla ona Améba, v hloubce už svítilo žluté tělo. Plavali jsme nad ní při povrchu.

První, nač jsme »vzpomněli«, byla zdrcená, stísněná nálada naší návštěvnice. »Stačilo jen si pomyslet: Ale přiletěli přece oni k nám, ně my k nim! A už tu byl chlad a odcizení. Neumíte si představit, jak je to nebezpečné, takový chlad a nevšímavost ve světě, kde každou myšlenku, každý odstín nálad okamžitě cítí a chápou i všichni ostatní. Návrat k Jednotě není jen biologický proces, který by se týkal univerzalizace a zjednodušení struktur, bohužel nás vrací i k jednotnému myšlení. Myslet jinak než ostatní se smí jen ve velmi omezeném rámci, aniž by se myšlení dotýkalo toho nejpodstatnějšího, v čem spolu všichni mlčky souhlasí, byť by ten souhlas byl sebespornější a sebepochybenější. Chlad a odcizení ve vztahu k odvážlivci, který na okamžik myslel jinak, se rovná téměř smrtelnému ortelu. Bytosti, které jsou s to zabývat se početnými úkony se třicetímístními čísly, samozřejmě dokážou odhadnout daleko dopředu i skutky, jichž se nositel nedovolených myšlenek a nálad může dopustit v budoucnu. Určitě už je napadlo, že jsem tu s vámi a tento můj čin je posledním“

„Ukázalo se,“ vzala si slovo Xena, „že Améby o našem přiletu a našich akcích od samého počátku živě diskutovaly. Jak se jejich zkušenosti s námi rozhojňovaly, naše pozice se neustále zhoršovala a po polemickém výpadu Danově se Vyšší Prvoci rozhodli s námi skoncovat (oni se přece nebudou snižovat k něčemu takovému!), rozhodli se jen, že už s námi a s lidmi vůbec nechťejí mít nic

společného. Nejvíc ze všeho Améby děsila a konsternovala naše zbytečná přesprílišnost, či jak to vyjádřit – na jejich vkus jsme my lidé byli příliš aktivní, příliš pohybliví, příliš primitivní. »Už ti dva stačili velmi nešetrně porušit moudrou bezstarostnost našeho bytí. Co asi bude, až se jich tady na planetě objeví plno? Aby ukojili svou obludnou žravost, začnou tu zakládat polnosti pro pěstování obilnin, v pobřežních vodách budou pěstovat vodní řasy, přivezou s sebou nedej bože nějaké zvířectvo... A ta jejich primitivně nemotorná technika, zpopelňující energie ...! Ne ne, od něčeho takového raději dál. A ještě lepší by bylo, aby co nejdál a na vždy odletěli oni sami. Když je někdo činorodý, znamená to, že je hlupák, tím je řečeno všechno.«

Nu a v tom si naše Améba pomyslela něco, čím nám mírně přála, A tahle myšlenka se jí stala osudnou... Pak jsme si »vzpomněli«, že Danova poznámka o vyhasínání rozumu na Jedenácté byla sice směšná a zcela nepodložená, ale všech Vyšších Prvků se hluboce dotkla.

Ten útok zasáhl nejcitlivější místo. S ohledem na nutnost strnulé jednomyslnosti se nikdo ani neodvážil pomyslet si něco určitějšího, ale fakt zůstává faktem: vrchol vývoje už mají daleko za sebou, tohle je skomírání.

»Před deseti až dvanácti tisíci lety si to mnozí ještě uvědomovali, působilo to starosti,« pokračovaly naše »vzpomínky«. »Skupina Vyšších Prvků z jižní polokoule se tehdy rozhodla, že zahájí zpětný vývoj a vrátí se k životnímu stylu činorodých bytostí, aby z tohoto stadia pokračovala jiným směrem, který nepovede do této slepé uličky, aby přetvářela víc přírodu než sebe. Třicet pět tisíc iniciátorů tohoto hnutí (ostatní Améby jim začaly říkat »zpátečníci«) si obnovilo kostru, tělo, končetiny, orgány univerzálního dýchání pro vodu i pevninu, a všichni se vrátili k normálnímu zažívacímu ústrojí. Změnili se tak ve velmi dokonalé myslící bytosti, schopné aktivně žít ve vodě, na souši, i v hutné atmosféře. Tito tvorové,« vnukala nám Améba, »kteří sami sebe vytvářeli na základě biologických znalostí, byli stropem možností organického života. Stejně jako vy byli teplokrevní a jejich těla měla schopnost tepelné regulace, což jsou

vlastnosti nezbytné pro každého, kdo se chce vymanit ze závislosti na prostředí a nějak ho přetvářet.«

Při přerodu v čínorodý organismus se však nevyhnutelně zmenšovaly rozměry mozku a tedy i jeho kapacita. Nezbylo než se rozloučit se značným procentem znalostí a telepatických i telekinetických schopností Vyšších Prvoků. Byl to skutečně velký krok zpět. Amébě, která se nám takhle poctivě zpovídala, přišlo v poslední chvíli líto schopností, které by měla ztratit a »zpátečníky« opustila. Nejsmutnější na tom všem je, že tento krok zpět nakonec všechny »zpátečníky« zahubil...

»Zpátečníci« chtěli být co nejdál od Vyšších Prvoků, proto se přestěhovali na pevninu a do uzavřených vodojemů. Tam začali vytvářet vlastní techniku – létající přístroje, galvanické energočlánky, elektronické poznávací automaty na bázi umělých neuronových vláken. Jejich konečným cílem bylo přestěhovat se na jiné planety, protože už bylo jasné, že v sousedství konzervativních Vyšších Prvoků se čínorodou variantu inteligentního života vybudovat nepodaří. K přesídlení však nedošlo – když byly výzkumné práce a přípravy projektů v nejlepším, začal mezi »zpátečníky« zuřit mor. Jeho příčinou byly viry, které vyprodukovali Vyšší Prvoci. Epidemie vyvolávala ochabnutí mozkové činnosti a později ochrnutí celého organismu. Bytosti, které se vzdaly části své mozkové kapacity, prostě nestihly najít účinný protilék a virus je vyvraždil.

»Vy mlékosavci jste troufalí a naivní,« pokračovala Améba. »Proháníte se po vesmíru z jednoho konce na druhý a myslíte si, že tisíce překonaných parseků prázdnoty vám pomohou sblížit se s vlastní podstatou. Nezlobte se, ale v i jednom velice důležitém ohledu jste skutečně ještě cucáci – v tom, že nechápete, do jaké míry vy nejste vy sami o sobě, ale plod vaší střední Individuality, světa, ve kterém se zrodilo a ve kterém žije lidstvo. Ve vaší části galaktického proudu, ve Sluneční soustavě a zvláště na Zemi dosáhla evoluce hmoty – a to bez přispění člověka – podivuhodné, extrémní výraznosti. Jako by tam u vás všechno bylo lépe zaostřeno, přesněji rozděleno a rozvrstveno. Dokud jsme se nesetkali s vámi, neuměli jsme si něco takového vůbec představit! O tu výraznost se zasloužily

vaše druhohory, které potlačily plazy a daly vyniknout vám teplokrevným. Jenže takovou výraznost, takový kontrast, na jehož hřebeni se teď řítí kupředu vaše civilizace, živly k ničemu nepotřebují a dlouho tento stav udržovat nebudou. Svět rozbředlosti, bažin, směšovitosti je přece jen pravděpodobnější – taková je naše životní zkušenost, naše historické přesvědčení... Avšak (oni to nepřipouštějí, ale já ano) je možná jiná varianta, jiné historické přesvědčení, například vaše zkušenosti a znalosti. Zkušenost troufalá, zkušenost aktivního tlaku. Rozvíjení této zkušenosti vám pomůže nejen udržet se na vlně zatímní prosperity, ale možná dostat se ještě někam výš. Už jen váš přilet k nám – to přece něco znamená! Jste na vzestupu, lidé. A zatím se vám zdá, že to tak bude pořád. Nebude – alespoň do té míry, do jaké to může ovlivnit podstata věcí. Ale do jaké míry, to závisí na vás lidé ...?«

Po této rétorické otázce se Vyšší Prvok na okamžik odmlčel a pak nám navrhl, že nám postoupí všechny své znalosti. »Je velmi mnoho oblastí, ve kterých jste daleko před námi. O zákonech, vlastnostech a nejniternější povaze organického života toho však zatím víte dost málo. I když právě to jsou věci, jimž by živé bytosti měly rozumět co nejúplněji, vždyť se týkají jich samotných. Pravda, ty naše vědomosti v sobě skrývají lákadla lehčí cesty – lecčeho, k čemu se prokusujete za pomoci své techniky a značných energetických ztrát, by se dalo dosáhnout jednodušeji a snáz. To už si musíte rozhodnout sami, musíte si vybrat. Teď máte před očima i naši cestu. Ale hlavně... přece ty znalosti nepřijdou nazmar tady!« skončil Vyšší Prvok docela upřímně.

Naše paměťové krystalobloky Améba naplnila během hodiny. Pak nás požádala, abychom neustále míchali vodu v bazénu – kyslík a kaly, které vířená voda pohlcovala, Améba spotřebovávala na zvětšení křemíkobílkovinných neurovláken a z těch pak spřádala paměťové matrice. Ve vodě se jedna za druhou rodily bělavé koule. Každá ta koule neustále, i když jen pomalu, rostla, jak se na ni namotávalo tenoučké vlákno. V každém centimetru vlákna byly obsaženy stovky informací. Tak uběhl celý den.

»To je všechno,«

»vzpomněli<« jsme si asi hodinu před západem Altairu. »V krystaloblocích máte zaznamenané vědomosti, které jsou využitelné už při současném stavu vaší vědy. V neuronových maticích jsou informace, které zvládnete až po rozluštění záznamů v krystaloblocích ... A teď bude nejlepší, když planetu co nejdřív opustíte.«

»A co ty?« zeptala jsem se.

»Jaký to má význam?« pomyslela si bezstarostně Améba. »Nejlepšími hodinami mého dlouhatánského a nudného života byly ty, kdy jsem vám

plně a beze zbytku předávala to, co se ani odevzdáním neztrácí – vědomosti. A to i ty nejtajnější a nejochraňovanější, svátost nejsvětějších Vyšších Prvků. Teď se vrátím do moře a s chutí budu sledovat, jak na to zareagují!«

»Ale v takovém případě tě čeká smrt!

»Co je to smrt?! Ve skutečnosti to mohou vědět jen ti, kdo vědí, co je to život. Třeba vy to ještě nevíte.« I tahle Améba se neubránila tomu jejich až komickému povýšenectví.

Ale mně jí bylo líto, bylo mi líto loučit se s ní a pouštět ji na jistou smrt,“ říkala

Xena. „Dokonce jsem uvažovala o tom, zda bychom ji nějak nemohli naložit do rakety a odvézt s sebou. »K čemu to?« pomyslel si nakonec Vyšší Prvok. »Jsem s vámi i beztak, navíc v podobě toho nejlepšího, co ve mně bylo. Když všechny ty informace zpracujete a postupy zvládnete, mohli byste si Vyšší Prvky vypěstovat i na Zemi. Ale to bych vám neradil.« Bylo světlo, a tak jsme nic neviděli. Jen jsme pocítili, že ta Améba už je pryč.“

Na závěr znovu promluvil Dan:

„Přenesli jsme paměťové krystalobloky i Amébiny matrice do rakety a připravili ji ke startu. Nejdříve jsme chtěli okamžitě poslechnout rady našeho nečekaného spojence a odstartovat, jenže nakonec jsme se vzpamatovali – copak to jde, po to všem, co jsme tu zažili a poznali, zdrhat odtud jako uličníci? Dnes už se dá jen tušit a předpokládat, nakolik to byl náš nápad a nakolik jsme se stalí obětí komplotu Vyšších Prvoků – ale tohoto rozhodnutí nelituju ani teď. Neudělali jsme nic špatného a o nic jsme nikoho nepřipravili – naše Améba správně poznamenala, že předat někomu vlastní znalosti přece neznamená je ztratit. A pak, první Kontakt je záležitost, při kterém nelze připustit faleš, zištné kroky či neupřímnost, vždyť takové věci nepřipouštíme ani při styku mezi sebou,.. Věrnost vlastním zásadám se vždycky vyplácí, o tom jsem přesvědčen.

Prostě se nám nechtělo loučit se s tímto světem ve spěchu, nakvap opouštět to krásné, zvláštní a smutné uvaďání, které už nám nebylo cizí. Navíc zrovna zaplanul fantastický západ Altairu. A tak jsme vzali biokřídla a vzlétli jsme – rozloučit se, naposledy vystoupat nad moře, nad Xenino souostroví a všechno si to ještě jednou prohlédnout.“

„Až z velké výšky jsme si všimli,“ přidala se Xena, „že na východním mysu našeho ostrova se objevila šedivá skála s ostrými hranami. Předtím tu určitě nebyla, musela vyrůst během jediného dne. Všimli jsme si jí, ale nevěnovali tomu žádnou pozornost – když na zdejších ostrovech rostou domy, proč by tu nemohly vyrůst i skály? A tahle naše bezstarostnost už určitě nepatřila našemu vědomí, protože to byla ta nešťastná nožová skála-...“

EPILOG

ARNO, EOLI, ASTR

Arno sledoval konec přenosu z Biocentra za doprovodu mnoha myšlenek začínajících stejným zaklínadlem: Tak takhle to bylo! A

každá z nich mu přinášela úlevu. Ležel na návrší, díval se na dno Laputy, ale už ani nemusel – teď rozuměl naprosto všemu.

...Po projekční ploše už se zmítaly fantasmagorické vize, reproduktory translátéru přenášely do noci zlověstné slavnostní sbory. Chvilími měly podobu vichrného svištění, pak trylkovaly nebo přecházely V posměšný chechtot – vlastně spíš dunivý řev s několikanásobně opakovanou ozvěnou. Vize se proplétaly s tvářemi přátel a známých, ale po chvíli se hroutily a roztékaly, aby se nechaly vystřídat dalšími zmatenými představami. Všechno – jak obraz, tak zvuková kulisa – dokazovalo přízračnost takového bytí, bralo chuť do čehokoli, zbavovalo smyslu pro povinnost, drtilo... To, Vyšší Prvoci na daleké Jedenácté zpracovávali Xenu – rozkládali její osobnost, vnukali jí pokoru, pocity vlastní nicoty a těžké viny – a ona to vše teď věrně tlumočila, do nejmenších detailů, sahala až na dno extrémně zkoušeného vědomí.

Tak takhle je to... Xena se ničím neprovinila. Veškeré pozemské představy o povinnosti a jejím porušení platí pro psychické vlivy a další okolnosti myslitelné v rámci jisté životní normy. Kdežto ona se dostala do mlýnských kol psychických sil, srovnatelných leda snad s gravitačním polem. Její pád a psychické selhání po Danově smrti bylo stejně nevyhnutelné jako mechanický pád těla, které se zbavilo opory. A především tam zůstala sama, úplně sama... Chudinka Xena!

A přesto ji nezlomili nadobro – Danoyu hlavu zachránila. Zachránit Dana, alespoň hlavu, to bylo její příslovečné stéblo, jehož se chytá tonoucí. Na to nestačily žádné psychické útoky Améb, i když se její trýznitelé snažili sebevíc. Matrice získané od Améby „zpátečnice“ zničila, stejně jako krystalobloky a vše jiné, co mohlo upozornit na existenci těch opravdu komplikovaných Vyšších Prvoků... Jenže s Danovou hlavou to bylo jinak. Nedala ji. Nebo se rozhodli, že tuhle hračku zbitému, a přesto paličatému dítěti nechají, ta přece nemůže nič změnit...! Tentokrát znalosti lidí a jejich vůli podcenili.

Vida, tady je i jeho vlastní tvář, tak ona si vzpomněla i na Arna! Ale připadá si tu sám nějak zvláštní, zlověstný a chladně panovačný! Asi okamžik, kdy se pokoušel odebrat jí biokonzervu s Danovou

hlavou. Nedala mu ji. Dokonce i o něm si myslela, že jí ho nastrkují ty strašlivé Améby –.. Ubohá, ubohá Xena!

Tak takhle to je... A ty psychology také nebylo zač trestat – Xena nebyla slabá, nebyla o nic slabší než kdokoli jiný z posádky. Do deprese ji neuvrhla Danova smrt, o rozum ji dočasně připravil fakt, že příčinou jeho záhuby a jejího neštěstí jsou vysoce inteligentní bytosti, mnohem zkušenější a starší civilizace než lidská, a také to, že k vraždě Dana a k jejímu zotročení zmobilizovali své vrcholné vědomosti, že ji deptali jen proto, aby si uchovali ten svůj bahenní klid. Právě to v ní ubilo víru v rozum, v lidi i v sebe – a je dobře, že se podařilo všechno vrátit a reprodukovat.

„Tak takhle to je... On sám by se neměl tolik divit, jak si ji Améby dokázaly podmanit. Vždyť se během těch několika hodin na Jedenácté taky pohyboval v psychopoli. A nožovou skálu, tedy vražednou zbraň ani nevyfotografoval, ba ani si ji neprohlédl. Nepřikládal tomu význam. Ani tomu, jak podivuhodně málo materiálů jeho lidé za pět týdnů práce nashromáždili. Dokonce i lehkomyšlnou verzi, že Dan se „předváděl“, si vzal do hlavy už tam...

Planeta s psychopolem – to je v astronautice záležitost zcela nová! Vida, jak je tam všechny vodili za nos – neplatí jediná verze, příčiny všech tragédií jsou falešné.

Což znamená, že i rozsudek nad ním je chybný.

Arno pocítil, jak vše v jeho nitru měkne a povoluje. Přenos skončil, čtverec na dně Laputy pohasl. Hvězdy a světla Kosmostavu se znovu rozjasnily. Ale pak zase zmizely, rozmazaly se. Arno se prstem dotkl mokrých očí a pak si olízl prst – prosto, opravdu jsou slané... To nic, říkal si v duchu, jednou v životě je to snesitelné. Když člověk zná své slabiny, činí ho to ještě silnějším. To nic...

A pochopil, že po všechna poslední léta žil se zaťatými zuby. Pochopil, jak těžko s ním muselo být Xeně. Kdo koho víc podržel – ona mě nebo já ji...?

Není vinen – a ta tři léta jako by rázem odnesl čas! Arno pružně povstal. O vinu teď nejde – ejhle, co by lidstvo ve vzdálené perspektivě taky mohlo čekat, finále strnulého amébiho života! Jenže to není nic pro lidi. Astronautů teď bude zapotřebí jako nikdy

předtím, a takového kvalifikovaného kosmického vlka jako on přece nelze jen tak hodit do starého železa.

Rozběhl se svižným krokem dolů, ke břehu, k přístavišti talířových člunů. Člun se s ním bleskurychle přesunul na konec mysu, kde byla nejbližší stanice těživové podzemní dráhy. U vstupu zaváhal vedle řádky kulových čidel: Má zavolat Xenu. Mělo by to smysl? Už si dneska užila dost... Děkuju ti, Xeno, ty moje neštěstí...! Ale zavolám až z Měsíce. Zamířil k eskalátoru.

Bolest už necítil, uzdravil se. On nepotřeboval Xenu, lyrické svazky, pro něj jsou jediným požehnáním hvězdy.

Za dvě minuty už vagón celosvětové podzemky unášel astronauta a velitele Arnolita k Himalájskému katapultu.

Eoli hned po skončení pokusu odešel z laboratoře a poskytl tak asistentům dost času, aby vše uvedli do pořádku. Prošel se po lese, vrátil se do svého domku, vzal si tam biokřídla a za chvíli už startoval z věže. Stoupal v kruzích tak dlouho, dokud ho z nízkého tlaku vzduchu nezačalo píchat v uších. Dnes byl na výši, dnes je jeho den, a tak by v té výši měl ještě chvíli vydržet!

Dnes, a to cítil téměř hmatatelně, se ve všech koutech Sluneční soustavy bude mluvit o jediném, lidé budou promýšlet vše právě uviděné, budou se přít, vyměňovat si názory. Stovky koncepcí berou za své, milióny, ale co milióny – miliardy lidí přehodnocují svůj dosavadní životní názor i názor na úlohu a cíle Rozumu ve Vesmíru. Dějiny Améb jsou jen první kostkou příslovečného domina.

Také on sám si musí ledacos promyslet, přehodnotit svou dosavadní cestu. Nejvyšší čas osvojit si skutečnou zralost a prozíravost.

... Vždyť ti dva – přes všechny své nesporné lidské i odborné kvality – prokázali na Jedenácté nedostatek zralosti. Nedostatek filozofického vhledu do věcí. Jejich city jsou pochopitelné, jenže čistě lidské hranice jsou také hranice. Ach, škoda že jsem tam nebyl sám!

...Aktivní rozum. Tenhle název je třeba upřesnit – nestačí jen Horno sapiens, ale Horno sapiens activus. Tamti také byli Reptilia sapiens, a co to bylo platné. Má-li být život rozumný, jen rozum na to nestačí.

Nejběžnějším druhem aktivity je šíření se. A lidstvo se musí šířit dál, aniž by opakovalo dřívější chyby. Správně, Ilo! lidstvo neustále potřebuje takové globální podněty – Oteplení, budování nových světadílů metodou Indiho, tvoji myšlenku Biokolonizace, Trasu ke Trojhvězdí, poznatky o životě civilizace na Jedenácté ... To všechno jsou otřesy mířící ze všech stran na stejný cíl, na lidskou malost a omezenost.

Blíží se čas, Ilo, kdy bude v zájmu přechodu na vyšší stupeň evoluce překonat i dnešního člověka. Otázkou však je, jak ho překonat? Jistě ne v boji jedněch proti druhým, nýbrž svobodnou spoluprací při uskutečňování záměrů v kosmickém měřítku. Protože člověk nežije na Zemi, člověk žije ve vesmíru.

A. to je taky definitivní odpověď na náš spor, Ilo: Země je krásná, jenže je sama, a to je na ní právě špatné, že je sama. Šíření, expanze, to je východisko: Je třeba se šířit nejen po sluneční soustavě, ale i dál, na tisíce a desetitisíce jiných planet u jiných hvězd. Při takovém rozmachu, Ilo, stěhování na novou planetu nemůže vypadat ani jako „bitva se živlem“, ani jako „dějiny“... K smíchu! To musí být právě záležitost pro dva operátory a pět sad ampulí.

Tihle tupohlaví Vyšší Prvoci byli pěkní prostááčci (a ještě jsou, pokud stále žijí), když se domnívali, že v tak okleštěném světě, ve výživném bujónu svého moře už postihli celou pravdu a mohou ji kázat jiným. Pravda je nekonečná a věčná, všemohoucí a všemožná, všetvará, a lze se jí dobrat jedině tehdy, když se dál budeme šířit nekonečně věčným světem, realizovat existující možnosti a vytvářet si tak nové, ještě rozsáhlejší.

Muž, který měl starostí se záležitostmi Dana-Berna, s Arnovým případem a záhadami kolem Jedenácté rozhodně mnohem víc než kdokoli jiný (a který želbohu také mnohem víc starostí než kdokoli jiný kolem těchto záležitostí sám způsobil), se o referátu Xeny a znovuzrozeného Dana dověděl mezi posledními – až za rok. Právě tolik času potřebovaly spojové signály k tomu, aby se dostaly važ na úsek trasy ke Trojhvězdí, kde právě kontroloval prázdné soupravy mířící k Ložisku. A pokud hned po Arnových a Eoliho úvahách uvádíme i jeho reakci na nová fakta, činíme tak výhradně proto, že v

souladu s teorií relativity probíhá vše, co je spolu spojeno signály šířícími se rychlostí světla, fakticky zároveň.

Bezprostřední reakce Linkastra 69/124, přesněji řečeno už 70/125, byla samozřejmě čistě emocionální. Škoda je, že nebylo komu vyložit své pocity, nejbližší kontroloři a seřizovači byli daleko před ním a za ním na Trase. A starý astronaut by si býval moc přál vyložit jim všem, a ještě spíš těm, s nimiž se do krve hádal, tedy Ilovi (nevěděl, že už nežije) a členům Rady Kosmocentra, co si o věci myslí. Pronést takový kratší proslov, něco v duchu Gogolova Hejtmána, promlouvajícího ke svým podřízeným:

„Tak co, milánkové? Kdopak měl pravdu, co...? Copak jsem to neřikal hned, že mi to smrdí? Dokonce i ta liška zrzavá Arno se v tom zamotal, a zamotal hlavu i jiným. A taky to pěkně schytl... Nebyl jsem to právě já, kdo neustále upozorňoval na tuhle záhadu?“

V prvním okamžiku div na Zemi neodvysílal pár jízlivých radiogramů, ale včas si uvědomil, že na Zemi od téhle události uplynul už rok a další uplyne, než by radiogramy doletěly. Kdyby se to dalo stihnout pěkně začerstva, tak to ano, ale takhle. Všichni tam budou vraštit čela, lámat si hlavu, oč to vlastně běží. Ještě si nakonec řeknou, jestli se dědek Astr náhodou nezbláznil a jestli by nebylo lepší stáhnou ho z Trasy, než tam nadělá nějakou paseku.

Nakonec se spokojil s tím, že provedl kolem prázdné zkontrolované soupravy elegantní piruetu á nad vším mávl rukou. Hlavní je, že se všechno vysvětlilo. A on taky pomohl, jeho neklid a naléhání byly oprávněné. Nač dávat průchod hašteřivé nátuře a malicherným bolístkám. Tím spíš, že tady na Trase dělá pro myšlenku šíření lidstva opravdu hodně – zajišťuje pro Sluneční soustavu energii. A té teď bude zapotřebí opravdu hodně.

VŠECHNO PŘIJDE

Po pěšině nad srázným břehem kráčí muž se ženou. Dole pod nimi plyne široká řeka, Volha, spodní tok, místa Razinova a Pugačovova povstání, Danův rodný kraj. Druhý břeh je v záři slunce odrážejícího se na zčeřeně hladině sotva vidět. Mírně pofukuje.

Jdou a přemýšlejí každý o tom svém. Zaplat' pánbůh, že už to mám za sebou, říká si v duchu žena. Byla to hrůza, co jsem po léta musela nosit v sobě – ta nevíra, v sebe, v lidi, v život... A zase je tu Dan. Vypadá sice jinak, ale je to on, skutečný Dan. Člověku, je hned lehko u srdce!

Pohlédla na muže. Jako památka na Berná mu zůstaly snad jen ty šedivé vlasy, jinak se všechno změnilo – tvář, držení těla, všechno... Zhluboka si povzdechla a usmála se na něj.

„Copak?“ zeptal se roztržitě.

„Ale – jen jsem si pomyslela, jak je to krásné, že je všechno za námi.“

„Za námi?“ zeptal se překvapeně. „Ty říkáš za námi? Nevím, nevím ...“ Náhle ji uchopil do náruče, a se smíchem se rozběhl těsně při okraji srázu – zpod nohou mu ustřelovaly hroudy hlíny.

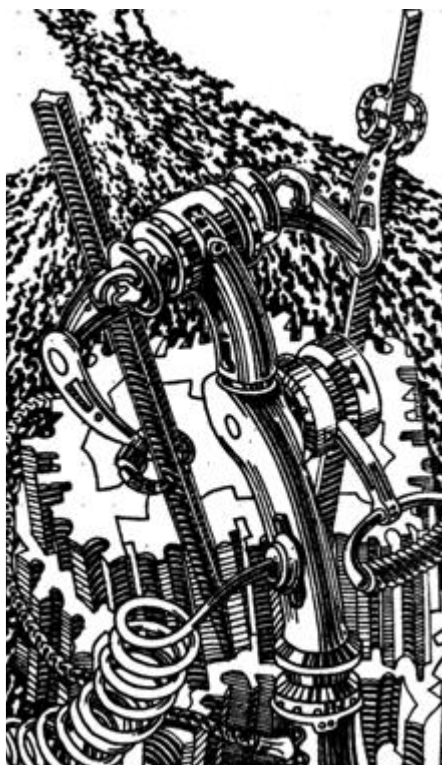
„Co to děláš, ty blázne, pusť mě...“

„Za. námi! Všechno naopak teprve přijde! Ted si zatím ani neumíme představit, co všechno ještě přijde!“

Za předělem přichází sestup do údolí. Pak cesta stoupá k dalšímu sedlu, k dalšímu předělu, odkud je ještě lepší výhled. A přijde další sestup a další výstup...

Ta cesta nemá konce.

**K
A
P
A
V
A
N**

VLADIMÍR SAVČENKO • ZA HRANICEMI ČASU

Svazek č. 217

Řídí Hana Krubnerová

Ilustroval Michal Skalmík. Graficky upravil Jan Hejda. Obálku navrhl James Janiček. Z ruského originálu Za převalom, vydaného nakladatelstvím Dětskaja literatura v Moskvě roku 1984, přeložil Libor Dvořák. Vydal jako svou 7638. publikaci Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, v Praze roku 1988. Odpovědný redaktor Vítězslav Grepl. Výtvarný redaktor Michal Kudělka. Technická redaktorka Jitka Pavlíková. Ze sazby písma Public vytisklo Rudé právo, tiskárské závody, Praha. 17,22 AA [text 15,34, ilustrace 1,88], 17,43 VA. Náklad 46 000 výtisků. První vydání. 13-872-88 14/84 Cena výtisku 7 Kčs

© Dětskaja literatura, 1984 Translation © Libor Dvořák, 1988
Illustrations © Michal Skalmík, 1988